

1. 2024

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

**ОЦІНЮВАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ
ПІД ЧАС КРИЗИ: АНАЛІЗ ЯКОСТІ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ**

**ОПТИМІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

ОЦІНЮВАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ ПІД ЧАС КРИЗИ: АНАЛІЗ ЯКОСТІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Під час карантину, спричиненого COVID-19, у світі розпочалося обговорення подолання ризиків і загроз, пов'язаних з освітніми втратами, оскільки пандемія вперше зіштовхнула багато освітніх систем із кризою. В Україні ця ситуація особливо гостра через наслідки повномасштабної війни, які наклалися на вплив пандемії COVID-19. Вимушені перерви в навчанні, зруйновані заклади освіти, неможливість організації очного навчання, обмеження на дистанційне та змішане навчання, а також проблеми з електроживленням і зв'язком – усе це стало надзвичайно складними викликами для української системи освіти. У результаті зросла проблема освітніх втрат.

Аналіз наслідків, що виникають від втрат у навчанні в короткостроковій та довгостроковій перспективі, передбачає наявність конкретних даних про те, що саме було втрачено чи недоотримано. Це вимагає наявності інформації про рівень навчального успіху студентів на початку навчання (наприклад, щодо їхніх знань та вмінь на відповідному рівні до виникнення перешкод у звичайному навчанні через пандемію COVID-19) та порівняння цих даних з інформацією про їхні досягнення наприкінці певного періоду.

Враховуючи багаторічний досвід щодо заміру знань здобувачів освіти, запровадженого НМЦ ВФПО, та наявність відповідних аналітичних матеріалів за попередні роки, Державною службою якості освіти України (далі – ДСЯО) спільно з Державною установою «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» (далі – НМЦ ВФПО) у 2023 році розпочато вивчення (моніторинг) якості освіти у закладах фахової передвищої освіти (далі – Пілотний проєкт), мета якого – отримання об'єктивних даних про якість фахової передвищої освіти та забезпечення органів державної влади і громадськості статистичною й аналітичною інформацією та формування щорічної доповіді про якість фахової передвищої освіти в Україні, її відповідності завданням сталого інноваційного розвитку суспільства.

Ще у 2010 році Наказом Мінагрополітики був запроваджений дистанційний моніторинг якості освіти задля визначення рівня підготовки фахівців для АПК, що зорієнтований на оцінювання результатів освітнянської діяльності через конкретно взятого студента, викладача, який передбачає виконання тестових завдань, укладених відповідно до стандартів вищої освіти за спеціальностями. І до 2019 року більше 90 ЗФПО щорічно проходили тестування в рамках розбудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

Відповідно до наказу ДСЯО від 14.04.2023 № 01-10/74 «Про запровадження Пілотного проєкту щодо вивчення (моніторингу) якості освіти у закладах фахової передвищої освіти» у 2022/2023 н. р. затверджено План заходів з підготовки та реалізації Пілотного проєкту з метою визначення освітніх втрат, спричинених пандемією COVID-19, війною російської федерації проти України. Оскільки аграрні заклади фахової передвищої освіти мають досвід участі в дистанційному моніторингу якості освіти, їм і було запропоновано стати учасниками цього проєкту. Згоду дали 56 ЗФПО. І це свідчить про наявність у закладів фахової передвищої освіти розуміння доцільності зовнішнього оцінювання якості підготовки фахівців та можливостей для забезпечення необхідних технічних умов для його проведення. Моніторинг проводився за 15 освітньо-професійними програмами в рамках 14 спеціальностей.

Незалежний дистанційний моніторинг знань здобувачів освіти (дистанційне тестування) було організовано з урахуванням вимог, визначених Методичними рекомендаціями щодо проведення незалежного дистанційного моніторингу знань студентів вищих та фахових передвищих закладів освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, розроблених НМЦ ВФПО. Тестові завдання укладені відповідно до стандартів вищої освіти, сформовані із 5–6 профільних дисциплін. В банку понад 1000 тестових завдань із кожної спеціальності, ресурс тестування автоматично вибирає для здобувача освіти 60 з них, хаотично перемішуючи порядок відображення тестів та варіантів відповідей. Час на виконання тесту становить 60 хвилин.

На сьогодні Державна служба якості освіти України за активної участі Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» здійснює важливі заходи щодо реалізації другого етапу зазначеного Пілотного проєкту. Цей етап запланований на травень-червень 2024 року і охоплюватиме 23 освітньо-професійні програми в межах 18 спеціальностей. Тут важливо зазначити, що в проєкті беруть участь не лише заклади освіти аграрного профілю, а й інші заклади фахової передвищої освіти. Для успішної реалізації етапу проєкту Державна служба якості освіти України надіслала офіційного листа до ЗФПО з пропозицією надати кандидатури завідувачів відділень та голів циклових комісій закладів освіти для активної участі в робочих групах. Мета цих груп – розробити тестові завдання, необхідні для оцінювання якості освіти.

Запрошуємо заклади фахової передвищої освіти долучитися до реалізації проєкту у 2024 році та забезпечити в ньому участь здобувачів освіти. За результатами дослідження будуть розроблені та впроваджені компенсаторні заходи та інструменти для заповнення втрат в освітньому процесі та результатах навчання. Результати тестування здобувачів освіти кожного ЗФПО буде проаналізовано в розрізі дисциплін, що дасть можливість виявити слабкі місця фахової підготовленості випускника та дозволить об'єктивно визначити його професійну компетентність.

Валентина Заболотна,
завідувач відділу методичного супроводу
моніторингу якості освіти
Науково-методичного центру вищої та фахової передвищої освіти

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

Видається щоквартально

№ 1. 2024

На обкладинці:
композиція "Весняна інтерлюдія".
На фото призер Всеукраїнського конкурсу серед закладів фахової передвищої освіти "Електронні освітні ресурси у професійній діяльності педагогів", викладач Комунального закладу «Лозівський фаховий вищий коледж мистецтв» Харківської обласної ради Нінель СОРОКА зі студенткою

Актуально

- Алла Кузьменко**
Оптимізація освітнього процесу в умовах воєнного стану 5
- Ганна Маєвська**
Роль стейкхолдерів у системі забезпечення якості освіти 9
- Світлана Жуковська, Юлія Пироженко**
Розвиток цифрової компетентності викладачів в епоху штучного інтелекту 12
- Ірина Філіна, Тетяна Чемісова**
Філософія техніки інформаційного суспільства та homo virtualis 16
- Ігор Ілюшук, Андрій Стрільчук**
Дуальна освіта у фахових коледжах як одна із форм забезпечення якісного освітнього процесу 21
- Наталія Шевчун**
Професійний стандарт: емоційно-етична компетентність викладача 23
- Світлана Дзюба, Наталія Моторна, Наталія Слєпцова**
Можливості, виклики та перспективи використання штучного інтелекту в освітньому процесі 26
- Олена Ванюшкіна**
Стрес. Астенічні стани 30

Професійний розвиток

- Валентина Мирза, Світлана Ситник**
Педагогічна майстерність та професійний розвиток викладачів: досвід та перспективи 33
- Іван Діордіца**
Попередження професійного вигорання та психологічної деформації особистості педагога 37

Освітній процес

- Олег Савка**
Формування інформаційно-комп'ютерної компетентності здобувачів освіти на заняттях математики 40
- Алла Борисполець**
Використання новітніх технологій освітнього процесу, орієнтованих на розвиток особистості студента 43
- Володимир Миколайчук**
Практико орієнтований підхід у підготовці фахового молодшого бакалавра в галузі електроенергетики 47
- Леся Галич, Олена Водяницька, Олена Краснослободцева**
Досвід використання прийомів мнемотехніки в освітньому процесі 51
- Олена Першина, Ганна Житченко**
Структурно-логічна схема як спосіб підвищення ефективності засвоєння знань 55

Надія Українцева Активні методи навчання фахівців з електроенергетики	58
Світлана Соколовська Виробнича екскурсія як форма організації освітнього процесу у закладі фахової передвищої освіти	62
Тетяна Пастушак Поетична спадщина Тараса Шевченка як засіб національно-патріотичного виховання молодого покоління (до 210-річчя від дня народження Тараса Шевченка)	65
Марія Попова Формування мотивації студентів під час вивчення англійської мови	69
Юлія Ремська Формування творчого потенціалу студентів під час вивчення іноземної мови	73
Еліна Кобзєва Проблема морального вибору в творах зарубіжної літератури	76
Марія Мельник Аналіз інноваційних текстильних матеріалів для військового спорядження ЗСУ	81
Наталія Білан Розвиток емоційного інтелекту під час вивчення зарубіжної літератури	85
Ольга Владика Розв'язування хімічних задач з виробничим змістом	89
Наталія Шкребець Використання інноваційних технологій як чинник розвитку особистості конкурентоспроможного фахівця	93
Наталія Воляник Розвиток педагогічної майстерності майбутнього керівника дитячого хореографічного колективу	96
Ольга Муха, Олена Стичинська Інтегровані заняття в освітньому процесі	100

Цифрова трансформація освіти

Наталія Левченко Цифрові технології під час дистанційного навчання	108
Світлана Капанжи Використання штучного інтелекту в професійній діяльності викладача	111
Ольга Коваленко, Юрій Ашурко Вплив дистанційного навчання на взаємини студентів	115
Володимир Кореновський Інформаційно-цифрова компетентність у виконанні практичних робіт з дисципліни «Комп'ютерна графіка»	119
Марія Романяк Використання онлайн-тестування в освітньому процесі	126
Вікторія Владимірова Використання візуалізації на заняттях української та зарубіжної літератури під час дистанційного навчання	129
Ігор Пастушок Платформа ARDUINO – комплекс для створення електронних пристроїв на заняттях архітектури комп'ютерів	133

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Засновник:

Державна установа
"Науково-методичний центр
вищої та фахової
передвищої освіти"

Редакційна колегія:

Тетяна Іщенко – голова
Валерій Булгаков
Світлана Жуковська
Володимир Калушка
Станіслав Ніколаєнко
Анатолій Похресник
Володимир Стасюк
Микола Хоменко
Олег Шаров

Редакція:

Світлана Жуковська – головний
редактор
Ніна Цибенко,
Ольга Гетья –
літературні редактори

Видання зареєстровано в Міністерстві
юстиції України.
Свідоцтво КВ №24178-14018Р
від 04.11.2019 року

Верстка та дизайн Людмила Шипшкіна

Адреса редакції:

м. Київ, вул. Смілянська, 11
e-mail: osvitatk@ukr.net

Видавництво Науково-методичного
центру
Свідоцтво ДК №1310
03151, м. Київ
вул. Смілянська, 11

Завантажити журнал можна на
електронному освітньому ресурсі
nmcbook.com.ua

Відповідальність за зміст публікацій та достовірність інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право скорочувати авторські матеріали та вносити в них правки.

Інтерактивні технології навчання

- Владислав Шевченко, Світлана Вороніна**
Коучинг у якості інтерактивного підходу в освіті 136
- Світлана Бісік, Олена Клипа**
Кейс-метод як інтерактивний метод навчання
під час вивчення правових дисциплін 138
- Роман Журавель**
Теорія ігор в освіті 141
- Ганна Меліховець, Зоя Рожко**
Використання технології ед'ютейнмент на заняттях
з економіки 144
- Людмила Поперечнюк**
Використання інтерактивних методів на заняттях
інформатики 149
- Ірина Довгаль**
Формування предметних компетенцій на практичних
заняттях з іноземної мови 152

З досвіду роботи

- Лариса Вовк, Вікторія Кокоша, Валентина Матвієнко**
Світлана Степанчук
Інсайтні методи практичного навчання здобувачів освіти 155
- Інна Бондарчук**
Вплив інновацій на розвиток освітнього середовища
коледжу 161
- Ірина Полющенко, Андрій Сороченко**
Тиждень випускової комісії як форма організації
навчально-методичної роботи 165
- Наталія Корж**
Мистецтво оригамі як метод вивчення геометрії 168
- Наталія Леськова, Майя Білоус**
Подорож Мальтою 173

Студентський куратор

- Сніжанна Гриценюк, Надія Пліщенко**
Коучинговий проект «Студентський куратор»: гайд
про адаптацію 176

Виховуємо особистість

- Тетяна Кочерга, Вікторія Пономаренко**
Волонтерська діяльність як форма виховної роботи
зі здобувачами ФПО 179

Постать в історії

- Євгенія Смоковська**
Постать в історії: Петро Болбочан
(до 140-річчя від дня народження) 182

Методична розробка

- Яна Решетова, Інна Кільчевська**
Інтегроване заняття з іноземної мови (англійська)
та біології «Здоровий спосіб життя. Шкідливі звички» 186
- Ірина Насінник, Катерина Олійник**
Бінарне заняття з предметів «Технологія виробництва
кулінарної продукції» та «Іноземна мова» 189
- Оксана Грисюк, Тетяна Вегера, Ольга Хилюк**
Ukraine will do it! 194

ОПТИМІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Алла Кузьменко,
директор Лубенського медичного
фахового коледжу

Анотація. Не дивлячись на воєнний стан, освітяни України продовжують працювати, тому що подальший розвиток держави залежить від якості освіти, яку отримує молоде покоління українців.

У статті йдеться про проблеми в галузі освіти під час воєнного стану, даються поради, як доцільніше, ефективніше організувати освітній процес у цей час, розглядаються освітні тенденції, на які слід звернути увагу просто зараз.

Робиться висновок, що освіта дедалі більше зосереджуватиметься на життєвих навичках, даючи практичні знання з основною метою – зберегти ментальне здоров'я здобувачів освіти.

Abstract. Despite the martial law, Ukrainian educators continue to work, because the further development of the state depends on the quality of education received by the younger generation of Ukrainians.

The article discusses the problems in the field of education during martial law, gives advice on how to organise the educational process more efficiently and effectively at this time, and examines educational trends that should be paid attention to right now.

It is concluded that education will increasingly focus on life skills, providing practical knowledge with the main goal of preserving the mental health of students.

Вже два роки освітній процес в Україні здійснюється в умовах воєнного стану, під час повномасштабної російсько-української війни. З перших її днів Міністерство освіти і науки разом з обласними департаментами й закладами освіти зробили все, аби забезпечити освітній процес, допомогти працівникам галузі та здобувачам освіти у вирішенні критично важливих для них проблем по збереженню їхнього життя, забезпеченню необхідними приміщеннями, навчальним обладнанням, електронним доступом до освітніх ресурсів [2].

«Оптимізація освітнього процесу в умовах воєнного стану» – на перший погляд навіть звучить нереалістично.

Але саме сьогодні ми змінюємо освітню мережу, тому що безпека і розвиток України залежать від якості освіти, яку отримує молоде покоління

українців, і саме тому реформа освіти має продовжуватися.

У пріоритеті ж залишається забезпечення максимально можливої безпеки кожного здобувача освіти, кожного працівника освіти та стабілізація психологічного стану.

Суттєвими проблемами для сфери освіти стали:

- перш за все – загроза життю та здоров'ю учасників освітнього процесу; з огляду на постійну загрозу безпеці учасників освітнього процесу освітні заклади працювали очно, дистанційно, змішано, поєднуючи очне та дистанційне навчання;

- масштабні руйнування освітньої інфраструктури: пошкодження приміщень закладів освіти, навчальної матеріально-технічної бази, навчально-виробничих баз практики;

- вимушене масове переміщення учасників освітнього процесу в межах України та за кордон, що призвело до значних втрат контингенту здобувачів освіти та педагогічного складу;
- загострення проблеми забезпечення доступу до освіти українським здобувачам освіти, порушення безперервності освітнього процесу; не дивлячись на те, що переважна більшість його учасників мають технічні засоби навчання, перебої з електропостачанням та доступом до інтернету стали основними проблемами організації дистанційного освітнього процесу;
- втрати в освітньому процесі – зміна форми здобуття освіти, переведення закладів освіти з очного на дистанційне та змішане навчання, нестабільні умови організації освітнього процесу (повітряні тривоги, відключення електроенергії, перебої з інтернетом) – вплинули на результати навчання здобувачів освіти;
- погіршився психологічний стан здобувачів освіти, збільшилася кількість тих, які почуваються тривожно, напружено, втомлено, зменшилася – які почуваються в безпеці, спокійно, енергійно та щасливо.

Ключовою проблемою освітнього процесу в умовах війни педагоги вважають нестабільні умови навчання, обмеженість способів організації навчально-пізнавальної діяльності, зниження мотивації та нестабільний психоемоційний стан здобувачів освіти та викладачів [6].

Як же доцільніше, ефективніше організувати освітній процес в умовах воєнного стану? Назвемо основні моменти.

1. Гнучке календарно-тематичне планування

В умовах війни та постійних повітряних тривог складно дотримуватись сталого розкладу занять та календарно-тематичного планування. Тому календарно-тематичне планування має бути гнучким інструментом в руках викладача.

Викладач повинен адаптувати та змінювати свій календарно-тематичний план, збільшуючи час, наприклад, на повторення матеріалів попереднього року та конкретизацію матеріалу після діагностування (буде особливо корисно на початку навчального року).

Викладачеві у календарно-тематичному плані варто:

- обрати теми, які можна перенести на самостійне опрацювання здобувачами освіти (доцільно сюди включати теми, з яких наявні якісні ресурси);
- ущільнити теми, простіші для засвоєння, і навпаки – визначити ті, що потребують детальнішого вивчення;
- визначити теми, що вивчаються вперше і без яких неможливе засвоєння подальшого матеріалу.

Це допоможе викладачеві більш гнучко використовувати календарно-тематичний план в умовах війни [6].

2. Використання єдиної навчальної платформи

Тривале дистанційне навчання має відбуватись із застосуванням спеціальної онлайн-платформи. Аби учасникам освітнього процесу було комфортно і зрозуміло, важливо, щоб така платформа була єдиною для всього освітнього закладу. Це може бути, наприклад, Google Classroom, Moodle або ж розроблена на замовлення закладу освіти платформа. Викладачам у свою чергу важливо надавати зворотний зв'язок здобувачам освіти та налагодити систему оцінювання через чіткі критерії, терміни виконання завдань та запровадження дедлайнів.

3. Метод випереджувального навчання

Забезпечити різноманітність пізнавальної діяльності та зацікавити здобувачів освіти викладачеві допоможуть проєктні, пошукові, дослідницькі завдання. Як правило, основна частина таких завдань виконується здобувачами освіти в асинхронному режимі.

Одним з різновидів організації такого навчання може бути метод випереджувального навчання, що передбачає надання здобувачам освіти завдань для ознайомлення ними з новим матеріалом до того, як його пояснюватиме викладач на занятті. Це може бути перегляд відео, розбір

практичних проблемних ситуацій, опрацювання навчального тексту та перетворення його в іншу форму – таблицю, інфографіку, графіки, діаграми, тести тощо. У такому випадку роль викладача і сам формат заняття змінюється. Викладач створює умови для того, щоб підвищувати активність здобувачів освіти на занятті.

Учасники освітнього процесу зможуть обговорити питання, які сформулювали здобувачі освіти після перегляду відео, разом створювати ментальну карту, моделювати, дискутувати тощо. При цьому опанувати новий матеріал варто лише після обговорення виконаних завдань, зворотного зв'язку від викладача або взаємооцінювання виконаних завдань.

Запропонована модель є варіантом змішаного навчання, оскільки здобувачі освіти половину матеріалу опрацьовують у дистанційному форматі самостійно.

4. Самостійне опрацювання матеріалу

Самостійне опанування здобувачами освіти матеріалу під час дистанційного навчання в умовах війни має свої особливості.

Викладачеві варто розділити матеріал на логічні тематичні блоки. Це допоможе здобувачам освіти навчатися самостійно. Разом з тим викладачам важливо надавати максимально чіткі інструкції щодо опанування кожного блоку матеріалу та критерії для самостійного оцінювання результату.

Важливо пам'ятати, що самостійна робота повинна мати чітке матеріальне втілення – продукт. Це може бути таблиця, графіки, понятійне поле, текст іншого стилю, інфографіка, малюнок, низка виконаних вправ тощо. Завдання можуть стосуватися як усього обсягу матеріалу, так і його частини.

Усні традиційні завдання (переказ матеріалу чи відповіді на питання) є неефективними для самостійного навчання [3].

5. Відстеження динаміки навчальних досягнень

Не дивлячись на війну, відстежувати навчальні досягнення здобувачів освіти важливо і необхідно. Для цього викладачам варто розробити завдання для діагностики. Зробити це вони можуть, добираючи завдання за темами та очікуваними результатами. Разом з тим кожен викладач з власного досвіду знає, які є "чутливі" точки засвоєння тієї чи іншої теми. Насамперед їм необ-

хідно приділяти найбільше уваги, включати такі завдання до діагностичних робіт.

Відстеження динаміки навчальних досягнень здобувачів освіти дасть змогу викладачам вчасно діагностувати можливі освітні втрати та вчасно на них реагувати. Для діагностування освітніх втрат варто у першу чергу визначити пропущені теми, розробити завдання для оцінювання навчальних досягнень, проаналізувати результати. Після цього – розробити плани подолання освітніх втрат: колективні, групові або індивідуальні. Такі плани можуть включати самостійну роботу здобувача освіти, консультації викладача, виконання завдань у групах.

6. Регулярна співпраця з батьками

Співпраця викладачів з батьками – важлива складова успіху та якості навчання здобувачів освіти. Втім варто пам'ятати, що співпраця не означає перекладання на батьків роз'яснення матеріалу чи виконання завдань. Тут важливою є роль викладача. Батьки ж зі свого боку можуть мотивувати дітей, підтримувати їх та допомагати організувати самостійну роботу, створити умови для самоконтролю і самооцінювання.

Попри всі труднощі, для українських освітян немає нічого неможливого. Вони продовжують навчати, не зважаючи на обстріли, блекаут та неймовірні психологічні й емоційні навантаження. Цей рік, як і попередній, пройшов під знаком змін і гнучкості: викладачі шукали нові рішення, застосовували нові методи та прийоми, аби впоратися із головним завданням – підтримкою української освіти на гідному рівні [2].

Освітні тенденції, на які слід звернути увагу просто зараз.

1. Штучний інтелект – один із найголовніших трендів, який змінює світову та вітчизняну освіту.

Штучний інтелект нарешті став доступним для всіх охочих, зокрема і для освітян, які одразу почали експериментувати з ним.

Ми переконалися, що ШІ дійсно допомагає вигадати цікаві завдання до занять, розробити додаткові матеріали, створити тести для перевірки знань, зібрати найкорисніші матеріали за темою, а позаяк полегшити життя викладача.

У 2024 році штучний інтелект продовжить завойовувати світ та активно розвиватися. Він буде присутній на кожному етапі заняття: від створення ідеального саме для конкретних здобувачів освіти плану заняття до оцінювання навчальних результатів. Експерти прогнозують, що інструментів на основі AI-технологій, розроблених спеціально для освіти, з'являтиметься дедалі більше.

2. HyFlex. Модель HyFlex – це навчальний підхід, що використовує елементи гібридного або змішаного навчання у гнучкій структурі курсу. Завдяки цьому здобувачі освіти можуть обирати, як і коли вони будуть відвідувати заняття. Серед основних переваг HyFlex називають:

- можливість обирати. Здобувачі освіти мають змогу зробити вибір на користь того способу участі в заняттях (онлайн, офлайн чи асинхронно), який найкраще підходить саме їм;
- доступність. Здобувачі освіти мають доступ до всіх технологічних ресурсів, що забезпечує рівний доступ до всіх режимів участі;
- багаторазовість. Матеріали та елементи навчальної діяльності в кожному форматі фіксуються, тож можуть використовуватися повторно в інших форматах;
- рівнозначність. Очікується, що всі учасники освітнього процесу роздумують, сприяють розробці ідей та взаємодіють у процесі навчання [3].

3. Гейміфікація. Цей тренд не лише не втрачає позицій, а й продовжує активно розвиватися. Додавання ігрових елементів до освітнього процесу дозволяє зробити його захопливішим і приємнішим, мотивувати здобувачів освіти до нових досягнень. Освітяни активно використовують гейміфікацію, але експерти впевнені, що у 2024 році її стане ще більше: зокрема у тренді будуть інтерактивні вікторини, виклики та нагороди, які допоможуть мотивувати здобувачів освіти і загалом покращити їхній досвід навчання.

4. Більше уваги психологічному стану. Освітні заклади приділятимуть увагу не лише навчальним успіхам, а і психічному здоров'ю та благополуччю здобувачів освіти. У цьому випадку насамперед йдеться про посилення ролі штатних психологів, а також про надання здобувачам освіти ресурсів для боротьби зі стресом, вивчення практик усвідомленості та, звісно, про соціально-емоційне навчання.

5. Увага на розвиток життєвих навичок. Здається, багато хто погоджується із тим фактом, що зосередження лише на теорії під час навчання не є ефективним рішенням. Не менш важливо підготувати здобувачів освіти до реального життя, дати їм практичні знання, які точно стануть у пригоді в майбутньому. Недостатньо просто вивчити надання першої домедичної допомоги, важливо також розуміти, як використовувати ці знання у конкретній життєвій ситуації (надання першої домедичної допомоги людині, що знепритомніла у маршруті) [4].

Тож освіта дедалі більше зосереджуватиметься на життєвих навичках, даючи практичні знання з основною метою – зберегти ментальне здоров'я здобувачів освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Освіта в Україні в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. Інститут освітньої аналітики. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpnevakonferencia/2022/Mizhn.serpn.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Inform-analitic.zbirn-OsvitaUkrayiny.v.umovakh.voyennoho.stanu.22.08.2022.pdf>
3. Освіта в умовах воєнного стану. URL : <https://eo.gov.ua/osvita-vumovakh-voiennoho-stanu/2022/04/11/>
4. Українська освіта в умовах війни : монографія / за наук. ред. С.О. Терепищого. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – 234 с.
5. Указ Президента України від 17.05.2022 р. № 344/2022 «Про невідкладні заходи щодо об'єднання зусиль для підтримки України».
6. Шевчук І.Б., Шевчук А.В. Освітня аналітика крізь призму війни : виклики та можливості для вищої школи України // Економіка та суспільство, 2022. – №39.

РОЛЬ СТЕЙКХОЛДЕРІВ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Ганна Маєвська,
заступник директора з навчальної роботи
ВСП «Фаховий коледж будівництва,
архітектури та дизайну
Поліського національного університету»

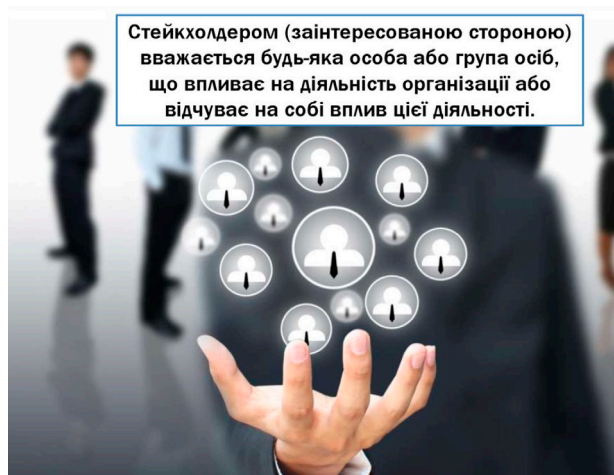
Анотація. Стаття висвітлює особливості взаємодії закладів фахової передвищої освіти зі стейкхолдерами – зацікавленими сторонами, фізичними та юридичними особами, які мають легітимний інтерес щодо освітньої діяльності коледжів, тобто певною мірою залежать від них або можуть на них впливати.

Abstract. The article highlights the peculiarities of interaction between institutions of professional higher education and stakeholders – interested parties, individuals and legal entities that have a legitimate interest in the educational activities of colleges, i.e., to some extent depend on them or can influence them.

Сучасні умови розвитку вітчизняної освіти потребують постійного діалогу, плідної взаємодії закладів фахової передвищої освіти та їх стейкхолдерів. Адже працедавці зацікавлені в отриманні висококваліфікованих професіоналів, що відповідають суспільному замовленню. Саме тому фахові коледжі мають спрямовувати свою діяльність на підготовку конкурентоспроможних на ринку праці випускників.

Сучасний стан освіти характеризується не лише особливостями діяльності закладів освіти, а й специфікою взаємовідносин з установами, організаціями та іншими особами, які можуть задавати вектор їх розвитку. Важливу роль у сприянні інноваціям відіграє розбудова налагодженого партнерства закладів освіти з ключовими стейкхолдерами.

Стейкхолдери для коледжів – це юридичні та фізичні особи, які мають легітимний інтерес до діяльності закладів фахової передвищої освіти (ЗФПО), залежать від неї та можуть на неї впливати – суспільство, роботодавці, інвестори, об'єднання громадян, громадські організації, співробітники, влада, медіа, міжнародні органі-

зації та ін.

Зокрема до стейкхолдерів Фахового коледжу будівництва, архітектури та дизайну Поліського національного університету належать:

- органи державної влади та місцевого самоврядування,
- роботодавці,
- здобувачі фахової передвищої освіти (студенти),

- майбутні вступники та їх батьки (абітурієнти),
- випускники коледжу,
- педагогічні працівники,
- навчально-допоміжний персонал коледжу.

Всі стейкхолдери зацікавлені в якійсь освіті, яка забезпечує конкурентоспроможність та суб'єктний потенціал кожного з них.

Вигідність якісної освіти полягає:

- ◆ для держави – у патріотичному вихованні,

компетентнісній підготовці громадян та їх толерантності, знятті соціальної напруги, подоланні проблем безробіття;

- ◆ для бізнесу та роботодавців – у формуванні активного споживача на ринку благ та компетентного фахівця на ринку праці, можливості самозайнятості;

- ◆ для коледжу – у збереженні чи розширенні контингенту студентів, отже, фінансовій незалежності та високому рейтингу.

Карта інтересів стейкхолдерів закладів фахової передвищої освіти	
Внутрішні стейкхолдери	
Студенти	Отримання якісної освіти, саморозвиток та сприятливі умови навчання
Викладачі	Можливість підвищення кваліфікації, розвитку наукових інтересів. Матеріальне і технічне забезпечення, гарантії зайнятості.
Співробітники	Гідні умови праці, матеріальне забезпечення, гарантії зайнятості.
Зовнішні стейкхолдери	
Суспільство в цілому	Удосконалення майбутнього суспільства шляхом соціалізації студентів.
Місцеві громади	Збереження природи та розвиток соціальної інфраструктури
Батьки студентів	Відкриття перспектив для дітей, збереження їх фізичного і морального здоров'я.
Абітурієнти	Відкритість та доступність інформації про коледж, прозорість вступної кампанії, творчих конкурсів
Роботодавці	Підготовка спеціалістів високої кваліфікації

Зокрема у Фаховому коледжі будівництва, архітектури та дизайну Поліського університету для проведення експертної оцінки якості освітніх програм спеціальностей зовнішні стейкхолдери залучаються з підприємств та установ будівельної галузі, проектних організацій, де застосовуються інновації в проектуванні будівель і споруд, технологіях виготовлення будівельних матеріалів та веденні будівельно-монтажних робіт, управлінні та економічній діяльності, а студенти коледжу проходять виробничу практику.

Вплив стейкхолдерів на якість освітніх програм здійснюється через співпрацю з фаховими цикловими комісіями, через роботу в комісіях по захисту дипломних проектів і наданні пропозицій щодо їх відповідності нормативним документам з освіти та сучасних державних вимог у сфері будівництва до Педагогічної ради коледжу.

Стейкхолдери рецензують освітні програми спеціальностей в частині фахової підготовки, але не втручаються в процедури здійснення освітнього процесу та академічної складової

Анкетування здобувачів фахової передвищої освіти відносно змісту та якості викладання освітніх програм проводиться анонімно. Анкетування інших стейкхолдерів здійснюється з ідентифікацією респондентів, яка необхідна для коректної обробки результатів анкетування.

Рекомендованими формами для проведення анкетування є анкети:

- для здобувачів фахової передвищої освіти;
- для випускників коледжу;
- для роботодавців.

щодо формування результатів навчання з загальноосвітніх компетенцій здобувачів фахової передвищої освіти.

Вплив стейкхолдерів на забезпечення якості освітньої діяльності також здійснюється через:

- ♦ участь в адміністративних структурах на рівні коледжу – це запрошення для співпраці у наглядовій та педагогічній радах коледжу, приймальній комісії, стипендіальній комісії, конференції трудового колективу, комісії з питань поселення в гуртожиток тощо;
- ♦ органи студентського самоврядування – співпраця зі студентською радою, безпосередньо з академічними групами;
- ♦ індивідуально.

Вивчення пропозицій внутрішніх стейкхолдерів щодо покращення якості фахової передвищої освіти в коледжі здійснюється через: опитування, анкетування, дискусії, публічні виступи, скриньки для пропозицій, відкриті форуми з учасниками освітнього процесу.

Отримання періодичного зворотного зв'язку від стейкхолдерів є обов'язковою складовою системи внутрішнього забезпечення якості у Фаховому коледжі будівництва, архітектури та дизайну Поліського університету, який здійснюється шляхом:

- анкетування стейкхолдерів;
- отримання пропозицій та зауважень від стейкхолдерів щодо освітніх програм;
- отримання пропозицій та зауважень від стейкхолдерів щодо нормативно-правових актів коледжу.

Контроль за дотриманням процедури проведення анкетувань здійснюється комісією із забезпечення якості освіти закладу фахової передвищої освіти шляхом проведення внутрішнього аудиту результатів анкетувань та контрольним проведенням вибіркового анкетування представниками уповноваженої особи з питань запобігання та виявлення корупції в коледжі здобувачів фахової передвищої освіти та викладачів.

За результатами опрацювання анкет формується аналітична довідка, яка містить статистичні дані (наприклад, кількість здобувачів за групами, курсами, відділеннями), висновки та рекомендації для прийняття рішення з метою усунення недоліків.

Отже, в умовах інтенсивного розвитку і реформування системи освіти України, якість фахової передвищої освіти залежить від грамотно вибудованої взаємодії з зовнішніми і внутрішніми стейкхолдерами, оскільки зовнішнє середовище формує соціальне замовлення, а внутрішнє середовище є його ресурсним потенціалом.

Розуміння і врахування очікувань, інтересів і потреб різних груп стейкхолдерів – це обов'язкова умова надання якісних освітніх послуг і підвищення якості фахової передвищої освіти взагалі.

Список використаних джерел

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Світлана Жуковська,
канд. пед. наук, методист
Юлія Пироженко, методист лабораторії
цифрових та медіатехнологій в освіті
Науково-методичного центру вищої
та фахової передвищої освіти

Анотація. У статті обговорюється актуальна проблема розвитку цифрової компетентності педагогів у сучасній освіті. Автори аналізують роль цифрових технологій в освітньому процесі та їх вплив на ефективність навчання. У статті наголошується на необхідності враховувати швидкий розвиток інформаційних технологій та їх впровадження в освітній процес для забезпечення якісної підготовки фахівців. Висвітлюються основні перешкоди, з якими стикаються освітяни під час опанування цифровими інструментами, та пропонуються шляхи їх подолання. Розглядаються стратегії навчання та підходи до розвитку цифрової компетентності викладачів. У висновку автори підкреслюють важливість сучасного підходу до професійного розвитку педагогів у контексті цифрової трансформації освіти.

Abstract. The article discusses the urgent problem of developing digital competence of teachers in modern education. The authors analyse the role of digital technologies in the educational process and their impact on learning efficiency. The article emphasises the need to take into account the rapid development of information technology and its implementation in the educational process to ensure quality training. The main obstacles faced by educators in mastering digital tools are highlighted, and ways to overcome them are suggested. Learning strategies and approaches to the development of teachers' digital competence are considered. In conclusion, the authors emphasise the importance of a modern approach to the professional development of teachers in the context of the digital transformation of education.

Ще шість-вісім років тому науковці та роботодавці попереджали нас, освітян, що зміна технологій у світі відбувається кожні 5 років, тому при розробці освітніх програм для підготовки фахівців необхідно це враховувати. Сьогодні швидкість зміни технологій прискорилась щонайменше у два рази. Один із прикладів різкого переходу технології від передової до сучасної стався під час пандемії 2020 року, коли відеоконференції стали дуже затребуваною технологією. За даними LinkedIn, найбільшої у світі мережі професійних контактів, розташованої в інтернеті, за 25 років технології зробили революцію у нашому світі. В останні десятиліття з'явилися абсолютно нові технології та пристрої, такі як планшети і голо-

сові помічники. Кількість активних користувачів інтернету в усьому світі зараз становить майже половину населення Землі, тобто цифрова трансформація пронизує всі сфери життя, і освіта не залишається осторонь, а поява та розвиток штучного інтелекту (ШІ) надає нові можливості для викладання та навчання.

За оцінками експертів, кількість інформації, яка зберігається тільки на серверах Google, Amazon, Microsoft і Facebook, становить 1 200 петабайтів даних. Це 1,2 мільйона терабайт (один терабайт дорівнює 1 000 гігабайт). Це неймовірна цифра! І щодня у світі продається 2 мільйони смартфонів. Це дуже багато!

Перед вами, шановні читачі, **ТОП 10 технологій, що змінили світ за 25 років (за даними LinkedIn).**

iPhone Apple – все в одному телефоні (2007 р.).

Компанія Apple здивувала світ, представивши iPhone у 2007 році. Соціальні мережі, обмін повідомленнями та мобільний інтернет – усе це Apple помістила у свій телефон. Мобільна революція також призвела до смерті фотоапаратів, GPS-навігаторів, відеокамер, кишенькового персонального комп'ютера (КПК) і MP3-плеєрів. Усе це тепер – один пристрій!

Wi-Fi (1997 рік).

Сьогодні Wi-Fi настільки важливий для нашого особистого та професійного життя, що майже неможливо знайти будинок або громадське місце, де його немає. І чи зможемо ми без нього обійтись?

Інтернет речей (1999 р.).

Wi-Fi уможливив появу тонни пристроїв, які підключаються і обмінюються інформацією без участі людини. Ця мережа пристроїв створює систему під назвою "Інтернет речей". Термін був придуманий у 1999 році. Однак ідея стала популярною серед споживачів тільки в минулому десятилітті.

Голосові помічники.

Голосові помічник Amazon Alexa, Google Assistant або Apple Siri розкажуть про погоду, прочитають новини і відтворять музику з потокових сервісів. І це далеко не всі "навички". Біля 8 мільярдів пристроїв із голосовими помічниками спрощують життя людей.

Bluetooth (1999 р.).

Технологія бездротового зв'язку, яка виявилася незамінною, – це Bluetooth, радіозв'язок, що з'єднує пристрої на коротких відстанях. Bluetooth був створений для підключення мобільного телефону до гарнітури гучного зв'язку. Тоді гарнітура давала змогу вести розмову, зберігаючи руки вільними для інших цілей.

Розпізнавання облич.

Розпізнавання облич – популярна галузь технологій сьогодні. Це форма біометричної аутентифікації, яка використовує риси обличчя для підтвердження особистості. Усе це було б неможливо, якби в 1960 році не розробили систему розпізнавання облич.

Платформи для відео та музичного потокового мовлення.

Двадцять п'ять років тому новий формат захопив світ розваг. DVD-диски перевершували за якістю зображення і звуку касети і займали менше місця на полицях. Магазини прокату фільмів відмовилися від касет на користь DVD. З'явилися нові потокові сервіси, як-от Amazon

Prime Video, Hulu і YouTube, споживачі почали відмовлятися від підписки на кабельне і супутникове телебачення. Під час пандемії COVID-19 користувачі масово підписувалися на Netflix та інші сайти потокового мовлення. Зараз у Netflix понад 200 мільйонів передплатників.

Віртуальна реальність.

Очікувалося, що індустрія відеоігор отримає економічний поштовх від віртуальної реальності. Сьогодні технологічна галузь бачить й інші сфери застосування технології: освіту, охорону здоров'я, архітектуру та розваги.

Деякі заклади вищої освіти вже використовують в освітньому процесі цю технологію.

Відеоконференції.

Поштовх у сфері відеоконференцій припав на 2020 рік і пандемію. Відеотелефонія існує з 1970-х років, але тільки після появи інтернету технологія набула широкого поширення.

У міру того, як компанії та освітні заклади впроваджували роботу і навчання з дому, популярність додатків для відеочатів і конференцій зростала.

У 2020 році у компанії Zoom було по 300 мільйонів щоденних учасників нарад. Для порівняння: у грудні 2019 року Zoom повідомляла про 10 мільйонів учасників.

Так, пандемія COVID-19 внесла серйозні корективи в наше життя. На її тлі прискорився процес цифровізації: протягом кількох місяців різко збільшилася кількість людей, які працюють з дому і роблять покупки в інтернеті. Одночасно з'явилися технології, покликані зупинити поширення вірусу, які по суті є технологіями ефективного державного стеження за громадянами.

Для громадян України, зокрема для освітян, 2022 рік став ще страшнішим випробуванням, ніж 2020. І знову різко зросло використання онлайн-навчання, прискорилась цифрова трансформація освіти. Швидка зміна технологій спричинила суттєвий розрив між цифровою компетентністю педагогів і студентів. Адже цифрове покоління легко опановувало технології, які для деяких педагогів залишались складними, а інколи недосяжними. Тому організація навчання студентів під час локдаунів та бойових дій стала викликом, проблемою, яку треба було подолати.

Існує декілька підходів, які допомагають забезпечити безперервність освітнього процесу.

Онлайн-навчання.

Використання віртуальних платформ та онлайн-курсів дає змогу студентам продовжувати навчання у віддаленому режимі. Заклади освіти надають доступ до електронних матеріалів, відеоуроків, онлайн-тестів та інших ресурсів через спеціалізовані платформи для дистанційного навчання.

Відеоконференції та вебіари.

Організація віртуальних занять з використанням відеоконференц-платформ (наприклад, Zoom, Microsoft Teams, Google Meet) дає змогу викладачам і студентам взаємодіяти в реальному часі, ставити запитання та обговорювати матеріали.

Адаптивний графік і гнучкість.

Заклади освіти розробляють гнучкий графік навчання, який враховує мінливість обстановки під час бойових дій або локдаунів. Це може включати в себе можливість запису на онлайн-курси, а також надання записаних занять для тих студентів, які не можуть бути присутніми на них у реальному часі.

Індивідуальна підтримка та консультації.

Викладачі можуть надавати індивідуальні консультації та підтримку студентам через онлайн-комунікацію, електронну пошту або відеоконференції. Це дає змогу студентам ставити запитання й отримувати необхідну допомогу незалежно від фізичної відстані.

Мобільні додатки та платформи для навчання.

Їх використання в освітньому процесі дає змогу студентам отримувати доступ до навчальних матеріалів і виконання завдань незалежно від місця знаходження та часу.

У системі фахової передвищої освіти такою електронною освітньою платформою є **Медіатека електронних засобів навчання** <https://nmcbook.com.ua>. Платформа розроблена Науково-методичним центром вищої та фахової передвищої освіти, який створює електронні та традиційні засоби навчання за проєктами та рукописами, наданими науково-педагогічними та педагогічними працівниками закладів освіти.

Управління кризовими ситуаціями та планування.

Заклади освіти повинні мати чіткий план дій для управління кризовими ситуаціями, особливо в умовах воєнного стану. Це включає розробку процедур для швидкого переходу на дистанційне навчання, забезпечення доступу до необхідних ресурсів і зв'язок з учасниками освітнього процесу. Ми впевнені, що за чотири роки заклади освіти пристосувались до роботи в екстремальних умовах.

Важливу функцію в освіті виконує штучний інтелект, який надає низку нових можливостей для учасників освітнього процесу. Він може допомогти в персоналізації навчання, надаючи студентам індивідуалізовані матеріали та завдання, засновані на їхньому рівні знань і потребах. Технології машинного навчання можуть аналізувати результати навчання для надання рекомендацій щодо поліпшення процесу навчання. Роботизовані процеси можуть звільнити час

викладачів від рутинних завдань, дозволяючи їм більше часу приділяти індивідуально кожному студенту.

Штучний інтелект (ШІ) – це галузь комп'ютерних наук, що займається створенням систем, здатних виконувати завдання, які зазвичай потребують людського інтелекту.

Застосування штучного інтелекту в освіті:

- персоналізоване навчання: ШІ може використовуватися для створення адаптивних освітніх програм, які враховують індивідуальні потреби та рівень знань кожного студента;
- автоматизація оцінювання: системи на основі ШІ можуть допомогти в автоматичній перевірці завдань, тестів, що полегшує роботу викладачів і зменшує час на оцінювання.

Так, штучний інтелект може використовуватися для розроблення тестів і завдань для студентів різної складності та типів (наприклад, вибір із кількох варіантів, співвіднесення, відкрита відповідь тощо). Він може аналізувати відповіді студентів на попередні запитання й автоматично адаптувати наступні запитання відповідно до рівня знань і здібностей кожного конкретного студента. Це дає змогу точніше оцінювати рівень знань і забезпечувати персоналізований підхід до навчання.

Штучний інтелект може використовуватися для аналізу результатів тестування і надання зворотного зв'язку студентам і викладачам. Це може включати в себе виявлення слабких місць студентів, рекомендації щодо поліпшення навчання і прогнозування їхнього успіху.

За допомогою штучного інтелекту можна відстежувати прогрес студентів у реальному часі та визначати, коли необхідно коригувати навчальний план або надати додаткову підтримку. Також ШІ можна використовувати для створення інтерактивних онлайн-курсів і мобільних додатків, які допомагають студентам вивчати нові матеріали, ставити запитання та отримувати зворотний зв'язок.

Також системи на основі ШІ можуть аналізувати дані навчання, щоб передбачити успішність студентів і запропонувати рекомендації щодо поліпшення результатів.

Однак, для ефективного використання інновацій та технологій, про які ми говорили раніше, викладачі мають розвивати свою цифрову компетентність.

Цифрова компетентність передбачає не тільки знання технологій, а й здатність ефективно використовувати їх для вирішення завдань і досягнення цілей в освітньому процесі. Це також включає вміння адаптуватися до змін і використовувати технології для підвищення якості освіти.

Цифрова компетентність та штучний інтелект мають тісний взаємозв'язок. Підвищення рівня

цифрової компетентності педагогів допомагає розуміти, щонайменше, як ефективно використовувати ШІ у процесі підготовки фахівців.

Як розвивати цифрову компетентність викладачів? Наказом МОН від 10.12.2021 №1340 затверджена Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності, яка розроблена з урахуванням нормативно-правових актів. Відповідно до цієї програми знання та навички, отримані під час навчання, дозволять педагогу:

- орієнтуватися в інформаційному просторі;
- здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію та оперувати нею в професійній діяльності;
- ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси;
- застосовувати цифрові технології в освітньому процесі.

Підвищення кваліфікації педагогів з розвитку цифрової компетентності може бути організоване у різних формах. У Науково-методичному центрі ВФПО, який є суб'єктом підвищення кваліфікації на підставі Пункту 9 Порядку підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, навчання проводиться засобами масових відкритих онлайн-курсів на платформі <https://kursik.com.ua>. Для педагогів зараз доступні курси, більшою мірою спрямовані на практичну складову проектування та створення електронних підручників та традиційних підручників нового покоління, масових відкритих онлайн-курсів. За три роки навчання на курсах МООС пройшли до 3000 педагогів, а найпопулярнішим був курс «Базова цифрова грамотність педагога». Сьогодні інтерес до цього курсу знизився і ми вбачаємо у цьому позитив. Нещодавно Міністерство цифрової трансформації України провело дослідження стану цифрової компетентності населення, яке продемонструвало досить високе зростання за останні роки. Напевно у цьому є і наша заслуга. Але ми продовжуємо роботу. На початку червня можна буде розвинути свою цифрову компетентність на МООС «Створення електронних засобів навчання на платформі «Освітній хаб» [hub.nmcbook.com.ua.](http://hub.nmcbook.com.ua), а з 26 березня почне роботу педагогічна онлайн-майстерня «Створюємо електронні освітні ресурси та традиційні засоби навчання».

Важливу роль у розвитку цифрової компетентності педагогів відіграють конференції, форуми, семінари, вебінари, а також конкурси, які

організовує Науково-методичний центр ВФПО. Ми вважаємо, що необхідно створити середовище, де викладачі можуть обмінюватися досвідом, ідеями та найкращими практиками у використанні цифрових технологій.

Останнім часом велику роль у розвитку особистості відіграє процес безперервної самоосвіти, коли людину не потрібно мотивувати та спонукати до дії, вона самостійно прагне до здобуття знань. Як правило, це активні, цілеспрямовані та організовані особистості, до яких, безперечно відносяться українські педагоги – стійкі, незламні, впевнені у собі та своїх вихованцях, які впораються з сучасними викликами, з розвитком технологій. А вони все складніші: безпілотний транспорт, екзоскелети, призначені для підтримки організму в період відновлення після важких травм; нейронет – йдеться про підключення мозку людини до інтернету для прямого обміну даними; вічний жорсткий диск, на якому інформація зберігатиметься сто тисяч років, виготовлений із кварцового скла, якому не страшні ні вода, ні вогонь, ні радіація; голограми, за допомогою яких можна вирішувати тисячі інших завдань, які потребують тривимірної візуалізації; підшкірні мікрочіпи, записана на яких інформація допоможе моментально впізнати людину, отримати дані про її групу крові, хронічні захворювання, алергію на лікарські препарати, а також інформацію про близьких родичів. Ми не знаємо що ще очікує людство, якими будуть технології майбутнього, але основні тенденції розвитку науки дають змогу припустити, що межа між живими людьми і штучним розумом буде поступово стиратися. І цей світ будуть створювати нинішні студенти. Тому в тренді – розвиток цифрової компетентності їх викладачів!

Отже, розвиток цифрової компетентності викладачів в епоху штучного інтелекту є важливим завданням для забезпечення якісної освіти в сучасному світі. Професійне навчання, інтеграція технологій в освітній процес, самостійне вивчення та обмін досвідом – це ключові компоненти успішності цього процесу. Лише володіючи цими навичками, педагоги зможуть максимально ефективно використовувати потенціал цифрових технологій для досягнення освітніх цілей і підготовки студентів до вимог сучасного світу.

Список використаних джерел

ФІЛОСОФІЯ ТЕХНІКИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА НОМО VIRTUALIS

Ірина Філіна,
канд. філософ. наук, викладач
Тетяна Чемісова,
канд. психол. наук, заступник директора
з виховної роботи
Полтавського базового медичного фахового коледжу
Полтавської обласної ради

Анотація. У статті висвітлено роль інформаційного суспільства в контексті технічного розвитку. Зазначається, що в сучасному світі велика відповідальність за якість життя та майбутнє людства лежить на галузі освіти.

Abstract. The article discusses the role of the information society in the context of technological development. It emphasizes that in the contemporary world, a significant responsibility for the quality of life and the future of humanity lies within the realm of education.

*Той, хто не здатний осмислити
три тисячоліття,
існує у темряві невігласом,
йому залишається жити сьогоденням.*
Карл Ясперс

Сучасний світ – це «технізований» простір і «технологізований» час. Ми живемо й діємо не в первісному світі природи, а в «техносфері», навіть у «соціобіотехносфері». Як відомо, і наука, і техніка самі по собі соціально нейтральні, а наслідки їх застосування залежать від людей, від їхнього освітнього та морального розвитку. Саме від людей залежить, чи стануть наука і техніка величезним суспільним благом, чи не меншим суспільним лихом. І головна відповідальність за «якість» людей нинішнього та майбутнього часу покладається на освіту.

Техніка як закономірний продукт культури. Рушієм світової історії можна вважати одвічне бажання людей отримувати різні блага в більшій кількості, швидше та меншими зусиллями. Це сприяло розвитку кмітливості, винахідливості, інтелекту, і такий феномен як техніка з'явився

цілком закономірно. Соціальний зміст був при-
таманий техніці від самого початку, оскільки її
творцем завжди була людина.

Поняття «техне» відомо ще з античних часів. Воно означало майстерність, мистецтво, вміння щось створити, сформувати з природного матеріалу. Тим самим мова стародавніх греків зафіксувала ту обставину, що вічним супутником людського життя є наявність певних предметів і заходів, які дозволяють перетворювати «природне» в «людське». Людина ставала істотою, яка створювала власне предметне середовище, що дозволяло реалізувати її потреби чи досягти тієї чи іншої мети. Проте необхідність осмислення всіх аспектів прояву системи «людина – техніка» виникає значно пізніше, а саме – після Промислової революції XVIII століття. Саме ця революція започаткувала перехід від ручної праці до механізованої та сприяла формуванню індустріального суспільства. Необхідність осмислення таких кардинальних змін сприяла появі нового аспекту філософської думки – філософії техніки.

Перші кроки філософії техніки. Філософія техніки як самостійна галузь філософського дослідження почала формуватись у кінці XIX ст. У 1877 р. була видана книга німецького філософа Ернста Каппа «Підстави філософії техніки. Новий погляд на історію виникнення культури», центральною ідеєю якої є принцип органопроєкції, згідно з яким людина у всіх своїх творіннях несвідомо відтворює свої органи. Капп вважає, що саме в словах давньогрецького мислителя Протагора «Людина є мірою всіх речей» був вперше сформульований антропологічний критерій і сформовано ядро людського знання та діяльності.

В 1898 р. інший німецький філософ Фред Бон присвятив філософії техніки одну з глав своєї книги «Про обов'язок і добро». В тому ж році російський інженер П. К. Енгельмейер надрукував роботу «Технічний підсумок XIX століття», де окреслив завдання і необхідність філософського осмислення техніки. Систематичні дослідження техніки починаються вже у XX столітті: спостерігається справжній сплеск уваги філософів до цієї проблеми (М. Хайдеггер, К. Ясперс, Т. Веблен, О. Тоффлер та інші).

Щодо визначення самого поняття «техніка», варіанти пропонувалися різні. У Карла Маркса – це система штучних органів суспільної людини, складова продуктивних сил суспільства, їхній речовий елемент. За визначенням німецького філософа Мартіна Хайдеггера, техніка – наша першооснова, спосіб самореалізації людства. У французького філософа і соціолога Жака Еллюля – це просто сукупність будь-яких механізмів як певний тип раціональності, притаманний техногенній цивілізації, як певна «процедура» досягнення мети. А на думку німецького теолога Ріхарда Дворака, техніка є незграбною спробою диявола повторити акт божественного створіння світу.

Бурхливий процес технізації суспільного життя, швидке зростання кількості і розвиток технічних дисциплін у XX–XXI ст. все більше вимагають комплексного дослідження техніки як феномена людської цивілізації. Цілісне вивчення техніки в системі культури – предмет дослідження філософії техніки. Лише філософія техніки має за мету комплексне дослідження техніки, яке передбачає:

- а) з'ясування сутності феномена техніки;
- б) вивчення історичного розвитку техніки, логіки її становлення, її періодизацію і подальшу історичну перспективу;
- в) дослідження впливу техніки на суспільство в минулому і в сучасній техногенній цивілізації.

Техніку, як правило, визначають як сукупність предметних артефактів (тобто штучно створених) для здійснення інженерної перетворювально-конструктивної діяльності. Всі визначення техніки вказують на її фундаментальну властивість, а саме – принцип перетворення. Отже, технікою є те, за допомогою чого людина перетворює природу, саму себе, суспільство.

Філософія техніки як філософія людини в світі техніки. Метою сучасної філософії техніки є визначення наслідків та перспектив перетворення суспільства та самої людини під впливом новітніх реалій вже не індустріального, а інформаційного суспільства.

Проте і дослідження індустріального суспільства не втрачають свого значення. Зокрема були визначені такі суспільні явища, як технофобія та апологія техніки. Історія знала і лудитів, руйнуючих верстати в кінці XVIII – на початку XIX ст., і неолудитів, що звинувачували бездушну «машинерію» XX ст., яка перетворює кожного на мовчазливу деталь соціального механізму, що цілком залежить від виробничої та побутової техніки. В 30-ті роки XX ст. Освальд Шпенглер у книзі «Людина і техніка» стверджував, що людина, володар світу, сама стає рабом машин. Техніка залучає всіх нас, поза нашим бажанням, до свого бігу, підкоряє власному ритмові. І в цих стрімких перегонах людина, що вважає себе господарем, буде загнана на смерть. «Бунт машин» – дуже популярна тема й у сучасній масовій культурі. Створений англійською письменницею Мері Шеллі образ штучного чудовиська Франкенштейна, який повстав проти людей, що його створили, став майже класичним. Цей урізноманітнений неоміфологічний образ й досі не покидає сторінок та екранів, перетворившись на символ технофобії – недовіри і ворожості до техніки.

Одночасно, на відміну від технофобії, продовжує існувати й невтримна апологія техніки, яка із захопленням несе своєрідну ідеологію і психологію техніцизму, розповсюджуючи на людство та особистість ті характеристики, що притаманні машинам і механізмам. Стара теза матеріалістів XVIII ст. «людина є машиною» набуває оновлених електронно-кібернетичних, комп'ютеризованих форм. Широко пропагується ідея про те, що людина і людство можуть бути вимірюваними технічними параметрами й представленими в технологічних показниках. Це найнебезпечніший аспект сучасної людської культури. Для техніцизму є характерним намагання будь-які проблеми (світоглядні, моральні, політичні, педагогічні тощо) розв'язувати за зразком алгоритмів технічного знання, про що красномовно свідчить відо-

мий вислів: «Це лише справа техніки».

Головним результатом філософії індустріального суспільства може вважатися висновок: намагання «машинізувати» все і вся є технологічною міфологією. Людина та людство – не технічні системи. Не людство є технічним, а техніка є людською. Вона втілює й виражає в собі те, що здобуто людством із світу за допомогою розуму.

Недоречно також вважати і весь сучасний світ лише «техносферою». Він має й інші виміри – природний, соціальний, моральний, інформаційний тощо. Пристосування, адаптація до світу не може обмежуватися лише оволодінням технікою сучасного зразка. І навіть, якщо взяти тільки один техногенний аспект, проблем із пристосуванням людини до техносфери вистачає. Масова кількість технічних приладів, їх втілення у виробництво та побут випереджають інтелектуальний (і особливо моральний) рівень масової свідомості.

Інформаційне суспільство та homo virtualis. Формування філософії техніки інформаційного суспільства як комплексної дисципліни відбувається в процесі діалектичного взаємозв'язку з гуманітарними науками (соціологією, історією, психологією та ін.), що дозволяє вивчати соціальні, психологічні, економічні впливи техніки в історичному розвитку.

Сучасна людина, як ніколи раніше, не може перебувати поза «техносферою» та поза суспільством. Техніка історична, вона постійно оновлюється. До того ж технічні інновації виступають як каталізатор, імпульс докорінних змін у всій системі людського життя.

Людство нині перебуває на принципово новому етапі розвитку, на якому в пріоритеті теоретичні знання та інформаційні технології. Головною цінністю стає інформація, яка впливає і на формування суспільства з новими параметрами, і на соціалізацію нових поколінь, і на глобальні світові процеси. Сам термін «інформація» набуває самостійного філософського статусу, особливої методологічної функції, що дає можливість опанувати й осмислювати майже усі аспекти сучасного суспільства.

Сучасна філософія техніки, визначаючи проблеми та кризові явища інформаційного суспільства, зосереджується перш за все на його антропологічному вимірі: тобто філософія техніки – це філософія людини в світі техніки.

Дивовижно те, що філософія техніки інформаційного суспільства доходить висновку, який був відомий з прадавніх часів, але забутий. Він стосується ставлення людей до техніки, яке ніколи не було однозначним. У стародавньому Китаї

були старці-мудреці, які вважали за необхідне носити воду з річки дерев'яною цеберкою і не користуватися технічним приладом – колесом для черпання води. Вони мотивували свої дії тим, що, використовуючи техніку, втрачаєш свободу дій. Мовляв, техніка, ясна річ, полегшує життя, але платня за це непомірна – людське Я пригноблюється.

Доцільно розглянути і психологічні техніки в інформаційному суспільстві, які включають в себе різноманітні стратегії та методи впливу на психіку та поведінку людей у цифровому середовищі. Алгоритми соціальних мереж можуть впливати на те, яку інформацію користувачі бачать, створюючи «фільтровані бульбашки». Це може впливати на формування світогляду та сприйняття реальності. Схильність індивідів відбирати інформацію, яка відповідає їхнім власним поглядам, може призводити до утворення психологічних бар'єрів для розуміння різних точок зору.

Злам XX та XXI століть додав нових проблем в осмисленні людини. Соціологи дійшли висновку, що зникає людина, як істота цілісна і неподільна, як індивід. Сучасна людина – це *homo divinus*, істота внутрішньо розщеплена, децентрована. Вона вже не має почуття самототожності, її ментальність амбівалентна та суперечлива, а почуття, думки й поведінка залежать від ситуації швидкоплинної й нестабільної буття. Людина не в змозі чітко ідентифікувати себе в технологізованому та віртуальному просторі, заселеному такими ж віртуальними «іншими».

Інформаційна сфера існує, по суті, у двох вимірах: 1) інформаційне виробництво; 2) інформаційне споживання, які мають різні «швидкості» свого прояву. Інформаційне споживання відстає від інформаційного виробництва, що утворює певну диспропорцію, котра має тенденцію до постійного зростання. Головна проблема полягає в тому, що навала різноманітної інформації зовсім не стимулює намагання здобувачів знання й освіти проникати у глибинну сутність речей, а формує лише звичку «ковзати по горизонталі буденності», не відшукуючи високих сенсів буття.

Крім інформаційної функції, інтернет виконує ще цілу низку інших функцій: комунікативну, розважальну, масмедійну, комерційну тощо. Всі вони разом породжують феномен віртуального існування людини, навіть певний символізм існування в соціальному і культурному просторі, де зазнають змін просторові й часові розмежування, стираються міжнародні кордони, поширюються стереотипи на моделі життя. Внаслідок таких явищ суттєвих змін зазнає і сама людина як особистість.

Для homo virtualis безпосередньою життєвою реальністю виступає перш за все наднаціональна інформаційна система. Навіть творча складова людського самовираження вже залежить не тільки від інтелектуальних здібностей чи таланту, а ще й від розвитку технологій, модернізації засобів комунікації, освіти, наукових зв'язків тощо. І ця залежність від атрибутів інформаційного суспільства постійно зростає. Формування особистості вже більшою мірою визначають не традиційні суспільні чинники, а новітні технології та засоби віртуальної комунікації.

Сформувати себе як особистість, відчувати себе цілісною особистістю з внутрішньою «конструкцією» загальнолюдських цінностей, моральних принципів, обов'язком та гідністю стає все важче тому, що (згадаймо древніх китайців!) людське Я пригноблюється. Пригноблюється цілісним технологізованим інформаційним світом, який постійно додає нові зручності буття та спокушає «кнопками комфорту», відмовитися від яких вже ніхто не погодиться. Маємо своєрідний парадокс: інформаційний світ цілісний, а особистість розщеплена.

Серед багатьох проблем трансформації особистості в інформаційному суспільстві чи не головною є проблема послаблення логічного мислення та пам'яті. Так само як окуляри та контактні лінзи стали нашими родовими протезами, бо ми втрачаємо зір, так і комп'ютер стає штучним протезом людей, що втрачають здатність мислити. Це вже не є новиною, що «екранна» техніка як форма культури «розбещує» людину, яка зникає до сприйняття інформації в готовому вигляді. Надаючи певні зручності, «екранна» культура водночас позбавляє розум «насолоди власного пошуку». На відміну від «екранної», «книжкова» культура, значно більше сприяє розвитку людського мислення, не кажучи вже про розвиток духовного змісту самої особистості.

Якщо визначати такі типи особистості, як гедоніст, діловий тип та інтелектуал, то стає помітним, що примножується кількість гедоністів і ділових людей. Справжнім інтелектуалам, носіям високої духовної культури, місця залишається все менше і менше. Сумно те, що серед нинішніх здобувачів освіти взагалі важко помітити прагнення щось запам'ятовувати, оскільки маємо явище звикання: підказка-смартфон завжди під рукою.

Шведські автори Олександр Бард і Ян Зодерквіст звертають увагу і на те, що «розвиток особистості йде шляхом реалізації усіх можливих станів людини ділимої, створення прагматичної сукупності різних темпераментів і рис

характеру. Цілісність буде сприйматися як гідне жалю свідоцтво немічності, а не ідеал. Шизофренічна, калейдоскопічна особистість, навпаки, стає гідним наслідування взірцем, оскільки вона функціональна» [1, с. 203]. Мова йде про те, що люди створили такий штучний світ, який є чужорідним щодо природного світу, і який можна назвати шизофренічним за багатьма параметрами; пристосуватися та вижити в такому світі можуть тільки адекватні йому істоти – шизофренічні особистості.

Проте пересічна людина як користувач мережі, як простий юзер, навіть не помічає «пригноблення Я» чи власної «розщепленості». Більшість і надалі схильна сприймати світову інформаційну спільноту як суцільне благо. І незважаючи на зростаючі потоки інформації (яка вже диктує свої власні закони й «правила гри»), людина все ще вірить у власну свободу. Це тому, що «пригноблення Я» відбувається швидшими темпами, ніж формується самосвідомість особи, оскільки будь-яка мета діяльності визначається тепер не власними потребами, усвідомленими як інтереси чи цілі, а попередньо отриманою інформацією.

Слід враховувати і те, що інформація – це не тільки головна цінність часу, а ще й товар, призначення якого – бути вигідно проданим на ринку послуг. Обсяги інформації, що створюється й продається, постійно зростають, перевищуючи швидкості її засвоєння. Тому постає проблема адаптації до лавини інформації. Тим більше, ситуація ускладнюється відсутністю певних «фільтрів», належної «селекції» при відборі інформації, що розрахована на попит ринку. Доходить до своєрідного абсурду: потужні технічні засоби розповсюджують банальності, забуваються дрібницями, пустою, беззмістовною інформацією, фейками, цілеспрямованою дезінформацією тощо, і цю «інформаційну жуйку» споживають дилетанти без будь-яких намагань критично осмислити те, що пропонує безмежний інтернет-ринок [2, с. 35].

Для багатьох користувачів віртуальна реальність стає бажаною та комфортною, де можна перебувати стільки, скільки забажаєш, створювати свої спільноти, кола спілкування «друзів», зводячи до мінімуму живі людські контакти. Комунікації у віртуальному світі легкі, фрагментовані, скеровані на те, щоб якимось заявити про себе, привернути увагу, здивувати, епатувати, відчувати свою значущість, подаючи слабкий самотній голос в «космос інтернету». Ярмарок марнославства, як всепланетне віртуальне спілкування, ще більше віддаляє від пошуків істинних знань у бік

сурогатів, забобонів, сумнівних розваг.

Доступ до інформації, за висновком «батька» сучасного постіндустріалізму Даніела Белла, є умовою свободи. Ті, що шукають знання та здатні оминати низькосортний інформаційний продукт, впевнені, що саме знання є справжньою силою і свободою. Інтелектуальна свобода – беззаперечна цінність сучасності. Проте свобода – це не «техногенний» феномен, це вже вихід у якісно інший вимір буття людей, показники якого не визначаються цифрами чи відсотками. «Інформаційна свобода» не повинна обертатися безвідповідальністю та запереченням норм моралі, естетичного смаку та здорового глузду. Ясна річ, що без свободи неможливий вибір мотивацій, цінностей, зразків поведінки, будь-яка діяльність людей. Але головне – межі самої свободи визначаються соціокультурними нормами та рівнем моральності самої особи. Отже, володіти інформацією означає не лише мати певну свободу дії, зокрема віртуальної, а й нести моральну відповідальність за наслідки цієї «інформаційної свободи» [3, с. 101].

І все ж, незважаючи ні на що, технічний прогрес триває. Світ став набагато тіснішим, ніж колись: в ньому швидко рухаються машини, прилади, інформація, гроші, товари, люди. Соціальні, політичні, економічні, інформаційні зв'язки стали тотальними. Але за всіх вражаючих уяву успіхів науки й техніки та створення величезного за

Філософія Курс лекцій

масштабами світу речей і банків інформації життя людини не стало щасливішим, здоровішим, безпечнішим. Тому поняття суспільного чи технічного прогресу все більше зараз варто пов'язувати із розвитком самої людини в її тілесних та духовних характеристиках. Якість життя людини і «якість» самої людини перетворюється на інтегральний показник рівня розвитку суспільства, стає мірою загальнолюдського прогресу.

Саме в світі «людяних», гуманістичних критеріїв прогресу варто розглядати й оцінювати такі феномени, як реформи і революції, наукові відкриття і технічні винаходи, нові технології і різноманітні «кнопки комфорту». Маючи значно більші засоби, глибші знання, потужнішу техніку, наше (XX ст.) століття поводить себе як найнікчемніша епоха. Як зазначав іспанський філософ Ортега-і-Гассет, наша доба глибоко впевнена в своїх творчих здібностях, але не знає, що їй творити. Песимізм філософа поділяють мислителі й XXI століття, глибоко занепокоєні тим, що зростає кількість *homo divisus* серед політиків та *homo virtualis* серед молоді...

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бард А., Зодерквист Я. Нетократия. Новая правящая элита и жизнь после капитализма. – СПб., 2004.
2. Філіна І.О. Сумнівний гуманізм інформаційного суспільства //Гуманістичний вимір інформаційного суспільства : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Філософські семінари. Випуск 7). Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка. – Полтава : ПолтНТУ, 2008. – С. 35–37.
3. Філіна І. О. Моральний аспект культури інформації // Етичне та естетичне в людському співвідношенні : матеріали Міжнародної наукової конференції «XXVII-мі читання, присвячені пам'яті засновника Львівсько-Варшавської філософської школи Казимира Твардовського», 11–12 лютого 2015 року. – Львів : Видавництво «Ліга-Прес», 2015. – С. 101–105.

ДУАЛЬНА ОСВІТА У ФАХОВИХ КОЛЕДЖАХ ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Ігор Ілюшик,
заступник директора з навчальної роботи
Андрій Стрільчук,
викладач ВСП «Ковельський промислово-економічний
фаховий коледж ЛНТУ»

Анотація. У статті проаналізовано розвиток дуальної освіти як однієї з умов формування професійної компетентності. Розкрито сутність і значення дуальної системи освіти для підготовки молоді. Метою статті є розкриття сутності та значення дуальної форми освіти для підготовки фахових молодших бакалаврів та висвітлення її переваг та проблем.

Abstract. The article analyses the development of dual education as one of the conditions for the formation of professional competence. The essence and significance of the dual education system for youth training are revealed. The purpose of the article is to reveal the essence and significance of the dual form of education for the training of professional junior bachelors and to highlight its advantages and problems.

Дуальна освіта (від лат. dualis – подвійний) – це вид навчання, за якого поєднується отримання фахових знань здобувачами освіти у освітніх закладах з навчанням на робочих місцях на підприємствах.

Економічна нестабільність протягом двох останніх років, пов'язана з пандемією COVID – 19 та через воєнний стан в Україні, спричинила дисбаланс між кількістю робочих місць та пропозиціями на ринку праці. Наслідком цього кризового явища стало зростання гострої конкуренції під час працевлаштування випускників фахових закладів освіти, пріоритетним завданням яких є забезпечення підготовки фахівців відповідно до вимог роботодавців з одного боку та очікуваних результатів щодо якості освіти зі сторони студентів.

Неодноразово на різних зустрічах, круглих столах із стейкхолдерами зазначалось, що після випуску здобувачі освіти, які навчалися за дуальною формою, показують високий рівень підготовки, вміння працювати з технікою, розуміння технологічних процесів та певний досвід взаємодії з досвідченими фахівцями підприємств. Все це дає високий відсоток працевлаштування таких випускників. Було доведено, що дуальна

форма навчання суттєво ефективніша і відрізняється від практичного навчання в закладі освіти, оскільки вона забезпечує не тільки закріплення теорії на практиці, а й саме навчання в умовах виробництва.

Досвід зарубіжних країн підтверджує ефективність використання дуальної форми освіти щодо підготовки фахівців і описаний як позитивний багаторазово зарубіжними та вітчизняними дослідниками. Зокрема Німеччина посідає особливе місце серед країн з дуальною формою освіти. Професійна підготовка в цій країні стала об'єктом поглибленого дослідження, на основі якого було зазначено, що дуальна освіта забезпечує не лише якісну практичну підготовку, але й сприяє соціалізації випускників фахового освітнього закладу. Цьому питанню на сьогодні приділяється багато уваги.

Оскільки в умовах ринкової економіки заклади фахової передвищої освіти розглядаються як один із суб'єктів забезпечення освітніх послуг, то в умовах конкуренції великим мотивуючим фактором для абітурієнтів є впровадження інновацій у коледжах, зокрема дуальної форми здобуття освіти (ДФЗО).

Дуальна освіта за принципами свого функціонування має низку переваг, а саме: участь стейкхолдерів в освітньому процесі, формування зручного індивідуального розкладу занять для студента, вилучення зайвих освітніх компонентів.

Для студентів – це можливість отримання стипендії, наближеної до зарплати, а отже, зникає актуальна на сьогодні проблема пропусків занять окремими здобувачами освіти, значна кількість цих пропусків пов'язана з випадковими тимчасовими підробітками.

У рамках дуальної системи здобувачі освіти проходять виробниче (практичне) навчання безпосередньо на виробництві 3–4 дні на тиждень, а теоретичне навчання – 1–2 дні у освітньому закладі. Таке соціальне партнерство є взаємовигідним як для роботодавців, так і для студентів коледжу. Для молоді дуальна освіта є засобом професійної соціалізації, оскільки надає їй найкращі можливості для отримання кваліфікації, сприяє швидкій адаптації до умов виробництва, забезпечує формування навичок професійного спілкування. Вона є основним джерелом формування молоді генерації майбутніх фахівців і завдяки тісному зв'язку з виробництвом забезпечує оптимальний старт трудового життя.

Благодатний ґрунт для запровадження дуальної освіти – це галузі, де існує системна проблема нестачі кваліфікованих працівників та службовців. Тож зрозуміло, чому найчастіше готувати для себе працівників за дуальною формою навчання беруться сільськогосподарські компанії та підприємства. На 2-е місце за цією формою навчання може вийти ІТ-сфера, прогнозують експерти.

Як зазначив Олег Шаров, здобувачами дуальної освіти можуть бути студенти від самого початку навчання в закладі освіти. Хоча для 1-го курсу це досить складно: поєднувати навчання і роботу, коли фахових теоретичних знань іще бракує. Усе залежить від умов кожного конкретного проекту співпраці у форматі дуальної освіти освітнього закладу і партнера-компанії чи підприємства.

У 2019 році, коли було запущено експеримент, кожний освітній заклад мав можливість написати свої правила надання дуальної освіти, аби вони відповідали закону «Про вищу освіту» і Концепції розвитку здобуття вищої та фахової передвищої освіти.

Процес надання освітніх послуг за дуальною формою організовується відповідно до чинного законодавства. Підприємства спочатку укладають двосторонні договори з освітніми закладами про співробітництво в рамках дуальної освіти, а потім тристоронні договори зі студентами.

Зазвичай у строковому договорі зі студентом ідеться про надання робочого місця, грошове винагороду, закріплення наставника. Як тільки документ підписано, на студента починають розповсюджуватися ті ж самі умови праці, що й на всіх працівників підприємства, включно з бенефітами

та правилами трудового розпорядку. На виробництві студенти можуть перебувати у середньому половину навчального часу, а то й трохи більше – до 5–6 місяців упродовж навчального року. Навчаються вони у цей період дистанційно. Їх курують одночасно викладачі закладу освіти і підприємства-партнери.

Такий алгоритм взаємодії системи «коледж – роботодавець» у процесі фахової підготовки студентів забезпечує проведення технологічної і переддипломної практики студентів у місцях їх ймовірного майбутнього працевлаштування, залучення роботодавців до участі у освітньому процесі, формування навчальних планів та програм, участь у кваліфікаційних екзаменаційних комісіях, діагностування отриманих майбутніми фахівцями знань та практичних навичок, проведення аналізу зворотного зв'язку від працевлаштованих випускників.

Аналіз досвіду українських освітніх закладів щодо впровадження дуальної освіти дозволяє стверджувати, що вплив цієї системи на професійну соціалізацію майбутнього фахівця позитивний, а саме: дуальна система сприяє швидкому адаптуванню молодого фахівця до сучасних умов виробництва, формуванню спектру професійних та особистісних компетентностей, життєвих цінностей, соціальної відповідальності.

До основних компонентів професійної соціалізації слід віднести: ціннісні установки і моральні принципи, що орієнтують молодого фахівця у системі міжособистісних відносин і визначають межі прийнятої поведінки; правові знання, що стосуються основних законів, правових норм, цивільних прав та обов'язків; здатність аналізувати життєві ситуації, оцінювати їх та приймати відповідні поведінкові рішення; соціальні уміння і навички, що набуваються через участь у професійній діяльності, різноманітних цивільних актах.

Отже, якщо коротко підсумувати, то дуальна освіта дозволяє поєднати теоретичний курс у закладі освіти з поглибленою практичною підготовкою на підприємстві. Тривалість практичної підготовки значно перевищує передбачену нормативними документами щодо організації освітнього процесу, дозволяє майбутньому фахівцеві отримати професійну кваліфікацію. Якісна освіта пов'язана з ідеєю інтегрованої рівноваги професійного і особистісного розвитку, а тому дуальна освіта має значний ресурс для професійної соціалізації. Дуальна освіта створює специфічне соціальне середовище, яке готує фахівця відповідно до культури суспільства і одночасно соціалізує його через особисту участь у професійній діяльності і повинна мати своє місце в освітньому процесі фахових коледжів.

Список використаних джерел

ПРОФЕСІЙНИЙ СТАНДАРТ: ЕМОЦІЙНО-ЕТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА

Наталія Шевчун,
викладач Комунального закладу
«Ніжинський фаховий медичний коледж»
Чернігівської обласної ради

Анотація. Сучасна освіта звертає особливу увагу на компетентнісний підхід у навчанні й викладанні, тому закономірно, що й сучасний викладач повинен уміти оцінювати свій педагогічний розвиток через професійні компетентності. З-поміж п'ятнадцяти компетентностей, визначених професійним стандартом учителя, на особливу увагу заслуговує емоційно-етична, оскільки саме вона дає можливість сформувати здоровий психологічний мікроклімат у колективі й створити всі умови для життєвого успіху.

Abstract. Modern education pays special attention to the competency-based approach to learning and teaching, so it is natural that a modern teacher should be able to evaluate his pedagogical development through professional competencies. Among the fifteen competencies defined by the teacher's professional standard, the emotional-ethical one deserves special attention, since it is this that makes it possible to form a healthy psychological microclimate in the team and create all the conditions for success in life.

Питання емоційного інтелекту останнє десятиліття порушують як психологи, психотерапевти, так і освітяни, оскільки емоційна сфера є досить важливою для людини. Це не лише про психофізіологію, а більше про успіх. Хто ж і коли має сформувати в дитини певні емоційні моделі, які в майбутньому приведуть особистість до успішного життя? Із чого взагалі складається поступ? Із генетично закладеного IQ, набутого досвіду чи регуляції емоцій у людському мозку? Ці та інші подібні запитання тісно взаємопов'язані з професійними компетентностями педагога.

23 грудня 2020 року Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (Мінекономіки) було затверджено Професійний стандарт за професіями «вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «вчитель закладу загальної середньої освіти», «вчитель з початкової освіти (з дипло-

мом молодшого спеціаліста)» (наказ № 2736) [2]. Цей документ є цікавим не лише для вчителів закладів загальної середньої освіти, а й для викладачів фахової передвищої освіти. Основу профстандарту складає «перелік трудових функцій (професійних компетентностей, що входять до них)» [2, с. 8], серед яких є емоційно-етична компетентність, яка забезпечує «здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; здатність усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі» [2, с. 9]. Як бачимо, питання емоційного інтелекту дуже важливе в професії педагога, адже, на жаль, сучасні підлітки часто бувають імпульсивними, знервованими, самотніми, схильними до депресивного стану, та й освітяни не завжди вміють керувати

своїми емоціями. Не можна перекладати відповідальність за формування в студентів емоційної сфери лише на психологів, оскільки це обов'язок кожного вчителя / викладача.

Тож метою нашої статті є дослідження саме емоційно-етичної компетентності викладача. Звернемо увагу, що під час сертифікації учителів української мови та літератури оцінюють цю компетентність за двома критеріями: емоційно-етична сфера особистості педагога та розвиток емоційного інтелекту у своїх учнів.

Що ж означає термін «емоція»? Словник української мови у 20-ти томах фіксує тлумачення лексеми «емоція» так: «Переживання людиною свого ставлення до дійсності, до особистого й навколишнього життя; душевне переживання, почуття людини» [5, с. 635]. Виділимо основні групи емоцій:

1) позитивні:

- щастя (тлумачний словник подає поряд ще й такі значення: досягнення, успіх, удача, доля, талан);
- радість (почуття задоволення, втіха, приємність);
- любов (глибока сердечна прихильність, глибока повага, глибока приязнь, інтерес / пристрасть до чого-небудь) тощо;

2) негативні:

- ◆ страх (стан хвилювання, тривоги, неспокою);
- ◆ сум (журба, вияв пригніченості, важкий настрій, спричинений невдачею);
- ◆ гнів (стан роздратування, нервового збудження, сильного обурення);
- ◆ огида (поєднане почуття відрази й гидливості) тощо.

Список перерахованих позитивних і негативних емоцій орієнтовний, адже серед науковців і досі розгортаються палкі дискусії щодо класифікацій емоцій. Усе ж в одному ми, безперечно, маємо згоду: на занятті в студентів мають виникати позитивні почуття, такі як: **зацікавлення** («дія і стан за значенням зацікавити і зацікавитися» [4]); **здивування** («почуття, стан людини, дуже враженої чимось незвичайним, дивним, незрозумілим» [4]); **емпатія** («здатність людини розуміти й відчувати емоційний стан інших людей, приймати їхній спосіб мислення; співчуття, співпереживання» [5, с. 635]); **насолода** від заняття, прочитаного твору, спілкування з викладачем чи одногрупниками; **задоволеність**; **гордість**; **доброзичливість**; **довіра**; **захват** тощо. У жодному разі не має бути місця таким емоціям, як зневага, пригніченість, зневіра, відчай, нервозність, неспокій, антипатія, приниження, почуття

образи.

Останнім часом саме на емоційний інтелект роблять акценти відомі науковці всього світу. Так, Деніел Ґоулман констатує: «Емоційний розум реагує набагато швидше, ніж раціональний, – починає діяти, не зволікаючи ані секунди, навіть не зупиняючись, щоб подумати, що він, власне, робить» [1, с. 492]. Усі люди сприймають і пізнають світ через емоції. Та чи завжди в закладах освіти педагоги володіють емоційно-етичною компетентністю? На жаль, інколи можемо спостерігати категоричність мислення: «молодець, так, правильно» або «ні, це взагалі неправильно». Заперечення напівтонів, поділ світу на чорне й біле часто травмує студентів. У підлітка одразу виникає думка: «Я нічого не знаю, увесь час кажу щось не те». Емоційна пам'ять довго тримає негативні відчуття, і студент / студентка з часом замикається в собі. Тож домінантним у ставленні педагога до своїх вихованців у будь-якій ситуації мусить бути доброзичливість. Викладач має оголошувати оцінку не як вирок, це має бути допомога студентові в розумінні, що треба ще зробити для подальшого зростання. Педагог не повинен бути керівником, він зобов'язаний стати порадиником, помічником. Згадаймо Словарь української мови за редакцією Бориса Грінченка, у якому російська лексема «керівник» звучить українською як «направник» [3, с. 512]. Отже, завданням учителя / викладача й має бути спрямування учня чи студента в правильне русло. І це треба навчитися робити постійно, адже «у такі моменти емоційний розум підпорядковує собі раціональний, використовуючи його для досягнення свого» [1, с. 500].

Брак емоційної грамотності серед дорослих людей нині є досить актуальною проблемою, а про наслідки їхньої емоційної некомпетентності свідчить тривожна статистика депресивних станів серед підлітків. На жаль, педагогічна спільнота теж причетна до емоційного нездоров'я молодого покоління. Викладач має навчитися «зчитувати» емоції своїх вихованців, не допустити тривожності й страху під час комунікації на занятті.

На педагога словесності покладена подвійна місія – сформувані предметні компетентності в студентові, а також через літературу як вид мистецтва навчити усвідомлювати прочитане, співпереживати героєві і давати оцінку почуттям та емоціям. Пропонуємо низку проблемних запитань, які допоможуть розвинути емоційні навички в студента:

– Чому Чіпка, потенційно добрий і чесний чоловік, зазнає наприкінці життя морального кра-

ху? (Панас Мирний. Роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»)

– Чому нестерпно стомлений і зневірений народ протистоїть Мойсеєві – духовному проповідникові, мужньому вождю багатой внутрішньої сили й духовної величі? (Іван Франко. Поема «Мойсей»)

– Чому симфонія життя тріумфує в «Тінях забутих предків» на тлі індивідуальної смерті? (Михайло Коцюбинський. Повість «Тіні забутих предків»)

– Чому Лукаш обирає примітивну матеріально приземлену Килину замість досконалої духовно піднесеної Мавки? (Леся Українка. Драма-феєрія «Лісова пісня»)

– Чому звук розірваної струни фортепіано може обірвати життя людини? (Ольга Кобилянська. Новела «Valse melancholique»)

– Чому під тиском тоталітарної машини люди стають заручниками системи та втрачають людську сутність? (Микола Хвильовий. Новела «Я (Романтика)»)

– Чому душевний комфорт важливіший за славу, достаток і примарний успіх? (Валер'ян Підмогильний. Роман «Місто»)

– Чому перемагає добро над злом у протистоянні людини й тоталітарної системи? (Іван Багряний. Роман «Тигролови»)

– Чому питання голодоморів в Україні, спричинених більшовицькою ідеологією, є актуальною темою й нині? (Улас Самчук. Роман-хроніка «Марія»; Василь Барка «Жовтий князь»)

Обговорюючи відповіді на поставлені вище запитання, ми продукуємо в студентів емоційні навички: уміння виражати власні емоції, розу-

мити почуття інших людей, проговорювати стан тривожності героя (а водночас і свій), засвоювати способи боротьби з гнівом, смутком, страхом тощо.

Викладач, який має сформовану емоційно-етичну компетентність, буде правильно транслювати особисті відчуття та емоції, конструктивно взаємодіяти зі студентами, поціновувати думки учасників освітнього процесу, навчить своїх вихованців правильно інтерпретувати свої почуття, сформує навички спілкування й самопізнання. Педагог має працювати на випередження: не допускати пригнічених станів студентів, оптимістично налаштовувати на вирішення будь-яких проблем, допомагати володіти своїми емоціями.

Пам'ятаймо, емоційна грамотність викладача – це й про вміння управляти емоціями під час спілкування на занятті та поза його межами. Наприклад, замість «Припиніть негайно!», «Не перебивайте», «Я так і знала, що ви нічого не знаєте» краще перейти в площину позитивних емоцій, продемонструвати приклад власної ввічливості, бо зазначені вище фрази – це більше про відсутність емоційно-етичної компетентності, аніж про її наявність.

Отже, емоційне самоусвідомлення, уміння керувати емоціями, зчитування емоцій на випередження, емоційна стійкість, прояв емпатії, конструктивна реакція на стрес і конфліктні ситуації, створення ситуації успіху – усе це свідчить про сформованість емоційно-етичної компетентності у викладача, що водночас формує і його власний професійно-педагогічний імідж.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект. – Харків : Віват, 2018. – 512 с.
2. Наказ про затвердження професійного стандарту. URL : https://osvita.ua/doc/files/news/787/78704/Nakaz_2736_3_.pdf
3. Словарь української мови : [у 4 т.] / збір. ред. журн. «Киевская Старина»; упоряд., з дод. влас. матеріалу Б. Грінченко. – Київ : Вид-во «Довіра», 1997. – Т.2. – 578 с.
4. Словник української мови : академічний тлумачний словник (1970 – 1980). URL: <https://sum.in.ua/>
5. Словник української мови у 20 т. Том 4. / Наук. кер. проекту В. А. Широков. – Київ : Наукова думка, 2013. – 1010 с.

МОЖЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Світлана Дзюба, Наталія Моторна, Наталія Слєпцова,
викладачі ВСП «Лубенський фінансово-економічний
фаховий коледж Полтавського державного аграрного
університету»

Анотація. Подані матеріали мають на меті поділитись поглядами стосовно використання штучного інтелекту в освітній галузі, наголосити на позитивних тенденціях у сфері освіти, можливих завдяки штучному інтелекту, а також зосередити увагу на питанні подолання причин та проявів академічної доброчесності (зокрема під час використання можливостей штучного інтелекту) в досвіді роботи педагогічного колективу ВСП «Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету».

Abstract. The submitted materials are intended to share views on the use of artificial intelligence in the educational field, to emphasize the positive trends in the field of education made possible by artificial intelligence, and also to focus attention on the issue of overcoming the causes and manifestations of academic integrity (including when using the opportunities of artificial intelligence) in the work experience of the teaching staff of the Separate Structural Unit "Luben Financial and Economic Professional College of the Poltava State Agrarian University".

***Успіх приходять до тих, хто
рухається вперед.***
Людвіг Фейєрбах, німецький філософ

Питання штучного інтелекту вже тривалий час вважають актуальним в освітньому процесі сьогодення, і це не випадково. З одного боку, маємо широкі можливості втілення сучасних технологій, вагомий крок вперед у напрямку прогресу, з іншого – прагнення здобувачів освіти замінити власні думки, свій неповторний світогляд, інтелектуальність і креативність потужними засобами штучного інтелекту, що не може не викликати занепокоєння. Мета викладачів ВСП «Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету» – допомогти здобувачам освіти розкрити ключові аспекти фінансово-економічного застосування штучного інтелекту, його здатність

вдосконалюватися і цим самим вдосконалювати можливості фахівців найрізноманітніших галузей. Поряд з цим, варто приділити увагу не менш важливому питанню доброчесності, причому як у сфері технологій та їх застосування, так і власне в освітньому процесі кожного закладу.

Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України 02.12.2020 року [1], робить акцент на впровадженні технологій штучного інтелекту у сфері освіти, економіки, публічного управління, кібербезпеки, оборони та інших сферах для забезпечення довгострокової конкурентоспроможності України на міжнародному ринку. Суспільство поступово звикає до того, що штучний інтелект успішно реалізує себе у сферах, безпосередньо або опосередковано пов'язаних з економікою, управлінням та адмініструванням.

- розробка стратегій на основі аналізу даних та прогнозів ринку;
- виявлення фінансових ризиків та оптимізація інвестицій;
- автоматизація казначейства;
- відкритий інтегрований банкінг;
- транскордонні платежі [2];
- забезпечення кібербезпеки, захист від витоку даних / шахрайства;
- оптимізація виробництва з метою зниження витрат на енергію та сировину;

- прогнозування трендів, попиту, поведінки цільової аудиторії;
- створення контенту, креативів;
- обслуговування клієнтів, покращення клієнтського досвіду [3].

На думку дослідників [4], штучний інтелект покликаний зменшити трудомісткість планування проєктів, швидко аналізувати великі обсяги даних та прогнозувати можливі результати проєкту (рис. 1), що важливо для майбутніх фахівців фінансово-економічної галузі, які здобувають освіту в нашому закладі.

Рис. 1. Переваги та недоліки використання штучного інтелекту в проєктній діяльності (розроблено авторами на основі [4])

Наведені фактори спонукають викладачів фінансово-економічного фахового коледжу, поряд з іншими освітніми закладами, втілювати ідею вивчення можливостей штучного інтелекту, акцентуючи увагу на необхідності розуміння його переваг і врахування певних недоліків та можливих труднощів. Все це важливо, але сьогодні перед педагогами – аудиторія молодих людей, які тільки пізнають світ майбутньої професії, проте достатньо обізнані в можливостях чату GPT для редагування текстів різної тематики, голосових помічників, сервісів на основі нейромереж для

створення графічних зображень, презентацій і публікацій. Юнаки і дівчата бачать майбутнє за технологіями, головне – втілити в життя те, що дійсно важливе. Як при цьому не скористатися широким спектром освітніх застосувань штучного інтелекту, якщо це – пізнавально, сучасно, результативно? Віртуальна реальність, інтерактивні симуляції, ігрові технології роблять навчання в будь-якому закладі цікавішим та особистісно орієнтованим. Проаналізуємо за допомогою таблиці 1 вплив на сферу освіти можливостей і факторів використання штучного інтелекту.

Таблиця 1

**Позитивні та негативні тенденції використання штучного інтелекту в освітній галузі
(розроблено авторами на основі аналізу даних [5])**

Можливості штучного інтелекту, які позитивно впливають на сферу освіти	Фактори використання штучного інтелекту, які негативно впливають на сферу освіти
<p>Глобальний доступ до знань Штучний інтелект може розширювати можливості навчання для людей у віддалених або недоступних регіонах, забезпечуючи онлайн-курси та інші засоби для навчання в інтернеті, а також забезпечувати доступ до освіти для осіб з особливими потребами, надаючи необхідні інструменти та ресурси для навчання</p>	<p>Проблеми взаємодії і спілкування Роль міжособистісних відносин і спілкування зменшується та взагалі нівелюється в умовах широкої автоматизації, а занадто велика залежність від технологій може призвести до віддалення від людської взаємодії в освіті</p>
<p>Індивідуалізація навчання Штучний інтелект може адаптувати освітній контент до потреб кожного здобувача освіти, враховуючи його темп навчання, стиль вивчення та індивідуальні сильні й слабкі сторони для оптимального засвоєння знань</p>	<p>Залежність від технологій Якщо системи штучного інтелекту виявляться нестабільними або неспроможними ефективно функціонувати, це може стати перешкодою якісному процесу здобуття освіти</p>
<p>Підвищення якості навчання Завдяки здатності штучного інтелекту швидко адаптуватися до нової інформації та швидкому оновленню знань, зростає якість навчання з використанням актуальних та інноваційних методик</p>	<p>Алгоритмічний біас За даними самої нейромережі, системи штучного інтелекту можуть відображати біас, тобто стереотипи та неправильності, які вбудовані у дані, на яких вони навчаються, тому важливо ретельно перевіряти і коригувати існуючі алгоритми</p>
<p>Розвиток навичок майбутнього Освіта з використанням штучного інтелекту може закладати фундамент майбутнього, розвиваючи навички в галузі програмування, аналізу даних, машинного навчання та роботи з технологіями</p>	<p>Приватність та безпека даних Використання штучного інтелекту в освіті вимагає опрацювання великих обсягів особистих даних здобувачів освіти, що може спричинити проблеми з приватністю та безпекою даних за відсутності належних заходів захисту</p>
<p>Аналіз даних та прогнозування Інструменти штучного інтелекту можуть аналізувати великі обсяги даних про навчання, що допомагає вдосконалити навчальні програми, розуміти ефективність методик та передбачати потреби здобувачів освіти</p>	<p>Потреба у тренуванні та підтримці Розгортання і використання систем штучного інтелекту потребує значних витрат часу та ресурсів на їх налагодження, тренування й підтримку, що може виявитися непрактичним для закладів освіти</p>
<p>Автоматизація рутинних завдань Засоби штучного інтелекту використовуються для перевірки тестів, роботи з даними та навіть певних адміністративних обов'язків, що дозволяє педагогам більше приділяти увагу спілкуванню зі здобувачами освіти та розвитку їх навичок</p>	<p>Відсутність творчості та критичного мислення Здобувачі освіти можуть певною мірою звикнути до відповідей чи інших результатів, які надаються системами штучного інтелекту, не розвиваючи власних аналітичних і творчих навичок</p>

З огляду на останній факт, наведений у таблиці, можна назвати достатньо причин, чому здобувачі освіти відмовляються виконувати завдання самостійно і вдаються до академічної недоброочесності. У зв'язку з цим, важливо створювати стимули для доброочесності в освітній системі,

навчати студентів критичному мисленню та підтримувати здобувачів освіти у розвитку навичок самостійного виконання поставлених завдань. Цілісна система роботи у цьому аспекті проводиться педагогами нашого коледжу (рис. 2).

Рис. 2. Шляхи подолання причин та проявів академічної недоброчесності (зокрема під час використання можливостей штучного інтелекту) в досвіді роботи педагогічного колективу коледжу

Підсумовуючи, зауважимо, що широкі можливості застосування штучного інтелекту розкривають перед закладами освіти нові ідеї, нові виклики, нові перспективи. Для того, щоб все це втілювалося у нові здобутки як педагогічних колективів, так і здобувачів освіти, варто досягти балансу між технологічними інноваціями та етичними, соціальними і психологічними аспектами їх використання.

Список використаних джерел

СТРЕС. АСТЕНІЧНІ СТАНИ

Олена Ванюшкіна,
практичний психолог-викладач
ОКУ «Білгород-Дністровський медичний фаховий
коледж»

Анотація. У статті розкрито поняття про стрес та його наслідки. Розглянуто причини виникнення стресу та проблем зі здоров'ям, надано декілька базових методик подолання стресового напруження. У статті є необхідні поради людям, які часто піддаються стресам, та розроблені рекомендації щодо запобігання виникненню перевантаження організму.

Abstract. The article explains the concept of stress and its consequences. The reasons for stress and health problems are discussed, and several basic methods of overcoming stress are provided. The article contains the necessary advice for people who are often exposed to stress and develops recommendations for preventing the occurrence of an overload of the body.

У наш час стрес впливає на психіку людини, її подальшу поведінку, здоров'я за допомогою чинників зовнішніх (холод, перегрівання) чи внутрішніх (страх, конфлікт). Кожна людина по-різному сприймає речі та події. Одні переймаються через зламаний ніготь, інші – через втрату у сім'ї.

Є люди, які зустрічають стресову подію вічна-віч і реагують на неї відкрито й прямо, прикладом цього є співбесіда або зустріч зі своїми страхами, де людина використовує методи опанування себе, такі як релаксація, фізичні навантаження, оптимістичні думки, захоплення прекрасним.

Інші навпаки – намагаються «закрити очі», «відключитися» від стресової події за допомогою телевізора, алкоголю, наркотиків тощо, що погіршують стан людини. Звичайно, таким чином вони на деякий час забудуть про сам стрес (звільнення, зрада, насилля), але це не вирішить їх проблем, а призведе лише до їх ускладнень.

Найбільший вклад у вивчення стресу зробив Ганс Сельє, який писав: «Без стресу життя мертве». Я гадаю, що він правий у своєму твердженні, адже без стресу люди б не відчували приголомшливих емоцій, потрясінь, стимулів до

самовідновлення. Їхнє життя було б нецікавим, так як саме у стресовому стані людина отримує букет відчуттів, яких не буває у звичайних ситуаціях, іноді стрес стимулює організм до боротьби з різними хворобами, такими як рак, саме за допомогою стресу люди борються із комплексами (страх спілкування, страх виступати перед великою аудиторією та ін.)

Тому не можна стверджувати, що стрес – це тільки щось погане і жахливе, той самий Ганс Сельє вважав, що стрес – це аромат і смак життя. Оскільки стрес пов'язаний з будь-якою діяльністю, уникнути його може лише той, хто нічого не робить.

У сучасному житті стреси відіграють дуже велику роль. Вони впливають на поведінку людини, її працездатність, здоров'я, стосунки з оточуючими.

За статистикою сучасні психологи стверджують, що дві третини населення промислово розвинутих країн вмирають від стресів. Тривалі фізичні та психологічні навантаження, які перевищують норми, призводять до порушення функціонування окремих органів та до серйозних хвороб.

Стреси підривають наш імунітет, роблять нас уразливими для інфекцій. До далеко не повного списку патологій, причина яких пов'язана з переживанням стресів, належать депресія, тривожність, інфаркт, інсульт, ослаблення імунної системи і, як наслідок, – вразливість до різноманітних інфекцій. Стрес нерідко викликає шкірні реакції (висип, сверблячку, різноманітні дерматити тощо), порушення роботи шлунково-кишкового тракту, безсоння, різні неврологічні хвороби.

Основні причини стресу:

- 1) особливості особистості;
- 2) вік (юнацький, пізній);
- 3) тяжкі «удари долі» (смерть чи розлучення);
- 4) негативні потрясіння;
- 5) втрата довірливих взаємин зі своїм близьким оточенням;
- 6) низький рівень чи відсутність соціальної підтримки;
- 7) стихійні лиха;
- 8) фізичні та емоційні перенапруження на роботі.

Усе наше життя так чи інакше пов'язане зі стресами. Умовно їх можна поділити на три групи. До першої відносять стреси фізіологічні, без яких ми не можемо існувати (прийняття їжі, реакція на холод, спеку та ін.). Друга група – це стреси, котрі допомагають набути життєвого досвіду, мудрості. До третьої групи входять стреси, які руйнують психіку людини і призводять до стану депресії.

Стрес використовують також як засіб від раку. Його звичайно вважають неприємною річчю, що аж ніяк не на користь здоров'ю. Тим часом недавно вчені повідомили, що у жінок, які щодня переживають сильний стрес, нижчий ризик захворіти раком грудей.

Що більший стрес відчувала жінка в своєму житті, то менше у неї була ймовірність захворі-

ти раком, повідомили вчені. Дослідники так пояснюють своє відкриття: тривалий стрес впливає на рівень вмісту в крові гормону естрогену, і це може впливати на розвиток ракових захворювань в організмі. Високий рівень естрогену асоціюється з вищим ризиком захворювання раком грудей. Але вчені попереджають, що ця теорія ще не була належним чином перевірена на практиці.

Що ж до «поганого стресу», то вчений запропонував застосувати для його позначення старе, ще з XIII століття, англійське слово «дистрес», що означає «біль або страждання, які вражають тіло чи душу; стан небезпеки або розпачливої нужди».

Пізніше Сельє помітив, що сильні стреси прискорюють процеси старіння, й запропонував розглядати стрес, як міру зношування організму.

Він виділив три фази стресу:

Перша – реакція тривоги, коли організм починає слабко опиратися змінам чи пристосовується до них.

Друга фаза – опір, коли здійснюється адаптація до нових умов, організм активно чинить опір впливу стресора.

Третя фаза – виснаження, настає після тривалого впливу стресора, всі резерви адаптації вичерпуються, і організм гине. Звичайно, що остання фаза розвивається не завжди.

Навіть у нормальному й налагодженому повсякденному житті ми піддаємося впливу стресу набагато частіше, ніж нам це здається. Ми проспали, спізнилися, загубили що-небудь, застрягли в пробці, наші плани зірвалися, нам не подзвонили, нас підвели... Всі ці дрібні й знайомі кожному побутові дрібниці викликають у нас певну фізіологічну реакцію: збудження, сухість у роті, прискорене серцебиття, тремтіння рук, кидання в піт... Нам стає важко зосередитися на чомусь, що не стосується пережитої події, думки про яку повертаються знову й знову... Іншими словами, ми переживаємо стрес.

Рекомендації для пацієнтів з астеничним станом:

- Включити в своє життя посильні фізичні навантаження – біг вечорами, плавання, катання на велосипеді.
- Оптимізувати режим праці і відпочинку.
- Включати в раціон їжу, багату білками.
- Більше вживати свіжих овочів і фруктів.
- Підтримувати нормальний мікроклімат в родині і в робочому колективі.

Важливим фактором, що допомагає багатьом людям долати стреси, є природно властивий їм оптимізм, глибока внутрішня переконаність, що попри всі труднощі й незгоди, за великим рахунком у житті все буде добре. Оптимізм може допомогати людям оцінювати стресові події позитивніше й мобілізувати ресурси для прямої акції (дії) у відповідь на стресор.

Медичні дослідження показують, що в оптимістів у середньому менше зношується імунна система, й навіть тиск у відповідь на стрес підвищується в них не надто сильно. Особливу стійкість до стресів демонструють люди свідомі, чесні, надійні, з розвиненим почуттям обов'язку, які мають тверді моральні переконання й звичку шукати позитив у будь-яких випробуваннях. Вони й живуть зазвичай довше, й здоров'я в них краще. Можливо, це пов'язано з тим, що такі особистості найчастіше більш схильні усвідомлено піклуватися про своє здоров'я.

Люди, котрі відчувають себе господарями свого життя, краще переносять стрес навіть у ситуаціях, які об'єктивно не піддаються контролю.

Я хочу запропонувати Вам 10 простих і ефективних способів, які допоможуть перемогти стрес.

1. Візьміть паузу.

Майже завжди стрес стає наслідком перенапруги. Тому відпочинок в цій ситуації має стати основним методом вирішення проблеми. Звичайно, це не означає, що потрібно перетворюватися на овоч, який цілодобово лежить на дивані і дивиться телевизор, але ось поїздка за місто, зустріч з друзями або похід по магазинах не зашкодить.

2. Вітаміни.

Стан стресу позбавляє організм людини багатьох корисних речовин. Тому з метою підтримки його внутрішніх резервів необхідно вживати в їжу продукти, які багаті вітамінами і мікроелементами. Основні їх джерела – це, звичайно ж, фрукти і овочі.

3. Спосіб життя.

Також у стані стресу або якщо вас очікує стресова ситуація, показано вживання в їжу продуктів, які містять гормон серотонін, відомий як гормон щастя. Це такі продукти, як банани, мигдаль і шоколад. Але не захоплюйтеся: правильне харчування – це також важлива профілактика стресу. Крім того, обов'язково потрібно висипатися, так як про негативні наслідки неповноцінного сну, мабуть, тільки ледачий не знає.

4. Аромотерапія.

З давніх часів люди високо цінували дію ароматних ефірних масел. Багато з них чудово заспокоюють, наприклад, масло троянди, лаванди і кипариса. Спробуйте додавати їх у вашу вечірню розслаблюючу ванну.

5. Підтримка.

Іноді так важливо просто розповісти комусь про свої проблеми, бажано того, хто вас розуміє і щиро вам співпереживає. Звичка тримати все в собі часто призводить до того, що наш стрес тільки посилюється. Дайте собі можливість «поплакатися» але, звичайно ж, не захоплюйтеся.

6. Будь у русі!

Під час занять спортом організм виробляє гормони щастя, які активно борються зі стресами і депресіями. З'являється приємна втома, і всі проблеми миттєво забуваються. Ну а чудова фігура і міцне здоров'я стають приємними бонусами для любителів здорового способу життя.

7. Експериментуй!

Екстрим – це також стрес для організму, проте куди корисніший.

Тому ми можемо використовувати його в цій ситуації. Це можуть бути не тільки заняття екстремальними видами спорту, а й, наприклад, холодний душ, до якого ви не звикли. Як не дивно, але це працює.

8. Йога.

Йога – це система, яка має давню історію і є прекрасним методом боротьби зі стресом.

Вона допомагає розслабитися, зрозуміти себе і привести м'язи в тонус. В процесі медитації можна налаштувати себе на позитив і замінити негативні думки найприємнішими. Просто спробуйте, повірте, воно того варте.

9. Скажи «ні» конфліктам!

Намагайтеся уникати конфліктних ситуацій і тих факторів, які є для вас неприємними. Подумайте, можливо, є сенс змінити щось в своєму житті: роботу, наприклад, або коло спілкування.

10. Більше посміхайся!

Коли наші губи розпливаються в усмішці, то гарний настрій з'являється на підсвідомому рівні. Говоріть собі приємні речі, хваліть себе і любіть себе, а головне – щиро вірте в те, що говорите. Навчіться радіти життю і всім дрібницям, в яких воно проявляється. Іноді варто побалувати себе чимось приємним. Використовуючи такі прості методи, ви швидко помітите, що таке поняття, як стрес, стрімко пішло з вашого життя.

Вміння справлятися зі стресовими ситуаціями допоможе нам уникнути багатьох захворювань, проблем із психікою та продовжить життя.

Список використаних джерел

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИКЛАДАЧІВ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Валентина Мирза,
завідувачка навчально-методичного кабінету
Світлана Ситник,
методист ВСП «Ананьївський
аграрно-економічний фаховий коледж УНУС»

Анотація. В статті висвітлено досвід організації методичної роботи коледжу, створення умов для інтелектуальної самореалізації педагогів, систему підготовки студентів до участі в науковій та творчо-пошуковій діяльності.

Abstract. The article presents the experience of organizing the methodical work of the college, creating conditions for intellectual teachers' self-realization, and the system of preparing students for participation in scientific and creative research activities.

Головною метою методичної роботи у закладах фахової передвищої освіти є допомога педагогічним працівникам в удосконаленні та підвищенні їх професійного рівня. Для того, щоб методична робота була успішною та дієвою, а у викладача був стимул для розвитку, потрібно варіювати різні види діяльності, забезпечувати право на вибір самим викладачем. Сучасна освіта перебуває в постійному оновленні, а тому вимагає від педагогічних працівників нових ідей, сучасних підходів до викладання навчальних дисциплін незалежно від їх профілю чи спеціфіки.

Інноваційна діяльність педагогів стає основним напрямом реалізації модернізаційних реформ в освіті й одним із суттєвих – переходу до моделі інноваційного розвитку в цілому. Важливим є осмислення завдань модернізації розвитку системи освіти усіма членами педагогічного колективу закладу. У Законі України «Про освіту» (ст. 59) зазначено, що професійний розвиток педагогічних працівників передбачає «постійну самоосвіту, участь у програмах підвищення кваліфікації та будь-які інші види і форми професійного зростання». Методична робота включає таку систему заходів, які спрямовані на

розвиток творчих здібностей кожного викладача, підвищення його кваліфікації і педагогічної майстерності. У сучасних умовах викладачеві як ніколи необхідно не лише по-новому вчити, а й по-новому вчитися, бути в постійному творчому пошуку. Василь Олександрович Сухомлинський писав: «Що більше ви вивчаєте й спостерігаєте досвід своїх старших колег, то необхідніші вам самоаналіз, самопостереження, самовдосконалення, самовиховання. На основі самопостереження, самоаналізу у вас народжуватимуться власні педагогічні ідеї» [5, с. 524]. Отже, рушійною силою результативної педагогічної діяльності є пробудження у викладача інтересу до пошуку, аналізу особистої роботи. Інновація в освіті – вимога часу, передумова якісної організації освітнього процесу, продуктивного навчання. Ми живемо в інформаційну еру, коли зміст, обсяг і технології опрацювання інформації змінюються та розширюються в геометричній прогресії. Це саме стосується й професійних знань і вмінь. Тому ключовою ознакою системи методичної роботи з педагогічними кадрами має бути не принцип «Навички про всяк випадок» (just in case), а принцип «Навички за потребою» (just in time).

Гордон Драйден писав: «Той народ, який першим реалізує можливості цифрових комунікацій і введе їх до навчальної методики, очолюватиме світовий освітній процес» [2]. Важливим завданням освіти у XXI столітті є формування нових професійних компетентностей педагогів, пов'язаних зі стрімким розвитком цифрового суспільства. Володіння сучасними ІКТ забезпечує високий рівень інформаційної культури, дає можливість застосовувати їх для навчання та роботи, у щоденному житті. Тому система методичної роботи коледжу покликана задовольняти, у першу чергу, потреби розвитку закладу на сучасному етапі, створення умов для інтелектуальної самореалізації педагогів, інтереси педагогічного колективу в постійному підвищенні свого фахового рівня.

З метою якісної та ефективної організації, проведення систематичної колективної та індивідуальної методичної роботи з педагогічними кадрами у ВСП «Ананьївський аграрно-економічний фаховий коледж Уманського НУС» працюють такі методичні структури: педагогічна рада, методична рада, методичний кабінет, циклові комісії, методичне об'єднання кураторів груп. Усі засідання методичних об'єднань мають відповідну структуру, проводяться згідно з планом роботи кожного відповідного підрозділу. На засіданнях розглядаються питання підготовки та написання методичних розробок, організації та проведення відкритих занять із подальшим їх детальним аналізом та обговоренням, результати моніторингу якості освіти: динаміка зростання (спаду) успішності студентів; результати директорського контролю (директорські контрольні роботи), Комплексних кваліфікаційних екзаменів; аналіз стану викладання навчальних дисциплін; стан виконання ОПП і навчальних планів; використання інноваційних технологій, їх ефективність; система та результативність підвищення професійного рівня викладачів; результати участі студентів в олімпіадах, конкурсах; аналіз роботи педагогічного колективу за рік.

Питання індивідуального планування, організації та контролю діяльності викладачів побудовані на принципах, що забезпечують у методичній роботі цілеспрямованість, комплексність, послідовність і перспективність. Важливу роль в цьому відіграє діяльність методичного кабінету коледжу, де викладачі завжди можуть отримати методичну пораду, підтримку, допомогу.

У коледжі велика увага приділяється підготовці навчально-методичної документації відповідно до чинних вимог. Оновлено й удосконалено навчально-методичні комплекси денної та заочної форм навчання; засобів діагностики; включено в робочі програми заплановані інноваційні форми та методи навчання; компетентності студентів; порядок оцінювання результатів

навчання; інформаційні ресурси. Викладачами систематизовано навчально-методичні комплекси, які розроблено відповідно до освітньо-професійних програм. Вони включають: робочі програми, конспекти лекцій, навчальні завдання або робочі зошити для виконання практичних завдань, методичні вказівки до самостійної роботи студентів, написання курсових робіт, завдання для поточного та підсумкового контролю знань. Вся документація складена згідно з вимогами та рекомендаціями МОН України, методичної ради коледжу. Здобувачам освіти забезпечено вільний та зручний постійний доступ до навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін. З цією метою в бібліотеці коледжу створено електронну бібліотеку навчально-методичного забезпечення дисциплін – компонентів освітньо-професійних програм. Тому однією з педагогічних проблем викладачів коледжу в 2023–2024 навчальному році є продовження роботи щодо пошуку та впровадження інформаційних та новітніх мобільних технологій і засобів навчання.

Циклові комісії викладачів включили в плани своєї роботи питання з безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану та алгоритм дій викладачів у разі увімкнення сигналів тривоги; питання зі створення необхідних умов для здобуття фахової передвищої освіти особами з особливими освітніми потребами; забезпечення дотримання студентоцентрованого підходу у освітньо-виховному процесі; обговорення стану якості використання інформаційно-комунікаційних технологій змішаного навчання; формування та застосування студентами компетентностей, необхідних для здорового та безпечного життя; запровадження технологій навчання, що ґрунтуються на засадах цифровізації освіти; активізація науково-пошукової роботи, обмін передовим педагогічним досвідом; залучення педагогічних працівників та студентів до активної участі у науково-практичних конференціях, форумах, тренінгах, конкурсах, вебінарах з використанням можливостей сучасних інформаційно-цифрових технологій.

Реалізація принципу студентоцентрованого підходу відбувається шляхом залучення студентів до участі в науково-практичних конференціях – однієї з ефективних форм організації розвитку та застосування набутих під час навчання навичок. Підготовка студентів до наукових конференцій має становити цілісну особистісно орієнтовану систему з чітко визначеними цілями, завданнями, функціями. У ВСП «Ананьївський аграрно-економічний фаховий коледж Уманського національного університету садівництва» сформовано й апробовано ефективну систему підготовки студентів до участі в науково-дослідній діяльності, зокрема до участі в наукових кон-

ференціях та олімпіадах. Вона передбачає відповідну цілеспрямовану роботу під час вивчення навчальних та спеціальних дисциплін, залучення студентів до гурткової роботи, участь у наукових семінарах, проблемних групах, науково-дослідних лабораторіях. Протягом багатьох останніх років студенти коледжу є активними учасниками обласних заходів за Планом роботи Ради директорів ЗФПО Одеської області і за результатами студентської наукової роботи наш заклад має гарну репутацію, в чому значна заслуга і колективу викладачів циклової комісії дисциплін професійної підготовки спеціальностей 071 «Облік і аудит», 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Результати участі студентів коледжу у заходах у 2023–2024 навчальному році висвітлені на сайті коледжу за посиланнями: 1. <http://surl.li/rfzet> 2. <http://surl.li/rfzfv>. Студенти під керівництвом викладачів коледжу беруть активну участь у флешмобах <http://surl.li/rfzgg>; <http://surl.li/rfzhm>; <http://surl.li/rfzib>; конкурсах <http://surl.li/rfzjd>; <http://surl.li/rfzjv>, фестивалях <http://surl.li/rfz kf>, <http://surl.li/rfz kv>.

З метою активізації методичної та пошукової діяльності учасників освітньо-виховного процесу і широкого запровадження інноваційних технологій в освітній процес в коледжі застосовуються індивідуальні, групові та масові форми роботи. Індивідуальні форми методичної роботи (наставництво, консультації, стажування, самоосвіта) відіграють важливу роль в методичному самовдосконаленні. Наставництво застосовується як напрям методичної роботи. Це робота найдосвідченіших колег з молодими викладачами, а також із тими, хто потребує допомоги у розв'язанні низки педагогічних проблем. В індивідуальних формах роботи реалізуються індивідуальні програми підвищення кваліфікації викладачів з урахуванням їх компетенції. Групові форми науково-методичної роботи (творчі групи, групи педагогічної майстерності, тренінги, семінари, вебінари, круглі столи та ін.) мобільніші та об'єднують педагогів за інтересами.

Своєрідними підсумками роботи колективу коледжу над методичною проблемою є конференції, методичні семінари, педагогічні читання, на яких викладачі коледжу обмінюються інформацією щодо реалізації творчих знахідок, новими ідеями та проектами. В умовах змішаної та дистанційної форм навчання впроваджено нову форму проведення семінарів для викладачів – вебінар, що швидко набула популярності, тому що має змогу оперативного надати необхідну інформацію педагогам, обмінятися досвідом роботи, дати відповіді на запитання колег, почути різні думки.

Важливим механізмом удосконалення методичної діяльності в режимі інноваційності вва-

жаємо застосування проєктної технології, основною метою якої є розвиток творчого потенціалу педагогічних кадрів. Результатом методичного проєкту вважається інноваційний інтелектуальний продукт педагога. Основними формами інтелектуальної продукції викладачів коледжу є: програми, положення, навчально-методичний комплекс дисципліни, методичні розробки нестандартних занять; різні види портфоліо, посібники, робочі зошити, методичні рекомендації, статті з досвіду роботи, дидактичний матеріал. Форми і методи методичної роботи у коледжі різноманітні й цікаві.

Її колективні форми використовуються з метою вироблення єдиного підходу до розв'язання певних методичних проблем. Поряд із традиційними практикуються й інноваційні: предметні методичні тижні, круглі столи, педагогічні виставки, конкурси, тренінги.

Нетрадиційні форми методичної роботи спрямовані на максимальну активізацію практичної діяльності педагогів. Вони більшою мірою, ніж традиційні, розширюють можливості методичної роботи, роблять її динамічною, активно-творчою та мають інноваційний характер. Успіх проведення нетрадиційних методичних заходів значною мірою залежить від організації та «включення» усіх членів колективу в роботу. Масові методичні заходи дозволяють зібрати матеріал, який і складає банк педагогічних знахідок викладачів. Тижні циклових комісій – цікава й ефективна форма обміну досвідом, практичного навчання педагогів. План тижня включає представлення заходів: відкриті заняття, позааудиторні заходи, конференції, творчі зустрічі, вікторини, змагання, інтелектуальні ігри, свята, вечори, презентації, індивідуальні та групові конкурси. Завданням таких тижнів є забезпечення сприятливих умов для вивчення й розвитку творчості студентів, пошук здібних та обдарованих студентів, стимулювання активної творчої праці здобувачів освіти у процесі навчання і в позааудиторній роботі, підвищення інтересу до навчальних дисциплін, поглиблення знань, сприяння навчальній, громадсько-організаційній, культурно-мистецькій діяльності студентів та педагогів. Такі тижні виконують організаційну, діагностичну, моделювальну та пропагандистську функції. Вони дають можливість удосконалити організаційні здібності викладачів та студентів, отримати динамічну інформацію про розвиток професійного рівня педагогів, особистісний розвиток студентів.

Ефективно, дієво та цікаво відбувається навчання викладачів у формі тренінгів. Найважливіший результат тренінгу – озброєння учасників інструментами для успішної професійної роботи. Результати навчання будуть сталими тоді, коли учасник знає, як досягти їх самому. Тренер-фа-

силітатор допомагає обрати напрям і спосіб дій. Тематика педагогічних тренінгів у коледжі була обумовлена запровадженням карантинних обмежень у зв'язку з Covid-19, потім вторгнення росії на територію України поставило нові виклики перед суспільством – вимушений перехід на змішане навчання та навчання в режимі онлайн. Ці події прискорили процес цифровізації освітнього процесу та сприяли оволодінню педагогами інноваційними комп'ютерними освітніми технологіями та формуванню мультимедійної компетентності викладачів. Працюючи у групах по декілька осіб, педагоги коледжу мали можливість опанувати такі мультимедійні ресурси, як Google Classroom (безкоштовний вебсервіс для закладів освіти для спрощення створення, поширення і класифікації завдань безпаперовим шляхом), Meet, Zoom (проведення занять у формі конференцій). Переваги таких тренінгів у тому, що педагоги мають можливість створити мультимедійний продукт під час самого тренінгу. Плануємо проведення низки семінарів-тренінгів, на яких будемо розглядати форми і методи роботи зі студентами у сховищах під час повітряної тривоги.

Викладачі ВСП «Ананьївський аграрно-економічний фаховий коледж Уманського НУС» беруть активну участь у заходах, що сприяють підвищенню рівня інформаційної культури. Значна увага приділяється підготовці до атестації педагогічних працівників коледжу і проходженню курсів підвищення кваліфікації та стажуванню. Отже, методична робота в коледжі будується відповідно до чинних вимог як багатогранний і творчий процес, що складається з комплексу систематичної, цілеспрямованої колективної, групової та індивідуальної діяльності педагогічних працівників, спрямована на активізацію педагогічних впроваджень і покращення якості методичних матеріалів, на підвищення рівня освітнього процесу в коледжі. В організації методичної роботи у ВСП «Ананьївський аграрно-економічний фаховий коледж Уманського НУС» особлива роль відводиться електронним освітнім ресурсам, зокрема вебсайту коледжу. Використання сайту

надає можливість оперативно знайомити з інформацією та поширювати її. Основними джерелами добору інформації для сайту є матеріали, що подаються структурними підрозділами, методичною радою, атестаційною комісією, цикловими комісіями, методистом коледжу. На сайті відображено офіційну та оперативну інформацію, що стосується методичної діяльності коледжу та спрямована як на внутрішнього, так і зовнішнього користувача; довідкову та нормативну інформацію загального доступу; презентаційну інформацію про досягнення та інновації коледжу; інформацію для викладачів, анонси та новини, оголошення про заходи.

З метою вивчення методичної, психологічної підготовки викладачів у закладі систематично здійснюється діагностування та педагогічний моніторинг як форма організації, збирання й опрацювання інформації про кожного з педагогів. Викладачами коледжу щорічно складаються звіти самоаналізу методичної та організаційної роботи, в яких висвітлюється інформація про розроблені викладачем методичні матеріали, рецензування навчальних посібників, методичних матеріалів, вказуються теми виступів на сторінках преси, засіданнях обласних методичних об'єднань, участь у педагогічних семінарах, читаннях, конференціях, розробка і впровадження нових технологій навчання, відомості про проведення відкритих занять, підготовка студентів до участі в конкурсах, наукових конференціях, позааудиторних заходах, громадській роботі, проведення відкритих виховних заходів. Це забезпечує відстеження розвитку професійного рівня викладачів, динаміки і тенденції розвитку освітнього процесу.

Таким чином, модернізація системи методичної роботи у ВСП «Ананьївський аграрно-економічний фаховий коледж Уманського НУС» нерозривно пов'язана з розвитком нового педагогічного мислення, вивченням інноваційних технологій навчання, що базуються на комп'ютерній підтримці навчальної діяльності та інтенсифікації освітнього процесу, підвищенні професійного рівня педагогів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про освіту : Закон України від 09.08.2019 № 1556-VII / Верховна Рада України. Київ, 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. (дата звернення: 31.08.2020.).
2. Драйден Г., Вос Дж. Революція в навчанні / пер. з англ. М. Товкало. – Львів : Літопис, 2011. – 541с.
3. Петренко Л. М. Професійний розвиток педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритої освіти : освітні практики. Методичні рекомендації. – Луцьк : Волиньполіграф, 2021.
4. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. МОН України. URL: [zmishanenavchannia-bookletsreads2.pdf](https://mon.gov.ua/zmishanenavchannia-bookletsreads2.pdf) (mon.gov.ua).
5. Сухомлинський В. О. Сто порад учителів. Вибр. твори в 5 т. – Т. 2. – Київ : Рад. шк., 1977. – С. 419–654.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА

Іван Діордіца,
викладач ВСП «Олександрійський аграрний фаховий
коледж Білоцерківського національного аграрного
університету»

Анотація. У статті висвітлено сутність феномену професійного вигорання та психологічних деформацій в педагогічній діяльності, наведено методики дослідження та рекомендації із профілактики синдрому професійного вигорання.

Abstract. This article highlights the essence of the phenomenon of "professional burnout" and psychological deformations in pedagogical activity, provides research methods and recommendations for the prevention of "professional burnout" syndrome.

Одна із серйозних проблем, яка виникає в процесі професійної діяльності викладача, це психологічне деформування педагога, зокрема його негативний прояв – синдром професійного вигорання.

Поінформованість педагогічних працівників із питань структури й особливостей розвитку синдрому професійного вигорання як наслідку хронічного професійного стресу, знання методики його запобігання може позитивно вплинути на прояви професійної мотивації педагогічних працівників, пошук інноваційних шляхів підвищення ефективності їхньої роботи, а також забезпечення їхнього активного професійного довголіття.

Педагоги під час своєї роботи зазнають значного психічного та психологічного перевантаження. Перевантаження сучасних педагогічних працівників призвело до появи терміну «синдром емоційного вигорання». Виявилось, що серед працівників комунікативних професій, схильних до цього синдрому, учителі та викладачі складають найбільший відсоток – 40–60 %.

Термін «burnout (емоційне вигорання)» введений американським психіатром Х. Дж. Фрейденбергом у 1974 році для характеристики психологічного стану здорових людей, що знаходяться в

інтенсивному і тісному спілкуванні з людьми, в емоційно навантаженій атмосфері [6].

Створена В. Бойко «Методика діагностики рівня емоційного вигорання» дає змогу оцінити прояви синдрому за дванадцятьма основними симптомами, що зазвичай супроводжують три компоненти професійного вигорання:

- **напруження** – проявляється у відчутті емоційного виснаження та втоми, викликаного власною професійною діяльністю;
- **резистенція** – проявляється у надмірному емоційному виснаженні, що спричиняє виникнення та розвиток захисних реакцій, які роблять людину емоційно закритою, відстороненою, байдужою;
- **виснаження** – проявляється у психофізичній перевтомі працівника, нівелюванні власних професійних досягнень, порушенні професійних комунікацій, розвитку психосоматичних порушень [1].

Отже, синдром професійного вигорання – один із проявів стресу, з яким стикається людина у власній професійній діяльності. Цей термін – загальна назва наслідків тривалого робочого стресу і певних видів професійної кризи.

Результати теоретичного аналізу проблеми розвитку особистості педагога у професійній діяльності визначили необхідність емпіричного дослідження психологічного змісту, умов та особливостей розвитку особистості у процесі переживання «професійного вигорання».

Освітній заклад – найбільший осередок конфліктних випадків. Саме педагогічна діяльність насичена напруженими ситуаціями. До них належить:

- взаємодія викладача зі студентами;
- взаємодія викладача з колегами та адміністрацією;
- взаємодія викладача з батьками.

Дослідження показують, що 60% педагогів незадоволені своєю діяльністю, а розвиток синдрому вигорання не залежить від віку, статі, умов праці [4].

Соціально-психологічними та педагогічними дослідженнями виявлено, що через певний час безперервної педагогічної діяльності в структурі особистості працівника виникають зміни. Ці зміни називають психологічними деформаціями.

Типологічні деформації з'являються у результаті поєднання в поведінкові комплекси індивідуальних особливостей викладача з відповідними структурами функцій педагогічної діяльності. Їх можна нарахувати чотири.

Педагог-комунікатор, для якого характерними є надмірна комунікабельність, скорочення дистанції зі студентами, намагання обговорити глибоко особисті теми приватного життя. Як правило, викладач такого типу багато уваги приділяє спілкуванню на сторонні теми, і недостатньо – змісту навчального матеріалу. Самооцінка викладача зазвичай занижена. Превалює співробітницько-конфіденційний тип міжособистісних стосунків.

Педагог-організатор – викладач з високою самооцінкою, владно-лідуючим або незалежно-домінуючим типом міжособистісних стосунків. Він намагається підкорити собі оточуючих, одноосібно і авторитарно керувати ними. Такий педагог надзвичайно активний, втручається у справи студентів і колег, намагаючись навчати їх "діяти правильно". «Організатори» залюбки реалізують свої здібності в громадських організаціях, неформальних об'єднаннях, партіях тощо.

Педагог-інтелігент – особистість з тяжінням до недовірливо-скептичних міжособистісних відносин. Це люди, у котрих сформувалась схильність до філософських розмірвань та мудрування. Залежно від умов «інтелігенти» можуть стати «моралізаторами», які вбачають навколо себе тільки негативне, вихваляючи минуле і підкреслюючи аморальність сучасної молоді, або ж завдяки здібностям до самоаналізу, зануритись у власні переживання, зайнятись спогляданням

навколишнього світу і роздумами про його недосконалість.

Педагог-предметник намагається внести елементи науковості в кожну, навіть побутову, ситуацію. Студентів і колег зазвичай сприймає через призму ставлення до навчальної дисципліни, яку викладає. «Предметники» – це люди як із завищеною, так і з заниженою самооцінкою, незалежно-домінуючим, недовірливо-скептичним типом міжособистісних стосунків. Специфічні деформації особистості педагога обумовлені специфікою навчальної дисципліни, яку він викладає. Ця дисципліна накладає відбиток на одяг, міміку, манеру спілкування тощо.

Для запобігання психологічних деформацій потрібно стимулювати педагогів до самодіагностування, корекції та самокорекції.

Часто людина мало усвідомлює симптоми «професійного вигорання». Саме тому вона потребує підтримки й уваги з боку колег та адміністрації.

Керівник закладу освіти має уважно спостерігати за діяльністю кожного працівника і вивчати, що негативно впливає на психологічний стан і роботу кожного окремого педагога (діяльність керівництва, надмірний контроль, робота з першокурсниками чи випускниками тощо).

Для діагностики рівня й особливостей виразності показників «професійного вигорання» та особистісних характеристик педагога застосовують опитувальний метод, враховуючи той факт, що за його допомогою можна за невеликий проміжок часу зібрати значний обсяг психологічної інформації, яка має високу діагностичну надійність.

З метою попередження професійного вигорання доцільно проводити тренінгову роботу у педагогічних колективах. Участь у тренінгу може бути тільки добровільна. Але навіть люди, які відгукнулися на запрошення керівника або психолога взяти участь у тренінгу, мають заздалегідь одержати усю необхідну інформацію для того, щоб прийняти рішення усвідомлено. Добре провести з кожним попередню бесіду, розповівши про зміст і форми тренінгової роботи, про необхідність займати активну позицію, відкривати іншим учасникам свій внутрішній світ, переживання, думки, мінятися, привласнюючи новий досвід [5].

Профілактиці розвитку емоційного напруження у викладача та його студентів сприяє і позитивний характер педагогічного іміджу.

Одним з профілактичних напрямів професійного вигорання може стати методичний менеджмент – створення здорової моральної і ділової атмосфери в педагогічному колективі. Для досягнення цієї мети керівництвом можуть бути використані різні методи та прийоми, зокрема

підкування про матеріальну і моральну зацікавленість учасників освітнього процесу.

Важливими профілактичними прийомами запобігання синдрому професійного вигорання у колективі можуть стати навіть зручно складений розклад занять, відсутність перешкод для заробітків «на стороні», надання відгулів, коректна поведінка керівника закладу, демонстрація підтримки педагогів з боку адміністрації.

Найпоширенішим засобом профілактики професійного вигорання є постійне навчання педагога протягом всієї професійної діяльності, підвищення його кваліфікації. Знання, отримані під час навчання, швидко «старіють». У американській літературі є навіть одиниця виміру старіння знань фахівця, так званий «період піврозпаду компетентності». Це період часу після закінчення ЗВО, коли з появою нової інформації (технологій, методик, прийомів тощо) компетентність фахівця знижується на 50%.

Важливим аспектом у професійній діяльності педагога є саморегуляція емоційного стану. Саморегуляція необхідна у кризовій ситуації, коли педагог перебуває у стані підвищеної емоційної й фізичної напруги, що спонукає його до імпульсивних дій. Такою ситуацією може бути, зокрема, оцінювання з боку студентів, колег, батьків тощо.

Для саморегуляції емоційного стану Г. Дьяковим був розроблений цикл вправ, орієнтованих на відновлення ресурсів особистості. Знаючи себе, свої потреби і їх задоволення, вона може раціонально розподіляти свої сили протягом кожного дня, цілого навчального року.

Нижче наведено деякі рекомендації для позбавлення від стресу:

- спробуйте розробити систему пріоритетів у своїй роботі, вчіться планувати (накопичення великої кількості планів занять, незакінчених проєктів призводить до плутанини і тривоги; де-

зорганізація може привести до стресу);

- уникайте нездорової конкуренції (в багатьох ситуаціях ми не можемо unikнути конкуренції, але занадто велике прагнення вигравати в багатьох галузях попри будь-які обставини призводить до конфліктів, напруження і тривоги, робить людину агресивною);

- налагоджуйте ефективні взаємовідносини з керівництвом (від ефективності професійної взаємодії з керівництвом значно залежить адекватність оцінки професійної діяльності викладача);

- не ставте перед собою недосяжних цілей (мета має бути реальною та досяжною в часі, коли людина ставить перед собою надто глобальні або невизначені задачі, вона часто не може визначитись, з чого почати здійснення своїх планів; тому доцільно масштабні цілі розбивати на кілька досяжних);

- зосередьтеся на позитивних якостях оточуючих, намагайтесь не критикувати інших (у позитивної особистості ефективніші соціальні зв'язки та вищий рівень соціальної підтримки в колективі);

- знаходьте час для відпочинку;

- ведіть активний спосіб життя, виконуйте фізичні вправи (це підвищує стресостійкість та адаптаційні можливості організму);

- не відкладайте надовго важливі справи (тягар незакінченої справи знижує адаптаційні ресурси);

- не ставте до себе як до жертви обставин (таке ставлення знижує адаптаційні можливості організму, заважає прийняттю ефективних рішень) [2].

Отже, в більшості випадків людина здатна самостійно подолати стрес. Але увага та допомога з боку колег та керівництва закладу є необхідною умовою здорового педагогічного колективу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко В. В. Синдром емоційного вигорання в професійному спілкуванні. – СПб., Добродійко, 1999.
2. Качур О. Профілактика професійного вигорання в закладах освіти / О. Качур // Психолог. – 2010. – № 40. – С. 3–7.
3. Маслач К. Професіональне вигорання : як люди справляються. Режим доступу : <http://resources.com.ua/news48034.html>.
4. Піговська С. Профілактика синдрому професійного вигорання / С. Піговська // Психолог. – 2011. – № 14–15. – С. 49–54.
5. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій : гендерні аспекти / За ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки, Т.В. Зайчикової. – Київ, 2006. – 365 с.
6. Цимбалюк І. М. Психологічне консультування та корекція. Модульно-рейтинговий курс : навчальний посібник / І.М. Цимбалюк. – Київ : ВД «Професіонал», 2005. – 656 с.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ МАТЕМАТИКИ

Олег Савка,
викладач Чернівецького фахового коледжу
бізнесу та харчових технологій

Анотація. Мета статті – розглянути компоненти інформаційних технологій та їх запровадження в освітній процес (зокрема коледжів); задачі, які необхідно розв'язати для успішного проведення заняття з математики з підтримкою ІКТ; ефективність та доцільність використання комп'ютерної техніки на заняттях з математики.

Abstract. The purpose of the article is to consider the components of information technologies and their implementation in the educational process (in particular, in colleges); the tasks that need to be solved for the successful conduct of ICT-supported mathematics classes; the effectiveness and expediency of using computer technology in mathematics classes.

Сучасне правильно підготовлене академічне заняття з математики (пара) – це витвір мистецтва, де викладач уміло використовує всю палітру своїх знань і техніку для розвитку особистості студента. Кожний викладач визначає для себе форми роботи, які для нього найприйнятніші, та такі, що відповідають тій методиці, якій він віддає перевагу в своїй «творчій» роботі. Сучасне заняття – це дзеркало загальної педагогічної культури професійного викладача, вимірювач його інтелектуального надбання та показник його ерудиції.

За попередні роки змінилося багато педагогічних цінностей. Сьогодні заняття з математики розглядають не тільки як діяльність викладача чи як форму навчання в цілому, а й як діяльність здобувача освіти.

Складність феномена під назвою «пара» полягає в тому, що він міцно пов'язаний із педагогічними процесами під час оволодіння фахом.

Виходячи із загальної ідеї сучасних наукових уявлень про «пару», її мета має завжди триєдиний характер і складається з трьох взаємопов'язаних між собою аспектів: пізнавального, розвивально-

го та виховного. Мета – це заздалегідь запрограмований результат, який людина має отримати в майбутньому в процесі здійснення тієї чи іншої освітньої діяльності.

Тому тут треба проявити свій талант. А талант – це здатність робити те, чого нас ніхто не вчив.

Прихильність, увагу та любов здобувача освіти до свого предмета потрібно завоювати. Для цього потрібно використовувати хоч якусь «родзинку» для серця студента на кожному занятті. І однією із таких родзинок і є ІКТ: мультимедіа і комп'ютери.

Використання засобів мультимедіа на академічних заняттях з математики (лекційних або практичних) з метою повторення, узагальнення та систематизації знань не тільки допомагає створити конкретне, наочно-образне уявлення про предмет, явище чи подію, які вивчаються, але й доповнити відоме новими даними.

Саме новітні розробки в навчанні із застосуванням комп'ютерних технологій і методів у сукупності називають мультимедіа.

Мультимедійні засоби навчання є універсальними, оскільки можуть бути використаними на

різних етапах заняття з математики:

- під час мотивації як постановка проблеми;
- у поясненні нового матеріалу як ілюстрації;
- під час закріплення та узагальнення знань;
- для контролю знань.

Серед величезного різноманіття навчальних мультимедійних систем, умовно кажучи, можна виокремити засоби, які є найефективнішими під час вивчення математики:

- комп'ютерні тренажери;
- автоматизовані навчальні системи;
- програми для побудови графіків функцій;
- навчальні фільми;
- презентації;
- анімаційна графіка.

Застосування мультимедійних засобів навчання на заняттях з математики в закладах фахової передвищої освіти має специфічну новизну, яка за своїм змістом і формою викладення має можливість відтворити за короткий час значний за обсягом матеріал, а також подати його в незвичній інтерпретації.

Особливо потрібно виділити наступне: крім звичайної мети, заняття з математики в коледжі з комп'ютерною підтримкою має технологічну мету. Головною особливістю такого процесу вивчення математики є те, що перевизначаються потоки інформації – діалог викладача зі студентами відбувається через комп'ютер, який виступає в ролі третього компонента навчання.

Можна виділити три основні задачі, які необхідно розв'язати для успішного проведення комп'ютеризованого заняття з математики: дидактичну, методичну та організаційну.

Під дидактичною задачею розуміють навчальні матеріали, конкретну навчальну програму та апаратуру. Методична задача – визначення методів використання комп'ютерів під час викладання теми, аналіз результатів і постановка наступної навчальної мети. Організаційна задача, яка легко вирішується під час традиційного заняття, стає головною. Вона полягає в тому, щоб виробити і закріпити в здобувачів освіти навички роботи з навчальною програмою, організувати роботу.

Можна виділити такі фактори, що найбільше впливають на побудову процесу вивчення математики з використанням ІКТ:

- методична мета і тип заняття, який нею визначається (пояснення нового матеріалу, закріплення, узагальнення матеріалу, проміжний контроль студентів);
- кількість студентів у групі і кількість комп'ютерів у навчальному кабінеті;
- гігієнічні вимоги до роботи здобувачів освіти за комп'ютером;

- рівень комп'ютерної підготовки групи;
- готовність здобувачів освіти до нового виду навчальної діяльності.

Від того, наскільки вони добре володіють прийомом роботи з комп'ютерними програмами, залежить темп і успіх вивчення предмету.

На заняттях з комп'ютерною підтримкою не слід принижувати значення традиційного робочого зошита. Під час вивчення будь-якого матеріалу за допомогою комп'ютера потрібні означення, правила, властивості та теореми, які, все ж таки, необхідно записувати в зошит.

Під час вивчення математики з підтримкою ІКТ здобувачів освіти рекомендовано розбити на три підгрупи. Кожній підгрупі потрібно підготувати невеличке програмне завдання, яке розраховане на 10–12 хвилин самостійної роботи за комп'ютером. До заняття кожен студент знає номер свого комп'ютера (комп'ютери в аудиторії мають бути пронумеровані).

Кожен викладач повинен бути компетентним у використанні комп'ютерної техніки на своєму занятті. Саме в цьому відображається ІКТ-компетентність як окрема складова професійної діяльності сучасного «цифрового» викладача.

ІКТ-компетентність викладача можна розділити за такими компонентами:

1. Ціннісно-мотиваційний компонент – потреба у вдосконаленні та здійсненні педагогічної діяльності, спрямованої на передачу знань і розвиток особистості здобувачів освіти.

2. Рефлексійний компонент – аналізування своїх індивідуально психологічних особливостей та природних педагогічних задатків. Сфера рефлексійного компонента ІКТ-компетентності викладача визначається ставленням викладача до своєї практичної діяльності та її здійснення.

3. Когнітивний компонент – фонові знання, пов'язані з предметом і отримані до його вивчення із різних джерел. Когнітивний компонент має забезпечити вільне володіння викладачем навичками опрацювання інформації та роботи з інформаційними об'єктами.

4. Конативний компонент – потреба в поглибленні, розширенні, систематизації накопичених раніше знань, мотиви навчання, самостійно продумані цілі вивчення наукової дисципліни.

5. Афективний компонент – це емоційно-оцінювальне ставлення до предмету, його привабливість для суб'єкта навчальної діяльності.

6. Діяльнісний компонент – відповідність знань, умінь, навичок та їх реалізація в практиці. Діяльнісний компонент – це активне застосування інформаційних технологій і комп'ютера в професійній діяльності як засобів пізнання і розвитку ІКТ-компетентності, самовдосконалення і творчості.

Ще одним із ступенів реалізації ІКТ-компетентності викладача і розвитку пізнавальної активності здобувачів освіти є використання мультимедійних технологій, які дають змогу підвищити активність і привернути увагу студентів коледжу до вивчення математики. Мультимедіа – сукупність програмно-апаратних засобів, що відображують інформацію в зоровому і звуковому вигляді.

Кількість мультимедійної підтримки під час заняття з математики може бути різною: від кількох хвилин до використання мультимедіа впродовж цілої пари. Під час пари з мультимедійною підтримкою істотно змінюється роль викладача, який виступає передусім організатором, координатором пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Проведення заняття з мультимедійною підтримкою зовсім не означає, що викладач позбавлений можливості маневрувати або імпровізувати. Можливо, досвідченіший викладач подібне заняття проведе цікавіше й динамічніше, ніж його молодий колега, але пара з мультимедійною підтримкою зменшить кількість помилок у проведенні занять навіть викладачем-початківцем.

На занятті з математики з метою максимальної візуалізації навчального процесу краще використовувати один комп'ютер і мультимедійний проектор. Використання проектора дає змогу ефективніше керувати навчальним процесом. Коли викладач повертається до дошки, він мимоволі втрачає контакт із аудиторією. Найголовніше – зникне питання збереження здоров'я дітей (великий екран знімає проблему обмеження роботи студента перед екраном монітора).

Використання на заняттях з математики комп'ютерів має свої плюси та мінуси. Плюси впровадження інформаційних технологій уже розглянуто.

Є і свої недоліки. Звісно, підготовка викладача до такої пари – це трудомісткий процес, який потребує навичок володіння комп'ютерною техні-

кою, а також більше часу для підготовки. Мабуть, по-перше, це залежить від можливостей конкретного викладача, тобто від кількості занять, які він зможе підготувати і провести з використанням інформаційних технологій.

По-друге, це залежить від необхідності проведення такого типу заняття. Можливо, що проведення пари з конкретної теми буде ефективнішим у традиційній формі і тому не слід його переважувати технічними засобами. Аргументами для проведення такої академічної пари можуть бути: дефіцит джерел навчального матеріалу, можливість демонстрування в мультимедійній формі унікальних інформаційних матеріалів, візуалізація досліджуваних явищ, процесів тощо.

Розробка заняття з математики з використанням інформаційних технологій можлива тільки за наявності певного електронного ресурсу, педагогічного програмного засобу, власної презентації або матеріалів з інтернету.

Як би ретельно не було розроблено мультимедійне заняття з математики, багато що залежить від підготовки викладача. Викладач повинен не тільки впевнено володіти комп'ютером, знати зміст пари, а й вести її у відповідному темпі, невимушено, постійно залучаючи студентів до пізнавального процесу. Необхідно продумати зміну ритму, урізноманітнити форми навчальної діяльності, забезпечити позитивний емоційний фон такого виду навчання. Це не звичайне «натаскування» здобувачів освіти, не екстенсивне збільшення знань, а творчий підхід до навчання всіх учасників освітнього процесу і, перш за все, його основного традиційного тандему: викладач – студент. Необхідне створення ситуації взаємодії і взаємної відповідальності. Тільки за наявності високої мотивації всіх учасників освітньої взаємодії можливий позитивний результат мультимедійного заняття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков В.Ю., Буров О.Ю. Цифрове навчальне середовище : нові технології та вимоги до здобувачів знань. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми // Збірник наукових праць. – Вінниця : ТОВ «Друк плюс», 2020.
2. Биков, В.Ю., Буров, О.Ю., Гуржій, А.М., Жалдак, М.І., Лещенко, М.П., Литвинова, С.Г., Луговий, В.І., Олійник, В.В., Спірін, О.М., Шишкіна, М.П. Теоретико-методологічні засади інформатизації освіти та практична реалізація інформаційно-комунікаційних технологій в освітній сфері України. Монографія. – Компрінт, Київ, Україна (2019).
3. Саган О.В. Цифрова дидактика : реалії та перспективи. Актуальні проблеми фахової підготовки сучасного педагога : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2020.
4. Сайт WIKIPEDIA – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/ІКТ>

ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ, ОРІЄНТОВАНИХ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА

Алла Борисполець,
викладач ВСП «Краматорський коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського»

Анотація. У статті розкрито напрями освітнього процесу та використання новітніх технологій, орієнтованих на розвиток особистості студента. Підвищення якості та оновлення змісту і форм організації освітньо-виховного процесу, необхідність використання новітніх технологій навчання та виховання, орієнтованих на розвиток особистості, роль куратора групи у формуванні установ на певний «внутрішній ідеал», оскільки кожен повинен бути готовим жити в такому суспільстві, яке сприяє появі нової гармонійно розвиненої особистості.

Abstract. The article reveals the directions of the educational process and the use of the latest technologies focused on the development of the student's personality. Improving the quality and updating the content and forms of organisation of the educational process, the need to use the latest technologies of teaching and upbringing focused on personal development, the role of the group curator in the formation of institutions on a certain "inner ideal", since everyone should be ready to live in a society that promotes the emergence of a new harmoniously developed personality.

Що досконаліше виховання, то щасливіші народи.

Гельвецій

Пріоритетними напрямками державної політики щодо розвитку освіти є: особистісна орієнтація освіти; формування національних та загальнолюдських цінностей; постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації освітньо-виховного процесу; розвиток системи безперервної освіти та навчання протягом життя; інтеграція вітчизняної освіти в європейський та світовий освітній простір. Сучасна освіта сьогодні неможлива без виховання особистості. Особистісно зорієнтоване навчання та виховання забезпечує розвиток та самореалізацію особистості, задоволення її освітніх і духовно-культурних потреб, її конкурентоспроможність на ринку праці. Саме тому основними завданнями освітніх закладів є допомога студен-

ту «усвідомити сутність обраної професії, її вимоги до виконавця, цілі, зміст і функції професійної діяльності, можливі індивідуальні стратегії виконання професійних обов'язків, специфіку професійної майстерності та шляхи оволодіння нею, прийоми творчої адаптації до змісту та структури професійної діяльності». Виховання професійно орієнтованої особистості визначається реформуванням сучасної освіти, що вимагає радикальних змін у освітньо-виховному процесі, використання новітніх технологій і методів навчання, що сприяли б реалізації інтелектуального і духовного потенціалу студентів.

Особистісно орієнтована освіта включає такі підходи: різномірний, індивідуальний, диференційований і суб'єктивно-особистісний. Особистісно орієнтоване навчання має на меті:

- визначити життєвий досвід кожного студента, рівень інтелекту, пізнавальні здібності, інтереси, якісні характеристики, які спочатку по-

трібно розкрити, а потім узгодити зі змістом освіти і виховання та розвинути в освітньому процесі;

- формувати позитивну мотивацію студентів до пізнавальної діяльності, потребу в самопізнанні, самореалізації та самовдосконаленні їх у межах соціокультурних і моральних цінностей нації;

- озброїти студентів механізмами адаптації, саморегуляції, самозахисту, самовиховання, необхідними для становлення самобутньої сучасної людини, здатної вести конструктивний діалог з іншими людьми, природою, культурою та цивілізацією в цілому.

Позааудиторна виховна діяльність має бути спрямована на виховання гармонійної особистості та заснована на законах творчості, які передбачають залучення студентів до реальної співтворчості, інтелектуального діалогу, гармонізації спілкування, успіху, можливості почуватися вільно. Спираючись на унікальність і неповторність кожного, куратор має розвинути отримані знання, перетворити їх у соціальний досвід. Педагогічний процес у позааудиторній діяльності сприяє формуванню у підлітків почуття власної винятковості під час пошуку і створення творчих ідей. Діяльність педагога в цьому процесі має бути органічно пов'язана з діяльністю студентів, їх настроєм і внутрішнім станом.

Досконалість виховної роботи, оволодіння новими виховними технологіями залежить перш за все від особистості куратора, його кругозору, прагнення володіти сучасною інформацією, вміння бути цікавим для студентів, знання нових форм роботи. Особливу увагу треба приділяти використанню у виховній роботі інтерактивних форм, які передбачають обов'язкове включення студентів до діяльності, дають змогу одночасно як подавати інформацію й формувати певні навички, так перевіряти наявний рівень знань та

вмінь (диспут, брифінг, відверта розмова, тренінг, ділова зустріч, турнір ораторів, сократівська бесіда, дебати, бенефіс, презентація-захист, поетична вітальня, рольова гра, колаж, ігрова програма, трудовий десант, інтелектуальна гра тощо).

Готуючи студентів до різних видів соціально-виробничої діяльності, куратор групи в коледжі поступово формує в них установку на певний «внутрішній ідеал», оскільки кожен повинен бути готовим жити в такому суспільстві, яке сприяє появі нової гармонійно

розвиненої особистості. Хто я? Чи зможу я реалізуватись як творча особистість? Чи зможу я нести відповідальність за власний вибір? Допомогаючи студентові давати відповіді на такі питання, необхідно створювати в освітньо-виховному процесі такі умови, за яких він буде йти до істини самостійно, а куратор при цьому виступає співавтором визначення напрямів творчої самореалізації.

Значне місце у створенні таких умов виховання відводиться плануванню виховної роботи. Якість та ефективність роботи залежить від правильно сформульованих завдань. Необхідно відзначити, що сформульовані кураторами групи завдання, мають враховувати вікові особливості студентів, професійну спрямованість, специфіку відносин та мікроклімат в групі. Куратори коледжу дуже вдумливо ставляться до формування завдань виховної роботи, тому в планах вони визначені не загальними фразами, а з урахуванням вищезазначених вимог. Наприклад: «Праця в тісному контакті з викладацьким складом є запорукою успішного професійно-трудоного виховання», «Формування життєвої позиції студентів, допомога їм у становленні як особистості та громадянина України», «Набуття студентами соціального досвіду у працевлаштуванні та подальшій роботі в умовах ринкової економіки», «Збагачення естетичного досвіду студентів шляхом участі їх у відродженні національно-культурних традицій міста».

Звичайно, вирішення питання «Що розвивати в особистості студента?» є дуже важливою педагогічною проблемою. У наш час більшість науковців схиляється до необхідності цілісного розвитку людини: самостійності, здатності приймати відповідальні рішення, творчого підходу до будь-якої справи, уміння постійно вчитися, комунікабельності, здатності до співробітництва, соціальної і професійної відповідальності. Лише

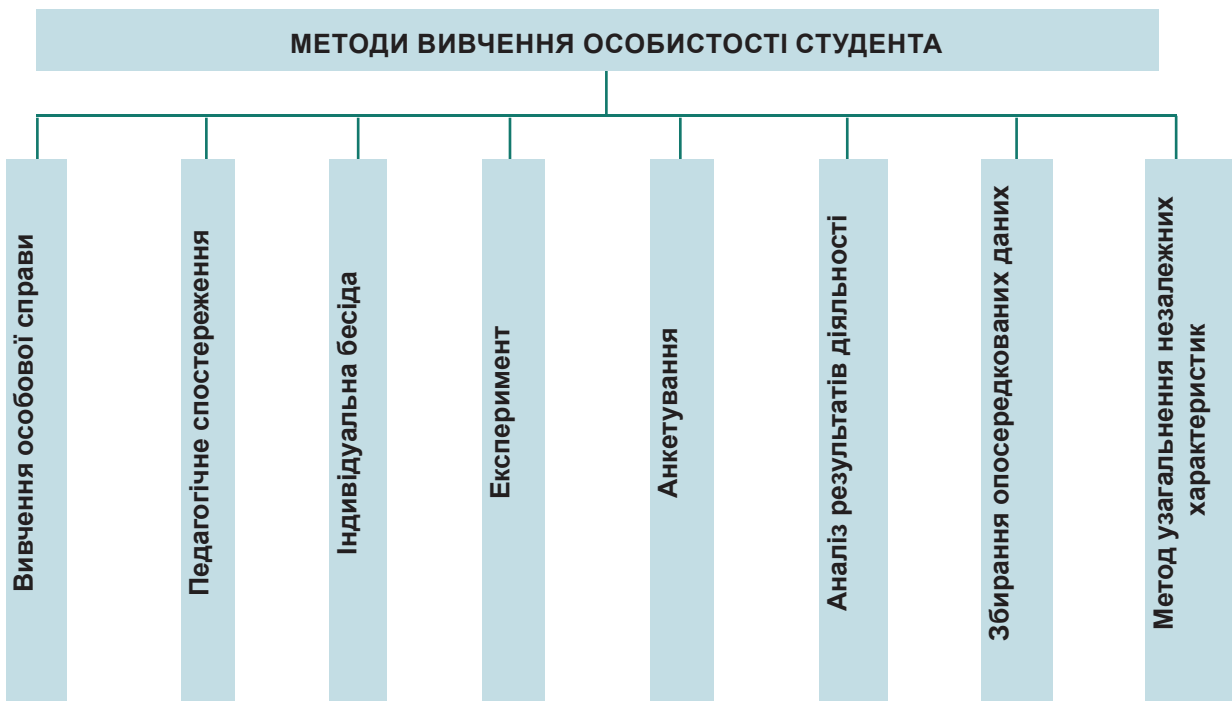
тоді технології освітньо-виховного процесу сприятимуть повноцінному особистісному розвитку, коли їх складниками будуть: наявність мотивації до навчання; опора на досвід, знання, уміння і навички студентів; наявність у студентів відчуття контролю над процесом свого навчання; мобільність позиції викладача. Колектив освітнього закладу є різноманітним. Студенти мають різні риси характеру, здібності, нахили та звички. Закономірно, що для успішної роботи зі студентами, куратору необхідно знати як позитивні, так і негативні прояви їх поведінки, а це вимагає глибокого вивчення особистості студента.

Як показав аналіз роботи кураторів, період адаптації студентів у коледжі супроводжується спостереженням за членами студентського ко-

лективу, особистими бесідами, виявленням інтересів, соціального стану, що знаходить своє відображення у соціальному паспорті групи.

Вивчення особистості студента визначається його ставленням до навчання, практики і заходів виховного впливу. Одні мають бажання підвищити свій рівень розвитку й активно включаються в життя освітнього закладу, інші ж, пасивні, бажають стати кращими, але нічого не роблять для цього. Третя тупа молоді проявляє недовіру до людей і не піддається виховному впливу, а інколи і протидіє йому.

Для вивчення особистості студента і колективу куратори мають використовувати комплекс методів і прийомів, за допомогою яких можна отримати всі необхідні дані. До них належать:

Первинні дані про вихованця куратори отримують з особової справи, в якій окрім основних документів бажано було б мати психолого-педагогічну характеристику як первинне джерело даних про риси характеру, навчання та поведінку студента.

Цілеспрямоване вивчення поведінки студентів під час теоретичного і виробничого навчання, у вільний час проводять методом педагогічного спостереження, а індивідуальні бесіди куратори проводять для з'ясування біографічних даних, інтересів, особливостей темпераменту, ставлення до колективу, планів на майбутнє та ін.

Метод природного експерименту передбачає спостереження за студентами у спеціальних умовах, при цьому вони не підозрюють, що є об'єктом уваги, – це усуває небажане хвилюван-

ня і можливе маскування своїх недоліків.

Для вивчення інтересів, ставлення до людей і самого себе, моральних переконань студента використовують метод анкетування. Дані про особистість студента куратори отримують за допомогою методу особистих бесід з батьками й близькими студентам людьми. Такі бесіди допомагають знайти найефективніші виховні засоби впливу і розумно організувати співпрацю з батьками. Позитивні результати дає застосування соціометричного дослідження, за допомогою якого можна проаналізувати взаємини в колективі, ставлення студентів до колективу та окремих його членів.

Велику роль у виховній роботі, розкритті кращих рис молоді людини відіграє використання різних методів заохочення та стимулювання сту-

дентів. З'ясовуючи, як це роблять куратори, які методи вони використовують, ми дійшли висновку, що практично всі на перше місце ставлять матеріальне заохочення, подяку батькам. Але на запитання «Хто з вас дзвонив батькам своїх студентів, щоб подякувати їм за виховання дитини?» більшість кураторів відповість: «Ні, частіше ми дзвонимо, щоб поскаржитись, попросити взяти до уваги погану поведінку та пропуски занять тощо».

Висновки. На сьогодні використання новітніх технологій освітньо-виховного процесу, орієнтованих на розвиток особистості студента в процесі професійної підготовки, потребує з одного боку – демократизації стосунків між викладачем та студентом, з іншого – активізації ролі студента в розвитку його особистісних і професійних здібностей і якостей.

Досвід роботи підказує, що великий вплив на формування світогляду нашої молоді має особистий приклад наставника: «..Коли вихователь

не вдає з себе якогось небожителя, а говорить про себе як про людину, яка пройшла через всю школу юнацьких помилок, розчарувань і перемог...».

Робота кураторів ще раз підтверджує, що виховання молоді потребує великої віддачі, воно різноманітне і складне і мабуть кожен з нас, кураторів, хотів би бачити свої результати у 100% успішності та відвідуванні занять, збереженні контингенту групи. Але визначальними у виховній системі освітнього закладу є не кількісні показники, а спосіб життя колективу, його творчий дух, традиції, визнання унікальності, неповторності кожної особистості. Адже виховання досягає своєї мети, якщо воно є особистісно зорієнтованим, тобто сприяє розкриттю внутрішньої природи молоді людини, відкриває шляхи до самореалізації особистості, а пріоритет особистості стає центральною ціннісною орієнтацією як вихователів, так і вихованців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Братко М.В. Освітнє середовище вищого навчального закладу : функціональний аспект // Педагогічний процес : теорія і практика, 2015.
2. Кошечко Н.В. Методика викладання у вищій школі : навч. посібник / Н.В. Кошечко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2013. – 115 с.
3. Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості : монографія / за ред. Р.О. Семенової. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 228 с.
4. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. – Київ : Кондор, 2011. – 628 с.
5. Тесленко В.В. Формування творчої пізнавальної активності студентів вищих навчальних закладів // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2015. – № 1(32).

ПРОСТО ЦИТАТА

«Якщо ви робите те, що вам подобається, година проходить як 5 хвилин. Якщо ви робите те, що не відповідає вашому натхненню, то 5 хвилин може здатися годиною. І причина, через яку так багато людей відмовляється від освіти, полягає в тому, що це не підносить їхнього духу, не живить їх енергію чи їхню пристрасть».

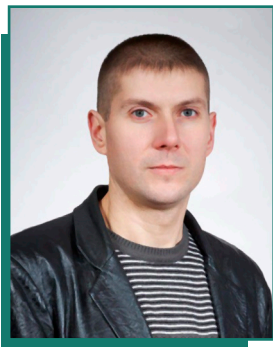
Кен Робінсон

21 серпня 2020 року пішов з життя автор бестселерів «Ви, ваша дитина і школа», «Школа майбутнього», «Освіта проти таланту» та інших книжок. Кен Робінсон був видатним освітнім реформатором. За свої заслуги в області освіти був посвячений королевою в лицарі.

За матеріалами ресурсу <https://osvitanova.com.ua>

20 цитат Кена Робінсона про освіту і пошук покликання

ПРАКТИКО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ ФАХОВОГО МОЛОДШОГО БАКАЛАВРА В ГАЛУЗІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ

Володимир Миколайчук,
викладач Могилів-Подільського
монтажно-економічного фахового коледжу

Анотація. Професія електрика в сучасному житті є дуже важливою та поширеною. Електрик потрібен на підприємствах, шахтах, в організаціях та установах, а тому підготовка спеціалістів цієї галузі ведеться в більшості технічних закладів освіти України. Одним із таких закладів є Могилів-Подільський монтажно-економічний фаховий коледж.

Abstract. The profession of an electrician is very important and widespread in modern life. An electrician is needed at enterprises, mines, organisations and institutions, and therefore specialists in this field are trained in most technical educational institutions in Ukraine. One of these institutions is the Mohyliv-Podilskyi Mounting and Economic College.

Уявіть собі, що в свій час не з'явилась б така наука, як електротехніка.

Яким було би життя без неї? Радіо, телебачення, інтернет, зв'язок без електротехніки неможливі. Чи є хоч одне підприємство, місто, село, до якого не підходила б лінія електропередачі? Хіба можливе виробництво без електродвигунів? Все, що виробляється, на 99,9 відсотків пов'язане з електричним струмом.

Технічний прогрес, завдяки електротехніці, допоміг людям створити досконалі механізми, технології, обумовив наукові відкриття, звільнив людей від важкої, примітивної праці, а головне – змусив вчитись.

Диплом фахового молодшого бакалавра Могилів-Подільського монтажно-економічного фахового коледжу зі спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» освітньо-професійної програми «Монтаж і експлуатація електроустановок підприємств і цивільних споруд» надає можливість випускникам працювати електромонтажниками, черговими електриками дільниці, диспетчерами електро-

підстанцій, техніками-конструкторами, техніками з налагодження та випробування електроустановок тощо.

За підготовку студентів зі спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» освітньо-професійної програми «Монтаж і експлуатація електроустановок підприємств і цивільних споруд» відповідає циклова комісія електротехнічних дисциплін. Історія діяльності комісії бере свої витoki з 1978 року, коли було розпочато набір студентів до тоді ще Могилів-Подільського монтажного технікуму зі спеціальності «Монтаж електроустановок промислових підприємств». Підготовку фахівців забезпечує педагогічний склад комісії електротехнічних дисциплін: Володимир Миколайчук, Наталя Гуральська, Світлана Гарагуц, Ігор Бакліцький, Сергій Шлейм.

Особливу гордість викликає те, що викладачі І. Бакліцький, В. Миколайчук, Н. Гуральська та С. Шлейм є випускниками коледжу, які після підвищення свого освітнього рівня повернулись до коледжу навчати молоде покоління енергетиків.

**Педагогічний склад комісії електротехнічних дисциплін:
(зліва направо) Сергій Шлейм, Ігор Баклицький, Наталя
Гуральська, Світлана Гарагуц, Володимир Миколайчук**

Викладачі комісії постійно працюють над підвищенням власного професійного рівня з метою підготовки сучасних, знаючих та висококваліфікованих техніків-електриків, здатних реалізувати набуті знання та навички в подальшій професійній діяльності. Станом на 2023 рік було підготовлено та вручено дипломи молодшого спеціаліста (фахового молодшого бакалавра) 2747 випускникам-електроенергетикам коледжу.

Якісна підготовка сучасного фахівця вимагає комплексного підходу до реалізації навчального плану підготовки фахового молодшого бакалавра, а саме – гармонійного поєднання поданого теоретичного матеріалу із комплексом заходів практичної підготовки студентів. Особливо в період повномасштабної війни з частковим переведенням студентів на дистанційну форму навчання. Географічне положення Могилів-Подільського монтажно-економічного фахового коледжу та влаштування захисних укриттів на весь кількісний склад студентів та працівників коледжу посприяло можливості навчання в очному режимі протягом значного періоду воєнного часу. Проте викладачі коледжу, та комісії зокрема, плідно попрацювали над створенням платформи дистанційної освіти коледжу, основа якої була закладена ще в часи карантину COVID-19 та набула особливого значення в період війни.

Могилів-Подільський монтажно-економічний фаховий коледж з метою організації дистанційного навчання використовує навчальну платформу Moodle, яка допомагає створювати і зберігати електронні курси, забезпечує студентів доступом до них і допомагає оцінити результати навчання. Платформа дистанційної освіти коледжу до-

зволяє використовувати широкий набір інструментів для освітньої взаємодії викладача, студентів та адміністрації коледжу. Таким чином, студентам надаються чіткий послідовний план дій під час вивчення нового навчального матеріалу, виконання конкретних практичних завдань з визначеними алгоритмами дій та розвинені інструменти тестового контролю знань. Викладачі комісії електротехнічних дисциплін сформували на платформі навчально-методичне забезпечення вивчення всіх п'ятнадцяти дисциплін циклу професійної підготовки.

Як було зазначено вище, особливостями спеціальностей технічної підготовки є необхідність практичного ознайомлення з прикладною проекцією теоретичних

знань, що водночас знаходяться у стадії набуття. Тому викладачі комісії значну увагу приділяють практичній підготовці майбутніх фахівців в галузі електроенергетики.

Практична підготовка студентів включає:

- комплекс практичних та лабораторних робіт під час вивчення спеціальних електротехнічних дисциплін;
- навчальні практики у виробничій майстерні коледжу (слюсарно-механічна та електромонтажна);
- технологічну (експлуатаційну) та переддипломну практики на виробництві;
- курсове та дипломне проектування;
- конкурси фахової майстерності, майстеркласи, професійні квести;
- роботу гуртка технічної творчості «Електромонтажник» та предметних гуртків за дисциплінами;
- тематичні екскурсії на промислові об'єкти;
- впровадження дуальної форми здобуття освіти.

Комплекс практичних та лабораторних робіт виконується студентами в навчальних лабораторіях коледжу під час вивчення спеціальних електротехнічних дисциплін та надає здобувачам освіти початкові практичні навички застосування отриманих знань. Основу матеріальної бази підготовки техніків-електриків становлять лабораторії: «Електроустаткування підприємств і цивільних споруд», «Теоретичні основи електротехніки», «Електричні машини», «Монтаж і експлуатація електроустаткування промислових підприємств», «Електропостачання підприємств і цивільних споруд».

**Виконання лабораторних робіт з дисципліни
«Теоретичні основи електротехніки»**

**Виконання практичних робіт під час проходження
електромонтажної практики**

Навчальні практики у виробничій майстерні коледжу (слюсарно-механічна та електромонтажна) орієнтовані на вивчення знарядь праці, професійних інструментів та приладів; методів та порядку виконання електромонтажних робіт; основних прийомів та способів монтажу; базових операцій та вмінь.

Технологічну (експлуатаційну) та переддипломну практики проводять у спеціалізованих електромонтажних організаціях та на підприємствах згідно з положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженим наказом Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 р. №93, тарифно-кваліфікаційним довідником робіт і професій працівників, зайнятих на електромонтажних, будівельно-монтажних і ремонтних роботах, і

згідно з навчальними планами зі спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» освітньо-професійної програми «Монтаж і експлуатація електроустаткування підприємств і цивільних споруд». Виробничі практики мають на меті оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них, на базі одержаних у коледжі знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності. Базовими підприємствами для проходження практики для студентів спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» є СО «Могилів-Подільські електричні мережі», Дністровська філія «Укргідроенерго», КП «Водоканал», Кондитерський дім «Вацак» та Вінницька птахофабрика підприємства МХП.

Курсові проекти є завершальною самостійною роботою студента. Вони показують його уміння використовувати на практиці отримані теоретичні знання. Успішному виконанню проекту сприяє належне засвоєння теоретичних положень спеціальних дисциплін.

Дипломний проект – підсумкова робота студентів, які закінчують коледж. Вона характеризує здатність молодого спеціаліста самостійно вирішувати практичні питання в галузі проектування, технології та організації монтажу електроустаткування та електропостачання промислових підприємств, експлуатації і ремонту електроустаткування, дозволяє швидше адаптуватися на виробництві.

Значну увагу та активність студентів викликають конкурси фахової майстерності, майстеркласи та професійні квести, які проводяться викладачами комісії електротехнічних дисциплін в рамках проведення тижня комісії із залученням студентів 3 та 4 курсів. Конкурс фахової майстерності «Спритний електромонтер» сприяє вдосконаленню навичок, техніки та якості монтажу електричних апаратів. Програма конкурсу

**Конкурс фахової майстерності
«Я в світі електротехніки»**

передбачає виконання робіт з монтажу світильників, вимикачів та розеток в побутовому приміщенні. Переможця конкурсу визначає фахова комісія, яка оцінює якість робіт з врахуванням часу їх виконання. Професійний квест «Я в світі електротехніки» має комплексне завдання з різних фахових спеціальних дисциплін, яке виконується в навчальних лабораторіях коледжу. До програми конкурсу входять: визначення початку і кінців обмотки статора 3-фазного асинхронного двигуна (лабораторія монтажу та експлуатації електроустаткування), складання схеми змішаного з'єднання резисторів і перевірка її роботи (лабораторія теоретичних основ електротехніки), збирання реверсивної схеми керування трифазним асинхронним двигуном (лабораторія електричних машин), вибір апаратів захисту та керування електрообладнанням (лабораторія електропостачання підприємств і цивільних споруд). Переможці визначаються за сумою набраних балів з кожного конкурсного завдання.

Результатом конкурсу фахової майстерності та професійного квесту є проведення майстер-класів переможцями та призерами для студентів 1 та 2 курсів. Цей захід сприяє популяризації спеціальності, посилює почуття гордості за отримані знання та навички, дає розуміння принципів

та методів роботи майбутніх фахівців-енергетиків.

Важливе місце в якійсній підготовці фахового молодшого бакалавра займає залучення активних та здібних студентів до гуртка технічної творчості «Електромонтажник». Роботою гуртка керують викладачі комісії Бакліцький І.В. та Шлейм С.І., під керівництвом яких студенти розробляють діючі макети електроустаткування, беруть участь в обласних конкурсах технічної творчості та є їх неодноразовими призерами.

Засвоєння студентами навчального матеріалу та набуття практичних навичок роботи нерозривно пов'язане з розумінням необхідності їх використання в

майбутній професійній діяльності за фахом. Саме тому тематичні екскурсії мають викликати почуття поваги до обраної професії, інтерес до сучасних досягнень в розвитку електротехніки та електроапаратобудування. Для викладачів та студентів коледжу стало доброю традицією відвідування Дністровської ГЕС та Дністровської ГАЕС ВАТ «Укргідроенерго» та СО «Могилів-Подільські ЕМ» ПАТ «Вінницяобленерго». Такі екскурсії, які проводяться із залученням провідних фахівців підприємств, надають студентам знання про специфіку роботи, вимоги до знань та вмінь майбутнього фахівця-енергетика, порядок прийому на роботу та психологічно сприяють підготовці випускників до майбутнього працевлаштування.

Таким чином, підготовка сучасних, знаючих, професійних та висококваліфікованих техніків-електриків, здатних реалізувати набуті теоретичні знання та практичні навички в майбутній професійній діяльності, вимагає нерозривного та цілісного поєднання теорії та практики, що спонукатиме молоде покоління до підвищення свого освітнього та професійного рівня і розуміння важливості обраної спеціальності в промисловому розвитку України, особливо в післявоєнний час.

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМІВ МНЕМОТЕХНІКИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Леся Галич, заступник директора з навчально-виробничої роботи
Олена Водяницька, Олена Краснослободцева, викладачі
ЗФПО «Перший Київський фаховий медичний коледж»

Анотація. В умовах дистанційного та змішаного навчання одним із найважливіших є питання засвоєння навчального матеріалу. Незважаючи на те, що можливості людського мозку майже безмежні, вміти користуватися ними максимально ефективно – це окрема наука. Розвинути здібності свого мозку і набагато легше справлятися з різними завданнями допомагає мнемоніка – сукупність прийомів і методів запам'ятовування інформації. Ця система допомагає студентам продуктивно вчитися і не витратити весь свій час на механічне запам'ятовування інформації. Мнемонічні прийоми засновані на створенні асоціативних зв'язків між фактами, що запам'ятовуються. Практичне застосування методів мнемоніки називається мнемотехнікою. Саме про це йде мова у статті.

Abstract. In the context of distance and blended learning, one of the most important issues is the assimilation of learning material. Despite the fact that the capabilities of the human brain are almost limitless, knowing how to use them as efficiently as possible is a separate science. Mnemonics, a set of techniques and methods for memorizing information, helps to develop the abilities of your brain and make it much easier to cope with various tasks. This system helps students to study productively and not spend all their time on mechanical memorization of information. Mnemonic techniques are based on creating associative links between the facts to be memorized. The practical application of mnemonic methods is called mnemonics. This is what this article is about.

Запам'ятовувати вмiє той, хто вмiє бути уважним.

Семюел Джонсон, англійський письменник

Кожній людині доводиться пам'ятати велику кількість інформації. З давніх-давен людство приділяло істотну увагу пам'яті. Найглибше ця проблема була висвітлена у віруваннях античних греків. За їхніми уявленнями, богинею пам'яті була титаніда Мнемозіна (Мнемосіна). В майбутньому Зевс разом із Мнемозіною породили спочатку трьох муз: Мелету – Роздуми, Мнемю – Пам'ять і Аеду – Пісню, а потім дев'ять муз – богинь поезії, мистецтва і наук. Таким чином, «μνημονικόν», від грецького – це мистецтво запам'ятовування.

Розробка методик ефективного засвоєння різноманітної інформації – це одна з найактуальніших проблем сучасної навчально-педагогічної діяльності. Запам'ятовування – один з основних процесів пам'яті, завдяки якому відбувається закріплення нового шляхом поєднання його з набутих раніше.

Особливо це важливо в медичній освіті. Студентам-медикам необхідно досить швидко та ефективно обробляти і запам'ятовувати великі обсяги інформації, а мнемотехніки допомагають їм у цьому.

Мнемоніка (мнемотехніка) – система різних прийомів, що полегшують запам'ятовування та збільшення обсягу пам'яті. Основна частина інформації, що запам'ятовується, має логічну при-

роду. Як правило, це числа, конкретні факти та ін. Прийоми мнемоніки засновані переважно на створенні асоціацій або зв'язків між фактами, які забезпечують надійне запам'ятовування інформації.

У сучасному трактуванні мнемоніка позначає всю сукупність прийомів і методів запам'ятовування інформації, що застосовуються в тій чи іншій системі, а термін мнемотехніка трактується як практичне застосування методів. Прийоми мнемотехніки засновані на різних способах запам'ятовування інформації: візуалізації, аудіалізації, кінестетичному уявленні, модифікації, зв'язуванні та спрощенні. Всі вони допомагають побудувати асоціативні ланцюжки з інформацією, що вже зафіксована, і швидше запам'ятати нові дані.

Основні прийоми мнемотехніки:

- метод візуалізації;
- метод Айвазовського;
- метод ключових слів;
- метод «Числа через літери»;
- метод асоціативного запам'ятовування;
- метод Цицерона на просторову уяву;
- метод символізації;
- метод початкових букв;
- ритмізація.

Метод візуалізації.

Фізіологічно людина влаштована так, що зорове сприйняття є основним каналом отримання знань про світ. 80–90% інформації сприймається людиною візуально. Візуалізація будується на принципі наочності: ілюстрація, демонстрація предмета та дії з ним, процесу, явища. Необхідно образно, у різних деталях, подумки уявляти («бачити») інформацію, яку треба запам'ятати. Найпоширеніші способи візуалізації даних: інфографіка (графіки, діаграми, структурні схеми, карти і картографи), ілюстрації, 3D-зображення, відео, інтерактивний сторітеллінг (мистецтво захоплюючої розповіді цікавих тематичних клінічних випадків з метою впливу на емоційну, мотиваційну, когнітивну сфери студента).

Метод Айвазовського або метод тренування зорової пам'яті.

Треба подивитись на предмет, зображення або людину протягом 3–5 секунд, намагаючись запам'ятати деталі. Потім закрити очі і уявити подумки цей предмет у деталях, ставлячи собі питання про подробиці цього образу. Далі розплющити очі на 1 секунду, доповнити образ, заплющити очі і намагатися досягти максимально яскравого зображення предмета. Так повторити кілька разів. Метод використовується для запам'ятовування анатомічної будови органів, графічних зображень та структурно-логічних схем.

Метод ключових слів. Прийом полягає у тому, що перелік слів, вивчених заздалегідь, або певні рими слугують своєрідними «гачками для фіксації» інформації, яку необхідно запам'ятати.

Наприклад: «Правило 3-х П» при цукровому діабеті – поліурія (велика кількість сечі), поліфагія (підвищений апетит), полідипсія (спрага) або «Правило 3-х ОЗ» найчастіших причин миготливої аритмії – кардіосклероз, тиреотоксикоз, мітральний стеноз.

Метод «Числа через літери».

Запам'ятати числа часто буває непросто, особливо дозування ліків. На цей випадок існує зручна методика, в якій кожна цифра пов'язується з її першою приголосною літерою: 3 = т, 4 = ч, 5 = п і так далі. Наступний крок – пошуки співзвуччя. Вигадується слово, у якому перші приголосні відповідають приписаним літерам. Наприклад, 34 = тч ≈ точка; 96 = дш ≈ душ.

Серед переваг цього методу те, що можна обирати будь-які слова і асоціації, які імпонують саме тій чи іншій людині.

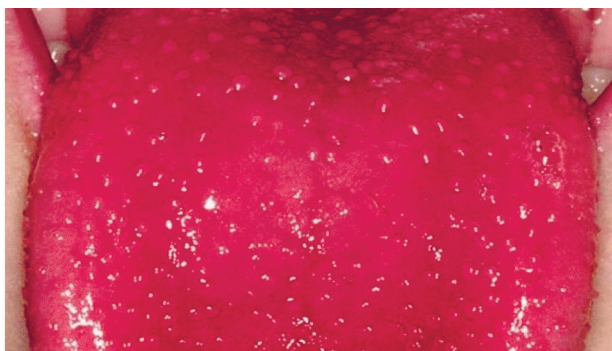
Метод асоціативного запам'ятовування (асоціативний метод). Матеріал, що запам'ятовується, можна асоціювати з подіями, які добре зберігаються у пам'яті. Суть методу полягає в тому, що між двома словами або об'єктами встановлюється зв'язок, що створює з предметів, які не мають між собою нічого спільного, єдине ціле. Зв'язок може бути будь-яким: казковим, фантастичним, абсурдним. Що незвичайніший зв'язок, то краще запам'ятовуються об'єкти. Що більша кількість різноманітних асоціацій використовується, то міцніше вони закріплюються у пам'яті. Ірраціональні, нелогічні асоціації також сприяють кращому запам'ятовуванню.

Розрізняють три види асоціацій: за суміжністю, за схожістю, за контрастом.

Асоціація за суміжністю утворюється, наприклад, при запам'ятовуванні розташування предметів, послідовності прийомів та дій. Наприклад, при запам'ятовуванні послідовності розминальних рухів під час косметичного масажу обличчя: «на хвилях → з пиріжком → топ-топ → під гармошку» – хвилеподібна напіввібрація підшкірних м'язів шиї, підборіддя та щік → розминання підборіддя → щипкове розминання щік → кругове розминання м'язів підборіддя та щік.

Асоціація за схожістю має місце при порівнянні, наприклад, «ритм перепілки» при мітральному стенозі, ритм «галопа» при тахікардії на фоні зниження скоротливої функції міокарда, блювання «кавовою гущею» при шлунковій кровотечі, «географічний язик» при захворюваннях шлунково-кишкового тракту, «сеча кольору м'ясних помиїв» при гострому гломерулонефриті, «сідлоподібний ніс» при третинному сифілісі, «симптом зоряного неба» при фолікулярній ангі-

ні, «симптом кривавої роси» при знятті дифтерійних нальотів, «шия Цезаря» при токсичній формі дифтерії, «малиновий язик» та «палаючий зів» при скарлатині, «поза лягавої собаки» при менінгіті, «поза жаби» при гіпотонії м'язів тощо.

«Малиновий язик»

«Палаючий зів»

Асоціація за контрастом – за протиставлення малого великому, білого – чорному – брудному тощо. Наприклад, що більший добовий об'єм сечі, то нижче її питома вага; за збільшення виділення гормонів щитоподібної залози (тироксин, трийодтиронін) зменшується виділення тиреотропного гормону гіпофіза; стерилізація інструментарію та медичного обладнання, знищення всіх мікроорганізмів та їхніх спор (брудне) для створення безпечних умов проведення хірургічних втручань (чисте).

Метод асоціацій працює добре для відносно невеликої кількості об'єктів.

Метод Цицерона або метод римської кімнати.

Якщо потрібно запам'ятати великий обсяг інформації, то зручніше використовувати метод Цицерона. Ланцюжок Цицерона, або метод римської кімнати, є дуже простим, але ефективним методом структурування, запам'ятовування та відтворення інформації, яким користувалися ще в давнину.

Він носить таку незвичайну назву на згадку про Цицерона, який користувався цим прийомом під час підготовки до своїх виступів. Він прогу-

лювався своїм власним будинком і подумки розміщував ключові моменти свого виступу в ньому.

Суть методу полягає в тому, що об'єкти, які запам'ятовуються, та послідовність їхнього використання потрібно подумки розставляти в добре знайомому приміщенні в строго визначеному порядку. Після цього достатньо згадати це приміщення, щоб відтворити необхідну інформацію. Наприклад, можна уявити кабінет доклінічної практики, маніпуляційну, процедурну, операційну кімнату, навіть хірургічний стіл із набором інструментів. Головне, щоб вибраний простір був дуже добре знайомий. Знову все згадати можна, уявляючи детально кімнату із ключовою інформацією.

Метод символізації (піктограм).

Приєм символізації застосовується для запам'ятовування абстрактних понять, що не мають чіткого образного значення. Одне й те ж слово може бути по-різному закодоване в образи різними людьми. Але, як правило, вдається використовувати для кодування різноманітні символи, добре закріплені у свідомості більшості людей. Символи оточують нас з усіх боків. Усім добре знайомі символи миру (білий голуб), смерті (череп), повільності (черепашка) та багато інших. Приклади кодування слів в образи прийомом символізації: засоби індивідуального захисту – рукавички, аускультация – фонендоскоп, аналізи – пробірка, вимірювання температури – термометр, ін'єкція – шприц, електрокардіографія – комплекс QRS, невідкладна допомога – медичний хрест тощо.

Метод перших букв (метод акроніму) – мнемонічний прийом, відповідно до якого з перших букв слів, які потрібно запам'ятати, утворюють якесь слово.

Класичний приклад: послідовність кольорів веселки нерідко запам'ятовують за допомогою різних фраз. Одна з них: «Чепурний Пузатий Жук З'їв Барвистий Свіжий Фрукт», де початкові літери слів кодують назви кольорів: Червоний, Помаранчевий, Жовтий, Зелений, Блакитний, Синій, Фіолетовий.

У клінічних дисциплінах, зокрема психіатрії, це може бути «ВУС ПУМИ» – прийом для запам'ятовування пізнавальних психічних процесів (Відчуття, Уява, Сприймання, Пам'ять, Увага, Мислення, Мовлення) або «ВПЕред» – прийом для запам'ятовування емоційно-вольових психічних процесів: Воля, Почуття, Емоції.

Ритмізація – це переклад інформації у вірші, пісні, рядки, пов'язані певним ритмом чи римою. Ритм і рима є найелементарнішими формами мнемоніки. Ритм – це природний принцип упорядкування інформації, багато людей мимоволі застосовують його. Вони раз за разом повторюють дані із дотриманням одного і того ж ритму

або одночасно підбираючи рими до них. Ритм і рима були використані для запам'ятовування в усних культурних традиціях країн, які не володіли писемністю, наприклад, у гомерівській епопеї.

Мнемоніка методом римування – це складання римованих фраз або невеликих віршів, в яких є необхідна інформація. Ця техніка забезпечує більшу системність засвоєння нових знань, викликає інтерес до занять, що значно полегшує запам'ятовування навчального матеріалу. Процеси повторення розвивають довгочасну (довгострокову) пам'ять, яка забезпечує тривале утримання та збереження знань, навичок і професійних компетентностей.

Формування емоційного ставлення до теми за допомогою римізації широко використовується викладачами нашої циклової комісії. Особливо яскравим є викладання дисципліни «Дерматологія та венерологія» з використанням авторської поезії викладача-методиста Олени Краснослободцевої.

Ось деякі з них:

ПСОРИАЗ

На прийомі кожен раз –
Пацієнт на псоріаз.
Це говорить нам за те,
Кількість хворих цих росте.

Раптом, мов би без причини,
Хворі лікті і коліна
Будуть вузлики маленькі,
Далі – лусочки біленькі.

Поява висипань триває
Приблизно місяць й затихає.
Та відтепер в ту ж пору року
Хворіє шкіра вже щороку.

Може й нігті зіпсувати,
Нам «на́персток» нагадати.
Потім зовсім розкришити,
«Хвилями» усе покрити.
Може зовсім «озвіріти»
І суглоби захопити.

ПЕДИКУЛЬОЗ

Я у таборі була –
Друзі там хороші.
Та додому привезла
Я з собою воші.

Мама в паніці була:
«Що тепер робити?
Вся у вошах голова,
Треба поголити.

А волосся маю я
Пишне та розкішне.
Плакала уся сім'я,
Довго та невтішно.

Дерматолог нам сказав:
«Ви не панікуйте!»
«Пара плюс» нам прописав:
«Швидко полікуйте!»

Гребінцем густим вошей
Вичешіть гарненько!
Постіль і одягу всю
Виперіть чистенько!»

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хмара Т. В., Хмара А. Б. Використання мнемотехнічних прийомів при викладанні анатомії людини // Український журнал медицини, біології та спорту. – 2022 – Том 7. – № 2 (36).
2. Черепаха О.Л., Гаджула Н.Г., Горай М.А. Мнемотехніка для кращого та швидкого запам'ятовування інформації з гістології для англomовних студентів медичного та стоматологічного факультетів // Вісник Вінницького національного медичного університету, 2019. – Т. 23. – №3.
3. The importance of medical mnemonics in medicine / James B. Lewis, Jr., MD, MACP; Rebekah Mulligan, MD; Neal Kraus, MD // The Pharos /Winter 2018.
4. The anterior complex: A visual mnemonic to aid in identification of normal structures / Ranzini AC. // J Clin Ultra sound. 2017; 45(8): 477-479. PMID: 28440857. doi: 10.1002/jcu.22489.
Джерело ілюстрацій: <https://litfl.com/second-disease/>.

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСВОЄННЯ ЗНАТЬ

Олена Першина,
Ганна Житченко,
викладачі ВСП «Новокаховський
політехнічний фаховий коледж національного
університету “Одеська політехніка”»

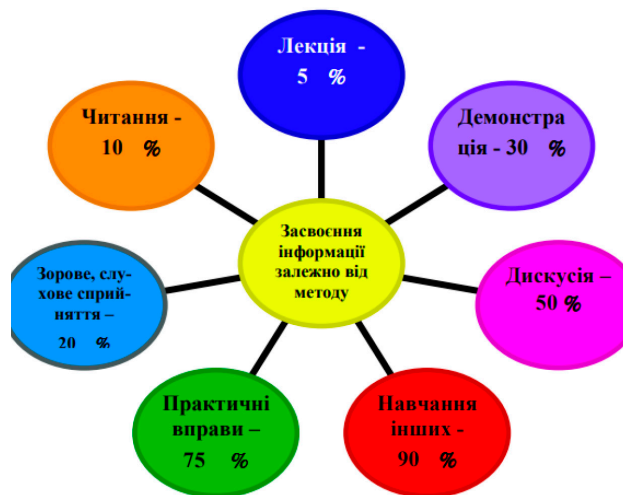
Анотація. У статті розкрито сутність та значення структурно-логічних схем як способу підвищення ефективності засвоєння знань. Акцентовано увагу на ефективності завдань щодо самостійної побудови структурно-логічних схем здобувачами освіти. Наведені приклади використання структурно-логічних схем на заняттях зі статистики.

Abstract. The article reveals the essence and significance of structural and logical schemes as a way to improve the efficiency of knowledge acquisition. Attention is focused on the effectiveness of tasks related to the independent construction of structural and logical schemes by students of education. Examples of the use of structural and logical schemes in statistics classes are given.

Дисципліна «Статистика» є надзвичайно важливою у підготовці майбутніх фахівців з економіки. Знання статистичних методів та показників дають можливість встановити тенденції та закономірності розвитку суспільства чи окремої підприємницької структури, виявити і кількісно оцінити вплив факторів на явище чи процес, скласти обґрунтований прогноз його розвитку.

У результаті підготовки до занять із дисципліни «Статистика», здобувачам освіти доводиться засвоювати великі масиви знань: терміни, поняття, закономірності, формули тощо. Студенти не завжди бачать зв'язок між показниками, не можуть логічно пов'язати завдання із формулами, необхідними для його рішення. Одним із способів підвищення ефективності засвоєння знань є використання наочних форм навчання, зокрема і структурно-логічних схем, що сприяють систематизації матеріалу через створення опорних сигналів.

Структурно-логічні схеми – це спосіб наочного представлення інформації в структурованому, систематизованому, закодованому за допомогою знаків-сигналів (символічних, графічних, візерункових, словесних) вигляді. Схема як графічне зображення в загальних рисах

Залежність якості засвоєної інформації від форм роботи

відображає певну систему, розкриває взаємодію її елементів, визначає особливості зв'язків між елементами системи. Зручність схем у процесі опрацювання навчального матеріалу зумовлена тим, що вони в лаконічному, певним чином спрощеному вигляді дозволяють репрезентувати основну думку, ідею за допомогою умовних елементів [3, с. 9].

Структурно-логічні схеми є важливою методичною формою активізації навчальної роботи студентів. Під час лекції вони допомагають за-

лучати аудиторію до активної роботи, слідкувати за логікою викладання та логікою доказу, міркувати разом з викладачем, фіксуючи у формі тез основні теоретичні положення. Все це сприяє ефективному розумінню та засвоєнню теми. Під час підготовки до практичних і семінарських занять схеми допоможуть студентам краще селектувати отриману інформацію, проте їх головною перевагою є те, що вони озброють того, хто навчається, логікою розвитку та вирішення, зорієнтують на вивчення додаткової літератури. Схеми сприяють ефективнішому запам'ятовуванню матеріалу, виступаючи таким чином у вигляді «опорних пунктів мислення» [2].

За самостійного опанування окремих питань, структурно-логічні схеми можуть бути використані для самоконтролю та самоперевірки рівня засвоєння теоретичного матеріалу.

Особливо ефективні завдання щодо самостійної побудови структурно-логічних схем здобувачами освіти. Для того, щоб створити структурно-логічну схему, їм доведеться не тільки прочитати й вивчити матеріал, а й самостійно встановити зв'язки між його логічними частинами.

Складання схем сприяє формуванню вмінь та навичок:

- установлення причинно-наслідкових зв'язків;
- установлення асоціативних, логічних зв'язків між окремими елементами тексту;
- унаочнення цілісної структури питання, що розглядається;
- упорядкування, організації, структуризації процесу пізнання, роботи з текстом;
- креативного вирішення проблем, візуалізації інформації;
- використання загальнонаукових методів пізнання (аналіз, синтез, порівняння, ідеалізація, абстрагування тощо) та ін. [3, с. 9].

Л. Кохан запропонувала такі етапи роботи здобувачів освіти зі структурно-логічними схемами.

I. Етап збору інформації – викладач виконує роль консультанта, здобувачі освіти працюють із різноманітними джерелами інформації, зокрема лекцією, підручниками, інтернетом тощо.

Складники критичного мислення

II. Підготовчий етап – визначення мети використання та змісту структурно-логічних схем. Розробка структурно-логічних схем (сортування навчального матеріалу; визначення головної думки та її смислових елементів; моделювання схеми; вибір знаків символів, розташування їх відповідно до логіки розвитку думки, надання зображенню естетичної форми). Визначення місця навчальної ситуації з використанням структурно-логічних схем у загальній структурі заняття. Розробка системи завдань з опорою на структурно-логічні схеми.

III. Етап реалізації – далі йде етап створення структурно-логічних схем: викладач надає потрібну допомогу під час роботи із матеріалом; здобувачі освіти працюють над створенням індивідуальних або колективних структурно-логічних схем.

IV. Заключний етап – подання й оцінювання структурно-логічних схем, при цьому визначаються використані можливості, творчий підхід, особиста роль кожного учасника і значення його внеску в загальну справу [1, с. 438-439].

На заняттях зі статистики здобувачам фахової передвищої освіти пропонуються роботи зі структурно-логічними схемами різної складності – від заповнення порожніх місць у схемах необхідними термінами та поняттями до складання структурно-логічних схем самостійно, що вимагає розуміння причинно-наслідкових зв'язків, застосування раніше засвоєних знань у процесі їх відтворення.

Так, під час перевірки рівня засвоєння нового матеріалу з теми «Ряди динаміки» здобувачам освіти пропонується заповнити порожні місця структурно-логічних схем, позначені запитаннями, необхідними термінами (поняттями), формулами відповідно до змісту.

Під час вивчення теми «Статистичне спостереження» пропонується скласти схему «Програмно-методологічні питання плану статистичного спостереження» у вигляді «запитання-визначення», використавши запитання щодо спостереження «Для чого?», «Що?», «Складові», «Носії інформації», «Джерело інформації», «На які питання отримати відповідь?».

Вищим рівнем оцінювання є завдання подати питання навчального матеріалу у формі структурно-логічної схеми. Так, наприклад, студентам ставиться завдання самостійно скласти струк-

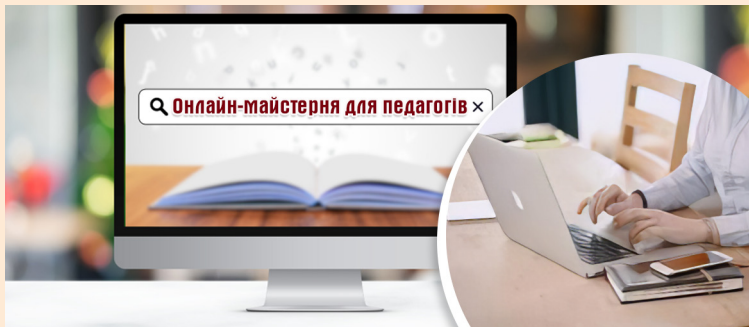
турно-логічну схему «Класифікація відносних величин».

Складання структурно-логічних схем здобувачами освіти на заняттях зі статистики – ефективний засіб керівництва їх розумовою діяльністю, сприяє формуванню навичок роботи з інформаційними джерелами, виховує вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, Здобувач освіти опановує нові прийоми пізнавальної діяльності і може самостійно їх використовувати в процесі отримання знань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кохан Л. В. Особливості використання структурно-логічних схем у навчально-пізнавальній діяльності старшокласників / Л. В. Кохан // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2013. – Вип. 29. – С. 436–440.
2. Головка М. В. Методика викладання економіки. Короткий конспект лекцій / М. В. Головка, В. Г. Чужикова. – Київ : КНЕУ, 2012.
3. Бутенко Л. Л. Структурно-логічні схеми. Таблиці. Опорні конспекти. Есе. Навчальні презентації : рекомендації до складання : методичний посібник для студентів / Л. Л. Бутенко, О. Г. Ігнатович, В. М. Швирка. – Старобільськ, 2015. – 112 с.

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

З 26 березня до 26 квітня Науково-методичний центр ВФПО організує курс підвищення кваліфікації для освітян, спрямований на розвиток методичної та цифрової компетентностей, під назвою "Педагогічна онлайн-мастерня: створення електронних освітніх ресурсів та традиційних засобів навчання". Протягом місяця планується провести 10 онлайн-вебінарів (по два

на тиждень), загальна тривалість програми становить 14 годин. Для участі необхідно зареєструватися за посиланням <https://cutt.ly/NwMwae6b>.

Основні теми курсу включають розробку електронних посібників, створення масових відкритих онлайн-курсів, короткострокових курсів для студентів і дорослого населення, використання платформ для онлайн-навчання та розробку авторських електронних засобів навчання. Будуть розглянуті роль штучного інтелекту в освіті, принципи академічної етики в роботі закладів освіти, а також методики та технології підготовки здобувачів освіти за дуальною формою.

Доступ до заходу вільний. Записи вебінарів та підсумкові тести будуть доступні на платформі MOOC за адресою <https://kursik.com.ua>.

Сертифікати будуть видані тільки зареєстрованим учасникам.

**ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ОНЛАЙН-МАЙСТЕРНІ
«СТВОРЮЄМО ЕЛЕКТРОННІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ
ТА ТРАДИЦІЙНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ»**

АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ З ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ

Надія Українцева,
викладач ВСП «Новокаховський політехнічний
фаховий коледж Національного університету
“Одеська політехніка”»

Анотація. У статті розглядаються особливості використання активних методів навчання з підготовки фахівців спеціальності 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка. Досліджено питання формування професійної компетенції майбутніх техніків-електриків; застосування активних методів навчання, що дозволяють розвинути набуті компетентності зі спеціальності 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка.

Abstract. The article discusses the features of using active learning methods for preparing specialists in the specialty 141 Electric Power Engineering, Electrical Engineering and Electromechanics. The issues of forming the professional competence of future electricians are investigated; the application of active learning methods that allow to develop the acquired competencies in the specialty 141 Electric Power Engineering, Electrical Engineering and Electromechanics.

Попри складні умови воєнного часу ВСП «Новокаховський політехнічний фаховий коледж Національного університету “Одеська політехніка”» активно здійснює освітній процес. Колектив згуртований, як ніколи, націлений на подальший розвиток, є розуміння нагальної потреби держави у фахівцях нашої спеціальності, віримо у нашу перемогу і мирне майбутнє України.

Масштабна епідемія COVID-19, яка примусила перейти до змішаних форм навчання, підготувала нас до дистанційного навчання. Така форма організації освітнього процесу ставить перед викладачами нові виклики. У той же час з'являються нові можливості для оптимального викладення навчального матеріалу. У нашому коледжі усі матеріали зібрані в єдиному місці, на онлайн-платформі Moodle.

Студенти коледжу, а особливо нашої спеціальності, виявляють на заняттях завзятість і наполегливість. Це важливі якості для студентів-електриків та автоелектриків, які допомагають їм досягати успіху в навчанні та професійній діяльності, а викладачі спеціальних дисциплін ведуть цілеспрямовану роботу під час викладання

нового матеріалу з урахуванням міждисциплінарних зв'язків та використанням інтерактивних педтехнологій навчання, зокрема проблемного, проблемно-пошукового викладання матеріалу із застосуванням сучасних засобів навчання (електронна дошка, робочий стіл, електронні підручники).

Кожна дисципліна навчального плану спеціальності 141 має свої характерні методи й організаційні форми навчання. Розвиток інформаційних технологій дозволяє удосконалювати сучасні методи навчання, які пов'язані з наочністю, системністю, емоційністю, інтегрованістю знань, доступністю, активністю, зв'язком з практичною діяльністю та життям.

Як і до воєнного часу під час викладання спеціальних електротехнічних дисциплін, зокрема опитування та закріплення на занятті, використовуються презентації, відеофільми, електронні тести, спеціальні програми, створені студентами спеціальності «Інженерія програмного забезпечення». Це дозволяє подавати та закріплювати інформацію в різній формі демонстрації (текст, таблиці, схеми, діаграми, відео та аудіофрагменти).

Застосування тих або інших методів не є самоціллю, а цілеспрямований вибір відповідного методу навчання або їх поєднання спрямований на те, щоб створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність. Є бажання відзначити, що більшості активних методів навчання властива багатогранність значень в освітньому процесі. Тому розбір конкретної ситуації можна використати для рішення трьох дидактичних задач: закріплення нових знань (отриманих під час лекції); вдосконалення вже отриманих професійних умінь; активізація обміну знаннями і досвідом.

Суть активних методів навчання, спрямованих на формування умінь і навичок, полягає в тому, щоб забезпечити виконання студентами тих задач, які вони самостійно опановують. Розвиток активних методів навчання зумовлений тим, що стоїть завдання не тільки засвоєння студентами знань і формування професійних умінь і навичок, але і розвиток творчих і комунікативних здібностей особистості, формування особистісного підходу до нагальної проблеми. Існують імітаційні і неімітаційні форми організації навчання з використанням активних методів навчання [4].

Проблемне питання. Мені дуже подобається метод проблемного питання – це метод активації навчальної діяльності студентів, на який вони завжди реагують дуже емоційно. На кшталт, «Котушка запалювання є трансформатором, який перетворює низьку напругу від акумулятора на високу напругу для свічок запалювання. Але як вона може працювати на постійному струмі, якщо трансформатор потребує змінного струму?».

Відповідь полягає в тому, що котушка запалювання працює в системі, і якщо ми не можемо зробити струм змінним, ми зробимо його переривистим, за допомогою переривника. Переривник – це пристрій, який періодично відкриває і закриває електричне коло, створюючи імпульси струму. Ці імпульси створюють змінне магнітне поле в первинній обмотці котушки, яке наводить високу напругу у вторинній обмотці. Таким чином, котушка запалювання може працювати на постійному струмі, але він діє як змінний.

Лекція-візуалізація. Такий вигляд лекції є результатом використання принципу наочності. Вона вчить студентів перетворювати усну і письмову інформацію у візуальну форму, що формує у них професійне мислення за рахунок систематизації і виокремлення найбільш значущих, істотних елементів змісту навчання, що є зараз нагальною потребою.

Під час проведення лекції частина навчального матеріалу пропонується студентам у вигляді схем, які є наочною опорою під час викладу нового матеріалу. Варто зазначити, що використання інформаційних технологій (САПР Компас 3D, дистанційна платформа Moodle, навчальне програмне забезпечення EWB) на трьох освітніх рівнях – професійна (професійно-технічна), фахова передвища та вища освіта – сформували у студентів експериментальної групи більш активний інтерес та чітке бачення майбутньої професії, стійкі мотиви до освітнього процесу; знання набули чіткого змісту та алгоритмізації, а також відповідають характеристикам системності. Активізувалася здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час навчання, що передбачає застосування теорій та методів діагностування, технічного обслуговування і ремонту автотранспортних засобів» [3].

У зв'язку з підготовкою майбутніх компетентних фахівців з електротехніки та електромеханіки, здатних професійно використовувати профільовані знання й практичні навички для дослідження фізичних явищ і процесів, що мають місце під час експлуатації електроустаткування, проектувати системи електропостачання підприємств, електроприводів виробничих механізмів, електромеханічних виробів, використовувати базові знання в галузі інформатики й сучасних інформаційних технологій з навичками роботи в комп'ютерних мережах і використанням інтернет-ресурсів, дуже цінним є висновок Марії Ігорівни Пукало: «впровадження педагогічних умов під час формування професійної компетентності майбутніх фахівців автотранспортного профілю засобами інформаційних технологій рівні сформованості їх структурних компонентів (когнітивний, мотиваційний, діяльнісний та особистісний) відповідно позитивно позначився на рівні формування (високий, достатній та низький). З метою впливу на формування професійної компетентності майбутніх фахівців автотранспортного профілю відбулось виявлення та інтегрування нових компетентностей, серед яких графічна, самоосвітня, підприємницька та англійська».

Використанню в дистанційному навчанні для моделювання аналогових та цифрових схем повністю відповідає програма компанії National Instruments Electronics Workbench. Віртуальні лабораторії дають можливість студентам проводити моделювання лабораторних робіт на емуляторах лабораторних установок з усіма необхідними вимірювальними пристроями. Це дає безумовну перевагу, так як вони спрощують майбутнім спеціалістам роботу з реальни-

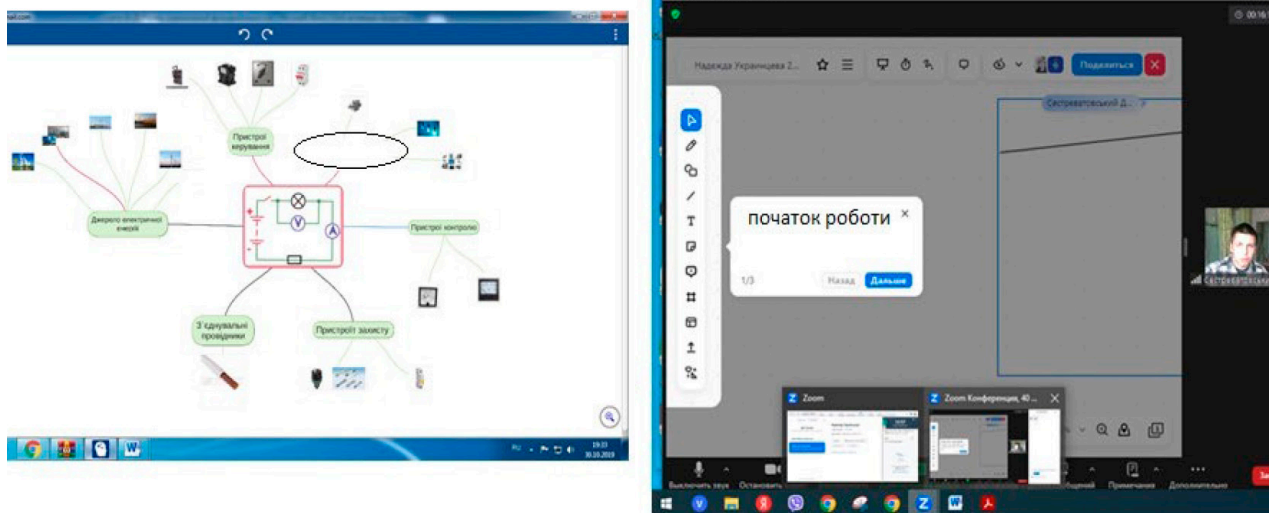

Рис. 1. Елемент інтелектуальної карти та момент проведення лабораторної роботи

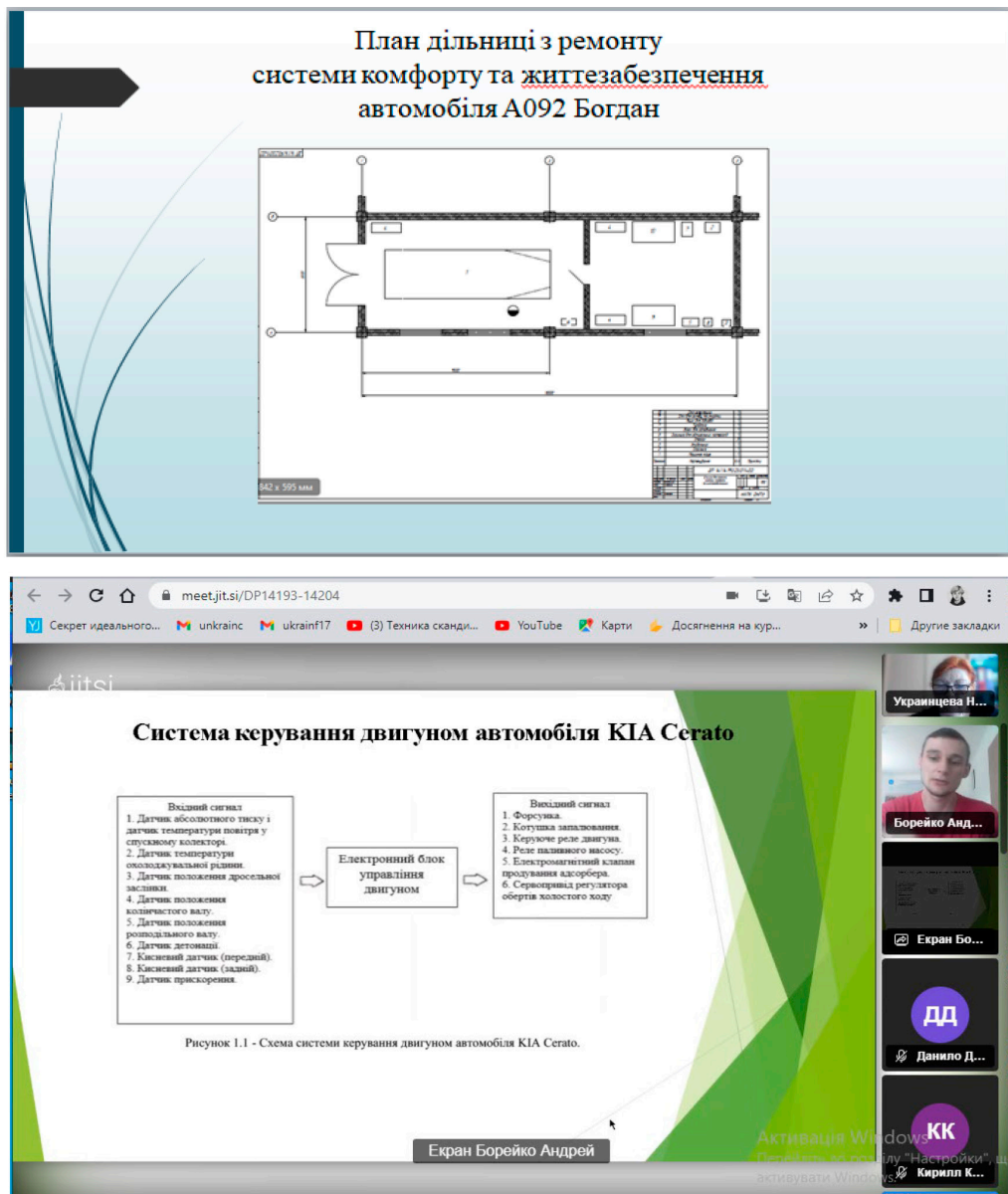

Рис. 2. Елементи навчальної презентації з кваліфікаційної роботи

ми приладами й використовуються як індивідуально кожним студентом, так й на лабораторних заняттях. Програма Electronics Workbench призначена для проєктування як електричних кіл високого рівня складності, так і аналогових та цифрових електронних схем.

Навчальна презентація кваліфікаційної роботи (дипломного проєкту) – це форма представлення пояснювальної записки й креслень за допомогою сучасних програмних засобів, у логічній послідовності слайдів, що об'єднані однією тематикою та загальними принципами оформлення.

Візуалізація інформації зв'язує окремі елементи логікою та асоціаціями, спрямовує увагу та забезпечує акцентування на необхідних розділах дипломного проєкту [3].

Слайдова презентація розробляється й демонструється здобувачами фахової передвищої освіти як послідовність слайдів за змістом виконання дипломного проєкту. Візуалізація дипломного проєкту відображає тему, мету, завдання, систематизовані розрахунки, сформовані в таблицях, схеми, вибране обладнання, діаграми, графіки, електричні схеми, виконані в програмі «КОМПАС-3D».

Активні методи навчання, такі як проблемне питання, лекція з візуалізацією та презентація, сприяють підвищенню мотивації, зацікавленості та засвоєнню студентами матеріалу. Ці методи дозволяють їм бути активними учасниками освітнього процесу, а не пасивними слухачами. Вони

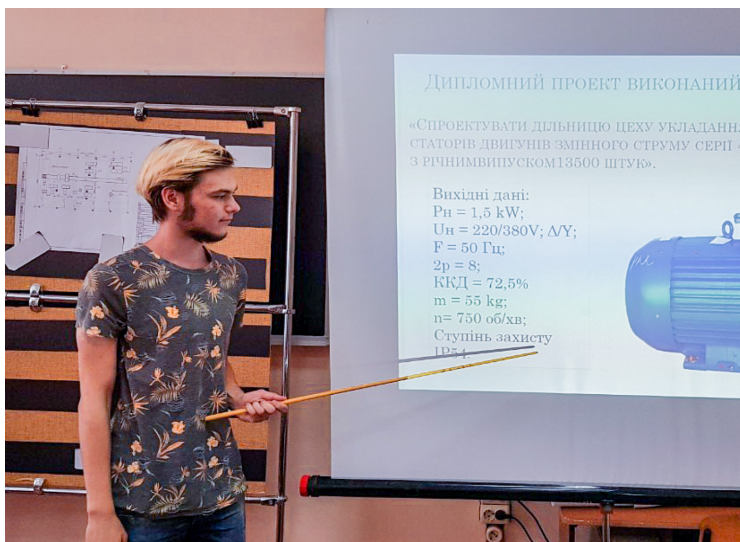

Рис. 3. Захист

також сприяють розвитку критичного мислення, творчості та комунікаційних навичок студентів. Використання активних методів навчання вимагає від викладачів бути гнучкими, творчими та відкритими до змін. Викладачі мають також враховувати індивідуальні особливості та потреби студентів, адаптувати свої методи до різних ситуацій та надавати студентам конструктивний та позитивний зворотний зв'язок.

Викладання дисципліни студентам з активними методами навчання є не тільки ефективним, але й цікавим та захоплюючим для обох сторін. Це відкриває нові можливості для навчання та розвитку, а також сприяє формуванню позитивного ставлення до дисципліни та навчання в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лугова Т.О. Підготовка презентація до дипломної роботи. URL : <https://vseosvita.ua/library/pidgotovka-prezentacii-do-zahistu-diplomnoi-roboti-17783.html> /
2. Петькун С.М., Климова К.І., Стороженко Л.Г. Методичні вказівки до виконання, оформлення і захисту дипломних робіт. – Київ, 2019. – 39 с.
3. Пукало М.І. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців автотранспортного профілю засобами інформаційних технологій. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями). – Національний університет «Львівська політехніка». – Львів, 2020.
4. https://stud.com.ua/78257/menedzhment/metodi_aktivnogo_navchannya
5. <https://ahaslides.com/uk/blog/problem-based-learning/>
6. <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/13528/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA>.

ВИРОБНИЧА ЕКСКУРСІЯ ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Світлана Соколовська,
завідувачка відділення ВСП «Роменський фаховий
коледж Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана»

Анотація. У статті розглядається сутність виробничої екскурсії як форми організації освітнього процесу у закладі фахової передвищої освіти. Наводиться класифікація, описується методика організації та процес проведення виробничих екскурсій.

Abstract. The article examines the essence of the industrial excursion as a form of organisation of the educational process in a professional higher education institution. The classification is given, the methodology of organisation and the process of conducting industrial excursions are described.

Метою освітнього процесу в закладі фахової передвищої освіти є реалізація особистісного потенціалу здобувача освіти, розвитку його дослідницьких, творчих (креативних) та інтелектуальних здібностей, задоволення потреб економіки та суспільства в компетентних фахівцях, конкурентоздатних на національному та міжнародному ринках праці, формування громадянина і патріота України [1]. Цього можна досягти різними шляхами. Одним з них є залучення до виробничих екскурсій, під час яких студенти мають можливість розширити загальний кругозір, розвинути інтерес до певної галузі промисловості, отримати практичні навички, які можуть бути корисними у майбутньому, сформувати уявлення про запити сучасних роботодавців.

Виробнича екскурсія – це форма позааудиторної роботи, що передбачає відвідування підприємства з метою ознайомлення з його роботою та технологіями. Екскурсії також можуть бути передбачені програмами навчальних та виробничих практик. Організація їх здійснюється спільно керівниками практики від закладу фахової передвищої освіти та бази практики. Екскурсії під час практики проводяться з метою здобуття здобувачами освіти якомога повнішого розуміння структури бази практики, взаємодії її окремих підрозділів та наявної системи управління. Проведення екскурсій може здійснюватися не тільки

на базі, де безпосередньо проводиться практика, але і на інших підприємствах, організаціях, установах відповідної та суміжних галузей.

Головна мета виробничих екскурсій – розширити кругозір студентів, підвищити їхній освітній рівень і показати зв'язок між теорією та практикою. Виробничі екскурсії дають можливість студентам побачити, як працює підприємство «зсередини». Вони дозволяють студентам дізнатися про різні види продукції, технології їх виробництва, трудові процеси тощо.

Екскурсія на підприємство, яка проводиться в тісному зв'язку зі змістом навчальних дисциплін, дозволяє студентам закріпити теоретичні знання і навички, отримані в освітньому закладі. Такі екскурсії також сприяють професійній орієнтації студентів і допомагають їм зробити усвідомлений вибір майбутньої професії.

Виробничі екскурсії підрозділяються на: виробничо-історичні; виробничо-економічні; виробничо-технічні [2].

Виробничо-історичні екскурсії мають важливе освітнє та виховне значення. Вони допомагають зрозуміти, як працює виробництво, як воно розвивалося протягом часу і як впливає на розвиток суспільства.

Виробничо-економічні екскурсії спрямовані на ознайомлення з розвитком певної галузі економіки в певній місцевості. Такі екскурсії можуть

бути присвячені будь-якій галузі економіки, наприклад, торгівлі, банківській діяльності, управлінню тощо.

Виробничо-технічні екскурсії – це можливість побачити, як сучасні технології та новації застосовуються на підприємствах. Екскурсанти мають можливість дізнатися про останні досягнення науки й техніки, побачити, як вони застосовуються на практиці, і поспілкуватися з фахівцями, які працюють у цих галузях.

Підготовка до екскурсії починається з вибору об'єкта, що є важливим етапом, який визначає її ефективність. Об'єктами виробничих екскурсій можуть бути підприємства загалом, окремі цехи чи технічні об'єкти підприємства. Під час вибору об'єктів необхідно враховувати відповідність навчальному матеріалу, технологічний рівень та значення підприємства. Якщо екскурсія не присвячена історії розвитку галузі, то краще вибирати найсучасніші підприємства. Викладач домовляється з керівництвом підприємства про проведення екскурсії. Екскурсію може проводити штатний екскурсивод або працівники різних служб підприємства. Екскурсивод має бути технічно грамотним, ерудованим, здатним у доступній формі викласти необхідний матеріал. Разом з екскурсиводом викладач планує маршрут екскурсії і об'єкти, які будуть продемонстровані студентам.

Вибір типу екскурсії залежить від загального рівня підготовки і фахової спрямованості здобувачів освіти; від змісту і форми попередньої роботи над темою; від наявної потреби в доповненні наочною демонстрацією викладеного матеріалу за темою; від потреби підприємства в кадрах і його можливостей.

Екскурсії на виробництво – це можливість для майбутніх фахівців дізнатися про правила безпеки та сформувані культуру безпечної поведінки. Екскурсія починається, як правило, з короткої вступної бесіди, в якій перед студентами розкривають значення підприємства, розповідають про продукцію підприємства та технологічні процеси, які застосовуються на підприємствах.

Хід екскурсії визначається метою та навчальними завданнями. Наприклад, ознайомлювальні екскурсії дають загальне уявлення про виробництво та його галузі. Вони допомагають здобувачам освіти ознайомитися з різними видами продукції, технологіями виробництва, трудовими процесами тощо.

Тематичні екскурсії присвячені певній темі, наприклад, історії підприємства, технології виробництва певного продукту, охороні праці тощо. Вони допомагають здобувачам освіти отримати глибокі знання про певну галузь виробництва. Після такої екскурсії здобувачам освіти рекомендується виконати письмовий звіт, відповідати на

заздалегідь поставлені питання, написати реферат, взяти участь у колективному обговоренні.

Професіографічні екскурсії проводяться для ознайомлення з певною професією. Вони допомагають здобувачам освіти отримати практичні навички, необхідні для майбутньої роботи, надають можливість безпосереднього спілкування з досвідченими представниками професії, передбачають можливості професійного та кар'єрного зростання. Часто під час виробничої екскурсії провідні топ-менеджери компанії проводять для здобувачів освіти лекції, презентації, воркшопи та майстер-класи, що збагачує студентів новими знаннями і навичками.

Комплексні екскурсії відрізняються від інших тим, що вони не лише розповідають про виробництво, а й про соціальну відповідальність підприємства. Екскурсанти можуть дізнатися про те, як підприємство піклується про своїх працівників, про його суспільне життя, про участь у благодійних чи волонтерських проєктах тощо.

Екскурсія завершується підбиттям підсумків відразу або через деякий час. Якщо підсумки підбивають відразу, то викладач проводить опитування студентів, щоб з'ясувати, наскільки вони засвоїли матеріал. Якщо підсумки підбивають через деякий час, то викладач дає студентам завдання, які вони мають виконати після екскурсії, наприклад, написати реферат або доповідь; зробити фото- або відеозвіт про екскурсію; розробити проєкт або технічне завдання на основі отриманих під час екскурсії знань. Викладач встановлює строк виконання завдань, після закінчення якого роботи студентів обговорюють на заняттях. Таким чином, підбиття підсумків екскурсії дозволяє викладачу оцінити її ефектив-

ність та визначити, наскільки студенти засвоїли матеріал.

Знання, отримані в аудиторії, не можна добре засвоїти, якщо вони не підтверджені практичними прикладами. Тому освітній процес у ВСП «Роменський фаховий коледж Київського національного економічного університету» передбачає екскурсійну діяльність та надає здобувачам освіти унікальну можливість ознайомитися з реальними аспектами їхньої майбутньої професійної діяльності.

Екскурсія на завод ІП «Кока-кола Беверіджиз Україна Лімітед» дала змогу студентам відчувати справжні емоції від всесвітньо відомого бренду. Під час екскурсії співробітники компанії відкрили таємницю старовинного рецепта улюбленого напою; показали усі стадії виробництва: від змішування інгредієнтів до розливу, наклеювання етикеток і пакування готової продукції для відправлення споживачам. Також студенти побували у музеї Кока-Кола, переглянули фільм про історію компанії та на завершення безкоштовно продегустували улюблені напої та отримали подарунки.

В рамках навчальної організаційно-управлінської практики для здобувачів освіти, що навчаються за освітньо-професійною програмою «Менеджмент», було організовано виробничі

екскурсії на ПрАТ «Роменський завод «Тракторозапчастина», ТДВ «Роменська гардинно-тюлева фабрика», ТОВ «Данон», АТ «Укрпошта» та інші. Здобувачі освіти також ознайомились із діяльністю туристичної агенції «Tours&Tickets», засновницею якої є випускниця коледжу, власниця та бізнес-тренер Business school «І АМ».

Під час екскурсії до ЦОП Роменської державної податкової інспекції для здобувачів освіти, що навчаються за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування», начальником установи було

проведено практичне заняття з дисципліни «Податкова система», на якому продемонстровано роботу електронних сервісів, процедуру сплати податків та можливості успішного працевлаштування у Державній податковій службі.

Екскурсії стали невід'ємною частиною освіти, оскільки вони не лише дозволяють студентам практично застосовувати теоретичні знання у реальних виробничих умовах, а й сприяють їхньому особистісному й професійному розвитку. Аналіз робочих процесів на підприємствах, спостереження за стратегіями управління та взаємодія з представниками різних галузей підкреслили, що управлінські навички та розуміння виробничих процесів є невід'ємними складовими успіху майбутніх фахівців.

Отже, така форма організації освітнього процесу як виробнича екскурсія сприяє формуванню особистості фахівця з широким кругозором та сильними мотиваційними характеристиками. Під час виробничих екскурсій здобувачі освіти дізнаються правила прийому на роботу та актуальні запити ринку роботодавців, а також отримують можливість отримати вакансію без послуг рекрутингових агенцій. Досвід відвідування різних підприємств розширює горизонти студентів і підтримує їх у виборі кращого розуміння свого професійного шляху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Типового положення про організацію освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти та Положення про практичну підготовку здобувачів фахової передвищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.05.2023 р.№510 URL : <https://ips.ligazakon.net/document/re40110?an=1>

2. Торяник В. М., Хрідочкін А. В., Джинджоян В. В. Екскурсологія : підручник / За заг. ред. доктора юридичних наук, професора В. О. Негодченка. – Дніпро : ДГУ, 2022. – 370 с.

ПОЕТИЧНА СПАДЩИНА ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ЯК ЗАСІБ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ (до 210-річчя від дня народження Тараса Шевченка)

Тетяна Пастушак,
канд. філол. наук, викладач
КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж
імені Маркіяна Шашкевича»

Анотація. У статті досліджується поетична спадщина видатного українського поета Тараса Шевченка та її значення для національно-патріотичного виховання молодого покоління. Дослідження базується на аналізі поетичних творів Кобзаря, а також на вивченні впливу його творчості на формування національної свідомості і патріотичних почуттів у молоді.

Abstract. The article examines the poetic heritage of the outstanding Ukrainian poet Taras Shevchenko and its significance for the national and patriotic education of the younger generation. The research is based on the analysis of the poetic works of the Kobzar, as well as on the study of the influence of his work on the formation of national consciousness and patriotic feelings among young people.

*Я всю мізерію оддав моїй
Україні-небозі...
Тарас Шевченко*

Тарас Шевченко для кожного свідомого українця не просто народний поет, талановитий митець, а й символ національного відродження, апостол правди, справжній національний герой. Його твори мають велику цінність для формування патріотичних почуттів, національної свідомості та ідентичності українського народу.

Педагогічні погляди, що стосуються виховання молодого покоління, яскраво відображені у його поетичних творах. Саме з них можна отримати чітке уявлення про виховний ідеал автора, яким для письменника була людина з багатогранними знаннями і високими моральними якостями.

Багато дослідників займалися вивченням творчої спадщини та педагогічних поглядів письменника, аналізували ті чи інші їхні аспекти: П. Зайцев, П. Потоцький, С. Сірополко, В. Яцюк, О. Федорук, Н. Кузьменко, В. Яременко, М. Левківський, М. Стельмахович, Д. Федоренко та інші.

У ґрунтовній роботі «Українська педагогіка в персоналіях», виданій за редакцією О. Сухомлинської, окремі статті присвячено аналізу просвітницької діяльності Т. Шевченка. Науковці Г. Антонюк, Ф. Прийма, Й. Шемлей розглядали ставлення Шевченка до недільних шкіл. Педагог Ю. Ступак звертав увагу на використання письменником народної педагогіки.

Як громадянина і патріота Шевченка хвилювали проблеми української школи. Він глибоко знав стан народної освіти. У поетичних творах "Наймичка", "І мертвим, і живим..." він започаткував педагогічні ідеї, які значно вплинули на формування педагогічної думки в Україні. Просвітитель обстоював право поневоленого народу на рідну школу, яка є засобом поліпшення його життя, пробудження й усвідомлення свого рабського стану. Народна школа, на думку поета, має бути доступною для всіх дітей. У ній діти мають одержувати міцні знання, всебічно розвиватися. Рідна школа має задовольняти потреби свого народу і діяти на засадах народності. Велику роль у народній школі поет відводить особі вчителя, справу якого вважає благородною і

серйозною. Народний учитель самовіддано служить людям, своїй Батьківщині. Також Т. Шевченко розвінчує політику царизму, який дбав не про освіту, а про затемнення свідомості народу. Робилося це тим, що шкіл було дуже мало, більша частина дітей не охоплювалася навчанням. А ті діти, яким випала доля навчатися, набували примітивних знань, бо вчилися здебільшого у церковноприходських школах малограмотними дячками. Народність поет розумів як засіб патріотичного виховання, прищеплення святого почуття любові до рідного краю, до знедоленого українського народу. Досягається це шляхом вивчення історії своєї Батьківщини, безпосереднім життям з народом, боротьбою за його щастя. Т. Шевченко засуджує українське панство, яке зрадило свій народ, плазувало перед царатом, щоб здобути нові привілеї, і ще нещадніше пригноблювати своїх "братів незрящих гречкосіїв" [8, с. 79]. Появі та зростанню таких "земляків" сприяла колонізаторська політика царату в Україні, основою якої була денаціоналізація української школи, русифікація населення. Поет картає й інтелігенцію за прояви національного нігілізму, що призвело її до повного душевного спустошення. Засуджуючи колоніальну політику в галузі освіти в Україні, Т. Шевченко обстоював всебічну широку освіту української молоді. У повчальному посланні "І мертвим, і живим..." Т. Шевченко звертається до земляків-інтелігентів, аби вони схаменулися і обстоювали народні права. Він застерігає, що тих, хто зрікся свого народу, його історії, культури, мови, чекає зневага і осуд. Поет показує, що шлях до національного відродження пролягає через усвідомлення своєї історії та національної гідності.

Подивіться лишень добре,
Прочитайте знову
Тую славу.
Та читайте
Од слова до слова.
Не минайте ані титли
Ніже тії коми,
Все розберіть... та й спитайте
Тоді себе: що ми?
Чиї сини? Яких батьків?
Ким? За що закуті? [8, с. 99]

Визначальну роль у вихованні патріотизму, любові до рідного народу, формування самосвідомості, на думку Т. Шевченка, має рідна мова. Вона є невмирущим виразником народних ідеалів, духовного збагачення. Ставши охоронцем рідної мови, Т. Шевченко закликав зрозуміти, пізнати таїни рідної мови, бо людина без любові до материнської мови не може бути вірною своєму

народові.

Поруч з правдивою історією свого народу, рідною мовою, які мають займати провідне місце в рідній школі, поет високо цінує народну пісню, яка була для нього невмирущим джерелом духовності народу, його історією.

Вже в своїх ранніх віршах (кінець 30-х – початок 40-х рр.) молодий поет демонструє любов до рідного краю, до його героїчного минулого.

Наша думка, наша пісня
Не вмре, не загине...
От де, люди, наша слава,
Слава України!
Без золота, без каміню,
Без хитрої мови,
А голосна та правдива,
Як Господа слово [8, с. 36].

Формування національно-патріотичної свідомості, особливо у молодого покоління українців, повинно стати важливим чинником подальшого поглибленого вивчення історичного минулого, а саме – невмирущих ідей великого Кобзаря.

Важливим джерелом формування історико-патріотичних поглядів Т. Г. Шевченка, особливо в ранній період, була народна творчість, в якій висвітлювалась героїчна боротьба українського народу з іноземними загарбниками проти соціального і національного гноблення. В багатьох творах поет використав історичні думи, перекази та легенди.

«Ще підлітком, – пише Є. Шаблювський, – Тарас активно сприймав розповіді про віковічну боротьбу з турецькими загарбниками, з шляхетською Польщею. Атмосфера живих традицій вільної боротьби народу повсякчас оточувала майбутнього поета» [6, с. 9].

«Він прийшов з ясною свідомістю покликання, – зазначає Є. Сверстюк, – повернути свій народ обличчям до Бога, батьків, до втраченої історичної пам'яті, до драми вічної боротьби» [4, с. 92].

У творах «Великий льох», «Сон», «Розрита могила», «Сліпий», «Стоїть в селі Суботові», «Чигирине, Чигирине» та ін. Т. Г. Шевченко викриває колоніальну політику царизму щодо України, здійснювану Петром I, Катериною II, Олександром I, Миколою I. Гнівно засуджує Кобзар царя Петра I, за наказом якого «городи палили», тобто спалили гетьманську столицю Івана Мазепи – Батурин, а «козацькими кістками болота гатили», щоб на них збудувати Петербург.

О Боже наш милосердний!
О царю поганий.
Царю проклятий, лукавий,
Аспіде неситий!

Що ти зробив з козаками?

Болота засипав

Благородними костюми:

Поставив столицю

На їх трупах катованих! [8, с. 103]

У поемі «Гайдамаки» поет з боєм говорить про те, що там, де колись вирувало повне відваги й непереборної сили козацьке життя, зараз залишились лише «високі могили».

Панівні класи виступають як гальмівна сила визвольного руху в Україні. Свої егоїстичні інтереси вони вивіщують над інтересами народу. У кожному хвилину вони продають свою Батьківщину. Тарас Григорович пише:

Твої люди окрадені,

А панам лукавим

Нащо здалась козацька

Велика слава?! [8, с. 105]

Т. Шевченко, вивчаючи історичне минуле своєї Батьківщини, дійшов висновку, що справжньою причиною руїни в Україні, крім великодержавної політики царизму, є «козацька старшина», яка заради особистих вигод забула про інтереси народу. Відтак опинилась у рабстві або російських, або польських, або турецьких владик.

Чого ж ви чванитесь, ви!

Сини сердешної України!

Що добре ходите в ярмі,

Ще краще, як батьки ходили [8, с. 109].

Цікавими в плані патріотичного виховання молоді є твори про історію Запорізької Січі. Не буде перебільшенням, коли скажемо: Запорізька Січ, яка стала колыскою волі нашої національної незалежності, є своєрідним символом України. То наше славне минуле, яке ми повинні пам'ятати, яким маємо пишатися, бо пам'ять про славне Запоріжжя постійно нам нагадує хто ми, чийх батьків діти.

Козаки з'являються вже в перших творах Т. Шевченка: в «Причинній» від 1837 року і «Думці» (Тече вода в синє море...) від 1838 року. Перші роздуми про козацьку історію поет висловлює в «Тарасовій ночі», написаній у листопаді 1838 році в Петербурзі. Це була історія козацтва і їх боротьби з численними ворогами.

Була колись Гетьманщина,

Та вже не вернеться.

Було колись – панували,

Та більше не будем!

Тієї слави козацької

Повік не забудем [8, с. 107].

«Часи козацької держави, – пише В. Шевчук, – подаються як пора власного панування, отже, й творення козацької слави» [1, с. 20]. Поет прагне, щоб нащадки добре знали і пам'ятали слав-

не минуле і щоб воно надихало їх на боротьбу за свою свободу.

Щоб нехотя

На весь світ почули,

Що діялось в Україні,

За що погибала,

За що слава козацька

На всім світі стала! [8, с. 106]

У своїх творах Т. Шевченко звеличує гетьманів-патріотів, які боронили рідну землю. Аналізуючи історію визвольної боротьби українців, поет дійшов висновку, що серед українських гетьманів, полковників і сотників були справжніми воїнами-лицарями і захисниками своєї держави – Б. Хмельницький, П. Полуботок, П. Наливайко, С. Палій, І. Богун. Керівники козацьких повстань – Т. Трясило, Я. Остряниця – чи ватажки гайдамаків – І. Гонта, М. Залізник, М. Швачка – всі вони, говорив Кобзар, повстають проти влади, захищають гноблених, тобто є «святими месниками» [8, с. 106]. Вони мають такі риси, як сміливість, звитяга, гідність і любов до свого народу, Батьківщини.

Важливе місце в патріотичних поглядах Шевченка займають події народно-визвольної війни 1648–1654 рр. Поет пишається історією славної боротьби під керівництвом «славного батька» Богдана Хмельницького. Шевченко звертається до своїх співвітчизників із закликом вивчати, знати, пам'ятати про своє минуле, виховувати і формувати у майбутніх поколіннях історичну пам'ять, передавати із покоління в покоління традиції пращурів.

Од козацтва, од гетьманства

Високі могили –

Більш нічого не осталось,

Та й ті розривають...

Згадайте праведних гетьманів:

Де їх могили? Де лежить

Останок славетного Богдана?

Де Остряниця стоїть

Хоча би убогая могила?

Де Наливайкова? Нема! [8, с. 120]

Тарас Григорович як великий патріот гордився подвигами славних козаків-запорожців та їх героїчною історією.

Було колись – в Україні

Ревіли гармати;

Було колись – Запорожці

Вміли панувати!

Панували, добували

І славу, і волю... [8, с. 127]

Все життя геніального поета, його творчість були спрямовані на захист прав і свобод поневоленого народу, формування у нього почуття

патріотизму, готовності рішуче боротися за соціальне і національне визволення.

Поетична творчість Шевченка гостро відтворює соціальні проблеми, такі як нерівність та ущемлення прав людини. Він критично ставиться до гноблення краян і закликає до того, щоб кожен боровся за свої права та свободу. Ці теми є важливими для сучасного світу, де розбіжності між людьми все ще існують. Через свою поезію Шевченко навчає молодих людей не тільки вмінно виразно висловлювати свої думки, але й бути активними громадянами та боротися за справедливість.

Т. Г. Шевченко найперше мав за мету не лише описати в своїх творах трагічне минуле, але й нагадати сучасникам і нащадкам про славу героїчну боротьбу українського народу за своє соціальне і національне визволення. Він одним з

перших наголосив на необхідності знати і пишатися своїм минулим, застерігаючи про трагедію втрати історичної пам'яті, адже народ, який не знає своєї історії, минулого, – не має майбутнього.

Свою Україну любіть,
Любіть її... Во время люте,
В останню тяжкую минуту
За неї Господа моліть [8, с. 207]

Ці ідеї великого Кобзаря є надзвичайно актуальними сьогодні. Вони закликають, особливо молоде покоління українців, знати, любити і пишатися своєю історією, і в цьому аспекті Т. Шевченко як великий пророк освітлює нам шлях до формування національної свідомості високого ідеалу патріотизму, готовності розвивати і захищати свою Батьківщину.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бородін С. Динаміка творчого процесу Шевченка-поета // Слово і час. – 2012. – № 10. – С. 3–29.
2. Парфьонов М. ... І полум'яний педагог. Педагогічні погляди Т. Шевченка за «Букварем південноруським». – Київ : Освіта, 2003. – 231 с.
3. Педагогічні погляди Шевченка [Електронний ресурс] / Кралюк Петро Михайлович – Режим доступу : <http://simya.com.ua/articles/71/>
4. Сверстюк Є. Шевченко і час. – Київ : Воскресіння, 1996. – 160 с.
5. Симоненко Р. Г. Тарас Шевченко та його доба : у 3 т. – Харків : Фоліо, 2013. – Т. 1. – 495 с.
6. Шабліовський Є. С. Патріотичні ідеї в творчості Шевченка. – Київ, 2000. – 92 с.
7. Франко І. Шевченкознавчі студії ; упоряд. М. Гнатюк. – Львів : Світ, 2005. – 472 с.
8. Шевченко Т. Усі твори в одному томі. – Київ, Ірпінь : ВТФ «Перун», 2007. – 824 с.

КОНКУРСИ

конкурс «Найкращий бібліотечний онлайн-сервіс 2024».

У конкурсі беруть участь бібліотечні фахівці ЗФПО, які подають матеріали, оформлені відповідно до Порядку та проведення конкурсу.

Для розгляду та оцінювання матеріалів конкурсу до 01 червня п.р. просимо учасників надіслати матеріали на електронну адресу stepanovaira@ukr.net.

Нагородження переможців відбудеться в рамках семінару бібліотекарів наприкінці вересня п.р. Більше інформації

<https://nmc-vfpo.com/wp-content/uploads/2024/02/poryadok-provedennya-konkursu.pdf>

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Марія Попова,
викладач ОКУ «Білгород-Дністровський
медичний фаховий коледж»

Анотація. У матеріалах статті розглядається одна з головних проблем сучасної методики – формування позитивної мотивації студентів немовних освітніх закладів до вивчення англійської мови. Викладачем визначаються основні фактори, які сприяють вирішенню цієї проблеми. Представлені різноманітні нетрадиційні форми роботи під час практичних занять та у позааудиторний час. Стаття також містить матеріали дослідження основних мотивів вивчення англійської мови в медичному коледжі.

Abstract. The article deals with one of the main problems of modern methodology - the formation of positive motivation of students of non-linguistic educational institutions to learn English. The teacher identifies the main factors that contribute to solving this problem. Various non-traditional forms of work during practical classes and out-of-class time are presented. The article also contains materials from a study of the main motivations for learning English at a medical college.

Англійська мова – це вікно у світ, адже вона є мовою міжнародних конференцій, зустрічей на вищому рівні. Це мова науки, медицини, освіти. В зв'язку з цим перед викладачем стоїть завдання створення мовного середовища в процесі вивчення англійської мови, максимально наближеного до природних умов. Найважливішим фактором у навчанні спілкування англійською мовою є мотивація засвоєння англійської мови.

Навчання англійської мови має значний освітній, розвивальний та виховний потенціал для сучасного фахівця. Воно передбачає формування якостей особистості, її спрямованості, що забезпечить використання творчих можливостей в освітньому просторі.

Згідно з положеннями Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти визначення головних цілей вивчення і викладання мови має будуватися на урахуванні потреб студентів і су-

спільства, на завданнях, які студентам потрібно вміти реалізувати для задоволення цих потреб. Такі цілі навчання можуть визначитися знаннями, вміннями, рисами особистості. А формування знань, вмінь і навичок іншомовного спілкування передбачає досягнення такого рівня комунікативної компетенції, який би був достатнім для здійснення спілкування у певних сферах. Проте практика свідчить, що в умовах майже повної відсутності мовного середовища ці вміння у студентів залишаються недостатньо розвиненими.

Багато науковців у методичній галузі займаються пошуком нових форм і методів навчання для розвитку цих умінь. Серед науковців, які в своїх працях розглядали питання ефективності застосування нетрадиційних методів і їх вплив на підвищення мотивації студентів до навчання, слід відзначити В. Бикова, О. Пометун, С. Николаєва, О. Огієвич та інших.

Під мотивацією розуміємо певну систему зовнішніх та внутрішніх мотивів студента, взаємодія яких складається під впливом певних психологічних та педагогічних факторів. Рівні її сформованості можна оцінити за показниками, що відображають ставлення студентів до навчання.

Мотивацію слід розуміти як організацію такої навчальної діяльності, яка спрямована на поглиблене вивчення англійської мови. Необхідно знайти саме ті методи роботи, які викликали б у студентів величезне бажання вчити мову, отримувати радість і задоволення від навчання та результатів своєї праці.

Основними факторами, які сприяють формуванню у студентів позитивних внутрішніх мотивів до вивчення англійської мови, є:

- розуміння цілей навчання;
 - зміст навчального матеріалу;
 - розвиток пізнавальних здібностей студентів;
 - зацікавленість предметом;
 - професійна спрямованість;
 - емоційна форма ведення занять викладачем;
 - застосування викладачем методів навчання, що сприяють розвитку творчої активності студентів;
 - усвідомлення важливості отриманих знань;
 - оцінювання знань;
- До зовнішніх мотивів належать:**
- обов'язок (студенту необхідно отримати залік, скласти іспит);
 - оцінка (прагнення отримати якомога більше балів);
 - ставлення до викладача (переходить у ставлення до предмету);
 - особиста зацікавленість (знайти добре оплачувану роботу);
 - використання англійської мови як засобу отримання інформації, користування комп'ютером та інтернетом;
 - вивчення англійської мови з метою кар'єрного росту;
 - вивчення культури та історії країни, мова якої вивчається;
 - вивчення мови з метою здійснення туристичних подорожей;
 - бажання навчатися за кордоном;
 - вивчення англійської мови з метою спілкування з однолітками із зарубіжних країн.

Додаток 1

Діаграма мотивації студентів при вивченні англійської мови.

З метою виявлення мотивів вивчення студентами англійської мови було проведено анкетування 180 студентів 1–2 курсів ОКУ «Білгород-Дністровський медичний фаховий коледж». Складена діаграма (додаток 1), яка свідчить, що більшість студентів вивчають англійську мову з метою спілкування з людьми англійськомовних країн під час подорожі – 51 студент (28,3%). 45 студентів (25%) вважають важливим мотив пошуку престижної роботи. Мотив розуміння англійськомовних фільмів – 25 студентів (13,8%) теж відіграє важливу роль. 19 студентів (10,5 %) вивчають англійську мову для користування комп'ютером. 9 студентів (5%) визначили мотивом розуміння наукової літератури. Ще 5 (2,8%) вважають англійську мову важливою для обміну інформацією між однолітками, друзями. 12 студентів (6,7%) вважають необхідним вивчення мови тому, що вона є програмним навчальним предметом. У 10 (5,6%) студентів виявлено особистий інтерес до вивчення англійської мови. 4 студента (2,2%) визначають метою вивчення мови продовження навчання за кордоном.

Виходячи з отриманих результатів, можна зробити висновок, що під час вивчення англійської мови внутрішні мотиви домінують. Завдання викладача – формування позитивної мотивації студентів під час практичних та позааудиторних занять.

Використання нетрадиційних форм роботи є одним з факторів формування мотивації у навчанні та отримання позитивних результатів.

Планувати нетрадиційні форми роботи необхідно так, щоб студент мав можливість самостійного пошуку в отриманні нових знань.

Основні дидактичні принципи, на які слід спиратися під час використання нетрадиційних форм навчання:

1. Принцип індивідуального підходу до студентів.
2. Принцип зв'язку теорії з практикою.
3. Принцип свідомості і активної діяльності студентів.
4. Принцип вибірковості.
5. Принцип добровільної участі студентів у діяльності.
6. Принцип цікавості.

Основні ознаки нетрадиційних форм роботи під час вивчення іноземної мови:

1. Наявність елементів нового, зміна місця проведення.
2. Використання позапрограмного матеріалу, організація колективної діяльності в поєднанні з індивідуальною.
3. Емоційне піднесення студентів через оформлення кабінету, використання комп'ютерних технологій та ін.
4. Обов'язковий самоаналіз у період підготовки до заняття та після його проведення.
5. Обов'язкове планування заняття з використанням нетрадиційних форм роботи заздалегідь.
6. Обов'язкове створення тимчасової ініціативної групи зі студентів для підготовки до заняття.

Нетрадиційні форми навчання реалізуються, як правило, після вивчення будь-якої теми чи кількох тем, виконуючи функції навчального контролю.

Такі заняття проходять в нетрадиційній обстановці. Подібна зміна звичайної обстановки доцільна, оскільки вона створює атмосферу свята під час підведення підсумків виконаної роботи, знімає психологічний бар'єр, що виникає в традиційних умовах через страх зробити помилку.

Нетрадиційні форми роботи реалізуються з неодмінним використанням слухової і зорової наочності.

За допомогою таких форм роботи вдається досягти найрізноманітніших цілей методичного, педагогічного, і психологічного характеру, які можна підсумувати в такий спосіб:

- здійснення контролю знань, навичок і вмінь студентів з поданої теми;
- забезпечення ділової, робочої атмосфери, серйозне ставлення студентів до заняття;
- мінімальна участь викладача на занятті.

В сучасній педагогіці найпоширеніші такі форми нетрадиційних занять:

1. Інформаційно-комунікативні технології:

- заняття-твір;
- заняття-конференція;
- заняття-консиліум;
- заняття-залік;
- заняття-експромт-екзамен;
- заняття-взаємонавчання;
- інтегроване заняття.

2. Ігрові технології:

- змагання (КВК, турнір, аукціон, вікторина, конкурс, «Щасливий випадок»)
- ділові та рольові ігри (імпровазіція, імітація, «Суд», «Слідство ведуть знавці», «Поле чудес», «Ерудит», «Бізнес-гра»)
- драматизація (драматична гра, драматична розповідь).

3. Дослідницькі технології:

- діалог, усний журнал, диспут, прес-конференція, репортаж, пошук, лабораторні дослідження, подорож, наукові дослідження.

4. Інтерактивні технології:

- кооперативне навчання (робота в парах, змінювані трійки, карусель, малі групи, акваріум);
- колективно-групове навчання (мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, навчаючи – вчуся, мозаїка, дерево рішень);
- ситуативне моделювання: імітаційні ігри, суд, громадські слухання, рольова гра;
- опрацювання дискусійних питань (метод-прес, займи позицію, дискусія, дебати, ток-шоу).

На заняттях та в позааудиторний час я намагаюсь формувати у студентів інтерес до навчання.

У своїй роботі я використовую такі нетрадиційні форми навчання, як: ігрові технології (ділові та рольові ігри), заочні подорожі, інтерактивні технології (робота в парах, ситуативне моделювання).

Однією з найцікавіших форм роботи для студентів є рольова гра. Вона моделює життєві ситуації, явища, процеси, професійну діяльність. Саме гра дозволяє організувати цілеспрямовану мовленнєву практику в мережах діалогічного і монологічного мовлення. За моїми спостереженнями, гра розвиває інтерес до іншомовного спілкування, допомагає випереджувати майбутній особистий досвід шляхом програвання ролей людей різних професій. Тут чітко та яскраво проявляється активність мислення, інтерес та необхідність спілкування, емоційність, артистизм.

Так, під час вивчення теми «У лікаря. Візит до лікаря» проводжу роботу в парах, вводячи студентів у певну ситуацію. Одна сторона може

бути лікарем, а інша – пацієнтом. Завдання містять елементи цікавості, творчості. Це сприяє розвитку глибокого інтересу. Атмосфера на занятті має бути спокійною, з елементами гумору, жарту. Вона захоплює як студентів, так і викладача. Саме емоційний стан, захопленість відіграють велику роль у формуванні позитивної мотивації та впливають на успіхи студентів.

Тут всі рівні. Завдання посилює навіть слабшувачим студентам. Непомітно засвоюється мовний матеріал: «Виявляється, я можу розмовляти нарівні зі всіма». Відбувається оволодіння іноземною мовою як засобом професійного спілкування.

Часто використовую метод ситуативного моделювання (моделювання ситуацій).

Формування комунікативної компетенції можливе за умови моделювання типових ситуацій реального спілкування, які виникають в різних сферах життя. Обговорення будь-якої теми потребує розвинених умінь мовлення.

Наприклад, уявіть собі, що ви опинились в англійській країні і вам необхідно замовити номер

у готелі. Зробіть це, будь ласка, використовуючи відповідну лексику.

Або використання серії різних діалогів «Подорож до англійської країни» (замовлення готелю, розмова на таможні, у ресторані, підписання договору).

Таким чином, нетрадиційні форми роботи мають величезні потенційні можливості.

1. Вони надають можливість здійснювати диференційований підхід до студентів.

2. Сприяють кращому запам'ятовуванню лексики (активізація пам'яті).

3. Створюють ситуацію для розвитку мовної активності.

4. Підвищують мотивацію до навчання іноземної мови.

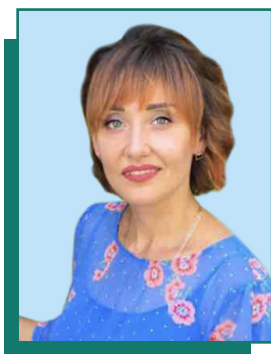
5. Збагачують студентів новими враженнями, створюючи позитивний психологічний клімат на занятті.

Завдяки ефекту новизни та оригінальності цих форм роботи за правильної їх організації зростає інтерес до процесу навчання. Фактор зацікавленості та мотивації до навчання має велике значення для успішної реалізації завдань, поставлених реформою вищої школи, забезпечує високий рівень навчання, виховання і розвитку молоді. Як підсумок, можна впевнено сказати, що впровадження нетрадиційних форм роботи в процесі вивчення англійської мови дозволяє викладачу підвищити рівень мотивації студентів, а разом з цим – покращити якість знань студентів.

І в цьому позитивні сторони використання нетрадиційних форм роботи під час вивчення англійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Gardner R.C., Lambert attitudes and motivation in second Language Learning – Rowley, Mass, Newbury House, 2012
2. Електронний ресурс <https://naub.oa.edu.ua/motyvatsiya-studentiv-yak-odyn-iz-osnovnyh-faktoriv-uspishnoji-profesijnoji-pidhotovky/>
3. Соловова О.М. Методика викладання іноземних мов. Базовий курс лекцій. – Н.: Наукова думка, 2010. – 236 с.
4. Тригуб І. П. Мотивація студентів як один із основних факторів успішної професійної підготовки. Лінгвокогнітивні та соціокультурні аспекти комунікації / Національний університет «Острозька академія». – Київ, 2014.

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Юлія Ремська,
викладач ВСП «Івано-Франківський фаховий
коледж ЛНУП»

Анотація. У статті розглядається питання розвитку творчого потенціалу студентів під час вивчення іноземної мови. В контексті глобалізації та зростаючої важливості міжкультурного спілкування, навички володіння іноземною мовою стають надзвичайно важливими та необхідними для студентів.

Abstract. The article examines the issue of developing students' creative potential when learning a foreign language. In the context of globalization and the growing importance of intercultural communication, foreign language skills become extremely important and necessary for students.

Важливою характеристикою особистості, яка допомагає знаходити нестандартні рішення, легко адаптуватись до нових умов, досягати успіху у різних сферах діяльності, є творчість. Для розвитку творчого потенціалу студентів на заняттях з іноземної мови можна використовувати різні методи і технології. До них відносять:

1) Використання засобів наочності, таких як ілюстрації та мультимедійні ресурси для покращення процесу навчання та сприяння активному засвоєнню мови. Наочність допомагає візуалізувати навчальний матеріал, зробити його зрозумілішим і цікавішим для студентів. Це сприяє розвитку їхньої уяви, фантазії, творчого мислення.

2) Застосування проектних технологій, спрямованих на стимулювання творчості студентів під час навчання іноземним мовам. Проектна робота дозволяє студентам самостійно досліджувати певну тему, застосовувати отримані знання на практиці. Це допомагає розвитку їхньої самостійності, ініціативності, творчого мислення [4, с. 1-5].

Ця стаття висвітлює ключові підходи до підвищення ефективності вивчення іноземних мов та створення сприятливого середовища для розвитку творчого потенціалу студентів у сфері мовної освіти.

Сучасний світ характеризується стрімким розвитком науки, технологій, культури. Це вимагає від людини володіння широким спектром знань і навичок, зокрема іноземною мовою. В сучасних умовах іноземна мова є необхідним інструментом для спілкування, отримання інформації, професійного зростання. Вивчення іноземної мови має бути спрямоване не лише на оволодіння мовними навичками, а й на розвиток творчого потенціалу студентів. Творчість є однією з найважливіших характеристик особистості, завдяки якій людина, зокрема студент, вміє знаходити шляхи вирішення нестандартних ситуацій, легко справляється з поставленими завданнями, вільно комунікує з навколишнім світом. Ця стаття присвячена розгляду та аналізу розвитку творчого потенціалу студентів у контексті вивчення іноземних мов, використанню засобів наочності та проективних технологій на заняттях.

Постановка проблеми – вивчення іноземної мови – має бути спрямоване не лише на оволодіння мовними навичками, а й на розвиток творчого потенціалу студентів. Дуже часто буває так, що традиційний підхід до вивчення іноземної мови не сприяє розвитку творчого потенціалу та, на жаль, не дає очікуваних результатів, оскільки

він орієнтований на засвоєння мовних правил і навичок, що вимагає від студентів репродуктивного мислення. Як правило, такий підхід ускладнює засвоєння матеріалу, що призводить до відсутності бажання у студентів творчо мислити, а інколи і вивчати іноземну мову взагалі.

У сучасних умовах, коли світ стрімко розвивається, а вимоги до якості освіти зростають, особливо актуальною стає проблема розвитку та формування творчого потенціалу студентів. Вміння творчо мислити допомагає студентам успішно адаптуватись до нових умов життя та навчання, опанувати нові навички у їхній майбутній професійній діяльності. В сучасному світі, що змінюється зі швидкістю світла, освіта стає все більше спрямованою на розвиток та формування творчого потенціалу студентів. Особливо це стосується вивчення іноземних мов, де засоби наочності та проєктивні технології можуть виявитися надзвичайно корисними інструментами для стимулювання індивідуального розвитку та творчості студентів [6, с. 133–134].

У сучасному світі існує широкий спектр засобів наочності, які можуть бути використані на заняттях з іноземної мови. Це можуть бути:

- візуальні засоби: таблиці, схеми, діаграми, мультимедійні презентації, відеоролики, аудіозаписи;
- вербальні засоби: ілюстрації, моделі, макети, муляжі;
- реалістичні засоби: предмети, зразки, оригінали.

Засоби наочності, такі як мультимедійні презентації, відеоматеріали, інтерактивні завдання, графічні ілюстрації тощо, дозволяють студентам більш яскраво уявляти іншомовне середовище. Це важливо для розвитку навичок розуміння, аудіювання та візуального сприйняття іноземної мови. Використання таких засобів створює студентам імерсивне навчальне середовище, де вони можуть відчути себе частиною мовного простору, а це сприяє активному і натхненному навчанню, розвитку творчого мислення, стимулює до пошуку нових способів комунікації. Наприклад, створення власних мультимедійних презентацій іноземною мовою або адаптація ігор та вправ для вивчення мови можуть стати цікавими завданнями, які розвивають креативність студентів. Проєктивні технології, такі як рольові ігри, драматизація, створення власних проєктів, також мають великий потенціал для розвитку творчого потенціалу студентів. Це дозволяє втілювати різні ролі та ситуації, в яких студенти повинні застосовувати знання та навички, отримані в результаті вивчення іноземної мови. Таким чи-

ном, такий підхід сприяє розвитку мовленнєвих навичок, а також розширює їхні можливості для вираження своїх думок та ідей.

За допомогою проєктивних технологій студенти можуть створювати власні проєкти, такі як театралізовані вистави, мультфільми, інтерактивні ігри тощо. Це надає їм можливість виявити свою творчість та уяву, а також сприяє розвитку комунікативних навичок. Такий підхід сприяє підвищенню мотивації та покращенню результатів у вивченні іноземної мови. Для отримання бажаних результатів навчання, закріплення та використання лексичного матеріалу одним із найефективніших методів є проєктна робота. Наприклад, на занятті з країнознавства англійською мовою можна запропонувати студентам створити проєкт про національне свято або традицію англійської країни; для поєднання історії чи географії з іноземною мовою, цікавим буде проєкт про історичну подію чи географічну пам'ятку країни, мова якої вивчається. Для розвитку творчого потенціалу студентів можна запропонувати створити проєкт про проблему, яка їх цікавить, наприклад, шкідливі звички, забруднення навколишнього середовища, пошук роботи тощо. Створення пісень та віршів стимулює студентів до пошуку лексики, сприяє запам'ятовуванню та застосуванню іншомовних слів.

Таким чином, застосування засобів наочності та проєктних технологій на заняттях з іноземної мови є ефективним способом розвитку творчого потенціалу студентів. Ці методи дозволяють зробити освітній процес цікавішим, пізнавальнішим і ефективнішим, а також сприяють формуванню у студентів таких важливих особистісних якостей, як творчість, самостійність, ініціативність [6, с. 241–249].

Важливість активної комунікації між студентами та викладачами у вивченні іноземних мов не може бути переоцінена, оскільки це є ключовим фактором успішного навчання. Ефективна комунікація сприяє не лише покращенню мовних навичок, але й розвитку кількох важливих аспектів, які мають велике значення для студентів. Комунікація дозволяє студентам:

- Практикувати розмовну мову, що є одним з найважливіших аспектів вивчення іноземної мови. Активна комунікація з викладачем та іншими студентами дозволяє студентам відпрацьовувати навички розмовної мови в комфортному середовищі.

- Покращити розуміння мови. Коли студенти активно спілкуються з викладачем і іншими студентами, вони отримують можливість чути мову. Це допомагає їм краще зрозуміти структуру

ру мови та її використання в реальному житті.

- Розвивати навички критичного мислення. Активна участь у дискусіях і дебатах допомагає студентам розвивати навички критичного мислення. Вони повинні вміти аналізувати інформацію, формулювати аргументи та протистояти контраргументам.

- Комунікація надає студентам можливість слухати та розуміти живе мовлення в реальних ситуаціях. Вона допомагає адаптуватися до носіїв мови та розвивати навички розуміння мовної ситуації, що надзвичайно важливо для сприйняття іноземної мови.

Активна комунікація з викладачами та спільнотою студентів допомагає студентам перетворити теоретичні знання на практичні навички. Вони навчаються висловлювати свої думки, ідеї та почуття іноземною мовою, що підвищує їхню мовленнєву впевненість. Це дозволяє студентам вивчати не лише мову, але і культурні особливості іноземних країн. Вони навчаються розуміти різницю в сприйнятті світу та способах спілкування, що розширює їхню міжкультурну компетентність. Здатність спілкуватися з викладачами і з іншими студентами дає їм почуття належності та підтримки. Вони більше мотивовані вивчати мову, коли відчують, що їхні зусилля підтримують та цінують. Активна комунікація сприяє подоланню мовного бар'єру та розвитку навичок мовлення. Студенти отримують можливість розвивати креативне та ситуативне мислення, що стимулює до активного навчання та підготовки до ефективного спілкування в сучасному світі.

Висновок. Розвиток творчого потенціалу студентів є одним з найважливіших завдань сучасної освіти. Вміння творчо мислити допомагає студентам успішно адаптуватися до змінних умов життя та професійної діяльності. Розвиток та формування творчого потенціалу студентів в контексті вивчення іноземної мови в сучасних умовах відіграють ключову роль у покращенні результатів навчання та підготовці молодих спеціалістів до активного життя в суспільстві. Використання засобів наочності та проектних технологій на заняттях з іноземної мови є найефективнішими способами для розвитку творчого потенціалу, засвоєння лексичного матеріалу та застосування навичок у мовленнєвих ситуаціях. Засоби наочності, такі як відеоролики, аудіозаписи, ілюстрації, зображення, схеми тощо, допомагають студентам легше розуміти та відтворювати іноземну мову, а також стимулюють розвиток уваги, культури мислення, пам'яті та підвищують інтерес до вивчення іноземної мови. Такий підхід сприяє якісному і поглибленому освоєнню іноземного мовного матеріалу.

Таким чином, засоби наочності та проєктивні технології допомагають створити навчальне середовище, де студенти можуть розвивати як свої мовні навички, так і творчий потенціал. Використання таких методів навчання допомагає вчителю якісно та цікаво подати матеріал, а студентів – засвоїти та успішно застосовувати отримані знання на практиці в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаврилова А.В. Вплив активної комунікації на успішність вивчення іноземної мови. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2022. – Серія : Педагогіка, 2(1). – С. 104–109.
2. Павлюкевич Н.В. Застосування засобів наочності на заняттях з іноземної мови. Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2023. – Серія : Педагогіка, 2(2). – С. 28–32.
3. Щербак О.В. Проєктне навчання як ефективний метод розвитку творчого потенціалу студентів. Вісник Хмельницького національного університету, 2021.– Серія : Педагогічні науки, 1(1). – С. 120–124.
4. Avery, P.G. The importance of active communication in foreign language learning. *Journal of Language Teaching and Learning*, 10(2), 2020. – С. 1-10.
5. Brown, H.D. *Teaching my principles: An interactive approach to language pedagogy* (6th ed.). Harlow, UK: Pearson Education. 2023.
6. Crandall, J.A. The use of visual aids in foreign language instruction. *Language Learning*, 72(2). 2022. С. 233-257.

ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНОГО ВИБОРУ В ТВОРАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Еліна Кобзева,
викладач Придніпровського металургійного
фахового коледжу

Анотація. Тема «Проблема морального вибору в творах зарубіжної літератури» є метою творчих досліджень викладача-методиста Кобзевої Еліни Василівни, її осмислення творів зарубіжної літератури в етичній, філософській, психологічній та літературній площині.

Автор переконана в необхідності глибокого аналізу творів світової літератури, розвитку найкращих людських якостей та естетичного смаку, формування людини, громадянина.

Abstract. The topic «The Problem of Moral Choice in the Works of Foreign Literature» is the purpose of the creative research of the teacher-methodologist Elina Kobzeva, her comprehension of the works of foreign literature in the ethical, philosophical, psychological and literary plane.

The author is convinced of the need for a deep analysis of works of world literature, the development of the best human qualities and aesthetic taste, the formation of a person and a citizen.

Людина – унікальне створіння... Вона має не тільки фізичні потреби, як будь-яка жива істота, а й моральні, духовні, соціальні. Це відповідно нашоє в думку, а чи може в такому разі вона бути вільна в своєму виборі.

Категорія свободи – поняття багатопланове, що має структуру і класифікацію. У найзагальнішому сенсі поняття «свобода» означає відсутність обмежень і примусу. Свободу вибору людини може обмежувати закон, влада, мораль.

Свобода – це можливість визначення та реалізації моральної позиції людини, яка втілюється у вчинку, життєвій позиції, особистому виборі.

В житті кожної людини щодня виникають ситуації, коли слід віддати перевагу певній цінності, зробити вибір, прийняти рішення, можливо, зробити моральний вибір, який буде проявом тільки її системи цінностей, але в умовах, які вона не вибирає. І тоді ми вже будемо говорити про такі категорії, як добро і зло. Моральний вибір пов'язаний зі свідомим і добровільним визнанням пріоритету однієї цінності над іншою.

В курсі предмета «Зарубіжна література»

є теми і проблеми, які ніколи не втратять своєї актуальності для викладача та студента, серед них проблема морального вибору, яка є чи не в кожному епічному творі. Викладач просто не має права не приділити особливу увагу проблемі морального вибору з метою виховання, подальшого формування особистості, емоційного впливу на здобувача освіти, не дослідити шлях героя до гідного і людського вчинку або вибір, за який завжди соромно, принаймні читачеві.

Сьогодні багато говориться про те, що молодь не читає. Саме тому чи не єдиним місцем зустрічі кращих світових письменників і юнацтва є заняття зарубіжної літератури. Є твори, які сміливо можна назвати взірцями світової літератури щодо порушення проблем морального вибору.

Молоді, підліткам, тим, хто ще тільки формує свій перелік життєвих цінностей, дійсно корисно не просто познайомитися з кращими взірцями світової літературної класики, а й розглянути вчинки героїв цих творів з точки зору системи людських цінностей і саме це допоможе читачеві сформуванню власну. Бо хто людина без совісті,

честі, обов'язку? Хто вона без прагнення бути, стати, змогти? Тільки споживач повітря, їжі, життя, а не його творець. В кожному з нас закладене бажання відбутися як особистість. Батьки та педагоги мають спрямувати юного читача на шлях, який допоможе сформуватися такій особистості.

Справжньою метою кожного педагога має бути не тільки вивчення літературного твору, а й формування певних людських якостей у тієї особистості, яка вивчає цей твір, обмірковує, аналізує його. Література, як ніякий інший предмет, впливає на почуття, фантазію, уяву, може викликати емоції, асоціації, роздуми, які виходять далеко за рамки мети заняття, теми, семестру. Буває, що проходять роки, а читач все переосмислює і переосмислює той чи інший вчинок героя літературного твору. Це відбувається тому, що ситуація виявилась життєво важливою, вчинок героя перекликається з подіями власного життя. Критерії вибору теж незмінні – це вічні людські цінності: совість, добро, правда, справедливість.

Для більшості людей зробити вибір – це завжди важко, бо необхідно чомусь надати перевагу, враховуючи певні наслідки. Моральний вибір – це не просто вибір, це вибір з точки зору етики і моралі. Він може проявитися в повсякденному, а може – в героїчному. В літературному творі зростання або деградація героя показуються через низку подій, вчинків – від дрібного і незначного до значущого і важливого. Все як в житті: і негідник, і герой проходять свій шлях формування і розквіту.

Моральність і совість – це те, що робить людину людиною, що не дозволяє перейти межу між добром і злом, хоча іноді навіть совісній і моральній людині важко зробити правильний вибір, бо він вимагає не тільки певних емоційних зусиль, а часто відмови від вигоди або ще якихось зисків.

Моральність допомагає людині в житті залишитися людиною, ніщо так не тішить совісну людину, як чиста совість, але ця цінність зрозуміла тільки тим, хто її має. Совісну людину тішить те, що її сумління чисте і те, що вона сама усвідомлює це. Усвідомлення того, що живеш правильно, окрилює душу, робить життя радіснішим.

Моральний вибір завжди є непростим, бо він вимагає характеру, життєвої послідовності і принципності, а такі якості не використовуються раз чи два в житті, вони або є на постійній основі, або відсутні. Мабуть саме тому і літературні герої діляться на лихих і добрих, а середини майже немає, бо на контрасті легше показати характер.

Моральний вибір людини залежить від її виховання, становлення, освіти, середовища, але все ж головне – від вибору. Коли людина робить

його, вона повинна думати не тільки про себе, а й про інших. Життя нас вчить тому, що ми не повинні думати лише про себе. Що доросліша людина, то вона відповідальніша, а відповідальність – це завжди не тільки про себе, а й про тих, хто нам важливий, дорогий. Небайдужість, емпатія – це ознаки свідомої і дорослої людини, яка може і повинна бути щасливою вірогідніше, ніж егоїстична і байдужа до почуттів, думок, проблем інших.

У житті кожної людини моральні цінності відіграють дуже важливу роль. Проблема морального вибору належить до проблем, що мають глобальний характер, до того ж її актуальність останнім часом тільки зросла, бо війна – це час, коли кардинально змінилися пріоритети, коли вибір необхідно робити швидко і платити за нього не тільки вчинками або матеріальними збитками, а інколи й життям.

Про необхідність морального вибору можна говорити тоді, коли людина робить один вибір за наявності кількох. Моральний вибір означає самовизначення людини стосовно самої моралі, у виборі системи цінностей. Ситуація морального вибору містить в собі протиріччя між двома взаємовиключними рішеннями або діями. Людина приймає рішення, яке є моральним або аморальним.

Проблема морального вибору людиною вивчалася Жан-Полем Сартром, Зігмундом Фрейдом і багатьма іншими філософами, письменниками. В країнах колишнього СРСР проблема морального вибору вивчалася ученими-етиками, педагогами більше в площині засвоєння моральних норм і правил поведінки та причин їх порушення. У вітчизняній психології теоретичні проблеми морального розвитку розглядаються в руслі ідей теорії діяльності. Однією з умов морального вибору є варіативність поведінки, тобто наявність діапазону об'єктивних можливостей порівнювати і надавати перевагу певним вчинкам, а також свідомо визначати сенс свого життя, тобто мати об'єктивну здатність вибирати.

Великий Оскар Вайльд говорив, що «книжки, які світ називає аморальними, – це книжки, які демонструють світу його ганьбу», і він був абсолютно правий. Книги не винні в тому, що автор в них висвітлює людину не так, що це завжди всім подобається. Історія літератури знає не один випадок, коли твори навіть судили, звісно, щоб потім їх заборонити. А про що нам говорить спалення книжок? Ці вогнища доводять, що істина, яка є в них, не влаштовує, її прагнуть підмінити. «Портрет Доріана Грея» – єдиний роман англійського письменника Оскара Вайльда. За жанром – це інтелектуальний роман, який сучасна кіноіндустрія перетворила (близько 30 екранізацій)

Оскар Вайльд

на відео, що приносить прибутки. Сам О. Вайльд, якого переслідували, судили і забороняли за життя, не був би задоволений екранізаціями, бо вони передають більше зовнішню картинку цього геніального твору, а не його дійсну інтелектуальну суть. Я переконана, що автор насамперед хотів показати, що не такий страшний гедонізм з його бажанням тільки насолоджуватися життям, естетизм з прагненням оточувати себе прекрасним, як людська байдужість, жорстокість, аморальність. Витоками вад людських є людська складова особистості, вибір героями свого життєвого шляху. Головний герой роману Доріан Грей – це яскравий приклад особистості, яка надала перевагу абсолютній деградації абсолютно свідомо.

Сьогодні ми розуміємо, що людина стає на шлях злочину не тому, що не ходить на службу, має вільний час або не читає книжок. Естетизм, з його визнанням краси найвищою цінністю, не може зробити людину злочинцем. Гедонізм з його насолодою життям теж. Сама людина обирає ті пріоритети, які приведуть її до певного способу життя, і цей спосіб буде мати наслідки.

О. Вайльд і в житті, і в творчості балансував між епатажним і скандальним, реальним і уявним, витонченим і грубим. Саме таким і є найяскравіший герой його творчого спадку Доріан Грей. На початку роману – це прекрасний чистий юнак, що не усвідомлює власної краси, деградує поступово. Спочатку його егоїзм переходить в жорстокість і він доводить Сібіл Вейн до самогубства. Потім роки легкого життя і перемог: він не витрачає душевних сил, щоб зачарувати або домогтися когось, бо його краса і молодість роблять це самі. Доріан користується людьми і все. Його ніщо не хвилює, але так вже й має бути. Мені завжди було дивно, що серед жертв його чарів не знайшлося тих, чия гордість, чи хоч інстинкт самозбереження, стали перепорою звабнику. Люди слабкі, нерозумні і хочуть вірити в бажане.

Доріан Грей

Доріан Грей божественно гарний, він не старішає, але пройде час, і стане ясно, що він – зло. Справжнє, холодне, цинічне, всепоглинаюче, самовпевнене і, здається, що непоборне. Талант письменника О. Вайльда дозволяє нам вірити в те, що герой не старіє, що портрет, який він ховає від людських очей, приймає на себе всі його вади, гріхи, все, що він накоїв. Сам Доріан ріже кинджалом портрет, вбиваючи себе, і читає в цьому бачить не випадковість, а божу волю, але не вибір самого героя. Доріан Грей виявився занадто слабким для всього, що випало на його долю. Він не зміг гідно прийняти спокуси, які давала йому фізична краса, дар вічної молодості теж йому нічого не дав. Не любив він ні Сібіл Вейн, нікого, бо був занадто закоханий в себе. Абсолютний егоїст, який присвятив життя споживанню насолод, що може дати тіло. Його душевна ницість особливо контрастує з розмовами про прекрасне. Доріан Грей був справді наділений божим даром. Це була не краса, яку силою свого таланту зміг перенести на полотно художник Безіл Холуорд, а чистота юнака. Тому і портрет вийшов вражаючим. Краса – це не тільки і не стільки форма, скільки світло, що випромінює душа людини через тіло. Ницим злочинцем зовні прекрасний Доріан Грей зробив себе сам. Це був його власний вибір, відповідальність за який немає на кого перекласти.

Доріан Грей абсолютно аморальний персонаж, чого не скажеш про твір Оскара Вайльда. Великий злочинець, зображений на тлі прекрасних витворів мистецтва, розмов про прекрасне. Зовнішня благопристойність і внутрішня порожнеча, бруд. Краса і потворність в одній особі, яка руйнує себе і всіх, хто потрапляє в полон його чарів.

Франц Кафка

О. Вайльд сам поклав на вітар мистецтва свій талант і своє життя. Він сам жив і творив під гаслом естетизму і гедонізму, сам пройшов шлях віри і зневіри. Для нас, читачів XXI століття, він є письменником, який показує різні погляди на життя, мистецтво, красу і її природу, ставить складні філософсько-естетичні питання й порушує моральні проблеми, що хвилюють і сучасну людину. Доріани Греї завжди будуть в суспільстві, їх краще уникати чи вивчати, тільки не любити, бо то марна болюча справа навертати егоїстів до почуттів. Здається мені, що саме такі висновки з твору ми можемо зробити сьогодні.

Одним з найцікавіших творів в плані дослідження психології величч і ницості людської душі в курсі зарубіжної літератури є оповідання Франца Кафки «Перевтілення». Цей твір просто пронизаний драматизмом вибору, який постав перед головним героєм Грегором Замзою і його родиною. Раніше програмними були твори всіх трьох письменників, яких можна назвати «батьками» модерністської прози: Марселя Пруста, Джеймса Джойса і Франса Кафки, які відповідно представляли імпресіонізм, натуралізм і символізм, експресіонізм.

Франц Кафка – модерніст, його твори алогічні, ірраціональні і песимістичні. Грегор Замза – непримітний комівояжер звичайної фірми якогось пересічного міста. Країна та час автором не названі. Здається саме тому, щоб підкреслити, що те, що сталося з Грегором, може статися з кожним, незалежно де і коли він живе, ким працює. Сюжет твору ірраціональний і фантастичний – головний герой Грегор Замза перетворюється на

комаху. Він просто прокинувся одного ранку комахою... Його родина – батько, мати і сестра не змогли справитися з таким потрясінням, а швидше не захотіли, і він заморив себе голодом, щоб позбавити їх клопоту, сорому, незручностей.

Назва твору «Перевтілення», бо автор підкреслює цим, що змінилося тільки тіло, а не душа. Перетворення відбулося з усіма навколо нього, але не з Грегором, бо він залишився люблячим сином і братом в тілі потворної комахи, а ті, кого він любив, заради кого тяжко працював, фактично в одну мить перетворилися на чужих і байдужих, роздратованих його зміною людей. Коли читаєш твір, то розумієш, що Грегора жахає не стільки власне перевтілення, скільки те, що він не потрапить на службу, не заробить грошей, не віддасть борг батька, не розрахується за квартиру, не оплатить уроки музики сестри. Що більше ми читаємо, то більше розуміємо, що у нього немає власного життя, бо все його життя присвячене тим, кого він любить. Здається, що в тяжку хвилину він, як син і брат, міг би розраховувати хоча б на співчуття, але марно – не буде ні жалю, ні співчуття. Родина Грегора Замзи свідомо обере шлях абсолютної байдужості, вони нададуть перевагу переживанням за власний комфорт, перейматимуться тим, що подумають чи скажуть інші люди і дуже жалітимуть себе, що їм випала така тяжка доля. І читача охоплює жах за Грегора, який в тілі невідомої комахи, зачинений у кімнаті, цілими днями буде прислухатися до життя своєї родини. А родина дійсно житиме. Сестра ніби спочатку, співчуваючи братові, носитиме йому їжу, прибиратиме, але це швидко набридне. Кімнату Грегора зрештою перетворять на комору для непотрібних речей і будуть жити, чекаючи його кінця. Бо відразу зрозуміло, що така родина буде чекати тільки кінця, тільки він принесе їм бажаний спокій.

У композиції оповідання «Перевтілення» Франц Кафка використовує прийом трикратного обрамлення, як у казці. Але трагедія героя з кожною сторінкою, з кожною його появою перед родиною стає все гострішою.

Зав'язка, кульмінація і розв'язка починаються з появи Грегора у спільній кімнаті перед родиною і закінчуються тим, що його виганяють. Родина Грегора проходить три етапи в ставленні до нього: розгубленість, відчуженість і відверта ворожість. Фізична смерть Грегора – це вже його повне вигнання з життя, а не з кімнати.

В оповіданні кожен з родини Грегора від самого початку до кінця буде дотримуватися свого ставлення до його горя: мати втрачатиме свідомість, батько буде агресивний, а сестра гребуватиме ним. Ніхто не сяде поруч, не заговорить, не розрадить, не пожаліє, не допоможе... А Гре-

гор так і залишиться до кінця життя, навіть в тілі комахи, справжньою людиною. Він занепасть себе, бо зрозуміє, що цим полегшить їх долю, а він же їх так любить, він все зробить для них, навіть це, бо це дрібниця – його життя, він і так його їм віддавав, ще в тілі людини.

Фінал оповідання – це найстрашніше, що можна уявити. У фіналі Кафка показує не просто смерть Грегора в тілі комахи, а те, як цю звістку сприймає його родина. А родина відкрито зраділа, їй не цікавить його тільки чи поховання. Родина їде на природу, їм добре, вони мріють, будують плани, вони ж бо втомилися від страждань. Страшно, але читач усвідомлює, що всі троє вважають, що страждали саме вони.

Цей твір нас вчить всьому найважливішому в житті, а саме тому, що найближчі люди повинні бути дійсно найближчими, а це значить такими, на кого можна було б розраховувати в тяжку хвилину, інакше не повинно бути.

Ф. Кафка в невеликому оповіданні передав найбільший людський біль – це біль самотності поряд з найближчими людьми, які тебе зрадили. Він знався на цьому, його родина теж його зрадила, коли заможний батько відмовився підтримати матеріально хворого Франса і заборонив дружині, і донькам спілкуватися з ним. Це була помста за те, що спадкоємець не продовжив його справу. Це теж був свідомий вибір. Для батька помста була ціннішою за сина, любов і співчуття. Кафка знав все про самотність і зраду, мабуть, саме тому твір такий проникливий, неповторний і вражає в саме серце.

І головне – Грегор Замза, який фізично перетворився на комаху, єдиний, хто залишився людиною в оповіданні Франца Кафки «Перевтілен-

ня», в найвищому розумінні цього слова...

Роздуми над проблемою морального вибору в житті кожної людини, героїв літературних творів і того, як цей вибір впливає на розвиток чи деградацію особистості, а потім на рішення, поведінку, подальше життя, вже самі по собі мають виховну та розвивальну цінність для молодих за досвідом роботи викладачів зарубіжної літератури та здобувачів освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кадоб'янська Н. М., Удовиченко Л. М. Зарубіжна література. 10 клас. – Харків, 2018.
2. Куценко О. Г. Усі уроки зарубіжної літератури, II семестр 10 клас. – Харків, 2018.
3. Мілянська Н. Зарубіжна література. 10 клас. – Тернопіль, 2018.
4. Паращич В. В., Фефілова Г. Є., Коновалова М. В. Зарубіжна література. 10 клас. – Київ, 2018.

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕКСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОГО СПОРЯДЖЕННЯ ЗСУ

Марія Мельник,
викладач ВСП «Львівський фаховий коледж індустрії
моди Київського національного університету
технологій та дизайну»

Анотація. У статті подана інформація про сучасні інноваційні матеріали, які розроблені для виготовлення якісної військової форми та військового спорядження відповідно до стандартів НАТО. Наведено перелік та представлено характеристику матеріалів, які використовуються для виготовлення деяких товарів військового призначення, таких як військова форма, каски, шкарпетки, тактичні розвантажувальні жилети, наплічники. У статті проаналізовано класифікацію і характеристики п'яти типів тканин, для яких розроблені технічні умови, які є чинними та доступні на вебсайті МОУ.

Abstract. The article presents information about modern innovative materials that are designed for the manufacture of high-quality military uniforms and military equipment in accordance with NATO standards. It gives the list and the characteristics of materials used for the manufacture of some military goods, such as military uniforms, helmets, socks, tactical unloading vests, backpacks. The article analyzes the classification and characteristics of five types of fabrics for which technical specifications have been developed. These technical specifications are available on the website of the Ministry of Defence of Ukraine.

Товари військового призначення – це вироби, які спеціально призначені для розроблення, виробництва або використання у воєнних цілях. До таких товарів належать зброя, боеприпаси, обладнання, транспортні засоби, одяг та інше.

Військова форма – це одяг, який носить особовий склад Збройних Сил України та інших силових структур. Військова форма не тільки відрізняє військового від цивільного. Військова форма повинна захищати воїна на полі бою та надавати йому тактичні переваги. Вона призначена захищати бійця від вологи, поганих погодних умов, загоряння, гарантувати комфорт, а також зробити його максимально непомітним для сторонніх очей. Тканини військового призначення повинні бути стійкі до тертя, розривів, атмосферних впливів. Військова діяльність є непередбачуваною. Часто потрібно повзти по землі, пересуватися по місцевості з різним рельєфом. Тому не повинна ушкоджуватись цілісність ма-

теріалу військової форми та не порушуватись структура волокон. Тканина повинна пропускати повітря і надавати шкірі можливість дихати. Тканини військового призначення повинні мати якісний рівень фарбування та стійкий колір. Військова форма повинна мати невелику масу (до 8–10% від ваги тіла військового, а разом зі спорядженням оптимальне навантаження має складати 35-40% від ваги військовослужбовця [1]). Військова форма ЗСУ сьогодні має не тільки всі риси амуніції, прийнятої на озброєння в країнах НАТО, але набула певних інноваційних деталей.

Одним із результатів докорінного реформування системи речового забезпечення ЗС стало затвердження технічних умов на нові зразки елементів форми та спорядження. Робочою групою були самостійно розроблені технічні умови для приблизно 60 елементів військової форми та спорядження (за стандартами НАТО, з присвоєнням кодів NSN *). * NSN – National Stock Number

або NATO Stock Number – 13-знакова система нумерації амуніції та обмундирування. NSN складається з чотирьох груп цифр: тип виробів, країна походження, номер конкретного виробу. У 2015 році було розроблено технічні умови на тканини для виготовлення форми «Тканини бавовняні та змішані, тканини для виготовлення верху форменного та спеціального одягу» (ТУ У 13.2-00034022-024:2015). Ці технічні умови доступні на вебсайті МОУ і є чинними і сьогодні. Вони визначають п'ять типів тканин [2].

Перший тип – «Moleskin» (моліскін). Це тканина бавовняна, мерсеризована, гладкопофарбована або вибивна (камуфльована) з поверхневою густиною не менше 300 г/м². Повітропроникність складає понад 20 дм³/м²·с, а гігроскопічність ≥ 10. Це 100% бавовняний матеріал (бавовняна пряжа), що виготовлена відповідно до вимог ДСТУ 2535. Основою формування вимог до цієї тканини взято загальні технічні вимоги до тканин типу «Moleskin», які використовуються для пошиття військової форми одягу для військовослужбовців армій НАТО. У 1990-х та 2000-х роках був актуальний для пошиття військової форми Бундесверу.

Другий тип – саржа-бавовна. Це тканина зі 100% бавовняної пряжі, що виготовлена відповідно до вимог ДСТУ 2535. Основою формування вимог до цього типу тканини стали загальні технічні вимоги до тканин типу «Саржа» (на кшталт радянської «афганки»). Раніше ці вимоги використовувались для пошиття військової форми одягу для військовослужбовців Збройних Сил колишнього СРСР. Це тканина бавовняна, мерсеризована, гладкопофарбована або вибивна (камуфльована). Має поверхневу густину не < 260 г/м². Повітропроникність складає понад 20 дм³/м²·с, а гігроскопічність ≥ 10.

Третій тип – саржа сумішева зі змішаної пряжі 65% бавовни і 35% поліестеру. Виготовлена відповідно до вимог ДСТУ 2535. Основою формування вимог до цього типу тканини стали загальні технічні вимоги до тканини типу «Twill». Вона використовувалась для пошиття військової форми для військовослужбовців армій ФРН та Великобританії. Це тканина змішана, гладкопофарбована або вибивна (камуфльована) з поверхневою густиною 260 г/м². Повітропроникність складає понад 20 дм³/м²·с, а гігроскопічність ≥ 6. Ця тканина була основною в українській армії до початку її реформування.

Четвертий тип – «Ріпстоп» підсилений або так звана «вафелька». Також виготовлена відповідно до вимог ДСТУ 2535. За основу формування вимог до цього типу тканини взято загальні технічні вимоги до тканини «Ріпстоп». Ця тканина використовувалась для пошиття військової

форми для військовослужбовців Збройних Сил Литовської Республіки та Республіки Білорусь. Актуальна і сьогодні в Україні. Тканина змішана гладкопофарбована або вибивна (камуфльована) з поверхневою густиною не < 260 г/м². Тканина зі змішаної пряжі 65% бавовни і 35% поліестеру. Повітропроникність складає понад 20 дм³/м²·с, а гігроскопічність ≥ 6.

П'ятий тип є аналогом американської тканини, що складається з 50% бавовни та 50% нейлону. Тканина змішана, гладкопофарбована або вибивна (камуфльована) з поверхневою густиною не < 220 г/м². Повітропроникність складає понад 50 дм³/м²·с, а гігроскопічність ≥ 6. Основою для формування вимог до цього типу тканини стали загальні технічні вимоги до тканини типу «NIKO Ripstop».

Для пошиття військового обмундирування використовуються камуфляжні тканини. Для того, щоб досягти максимально можливого злиття з навколишнім середовищем, об'єднали різні діапазони кольорів. Для військовослужбовців країн Азії поширеним кольором камуфляжу є «Пустеля». Це світло-коричневе тло з більш темними вкрапленнями. В умовах засніженої місцевості, в полярних широтах є актуальним тип камуфляжу «Зима». Він має світло-сіре тло та білі вкраплення.

Основний колір одягу в Збройних Силах України – український піксель, відомий як ММ-14 [3]. Він був розроблений у 2015 році під час військової реформи. Цей вітчизняний цифровий камуфляж добре зарекомендував себе у боях на сході України. ММ-14 – «Малюнок маскувальний зразка 2014 року», «Піксель», «Український піксель». Це п'ятикольоровий військовий камуфляж, який замінив радянський «Дубок». Має світло-бежеве тло, на яке нанесені плями темного болотно-зеленого, сіро-зеленого, темно-сірого та світло-зеленого відтінків. Його прототипом став американський камуфляж UCP, який до 2014 року використовували у Збройних Силах США. Такий малюнок візуально розмиває силует людини та робить її практично непомітною. ММ-14 використовується у демісезонній та літній формі, зимовій (на флісі), плащ-накидках, кепках-панамках, костюмах-гірках, тактичних сорочках, куртках парках, гольфах, балаклавах, шапках.

На замовлення ГУР МО України розроблено, виготовлено та випробувано універсальний камуфляж «Хижак» за технологією «Кільватер». Технологія «Кільватер» – це система смуг і сіток, розміщених за цілісними об'єктами.

Базові патерни: бежево-пісочний, трав'янисто-зелений і темно-коричневий. Має шість відтінків для будь-якої пори року, будь-якого ландшафту та будь-якого часу доби. Особливістю цієї техно-

логії є те, що вона створює спеціальний візуальний ефект: кольори та плями на силуеті фігури динамічно змінюються, утворюючи 27 різних відтінків основних кольорів. Цей камуфляж можна наносити на будь-які сучасні інноваційні матеріали, наприклад, на плівку чи тканину, на техніку чи спорядження з металу та пластику. Цю технологію розроблено компанією «Combat CnH». Вона відповідає воєнним стандартам України та НАТО. За здатністю до маскуванню на території України переважає відомі універсальні маскувальні камуфляжі MULTIKAM, A-TACS (США), MTP, PENCOTT (Великобританія). Патерни створені у векторному виконанні (по шарах) і це дає можливість масштабування (від мікроскопічного до максимально великого) без втрати якості. ВМС України з 2017 року використовують «морську» версію цього візерунку. Кольорова гама: блакитні-синьо-сіро-чорні тони. Прародичем є американський камуфляж Marpat.

Донедавна був поширений стереотип про те, що найкращими є натуральні тканини: бавовна, вовна, льон. Сучасні технології текстильної сфери та інноваційні підходи у армії успішно його ламають. Сучасні технології надають перевагу ненатуральним та сумішевим тканинам. Забезпечити значний термін служби деяких елементів військового спорядження натуральний матеріал не здатний. Сьогодні текстильна промисловість розробила текстиль із 100% поліестеру з відмінними характеристиками з погляду повітропроникності та комфорту. Окрім натуральних, синтетичних та сумішевих тканин, сьогодні використовуються також тканини мембранні [4]. Мембранні тканини мають у своїй структурі спеціальну плівку, що захищає від холоду, спеки та вітру. Ці тканини добре вентилуються, але з часом просочення може вимиватись. До мембранних тканин відносять гортекс, неошел, софтшел, шаркскін, хардшел. Якщо потрібно забезпечити функціонування організму в умовах шторму або сильного вітру, в гірській місцевості, то саме хардшел забезпечить високу вітро- та вологостійкість. В менш жорстких умовах достатньо софтшелу.

Від структури матеріалу, щільності та стійкості залежить тривалість використання одягу, пошитого з певних тканин. Основними тканинами, які використовуються для пошиття військового спорядження, є оксфорд, ріпстоп, грета, фліс і канвас (табл. 1).

Тканина Оксфорд виготовлена із синтетичних волокон поліестеру або нейлону. Особливість цієї тканини полягає в щільності та довговічності. Вона не схильна до розривів, надовго зберігає властивості та візуальну досконалість. Відмінно утримує форму, стійка до заломів та згинань.

Тканина вологонепроникна, ефективно відштовхує воду, добре підтримує комфортну температуру тіла взимку та не пропускає ультрафіолетові промені влітку.

Тканина Ріпстоп є сумішшю бавовняних волокон та ниток поліестеру. Вона має звичайне переплетення у вигляді сітки (каркасу). Синтетичні нитки утворюють каркас. Вони вплітаються в основу через кожні 5–8 мм. Завдяки синтетичній нитці ця тканина є дуже еластичною, не схильною до розривів і механічних пошкоджень. Не зсідается та не втрачає форму після прання. Переться легко і очищається будь-якими мийними засобами. Добре пропускає повітря та дає можливість шкірі повноцінно дихати. Водостійка завдяки поліуретановому просоченню. Тканина розроблена на замовлення НАТО для військової форми. Цим пояснюється серйозність її експлуатаційних та захисних властивостей.

Є кілька основних видів цієї тканини, які відрізняються складом, вагою та характеристиками. Найпоширенішим у військовій справі є ріпстоп. Сумішевий ріпстоп утворюють нитки натурального (бавовна чи шовк) та синтетичного походження. Нейлоновий ріпстоп має у складі синтетику. Спеціальне просочення захищає від намокання, грибків та плісняви. Легко очищається та швидко висихає.

Нейлон балістичний має в основі поліамідне волокно, яке надає тканині здатності до ковзання. Він дуже міцний та легкий, забезпечує захист від куль та осколків. Полотна ріпстоп обробляють спеціальним просоченням (тефлон, силікон), яке захищає від займання і статичної електрики.

Грета – сумішевий матеріал, який виробляють з бавовняних і поліефірних волокон (найчастіше 50% бавовни і 50% поліестеру). Ця тканина має особливу технологію переплетення: бавовняні волокна знаходяться переважно з внутрішньої сторони, а синтетичні – ззовні, тому ця тканина максимально приємна для шкіри, не спричиняє подразнень та алергічних реакцій. Тканина довговічна, зносостійка, вона не піддається механічним пошкодженням. Довго зберігає візуально привабливий вигляд. Має водовідштовхувальні властивості завдяки просочуванню поверхні тефлоном і обробляється спеціальною речовиною проти загоряння.

Фліс або поларфлісове волокно є на 100% поліефірним синтетичним матеріалом. Тканина не схильна до деформації, довго зберігає щільність і еластичність, не мнеться, не зсідается. Флісова тканина активно витісняє синтепон і ватин. З 2018 року одне з підприємств легкої промисловості в Україні розпочало виробництво флісової тканини полартек.

Канвас виробляють з бавовни або льону. Сучасний варіант полотна має у складі синтетичні волокна поліестер або поліакрил. Найпрактичнішим та універсальним є двохшаровий матеріал, у складі якого є виключно синтетика в обох шарах або третина натуральних волокон в основі. Геометричний метод переплетення волокон в тканині посилює щільність матеріалу. Якщо поверхню канвасу обробити тефлоном, то він не намока-

тиме. Матеріал зносостійкий, довговічний. Не утворює зтяжок, стійкий до розриву. Матеріал з натуральним, комбінованим та синтетичним складом підтримує хорошу циркуляцію повітря. Легко очищується, швидко сохне, легко фарбується та зберігає кольори. Для пошиття військової форми та спорядження застосовують коричневий, зелений, оливковий кольори.

Таблиця 1. Застосування сучасних матеріалів для речового забезпечення ЗСУ

Назва матеріалу	Призначення
Ріпстоп	Військовий одяг: куртки, штани (змішаний ріпстоп) Спорядження: намети, спальні мішки, тенти, маскувальна сітка, рюкзаки, тканинні аптечки, парашути Інше: прапори
Грета	Комбінезони, куртки, штани, сорочки, панамы, кепки з козирком
Канвас	Військовий одяг та спорядження
Кордура	Однострої, плитоноски, наколінники, налокітники, бронежилети, чохла, рюкзаки
Полартек, полдрайв, прімалофт	Легке спорядження, білизна, одяг
Фліс	Шапки, демісезонні рукавиці, шарфи-туби, термобілизна, штани та куртки з утеплювачем
Софтшел	Штани, куртки, зимові рукавиці

Текстильна промисловість постійно поповнюється новими технологіями. Українські технологи стежать за світовими брендами та продуктами. Вони створюють високоякісні матеріали, які відповідають вимогам сучасності та стандартам НАТО. Впровадження військових стандартів

НАТО здатне суттєво посилити боєздатність наших Збройних Сил, а відтак й обороноздатність України. В умовах постійної зовнішньої загрози наша армія може бути забезпечена якісним спорядженням, адже від його якості залежить їх здатність боронити терени нашої держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дурач В. М., Малиневський В. В., Ткачук П. В., Ніколайчук Л. Г. Основні вимоги до військової форми та шляхи покращення її властивостей в аспекті підвищення захисту воїнів // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Технічні науки. – Львів : Видавництво ЛТЕУ, 2021. – Вип. 27. – С. 22–26.
2. З яких тканин виготовляється військове спорядження. URL: <https://www.armyfm.com.ua/z-yakih-tkanin-vigotovlyayetsya-vijskove-sporjadzhennya/>
3. PROM. Каталог товарів. Тканина піксель в Україні. URL: <https://prom.ua/ua/Tkan-piksel-zsu;wholesale.html>.
4. Мембрана у військових речах : використання та перспективи. URL: <https://armyinform.com.ua/2021/06/04/molekulyarka-membrany-gorteks1/>

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Наталя Білан,
викладач ВСП «Фаховий коледж інженерії,
управління та землевпорядкування
Національного авіаційного університету»

Анотація. У статті розглянуті основні теоретичні поняття та значущість емоційного інтелекту під час педагогічного спілкування як необхідної складової забезпечення ефективності педагогічного процесу.

Висвітлено необхідність розвитку емоційного інтелекту у здобувачів освіти під час освітнього процесу. Наведені приклади з особистого досвіду автора, практичні методики та прийоми для розвитку емоційного інтелекту на заняттях з дисципліни «Зарубіжна література».

Abstract. The article deals with the basic theoretical concepts and the importance of emotional intelligence in pedagogical communication as a necessary component of ensuring the effectiveness of the pedagogical process.

The necessity of developing emotional intelligence in students during the educational process is highlighted. Examples from the author's personal experience, practical methods and techniques for the development of emotional intelligence in the classroom in the discipline "Foreign Literature" are given.

Істотна відмінність між емоціями і розумом полягає в тому, що емоції призводять до дій, а розум – до висновків.

Дональд Калне

Нічого немає в інтелекті, чого не було б у відчуттях.

Ян Амос Коменський

Актуальність проблеми розвитку емоційного інтелекту полягає в тому, що виникає гостра потреба розвитку потенціалу емоційного інтелекту людини задля її ефективної соціальної адаптації та успішної самореалізації, а також у тому, що емоційний інтелект є однією з головних складових у досягненні максимального успіху в житті та відчуття щастя. Як правило, дорослі зосереджують свої зусилля тільки на тренуванні дітей в різних навчальних уміннях. Забувають, що здобувач освіти в освітньому закладі не тільки читає,

пише й обчислює, але й роздумує, хвилюється, переживає, оцінює себе, своїх друзів. І допомогати йому треба, перш за все, в розумінні самого себе й свого місця в колективі, свого значення у взаємодії з іншими здобувачами освіти та викладачами. Допомогати в пошуку своїх ресурсів, утвердженні віри в себе, своїх можливостей і сили для подолання труднощів. Тоді дитина буде пізнавати не тільки зовнішній світ, але й самого себе. У цій гармонії стежка навчального закладу буде впевненим радісним початком широкої та успішної дороги життя. Бо майбутнє людини значною мірою залежить від його емоційного інтелекту.

Щоб порозумітися, недостатньо говорити тільки мовою. Недостатньо розуміти значення слів, які використовують співрозмовники. Багато інформації залишається поза словами: у діях, жестах, міміці, емоціях. Те, як емоції впливають на спілкування і життя, ретельно досліджують із

кінця минулого століття. Вміння правильно розуміти і використовувати емоції у повсякденні науковці називають «емоційним інтелектом».

Життя людини без емоцій неможливе. Людина не тільки сприймає навколишній світ, але й впливає на нього. До всіх предметів та явищ у неї є певне ставлення, яке виявляється у емоціях. Читаючи книгу, слухаючи музику, відповідаючи на уроці або спілкуючись із друзями, люди переживають радість, сум, піднесення, засмученість.

Емоційний інтелект – це здатність розуміти, усвідомлювати і управляти власними емоціями, своєю мотивацією, думками і поведінкою, регулювати свій емоційний стан, а також управляти емоційними станами інших людей, помічати їхні актуальні потреби, співпереживати і розвивати їхні сильні сторони. Розвиваючи свій емоційний інтелект, ми стаємо уважніші до себе, своїх відчуттів, бажань і потреб, водночас, це дозволяє нам краще розуміти інших людей, відчувати їхні потреби, мотиви, поведінку.

Вперше цей термін був використаний у 1990 році Дж. Мейером та П. Саловеєм, котрі під емоційним інтелектом мали на увазі здатність ідентифікувати свої власні емоції та емоції інших людей, визначати значення емоцій, їхні зв'язки один з одним та використовувати емоційну інформацію як основу для мислення, прийняття рішень та дій. Вчені-дослідники переконані: від рівня розвитку емоційного інтелекту залежить успішність соціального життя людини.

Свого часу, досліджуючи емоційний інтелект, Пітер Саловеї, один з засновників теорії емоційного інтелекту, вирізнив п'ять базових складових EQ:

- самосвідомість: розуміння своїх емоцій, думок і намірів.
- саморегуляція: здатність керувати своєю поведінкою в різних ситуаціях.
- емпатія: здатність цінувати та розуміти досвід іншого, поважати точку зору, навіть якщо вона відрізняється від власної.
- прийняття рішень: здатність ідентифікувати та робити відповідальний вибір.
- соціальні навички: засоби, необхідні для створення та підтримки здорових зв'язків із іншими.

Постає питання – як розвинути емоційний інтелект? Рефлексуйте щодо власних емоцій, поцікавтеся поглядом зі сторони, будьте спостережливими, робіть паузи, фокусуйтеся на почуттях, а не подіях, не ображайтеся, практикуйте і це раз практикуйте.

Дисципліна «Зарубіжна література» тісно пов'язана з розвитком емоційного інтелекту, бо вона сприяє формуванню у здобувачів освіти

емоційно-ціннісного ставлення до себе, до інших людей та до навколошньої дійсності; надає можливість здобувачам освіти висловлювати своє індивідуальне ставлення до різних речей та подій, опираючись на емоційну сферу; вчить творчому підходу у розв'язанні проблем; збільшує мотивацію до навчання; підвищує активність здобувачів освіти під час занять; сприяє значному підвищенню якості знань із зарубіжної літератури.

Тому на своїх заняттях з дисципліни «Зарубіжна література» я активно використовую методики розвитку емоційного інтелекту своїх студентів.

У свій час К.Д. Ушинський сказав: «Діти не вміють приховувати своїх почуттів, та, коли їх переслідують за почуття, вони швидко навчаться приховувати їх, і тоді вчитель блукатиме в темряві».

На мовних заняттях завдання викладача полягає у розвитку мови емоцій. Тільки педагог, який постійно експериментує та впроваджує нові методики, розробляє нетрадиційні прийоми пізнавальної діяльності, зможе допомогти здобувачеві освіти у розумінні власних емоцій та стимулювати їх для активізації розумової діяльності.

Розвинений рівень емоційного інтелекту є ключовим для успішної самореалізації особистості.

«Учні можуть забути ваші слова і вчинки, але вони ніколи не забудуть, які почуття ви в них викликали».

Одним з методів дослідження розвитку емоційного інтелекту, який я використовую на своїх заняттях, є метод анкетування. Для цього мною розроблена невеличка анкета, яку кожен викладач може зробити самостійно, враховуючи власні побажання.

Анкета

«Почуття та емоції у вашому житті»

1. Які емоції ви знаєте, відчуваєте? Перерахуйте.
2. Які почуття вам знайомі? З якими з них Ви стикаєтесь в житті?
3. Чи є різниця між емоціями та почуттями?
4. За яких умов ваш настрій погіршується/поліпшується?
5. Чи відчуваєте ви емоції людини, з якою спілкуєтесь? Чи враховуєте її настрій під час спілкування?
6. Чи вдається вам контролювати свої емоції? Яким чином?
7. Чи доводилося вам спілкуватися з людиною, яка знаходиться в стані емоційного збудження? Поділіться досвідом.
8. Чи викликає у вас мистецтво почуття естетичної насолоди? Які саме види мистецтва?
9. Який літературний твір викликав у вас

найсильніші емоції? Які саме?

10. Які твори підіймають вам настрій?

11. Під час читання яких творів з'являються сум, туга, переживання?

12. Коли ви в останнє відвідували театр, кіно? Що відчували після перегляду вистави, фільму?

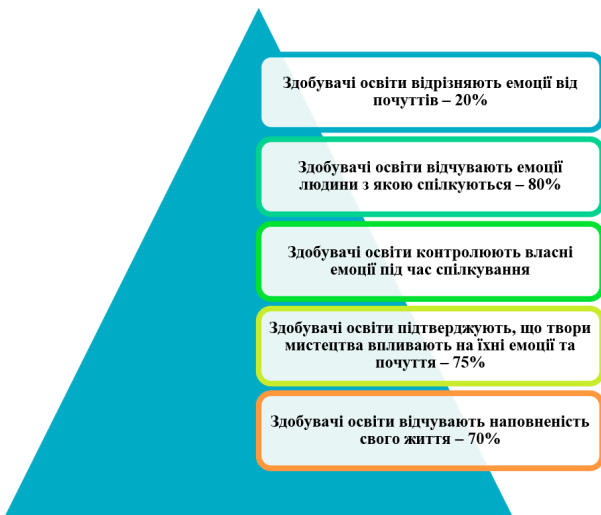
13. Які емоції ви отримуєте, споглядаючи картини відомих художників?

14. Що ви переживаєте, коли слухаєте улюблену музику?

15. Що, на ваш погляд, дає людині відчуття радості, повноти життя?

Ціль цього дослідження: вивчити рівень усвідомленості здобувачами освіти власних емоцій і почуттів для подальшого розвитку емоційного інтелекту на заняттях зарубіжної та української літератури.

Результати анкетування серед моїх студентів:

Висновки дослідження: отримані результати свідчать про важливість емоційного інтелекту у повсякденному житті та навчанні студентів, але деякі анкетовані потребують допомоги у його розвитку. Більшість учасників визнали, що емоції впливають на їхні рішення, стосунки та загальний стан самопочуття.

Багато студентів відзначили, що середовище коледжу та вимоги навчання суттєво впливають на їхні емоційні стани. Більшість студентів виявили бажання мати більше можливостей для вираження своїх емоцій, а також отримати підтримку та ресурси для емоційного самовдосконалення.

Висновок анкетування також вказує на важливий вплив вивчення мистецтва, зокрема літератури, на емоційний стан та почуття студентів. Багато учасників визнали, що літературні твори допомагають їм розширювати світогляд, розуміти різні емоційні контексти та відчувати емпатію до персонажів.

Студенти відзначили, що вивчення зарубіжної літератури дозволяє їм переживати широкий спектр емоцій, адаптуватися до різноманітних культурних норм та розуміти внутрішні конфлікти героїв. Це впливає на їхню емоційну інтелігентність, сприяючи розвитку емпатії, культурного розуміння та толерантності.

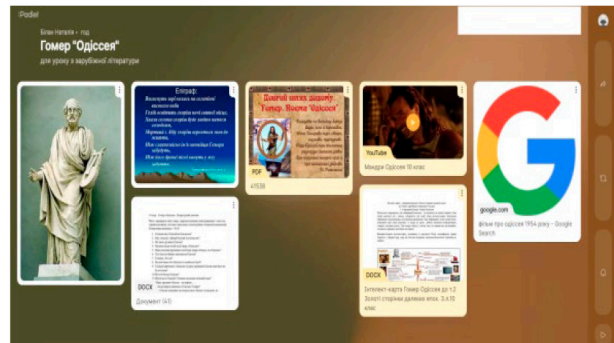
Отже, вивчення зарубіжної літератури виявляється не лише важливим елементом освіти, але й потужним інструментом для розширення емоційного спектра та поглиблення розуміння самих себе та світу навколо.

Застосування практичних методик

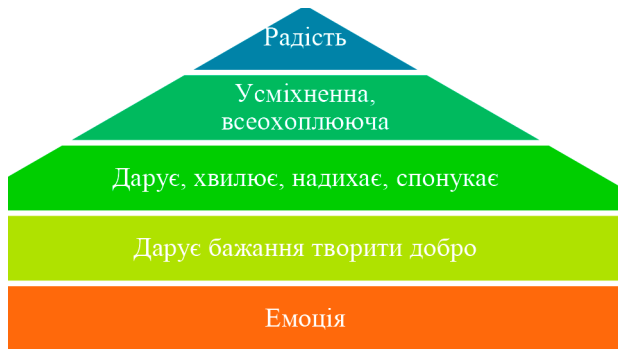
Емоційна атмосфера на занятті відіграє ключову роль у забезпеченні творчої співпраці, яка передбачає налаштування на правильний настрій для навчання.

Важливо, щоб здобувач освіти відчував себе комфортно та емоційно відкрито ще до початку заняття. Лише впорядкувавши свої емоції, студенти зможуть глибше поринути у свідомість і досягти кращого розуміння предмета. Поряд із традиційними формами та методами проведення занять з вивчення біографій, літературних творів застосовують інтерактивні прийоми, які сприяють розвитку емоційного інтелекту: біографічний квест, кластер, блок-схема, інформаційне гроно, дос'є, анкета, портфоліо, фотоколаж, скрапбукінг, ейдос-конспекти, інтелект-карти, літературний трейлер.

1. Використання інтерактивної дошки Padlet:

2. Сенкан до емоції «радість» (Ф. Шиллер «Ода до радості»)

3. «Поетична хвилинка»: читання напам'ять віршів В. Вітмена, Ш. Бодлера, П. Верлена та інших поетів українською та мовою оригіналу.

4. Рольова гра «Поради психотерапевта»:

(Обирається заздалегідь підготовлений студент на роль лікаря, який дає поради людині, що не може себе пробачити)

а) Ідеальних людей немає. Людям властиво помилятися.

б) Кожна помилка – це можливість змінитися, вдосконалитися.

в) Важливо зробити правильні висновки, проаналізувати та відпустити ситуацію.

г) Уявіть себе Феніксом, який навіть після цілковитого знищення знову постає з грудки попелу. Почніть з нуля.

д) Якщо ви постійно будете карати себе, то ніколи не зможете почуватися повноцінною та щасливою людиною. Цінуйте те, що маєте цієї миті.

5. Прийом «Вільне письмо»: (під час вивчення роману Оскара Вайльда «Портрет Доріана Грея»)

а) Протягом 5 хвилин напишіть свої думки з приводу запитання без зупинки, не даючи собі часу на роздумування.

б) Як би склалося життя Доріана Грея, якби він не зустрів лорда Генрі Воттона?

6. Метод «Прес». Запитання «Грегор Замза – комаха чи людина?» (під час вивчення новели Ф. Кафки «Перевтілення»).

7. Форма роботи «Мікрофон» (під час вивчення роману Гюстава Флобера «Пані Боварі»)

а) Студенти можуть поставити запитання або сказати щось важливе за вивченим твором. Мікрофон уявний, кожен здобувач освіти має висловлюватися логічно й точно. Наприклад, можна взяти такі питання для обговорення:

б) У чому трагедія Емми Боварі? Чи можливе щастя для неї?

Чи можливе щастя для Емми Боварі?

1. Позиція: «Я вважаю, що...» (висловіть свою думку з приводу того, чи можливо для Емми стати щасливою).

2. Обґрунтування: «...тому що...» (наведіть причину появи Вашої думки, тобто на чому ґрунтуються докази на підтримку вашої думки).

3. Приклад: (наприклад...)» (наведіть факти, які демонструють Ваші докази, вони підсилять Вашу позицію. Зробіть припущення).

4. Висновки: «Отже, я вважаю...» (узагальніть Вашу думку, намагайтеся дотримуватися структури методу «Прес»).

Висновки. У сучасному світі, де зміни та виклики стають нормою, навички, які допомагають ефективно взаємодіяти та досягати успіху, різко трансформуються. Сучасна школа не може надати однозначних відповідей на всі ситуації, тому важливо, щоб здобувачі освіти розвивали критичне мислення, вміння контролювати себе, відчували відповідальність та мали навички ефективного спілкування. Зміни в економічній сфері також визначають нові реалії. Технічні навички стають менш важливими, оскільки автоматизація здатна виконувати багато технічних завдань. Однак потрібно враховувати, що машини не здатні до емпатії та розуміння почуттів людини.

Розвиток емоційного інтелекту особливо ефективний через мистецтво та літературу. Вони допомагають відкривати та розуміти різноманітні емоційні стани, сприяють розвитку емпатії, вдосконалюють навички сприйняття та вираження емоцій, що своєю чергою формує збалансовану особистість та сприяє вищому рівню соціальної компетентності.

Отже, людина з розвиненим емоційним інтелектом стає більш конкурентоспроможною та готовою впоратися з викликами сучасного світу. Цей аспект особистісного розвитку стає важливою складовою підготовки молодого покоління до життя в XXI столітті.

Світ змінювався та буде змінюватись. Та емоції – це те, що буде з нами завжди та чи не єдине, на що можна поклатись. Якщо звісно розвивати емоційний інтелект.

Список використаних джерел

РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ХІМІЧНИХ ЗАДАЧ З ВИРОБНИЧИМ ЗМІСТОМ

Ольга Владика,
викладач-методист Кам'янець-Подільського
фахового коледжу будівництва,
архітектури та дизайну

Анотація. Систематичне розв'язування розрахункових задач з виробничим змістом під час вивчення хімії сприяє формуванню гнучкого нестандартного мислення, пізнавального інтересу до хімії, усвідомленню її ролі в житті суспільства, практичної значущості в освоєнні майбутньої професії.

У статті обгрунтовано необхідність розв'язування хімічних задач під час підготовки фахових молодших бакалаврів спеціальності 192 Будівництво та цивільна інженерія, а також наведено приклади завдань і задач, які відображають здійснення хімічних процесів в умовах виробництва та мають певну фахову спрямованість.

Abstract. The systematic solution of calculation problems with industrial content in the study of chemistry contributes to the formation of flexible non-standard thinking, cognitive interest in chemistry, awareness of its role in society, and practical significance in mastering the future profession.

The article substantiates the necessity of solving chemical problems in the training of professional junior bachelors of speciality 192 Civil Engineering and Construction, and also provides examples of tasks and problems that reflect the implementation of chemical processes in production conditions and have a certain professional orientation.

Розрахункові задачі є одним із засобів формування гнучкого, нестандартного мислення, притаманного творчій особистості і посідають особливе місце у вивченні хімії. Систематичне їх розв'язування сприяє свідомому засвоєнню хімічних знань, формуванню логічного мислення, розвитку розумових здібностей, навчає практично використовувати набуті теоретичні знання. Хімічні задачі сприяють формуванню системи конкретних уявлень, що необхідно для осмисленого сприйняття теоретичного матеріалу. Задачі, що включають певні хімічні ситуації, стають стимулом до самостійної роботи студентів над навчальним матеріалом, а в процесі розв'язування задач виховується працелюбність, цілеспрямованість, почуття відповідальності, наполегливості у досягненні поставленої мети. Під час розв'язування задач реалізуються міждисциплі-

нарні зв'язки з фізикою, математикою, біологією, екологією та іншими навчальними дисциплінами. Зв'язок знань і дій є основою формування прийомів мислення.

У професійній підготовці студентів важлива роль належить задачам виробничого змісту. Уміння застосовувати знання для розв'язування практичних завдань, виконувати розрахунки із застосуванням хімічних формул і рівнянь, аналізувати, порівнювати, узагальнювати й робити висновки, складати раціональний план дій, користуватися підручниками, довідниками, таблицями є основою професійних навичок фахівців будівельного профілю. Для випускника коледжу, який володіє поряд із загальнохімічними і технічними знаннями системою вмій, процес професійної адаптації до праці в сфері будівельного виробництва проходитиме швидко й успішно.

Однією із форм здійснення зв'язків хімії з виробництвом є розв'язування задач з виробничим змістом. Вміло підібрані і складені задачі за продуманої методики розв'язання відіграють велику роль в отриманні міцних знань із предмету. На прикладі розв'язування цих задач разом із теоретичними знаннями студенти глибше усвідомлюють практичну значущість хімії в освоєнні майбутньої професії, бо формування хімічних понять у них відбувається на основі конкретних прикладів, взятих з життя чи виробництва. Студенти знайомляться з елементами технічного розрахунку, переконуються у тому, що знання з хімії допомагають їм вирішувати практичні задачі. Матеріал зі встановлення зв'язку хімії з фізикою, матеріалознавством, електротехнікою є у програмному матеріалі предмету «Хімія».

Завдання з хімії з виробничим змістом можна використовувати на всіх етапах заняття, у самостійній та індивідуальній роботі, для закріплення матеріалу, під час пояснення нової теми, перевірки та оцінювання знань.

Приклади запитань і завдань з виробничим змістом

Розділ «Загальні відомості про метали» у хімії тісно пов'язаний із спецдисциплінами майбутніх будівельників, особливо під час вивчення тем «Сучасні силікатні матеріали», «Солі». Після вивчення тем студенти зможуть дати відповіді на запитання:

1. Чому виробники-будівельники називають негашене вапно «кипілою», а гашене – «тушонкою»?
2. Чому гашене вапно зберігають у закритій тарі?
3. Яке хімічне перетворення відбувається з гашеним вапном у нових цегляних будинках?
4. На що перетворюється гашене вапно за тривалого зберігання на повітрі?
5. Як можна переконатись, що невідома речовина – негашене вапно?
6. Для ґрунтовки стін та стелі використовують розчин мідного купоросу. Чи можна готувати їх у залізних відрах?
7. На складі була пошкоджена партія алюмінієвих деталей через те, що проводили побілку гашеним вапном, а деталі були не захищені від випадкових крапель. Чим пояснити руйнування

деталей? Напишіть рівняння окисно-відновної реакції, що відбулась при цьому.

В курсі матеріалознавства студенти вивчатимуть властивості металів і сплавів, тому, починаючи вивчення теми «Загальні відомості про метали» у курсі хімії, слід звернути увагу на структуру металів, їх фізичні властивості.

Для встановлення міждисциплінарних зв'язків варто запропонувати такі запитання:

1. Що обумовлює пружність, міцність, пластичність, твердість, корозійну стійкість, в'язкість металу?
2. Дайте характеристику властивостей металів. Розкажіть про теплопровідність, тупоплавкість, магнітні властивості металів.
3. Вкажіть значення фізичних властивостей у промисловості.
4. Розкажіть про хімічні властивості металів. Вкажіть значення корозійної стійкості металів у промисловості.
5. Яка властивість міді особливо цінна для електротехніки?
6. Які фізичні властивості є особливо цінними: алюмінію для електротехніки; титану для сучасної авіаційної техніки.
7. Який метал найбільш легкоплавкий і у зв'язку з цим використовується у фізичних приладах; які з цих приладів можна зустріти у побуті?
8. Який метал найбільш тупоплавкий і у зв'язку з цим використовується у світлотехніці?
9. Чи можна нитку розжарення електролампочок виготовляти з міді, а електричний дріт, що проводить струм, – з вольфраму?

Вивчення теми «Сучасні силікатні матеріали» тісно пов'язане із темами дисципліни «Матеріал-

познавство». Сировиною для силікатної промисловості є природний кремнезем, силікати, глина. З метою закріплення знань з теми можна запропонувати такі завдання:

1. Напишіть формули звичайного скла, тугоплавкого скла, кварцового скла.

2. Які керамічні вироби застосовують у побуті, будівельній техніці, у хімічній промисловості?

3. На складі підприємства є цементна суміш, що містить 35% цементу (решта – пісок). У яких кількісних співвідношеннях слід змішати її і чистий цемент, щоб утворилась суміш, яка містить 75% цементу?

4. Чому під час нагрівання і охолодження залізобетонних конструкцій залізо у них не відокремлюється від бетону?

5. Які властивості бетону лежать в основі його застосування?

6. Який хімічний процес відбувається при затвердінні на повітрі вапняного розчину, який застосовують у зведенні будівель із силікатної цегли?

Приклади хімічних задач з виробничим змістом

Тип задач «Обчислення за хімічними рівняннями маси одного з добутих продуктів за масою вихідної речовини, що містить певну кількість домішок».

1. Який об'єм вуглекислого газу може бути поглинутий гашеним вапном, маса якого 100 кг, а вміст домішок 10%?

2. Обчислити масу негашеного вапна, що утвориться за випалювання 1 кг вапняку, масова частка домішок у якому становить 25%.

3. Який об'єм вуглекислого газу утвориться за прожарювання 10 т крейди, що містить 20% домішок?

4. Кальцій карбід доставляється споживачам у барабанах місткістю 130 кг. Який об'єм ацетилену (н.у.) виділиться із одного барабану карбіду, який містить 80% CaC_2 ? Який об'єм кисню необхідний, щоб використати цю кількість ацетилену у газовому пальнику для зварювання?

Тип задач «Обчислення виходу продукту реакції у відсотках від теоретично можливого».

1. Обчислити масу негашеного вапна, яка необхідна для одержання 35 кг гашеного вапна, якщо масова частка виходу становить 75% від теоретично можливого.

2. Із 10 т вапняку у результаті випалювання можна одержати 4 т негашеного вапна. Визначити масову частку виходу продукту від теоретично можливого.

3. Для отримання 1 т вапна, що містить 85% кальцій оксиду, витрачено 1,7 т вапняку із вмістом кальцій карбонату 95%. Обчислити масову частку виходу продукту від теоретично можливого.

Тип задач «Обчислення за рівняннями реакцій маси продукту реакції за масою вихідної речовини, що містить певну кількість чистої речовини».

1. Обчислити масу гашеного вапна, що утвориться під дією необхідної кількості води на 1 т негашеного вапна, що містить 90% кальцій оксиду.

2. У результаті прожарювання крейди, масова частка кальцій карбонату у якій 90%, одержали 22 т вапна. Обчисліть масу крейди, яку було завантажено у піч.

3. Яку масу вапняку, що містить 80% кальцій карбонату, необхідно взяти для одержання 100 т негашеного вапна?

Тип задач «Обчислення за термохімічними рівняннями».

1. У результаті «гасіння» 14 кг вапна виділилось 16720 кДж теплоти. Складіть термохімічне рівняння реакції.

2. У процесі випалювання вапняку на розкладення кожного моля кальцій карбонату витрачається 177,650 кДж тепла. Яка кількість теплоти потрібна для реакції розкладу 20 кг вапняку, масова частка домішок у якому 5%?

3. У процесі «гасіння» вапна кожен моль кальцій оксиду виділяє 67,790 кДж теплоти. Назвіть тип цієї реакції і обчисліть кількість теплоти, що

виділиться в результаті «гасіння» 100 кг вапна, масова частка домішок у якому 20%.

4. У результаті згоряння 89,6 л ацетилену виділилось 2595,78 кДж теплоти. Складіть термохімічне рівняння реакції.

Тип задач «Обчислення масової частки елемента у складній речовині».

1. Азбест ($3\text{MgO} \times 2\text{SiO}_2 \times 2\text{H}_2\text{O}$) широко використовують як будівельний вогнетривкий матеріал. Розрахуйте масову частку силіцію у азбесті.

2. Для підвищення міцності будівельного матеріалу до негашеного вапна додають 2% гіпсу і 25% меленого піску. Визначте вміст силіцій (IV) оксиду у 100 кг цієї суміші.

3. Для склеювання скла і металу зі склом і порцеляною використовується замазка, до складу якої входить 10 г нежирного сиру, 2 г гашеного вапна, 5 г води. Розрахуйте масу сиру і вапна для виготовлення 200 г замазки.

Експериментальні задачі, які розв'язують на заняттях хімії, як і розрахункові, можуть мати виробничий зміст:

1. Негашене вапно часто містить у вигляді домішок вапняк і пісок. Як виявити у ньому ці домішки?

2. Здійсніть реакції, за допомогою яких можна відрізнити чистий кальцій карбід від крейди.

3. Чи можна гасити палаючий газ, який горить над кальцій карбідом, водою? Відповідь обґрунтуйте.

4. Добудьте ацетилен. Доведіть дослідним шляхом, що одержаний газ, – ацетилен.

5. У трьох пробірках знаходяться порошки: крейда, натрій карбонату, магній карбонату. В усі пробірки додайте кілька крапель хлоридної кислоти. Складіть рівняння реакцій у молекулярно-му та йонному виді.

Висновки. Хімія – наука експериментально-теоретична, вона має широкі можливості для розвитку пізнавальних можливостей студентів. Сучасний курс хімії розкриває основні поняття, закономірності, закони хімічної науки, загальні наукові принципи хімічного виробництва, його техніку та технологію. Вивчення наукових основ хімії спирається на проведення експериментальної роботи та відповідних розрахунків. Проведення хімічних розрахунків сприяє набуттю практичних навичок та умінь, які становлять основу професійної діяльності, поглиблюють знання з хімії. Усе це створює умови для орієнтації студентів у процесі вивчення курсу хімії на професії обраного профілю, де хімія є підґрунтям для формування професійних знань. Головне завдання під час викладання хімії – показати взаємозв'язок хімії із професійною підготовкою у освітньому закладі.

Розв'язування задач з виробничим змістом сприяє підвищенню зацікавленості до предмету, дозволяє здійснювати індивідуальний підхід до студентів. У результаті цього знання стають міцнішими, засвоюються свідомо, студенти розуміють, що вони знадобляться їм у майбутній професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. <https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58907/>
2. Загальна хімія : підручник / В. В. Григор'єва, В. М. Самійленко, А. М. Сич, О. А. Голуб; за ред. О. А. Голуба. – Київ : Вища шк., 2009. – 471 с.
3. Методика розв'язування розрахункових задач з хімії : навчальний посібник / І.М. Курмакова, П.В. Самойленко, О.С. Бондар, С.В. Грузнова. – Чернігів : НУЧК, 2018. – 165 с.
4. Мешкова О.М. Хімія. Збірник завдань. 10–11 клас. – Харків : Вид. група «Основа», 2019. – 224 с.
5. Хитрич М. В., Марцинко О. Е. Методика розв'язування розрахункових задач з хімії в основній школі : методичні вказівки . – Одеса : Удача, 2019. – 32 с.
6. Ярошенко О. Г. Збірник задач і вправ з хімії : навчальний посібник / О. Г. Ярошенко. – Київ : Видавничий дім «Освіта», 2015. – 272 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ

Наталія Шкребець,
викладач Комунального закладу «Лозівський фаховий
вищий коледж мистецтв» Харківської обласної ради

Анотація. У роботі йдеться про застосування інноваційних технологій на заняттях з української мови та літератури для забезпечення ефективності навчання, мотивації до пізнавальної діяльності, виховання творчої особистості, що забезпечує розвиток високих професійних якостей майбутніх фахівців.

Abstract. The paper deals with the use of innovative technologies in Ukrainian language and literature classes to ensure the effectiveness of learning, motivation for cognitive activity, and education of a creative personality, which ensures the development of high professional qualities of future specialists.

Соціально-економічний розвиток сучасного суспільства ставить високі вимоги до молодого фахівця. Випускник вищого закладу освіти повинен мати достатньо високий рівень загального розвитку, бути конкурентоспроможним, вільно володіти комунікативними навичками, мислити цілісно, креативно, творчо підходити до розв'язання проблемних ситуацій.

У програмі «Нова українська школа» у поступі до цінностей» цільовим напрямом освіти сьогодення є «формування нової людини, що володіє «мисленням вищого порядку», яке має бути креативним (прагнути до постійного саморозвитку, генерувати нові ідеї та приймати нестандартні рішення, бути здатним до вибору із численних альтернатив, що пропонує сучасне життя)...» [2, 15].

Застосування інноваційних технологій сприяє не лише покращенню якості презентації навчального матеріалу та ефективності його засвоєння студентами, а й підвищенню мотивації, збагаченню змісту освітнього процесу, активізації творчого потенціалу, створенню сприятливих умов для тісної співпраці викладача та здобувачів освіти, а також розвиває гнучкість, оригіналь-

ність мислення, дозволяє уникати шаблонів у прийнятті рішень.

Використання ігрових елементів на заняттях з української мови розвиває увагу, пам'ять, зладженість дій, уміння аналізувати та порівнювати мовні явища, сприяє глибшому засвоєнню знань. У психолого-педагогічних дослідженнях метод гри розглядається як джерело творчої насаги, розвитку особистості й самореалізації. Доречним є моделювання різноманітних комунікативних ситуацій, особливо на заняттях з української мови та української мови за професійним спрямуванням, що дозволяє не лише перевірити рівень мовленнєвої підготовки студентів, а й розвиває комунікаційні навички, вдосконалює етичні норми спілкування, розкриває творчий та особистісний потенціал.

Нестандартні заняття заслуговують на увагу викладача. Вони розвивають уміння приймати самостійно рішення, працювати в колективі, мислити креативно. Це заняття-конкурс, заняття-турнір, заняття-КВК, заняття-вистава, заняття-концерт, заняття-прес-конференція, заняття-репортаж, заняття-суд, заняття-диспут тощо.

На заняттях варто використовувати мультимедійні презентації, а також заохочувати студентів до самостійного створення інформаційних презентацій у програмі Power Point, сервісах Canva, Google Slides, VistaCreate тощо. Це не лише викликає більший інтерес до навчання, унаочнює процес пізнання, а й покращує якість засвоєння матеріалу та сприяє розвитку творчих здібностей здобувачів освіти.

Цікавою формою роботи на заняттях української літератури є створення буктрейлера – короткого відеоролика за мотивами книги, метою якого є спонукання до прочитання твору. Розповідь про книгу подається в образній, інтригуючій формі. Таке завдання вимагає самостійної роботи з текстом, використання базових ІТ-компетенцій, креативного мислення тощо.

Також можна запропонувати студентам написати пост в соціальній мережі від імені літературного героя, врахувати при цьому зміст твору, його проблематику, риси характеру героя, його вдачу. Добре було б підібрати до нього й фото або навіть і музику.

Творчим особистостям можна запропонувати таку вправу зі стилістики: написати твір (він може бути у прозовій або віршованій формі) в стилі улюбленого автора на актуальну тему.

Крім того, на заняттях з літератури використовуються й інші форми роботи. Наприклад, студентам спеціальності «Музичне мистецтво» пропонується покласти на музику улюблений вірш, дібрати музичний фон для виконання поезії напам'ять або зробити аранжування відомої пісні літературного походження. Студентам спеціальності «Хореографія» пропонується поставити хореографічну композицію за мотивами твору, а студентам спеціальності «Декоративно-прикладне мистецтво» – створити ілюстрацію до твору.

Пошуково-дослідницька діяльність розвиває уміння самостійно здобувати знання, аналізувати матеріал, критично мислити. Наприклад, метод «Фотополювання» (рис.1,2) полягає в пошуку помилок в оголошеннях, вивісках, рекламних щитах, у громадському транспорті тощо та фіксуванні їх. Фотополювання можна вважати вдалим, якщо студент робить фото й аналізує помилки, які знайшов.

Метод «Відеополювання» (за аналогією): студенти знаходять помилки в телеефірах (у фільмах, новинах, рекламі, телешоу).

Метод «Меломан» найбільше подобається студентам: він полягає в пошуку помилок у піснях. Студент надає аудіо- або відеозапис уривку пісні, що містить помилку, супроводжуючи це текстом. Наприклад:

Пісня «Вишні» (Wellboy)

Баночка вишневого кампота (компоту)

Рис. 1

Рис. 2

І не смішно шото (щось),
Я підкинув вишню в небо –
Не попав до рота...
З першої (першої) хвилини
Закохався сильно,
Не дивився на часи (годинник),
Загубив годинник...

Зібрана колекція «фото- та відеоздобичі», а також аудіо- та відеозаписи уривків з пісень можуть використовуватися в майбутньому для гри «Знайди помилку» (студенти мають знайти та виправити помилки). Можна також влаштувати змагання між групами або курсами: хто зможе зібрати більшу та якіснішу колекцію помилок.

Творчий метод «Віршоване правило» полягає в тому, що студенти мають завіршувати правило. Добре, коли реалізація завдання супроводжується презентацією або ілюстрацією. Наприклад:

ВІДМІНЮВАННЯ ЧИСЛІВНИКІВ

Вивчити це дуже просто:

40, 100 і 90,

Як їх тільки не крути,

Мають «А» завжди в кінці.

А в десятках – 50, 60 і 70, ще й 80 із ними –

Тільки другу вже частину
 Ми відмінюємо. Знай!
 Правило запам'ятай!
 Ну а в сотнях – 200, 300 і 400 навмисно,
 Ще й 500, 600, 700, 800 та 900 –
 Всі відмінюєм частини.
 От такі у нас новини!

(автор Наталія Шкробець)

Творчий метод «Віршована загадка» полягає в тому, що студенти мають скласти загадку про будь-яке мовне явище. Наприклад:

А яка частина мови
 Має дуже гарні форми?
 Називає стан чи дію?
 Я від неї шаленію,
 І радію, й сподіваюсь,
 І хмілю, і вагаюсь.
 Вірю, знаю, помиляюсь.
 Знов грішу і сповідаюсь.

(автор Наталія Шкробець)

Добре, коли реалізація цих завдань супроводжується презентацією або ілюстрацією. Творчі методи «Віршоване правило» та «Віршована загадка» надають можливість розкрити творчий потенціал студента, сприяють розвитку ерудиції. Описані вище методи дозволяють уникнути використання студентами штучного інтелекту, що є

великою проблемою під час дистанційної форми навчання; крім того, розвивають творчі здібності, креативність мислення.

Сьогодні, в умовах воєнного стану, викладачі України вимушені працювати дистанційно, і це змушує використовувати нові форми навчання: проведення онлайн-уроків на платформі Zoom, Skype тощо, робота в Google Класі, створення онлайн-тестів в Google Формі та на освітніх платформах, залучення студентів до участі у конкурсах та олімпіадах в онлайн-режимі тощо. Цікавою знахідкою для викладачів є сервіс для створення інтерактивних завдань Kahoot – навчальна платформа, за допомогою якої можна проводити інтерактивні заняття та перевіряти знання студентів за допомогою онлайн-тестування.

Отже, реалізація сучасного освітньо-виховного процесу повинна здійснюватися із застосуванням інноваційних технологій, оскільки це формує мотивацію студентів до пізнавальної діяльності, потребу в самопізнанні, самореалізації та самовдосконаленні, а також сприяє вихованню творчої особистості, розвитку оригінальності мислення, що, в свою чергу, забезпечує розвиток високих професійних якостей майбутніх фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богосвятська А.М. Як зробити смачний, ароматний, кольоровий урок літератури : методичний посібник. – Львів : Норма, 2015. – 136 с.
2. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. – Київ, 2015//mon.gov.ua
3. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей. – Київ, 2018. – 40 с.

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ

Угода про асоціацію між Україною та ЄС, що вже діє, а також активний процес інтеграції, відкривають нові можливості для освітньої та наукової спільноти. Освіта і наука відіграють ключову роль у процесі європейської інтеграції, формуючи фундамент для розвитку демократичних цінностей, прав людини та інновацій.

Науково-методичний центр ВФПО за підтримки німецько-українського проєкту FABU планує проведення циклу вебінарів з питань Європейської інтеграції України. Для проведення вебінарів запрошені кращі німецькі експерти у цій сфері.

Орієнтовний перелік євроінтеграційних вебінарів в рамках FABU:

- Засади європейської аграрної політики (27 березня 2024 р.)
- Як працює ЄС? (3 квітня 2024 р.)
- Принципи функціонування та особливості діяльності аграрних ринків (дата узгоджується)
- Вступ до ЄС – функціонування сільського господарства за копенгагенськими критеріями (дата узгоджується)
- Основи діяльності товарних бірж (дата узгоджується)

Орієнтовна тривалість одного вебінару – 4 год. Форма проведення – дистанційна.

Ознайомитися з програмою підвищення кваліфікації та зареєструватися можна за посиланнями: <https://cutt.ly/lw2KsYyE>

За результатами навчання слухачі отримують сертифікат про підвищення кваліфікації, засвідчений Науково-методичним центром ВФПО та проєктом FABU.

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА ДИТЯЧОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО КОЛЕКТИВУ

Наталія Волянник,
викладач-методист
Комунального закладу Львівської обласної ради
«Бродівський фаховий педагогічний коледж
імені Маркіяна Шашкевича»

Анотація. У статті розглянуто поняття «педагогічна майстерність», визначено її складники й окреслено шляхи формування у майбутніх керівників хореографічних колективів. Установлено, що педагогічна майстерність визначається володінням здобувачами освіти сучасними технологіями навчання. Акцентовано увагу на тих методах, прийомах, які використовуються в процесі вивчення спеціальних дисциплін.

Abstract. The article considers the concept of "pedagogical skills", defines its components and outlines the ways of forming future leaders of choreographic groups. It has been established that pedagogical skills are determined by the mastery of modern teaching technologies by students. The attention is focused on the methods and techniques used in the process of studying special disciplines.

Система освіти в Україні проходить шлях реформування за пріоритетними напрямками: доступна та якісна дошкільна освіта, Нова українська школа, сучасна фахова передвища освіта, якісна вища освіта й розвиток освіти дорослих, розвиток науки та інновацій, реалізація яких потребує вирішення низки завдань. У сфері вищої освіти вагомого значення набувають питання формування професійної компетентності майбутніх фахівців, їх конкурентоспроможності на ринку праці, відповідності вимогам стейкхолдерів. У зв'язку з цим актуальним є пошук ефективних шляхів підготовки майбутніх керівників хореографічних колективів. Законом України «Про освіту» визначено обов'язки педагогічних і науково-педагогічних працівників, серед яких – «постійно підвищувати свій професійний і загальнокультурний рівні та педагогічну майстерність...; сприяти розвитку здібностей здобувачів освіти, формуванню навичок здорового способу життя, дбати про їхнє фізичне і психічне здоров'я...; настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, па-

тріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства» [4].

Сьогодні наукові розвідки щодо формування педагогічної майстерності майбутніх учителів хореографії набувають нового змісту. Окрім того, професійний стандарт дасть змогу вчителям визначити чіткі орієнтири власного професійного розвитку, професійної майстерності зокрема. Отже, питання формування педагогічної майстерності вчителя дитячого хореографічного колективу є актуальним і зумовлене новим компетентнісним підходом, що утверджується в освітньому процесі.

Наслідком недостатньої розробленості методик розвитку педагогічної майстерності майбутніх хореографів є те, що значна частина вчителів, які розуміють значущість професійних умінь, оволодіває ними переважно у ході самостійної практичної педагогічної роботи. Проблема полягає в протиріччі між об'єктивно існуючими вимогами суспільства до професійно-педагогічної діяльності фахівців з хореографічної культури, основною складовою якої є професійно-педагогічна майстерність, і недостатньою теоретичною

та методичною розробкою проблем ефективного розвитку педагогічної майстерності майбутніх керівників хореографічних колективів у освітньо-виховному процесі закладів фахової передвищої освіти, що й зумовлює актуальність дослідження.

В сучасних реаліях цілісна система професійного навчання з урахуванням ринкової економіки, наявності різноманітних форм освіти і багаторівневого навчання ще не склалася, хоча окремі аспекти цієї проблеми досліджуються вченими (Л. Андрущук, О. Бикова, О. Мартиненко, Л. Хомич). Проблематика розвитку педагогічної майстерності в системі підготовки вчительських кадрів репрезентована в працях В. Сухомлинського, А. Макаренка, Н. Тарасевич, І. Зязюна, О. Отич, В. Семиченко, С. Сисоєвої, М. Солдатенка та інших. Теоретико-методологічною основою дослідження є теоретичні розробки таких науковців, як А. Макаренко, В. Сухомлинський, Ю. Бабанський, О. Лавріненко, Б. Шиян, Є. Приступа [2].

Сучасний етап розвитку хореографічної освіти актуалізує питання підготовки педагога-хореографа нової формації, що відображає суспільний попит на вмотивованого на педагогічну професію вчителя-професіонала, який не лише володіє необхідними фаховими й педагогічними компетенціями, але й виявляє розвинений професійний інтерес до навчання і виховання дітей основам хореографічного мистецтва, має сформовану педагогічну позицію щодо художньо-естетичного виховання молоді. Підготовка майбутніх учителів хореографічного мистецтва становить самостійну, цілісну, багаторівневу, різновекторну художньо-педагогічну систему, що проектує процес професійно-творчого та особистісного становлення й зростання фахівця.

Зовні майстерність педагога – це вирішення різноманітних педагогічних завдань, успішна організація освітньо-виховного процесу й отримання відповідних результатів, але її сутність полягає в певних професійних і особистісних якостях, які породжують цю діяльність і забезпечують її ефективність.

«...Важливими професійними якостями педагога ми повинні визнати працелюбність, працездатність, дисциплінованість, відповідальність, уміння поставити мету, вибрати шляхи її досягнення, організованість, наполегливість, систематичне і планомірне підвищення свого професійного рівня, прагнення постійно підвищувати якість своєї праці тощо» [3].

На думку І. П. Підласого, до особистісних якостей педагога належать «...людяність, терпеливість, порядність, чесність, відповідальність,

справедливість, обов'язковість, об'єктивність, щедрість, доброта, висока моральність, оптимізм, емоційна врівноваженість, потреба в спілкуванні, інтерес до життя вихованців, доброзичливість, самокритичність, дружелюбність, скромність, достойність, патріотизм, релігійність, принциповість, чуйність, емоційна культура і багато інших» [3].

Таким чином, педагогічна майстерність – це сукупність певних якостей особистості, обумовлених психолого-педагогічною підготовкою і здатністю оптимально вирішувати педагогічні завдання. Враховуючи вищезазначене, можемо зробити висновок, що педагогічна майстерність є багатомірним поняттям, яке має певну структуру і включає компоненти:

1. Професійна компетентність.
2. Особисті якості.
3. Педагогічна техніка.
4. Педагогічний такт.
5. Педагогічна творчість.
6. Гуманістична спрямованість.
7. Культура мовлення.
8. Педагогічні здібності [1].

Розрізняють такі компоненти педагогічної майстерності:

- Професійна компетентність, професіоналізм – знання педагогіки, психології, логіки, принципів, форм і методів навчання і виховання, змісту навчального предмета та індивідуальних особливостей дітей; уміння спілкуватися, дохідливо викладати навчальний матеріал, вести полеміку, керувати дискусією, використовувати наочні посібники і технічні засоби навчання, зацікавлювати і підтримувати увагу, аналізувати та оцінювати знання та вміння учнів, володіти комп'ютером; навички усного мовлення, розподілу власної уваги, орієнтування в часі.

Студенти з додатковою кваліфікацією «керівник дитячого хореографічного колективу» мають можливість активно засвоювати професійні знання на предметах додаткової кваліфікації: класичний танець, народний танець, методика роботи з дитячим хореографічним колективом, історія хореографії, композиція та постановка танцю, факультативний курс «Ритміка та хореографія». Під час вивчення курсу «Методика роботи з ДХК» майбутні керівники дитячих хореографічних колективів спостерігають хореографічні заняття кращих вчителів м. Броди, де мають можливість переймати знання.

- Особисті якості – науковий світогляд, висока моральність, широкий кругозір та ерудиція, духовна культура, оптимізм, емоційна стійкість, витримка, наполегливість, співчуття, терплячість

і доброзичливість.

На мою думку, розвивати особисті якості не можна тільки на заняттях додаткової спеціалізації. Ці якості починають розвивати ще вдома батьки, середовище, в якому живуть наші студенти, викладачі інших предметів. Тому намагаюсь ознайомити студентів з роботою кращих колективів України, організовуючи виїзні педагогічні лабораторії в зразковому вокально-хореографічному ансамблі «Веселі черевички» (м. Львів); зразковому ансамблі танцю «Полісяночка» (м. Рівне); Народному художньому колективі ансамблю народного танцю «Радість» (м. Луцьк) та ін.

- Педагогічна техніка (мистецтво, майстерність, уміння) – комплекс умінь та навичок, що дають змогу досягнути оптимальних результатів у навчанні та вихованні дітей (міміка, жести, техніка мовлення, техніка педагогічного спілкування, вміння контролювати власні емоції, настрої тощо).

Розвиток педагогічної техніки розпочинається із вступом студентів у педагогічний коледж. Увага зосереджується на формуванні навичок користуватися правильною термінологією, вмінні керувати своїми емоціями, мімікою, голосом,

мовленням.

- Педагогічний такт – уміння обирати відповідний тон і стиль спілкування із дітьми, колегами.

Спілкуватися з дітьми під час пробних уроків активно готуємось на заняттях методики роботи з дитячим хореографічним колективом, розв'язуючи різні педагогічні ситуації. Також проводимо різні виховні заходи (квести, майстерки, інтерактивні вистави, благодійні вистави), де студенти комунікують між собою та з дітьми молодшого шкільного віку.

- Педагогічна творчість – заснована на повноті інформації, науковому прогнозі, умінні педагога кожного разу по-новому й ефективно застосовувати в освітньо-виховному процесі різні комбінації форм і методів педагогічного впливу. Розмаїття педагогічних ситуацій, виникнення проблем, прагнення підійти до їх вирішення нестандартно на основі своєї уяви обумовлюють педагогічну творчість. Робота «за шаблоном» значно збіднює педагогічний процес і негативно впливає на авторитет педагога.

Педагогічна творчість студентів-хореографів яскраво проявляється у практичній частині комплексного іспиту з додаткової кваліфікації, який проходить у різних формах казок-мюзиклів:

«Пригоди Колобка», «Пан Коцький» «Ніч перед Різдвом», «Пригоди Сніговика», «Вовк і семеро козенят», «Зайчик-Вуханчик». Студенти працюють у ролі вчителя зі студентами молодших курсів, яким передають свій досвід, бажання самостійно працювати над створенням нових танцювальних композицій. Також креативність розвивається під час проведення пробних занять, коли студенти самостійно підбирають форму проведення занять, методи викладання нового матеріалу та його перевірки.

- Гуманістична спрямованість – одна з визначальних характеристик майстерності. Спрямованість – це прагнення особистості до певного роду занять, що базується на стійкому інтересі до нього. Основою її є ідеали, інтереси, ціннісні орієнтації. Гуманістична спрямованість – це спрямованість на особистість іншої людини, утвердження духовних цінностей, моральних норм поведінки і відносин тощо.

Саме тому систематично зі студентами 3-го курсу проводимо інклюзивні заняття, на яких використовуємо різні ритмічні та логоритмічні вправи, елементарні танцювальні флешмоби (проект підтримки дітей з інвалідністю, проведення свята Миколая у співпраці з благодійним фондом «Карітас-Броди»).

- Культура мовлення – майстерне володіння словом, уміння точно, доступно, емоційно, образно висловлювати свої думки, оскільки всі педагогічні задуми, цілі та завдання реалізуються в педагогічній взаємодії – спілкуванні з дітьми.

Цю складову активно розвиваємо у студентів під час їх виступів на наукових конференціях, написання наукових статей.

- Педагогічні здібності – це особливі якості особистості педагога, що зумовлюють успішність

педагогічної діяльності.

Ми знаємо, що є студенти, які створені для педагогічної діяльності: вони вміють знайти спільну мову з кожною дитиною, втримати увагу всього класу, легко і доступно пояснити новий матеріал. А є такі, яким потрібно допомогти написати конспект, а потім ще тиждень його зубрити, щоб добре провести заняття. Значить, наше завдання зробити так, щоб всі студенти після закінчення коледжу могли самостійно проводити заняття хореографічного гуртка.

Загалом, з вищесказаного випливає, що розглянуті структурні елементи в їх єдності і взаємозумовленості складають інтегральне утворення особистості педагога – професійно-педагогічну майстерність. Аналіз цього педагогічного дослідження засвідчує, що становлення педагога як майстра виховання і навчання дітей – це не лише засвоєння певної системи знань, оволодіння відповідними педагогічними навичками й уміннями. Це перш за все вдосконалення його особистості як педагога, підвищення його професіоналізму. Тут позначається все: загальна та спеціальна підготовленість, досвід педагогічного спілкування з людьми, кругозір і ерудиція педагога, його загальна і професійна культура, рівень духовно-моральної вихованості, педагогічної творчості, оптимізм, волюва цілеспрямованість, терпіння, найвища відповідальність і багато іншого, що є результатом наполегливої, цілеспрямованої роботи над собою, активної педагогічної діяльності, впливу того середовища, в якому він формувався, і тієї системи, де він виконує свої професійні обов'язки. Отже, наше завдання – навчити студентів вчитися та удосконалювати свої знання протягом всього життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Куценко С.В. Педагогічна майстерність майбутнього вчителя хореографії як гарант ефективності формування творчого потенціалу. URL : http://repository.sspu.sumy.ua/bitstream/123456789/4119/1/Kutsenko__Pedagogichna%20maisternist%20maibutnoho.pdf
2. Пейчань Я. Проблема педагогічної спрямованості професійної підготовки майбутніх учителів хореографічного мистецтва в сучасних наукових розвідках. URL : <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/31-1.pdf>
3. Ягулов В.В. Педагогічна майстерність. URL : https://eduknigi.com/ped_view.php?id=100
4. Закон України «Про освіту». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

ІНТЕГРОВАНІ ЗАНЯТТЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Ольга Муха,
Олена Стичинська,
викладачі ВСП «Київський
транспортно-економічний фаховий
коледж національного транспортного
університету»

Анотація. Інтегровані заняття відповідають провідним тенденціям розвитку освіти, вносять новизну та оригінальність у процес навчання. Стимулюючи творчу діяльність викладачів і студентів, інтегровані заняття створюють сприятливі умови для співпраці, що є надзвичайно важливим у педагогічній роботі. Використання інтеграційних видів занять покращує процес засвоєння знань. А найкориснішим є те, що сам процес навчання починає подобатись.

Abstract. Integrated classes are in line with the leading trends in the development of education, bringing novelty and originality to the learning process. Stimulating the creative activity of teachers and students, integrated classes create favourable conditions for cooperation, which is extremely important in pedagogical work. The use of integrated classes improves the process of learning. And the most useful thing is that you start to enjoy the learning process.

Викладачі все більше уваги приділяють інноваційним формам проведення занять. Сучасна дидактика робить провідним в освітньому процесі принцип інтеграції, результатом якого є системність знань студентів. Тому поширюється практика впровадження, паралельно з предметними, інтегрованих занять.

Інтегроване заняття – це форма роботи зі студентами, де відбувається поєднання їх знань, умінь та навичок з деяких навчальних дисциплін, що дає змогу з різних сторін пізнати явище та сприяє досягненню цілісності знань; це форма навчально-виховної роботи, яка об'єднує блоки знань з різних галузей навколо однієї теми з метою інформаційного та емоційного збагачення сприймання, мислення, почуттів студентів. Інтегроване заняття – це заняття, що полягає в об'єднанні зусиль викладачів різних дисциплін в його підготовці та проведенні (поєднує матеріал декількох дисциплін), використовуючи тісні міждисциплінарні зв'язки; це заняття, яке спрямоване на закріплення матеріалу в різних видах діяльності студентів з якоюсь конкретної теми та

доповнення знань студентів новою інформацією.

Залежно від кількості дисциплін і видів діяльності студентів інтегровані заняття можуть бути різних видів: лекція, екскурсія, лабораторна, практична робота, семінар, конференція, ділова гра тощо. Проведення таких занять має переваги, а саме: збільшується інтерес до навчання; поживляється освітній процес; постійне звертання до життєвого досвіду студентів; відбувається постійна зміна видів діяльності студентів, що попереджає їх перевтому; забезпечуються умови для розвитку творчості як студентів, так і викладачів; дозволяє урізноманітнювати навчальну діяльність, позбавляє шаблонів; сприяє підвищенню активності студентів і ефективності заняття; забезпечується формування самостійності, відповідальності, ініціативності, свободи дій, самооцінки та креативності студентів; розвивається вміння аналізувати, порівнювати, класифікувати та узагальнювати; формуються навички практичного життя тощо.

Цілеспрямовані та змістовні інтегровані заняття встановлюють міцні зв'язки між навчальни-

ми дисциплінами, вносять новизну в традиційну систему навчання, допомагають студентам зрозуміти важливість вивчення різних наук як єдиної системи знань. Інтеграція не тільки сприяє розвитку світогляду, критичного мислення студентів, але й налагоджує спілкування, співпрацю та взаємодію між викладачами.

ВСП «Київський транспортно-економічний фаховий коледж НТУ» активно долучається до проведення таких занять. Як приклад, хочемо представити практичне заняття (в межах дисциплін «Основи маркетингу» і «Соціологія») на тему «Вплив реклами на суспільство». Інтегроване заняття було проведене зі студентами четвертого курсу спеціальності 242 Туризм (освітньо-професійна програма «Туристичне обслуговування»).

Мета: сформувані у студентів уявлення про рекламу як про одне з найвпливовіших джерел інформації; познайомити з видами реклами, способами поширення реклами, її перевагами та недоліками; пояснити, як реклама може вплинути на рішення і поведінку людини; вчити ухвалювати правильні самостійні рішення; розвивати критичне мислення, вміння аналізувати факти та робити висновки, вести дискусію; встановити міждисциплінарні зв'язки; розвивати творчі здібності студентів, самостійність, пошуково-пізнавальну активність; виховувати у студентів дбайливе ставлення до власного здоров'я, почуття товариства, чесності та поваги до одногрупників, дисциплінованість та відповідальність, старанність, наполегливість; прищеплювати любов до Батьківщини; сприяти згуртованості студентів, вихованню емоцій задоволення від розумової праці.

Обладнання: мультимедійне обладнання, наочні товари, торбинка з речами, конспекти лекцій, ручки.

Хід заняття

(Заняття розпочинається з показу 1 слайда презентації)

I. Організаційний момент

Викладач 1: Добрий день, шановні студенти!

Викладач 2: Вітаємо Вас на практичному

міждисциплінарному занятті на тему «Вплив реклами на суспільство».

Викладач 1: Ми Вам бажаємо бути на занятті уважними, активними, кмітливими, винахідливими, відчувати радість і задоволення від роботи.

Викладач 2: Нехай це заняття залишить міцні знання і чудовий настрій.

(Презентація, слайд 2)

II. Мотивація навчальної діяльності

Викладач 1: Заняття ми розпочнемо з гри «Магазин». На столі Ви бачите різні предмети... (Ми поклали: пляшку з антисептиком, ножі, листки для записів, коректор, пляшку з водою, блокнот і невідомий предмет всередині зім'ятого папірця.)

Який товар Ви б купили і чому? Поясніть свій вибір.

Викладач 2: А чому ніхто не звернув увагу ось на цей зім'ятий папірець?.. Тому що ми не знаємо, що в ньому?..

А якщо я скажу, що всередині дуже смачна шоколадка, її смак неповторний!.. Хто виявить бажання купити цей товар?..

Викладач 1: Чому Ви змінили свою думку?.. (Бо отримали інформацію про товар!)

Викладач 2: А як назвати отриману інформацію?.. (Реклама!)

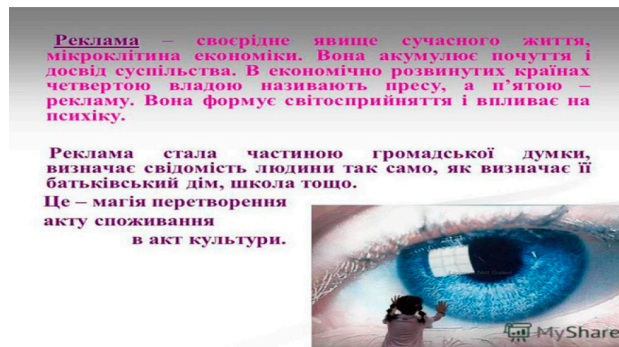
Отже, інформація про товар, тобто реклама, вплинула на Ваш вибір.

Викладач 1: Пригадайте випадок, коли на Ваше рішення вплинула реклама... Що купили Ви чи Ваші рідні, подивившись чи почувши ре-

кляму?..

Викладач 2: Отже, завдяки рекламі ми купуємо певні товари!..

(Презентація, слайд 3)

Таким чином, ми підійшли до теми нашого заняття «Вплив реклами на суспільство».

Викладач 1: Ми будемо вести розмову про рекламу, як про одне з найвпливовіших джерел інформації; познайомимся з історією виникнення реклами, з її видами, способами поширення реклами, її перевагами та недоліками; дізнаємося, як реклама може вплинути на рішення і поведінку людини; навчимося критично ставитися до реклами, а особливо, до реклами шкідливих товарів.

III. Вивчення нового матеріалу

Викладач 2: Спершу дізнаємось, що ж таке реклама...

Розшифруйте за допомогою підказки...

Але інтернетом користуватися не можна, тільки підказками (записуємо в конспекті визначення і піднімаємо руку, хто зробив, щоб перевірити).

(Презентація, слайд 4)

Розшифруйте за допомогою підказки...

А-1 О-2 Л-3 И-4 І-5 Р-6 У-7 П-8

РЕКЛАМА – це 82873я64з1ц5я т2в165в, 82с37г,

в4д2в4щ з мет2ю 864вебн7т4 7в1г7 82к78ц5в,

з1м2вн4к5в, г3яд1ч5в.

А-1 О-2 Л-3 И-4 І-5 Р-6 У-7 П-8

РЕКЛАМА – це 82873я64з1ц5я т2в165в, 82с37г, в4д2в4щ з мет2ю 864вебн7т4 7в1г7 82к78ц5в, з1м2вн4к5в, г3яд1ч5в.

(Реклама – це популяризація товарів, послуг, видовищ з метою привернути увагу покупців, замовників, глядачів.)

Викладач 1: Щоб більше дізнатися про рекламу, давайте послухаємо повідомлення студентів групи, яких ми назвемо «Історики»...

А щоб визначити, хто в групі «Історики», ми зараз поставимо питання про Україну...

(Презентація, слайд 5)

(Хто перший правильно відповідає, виходить до дошки.)

Викладач 2: 1. Коли Україна стала незалежною? (24 серпня 1991 року). 2. Хліб та сіль на ньому – ознака гостинності українського народу (Рушник). 3. Які моря омивають Україну? (Чорне, Азовське). 4. Найкраща прикраса для україночки (Вінок).

Викладач 1: Молодці! Ось Вам тексти з повідомленнями, читайте для всіх...

(Презентація, слайд 6)

Студент 1. Перші рекламні повідомлення з'явилися в Стародавньому Єгипті. Археологи виявили папірус, залишений господарем якогось раба. Документ розхвалював фізичну витривалість, відмінне здоров'я та інші якості невільника, щоб для нього швидше знайшовся покупець.

Студент 2. Перші «рекламники» з'явилися пізніше – в епоху Стародавньої Греції. Вже тоді міськими вулицями і площами ходили глашатаї, які співали та закликали народ щось купити або скористатися якоюсь послугою.

Студент 3. Перші рекламні оголошення народилися в Стародавньому Римі. Їх писали прямо на стінах будинків. Переходячи від споруди до

споруди, городяни могли дізнатися про місце і час глadiatorських боїв, про продаж домашньої худоби та різних товарів.

Студент 4. Винахід друкарського верстата ознаменував новий період в розвитку реклами. Вважається, що першу офіційну рекламу випустила лондонська газета, яка пообіцяла нагороду за повернення 12 вкрадених коней.

Викладач 2: Дякуємо «Історикам» за цікаву інформацію. А тепер подивимось відео «Одна історія про рекламу». Увага на екран...

(Відео 1 – «Одна історія про рекламу» – <http://surl.li/riahu>)

Викладач 1: У суспільстві існує багато різновидів реклами, але ми з Вами зупинимось на двох, які стосуються нашої теми...

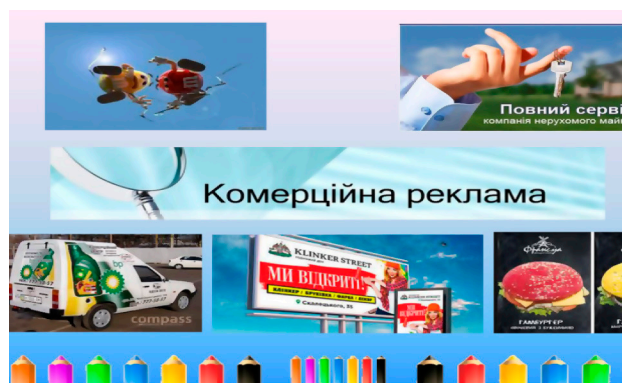
(Презентація, слайд 7)

Це комерційний та соціальний види реклами.

Комерційна реклама інформує про товари або види послуг.

(Презентація, слайд 8)

Спонукає придбати рекламовані товари, користуватися рекламованими видами послуг. Виробник-рекламодавець прагне продати більше товарів, щоб збільшити прибуток, розширити ринок збуту, забезпечити попит.

Соціальна реклама привертає увагу до проблем суспільства.

(Презентація, слайд 9)

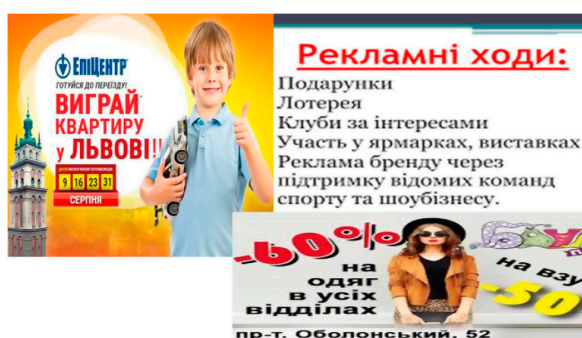
Це один із засобів переконати в чомусь лю-

Соціальна реклама

дей або змінити їх ставлення до певної проблеми. В такій рекламі не повинні згадуватися конкретна продукція та її виробники.

(Презентація, слайд 10)

Викладач 2: Дуже часто в рекламі перебільшують позитивні якості товару і нічого не говорять про негативні. Ми з Вами, споживачі, маємо навчитися критично ставитися до всього, про що говорять і показують у рекламі, щоб протистояти впливу реклами на наше рішення і не купувати непотрібне. Ми маємо добре знати деякі рекламні хитрощі...

Викладач 1: Перша рекламна хитрість називається «Ефект зірки» – відомі актори, співаки, спортсмени розказують, що вони користуються цим товаром.

(Відео 2 – «Тобі личить моє кохання. Золотий Вік. Осінь.» –

<http://surl.li/riajn>)

Друга хитрість має назву «Ефект експерта» – актори в ролі лікарів розповідають про ефективність ліків чи зубної пасти.

(Відео 3 – «Реклама зубної пасти Lacalut Flora» –

<http://surl.li/riakc>)

Наступна хитрість «Ефект популярності» – реклами переконують, що з цим товаром ти станеш набагато популярнішим у своєму колі.

(Відео 4 – «Свято наближається – Новорічна реклама Coca-Cola» –

<http://surl.li/riaki>)

Дуже часто в рекламах використовується хитрість «Ефект розпродажу» – оголошують останній день акції, що кількість товару обмежена, а знижка діє лише декілька днів, купиш товар – отримаєш подарунок, перші п'ять покупців отримують подарунки.

(Відео 5 – «EVA - Реклама (Акції. WOW видні») –

<http://surl.li/riakv>

А які з рекламних хитрощів на Вас впливають найбільше?..

Викладач 2: Є приклади реклами товару, що не є корисним, а навіть шкідливим для здоров'я...
(Презентація, слайд 11)

Шкідлива їжа

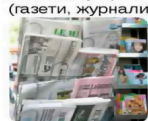
Ми знаємо, що харчові звички та уподобання формуються з дитинства. Той, хто звик харчуватися свіжими натуральними продуктами, зазвичай має краще самопочуття і здоров'я, ніж той, хто вживає чіпси, сухарики, солодкі газовані напої, солодоці.

Для чого ж тоді це рекламують? Як Ви вважаєте?..

(Презентація, слайд 12)

Засоби розповсюдження реклами

Реклама у пресі (газети, журнали)

Телевізійна реклама

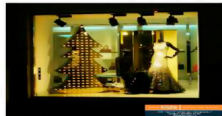
Реклама на радіо

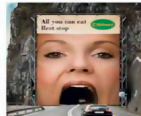
Пряма поштова реклама (директ-мейл)

Реклама на місці продажу

Зовнішня реклама

Викладач 1: Найефективнішими засобами розповсюдження реклами є засоби масової інформації: газети; телебачення; радіо. За їх допомогою реклама стає доступною для величезної кількості споживачів, швидко запам'ятовується, стає легко впізнаваною.

Викладач 2: Візитна картка кожної реклами – слоган і логотип. Зверніть увагу на екран...
(Презентація, слайд 13)

Логотипи і слогани міст України

Кожне місто зі своєю історією, унікальними місцями, можливостями та пропозиціями, запрошуючи до себе гостей та інвесторів, має правильно подати власну унікальність та підкреслити свою впізнаваність. Українські міста тільки роблять перші кроки у брендингу. Здебільшого – це обласні центри, хоча є й малі міста, які роблять ставку на розвиток туризму і розуміють важливість свого іміджу. Тут має значення також підтримка місцевої влади і бізнесу, які разом з громадськістю мають усебічно розкручувати власний бренд. Бренд міста – його візитівка, те, що вирізняє його серед інших регіонів. Міста конкурують у боротьбі за туриста. А для туристів завжди важливі легенди і популярні локації. Брендуння має бути добре продуманим – від історії, туристичної привабливості до товарно-інвестиційних пропозицій. Це не лише логотип і слоган, це загальна ідея, яка об'єднує ці поняття, а разом з ними і розвиток міста, його цілі.

Викладач 1: Що ж ми бачимо на слайді?... Дрогобич: у ньому вся сіль. З часів Середньовіччя місто відоме як солеварний центр. Досі в Дрогобичі є найстаріша в Європі солеварня, яка незмінно працює з 1250 року. Тому в логотипі міста присутні символіка солі, астролябія вченого зі світовим іменем родом з Дрогобича – Юрія Котермака. Ці знаки, підкреслені дужкою смайлика, утворюють літеру «Д». Темний фіолетовий колір лого перегукується з відтінком цегли, з якої збудовані старовинні будинки міста. А інші додаткові кольори варіюють залежно від тематики бренду. Слоган «Дрогобич – у ньому вся сіль» також вказує на найбільшу гордість міста.

Викладач 2: Ужгород: говорить багатьма мовами. Логотипом міста Ужгорода є літера У з діа-критикою – верхньою позначкою над нею. Вона перегукується зі специфічними символами у багатьох мовах, культури яких переплелись у цен-

трі Закарпаття. У такий спосіб хотіли наголосити на багатокультурності міста. Цю тему продовжує і слоган: «Ужгород говорить багатьма мовами».

Викладач 1: Львів: відкритий для світу. На логотипі Львова зображені п'ять веж міста – Вірменської церкви, вежі Корнякта, Ратуші, Латинської катедрі та церкви Святого Андрія.

Викладач 2: Херсон: місто сонця. Логотип Херсона представляє місто як найсонячніше місто України, відсилає нас в історію до спадщини скіфів і є релігійним символом.

Викладач 1: Чернівці: унікальність в розмаїтті. На початку 2010-х розробили логотип та слоган міста, в якому поєднали старі й нові символи Чернівців. Сурмач грає на трубі мелодію «Марічки», видніються обриси університету і ратуші. Помаранчевий, блакитний та червоний кольори з додаванням фіолетового символізують щастя, благополуччя, радість відпочинку.

Викладач 2: Луцьк: приємне відкриття. Логотип у вигляді ключа, який наче відкриває місто, його давню історію, культуру. Цю ідею продовжує і слоган: «Луцьк – приємне відкриття». Ключ-трилисник містить кольори державного прапора.

Викладач 1: Чернігів: місто легенд. Клубок, в якому переплелися історія, легенди, природні багатства. Їх символізують обриси храму, меча, хвилі річки й силует ченця. Це все становить логотип княжого міста на півночі України – Чернігова.

Викладач 2: Київ: місто, де все починається. Київ асоціюється з каштанами, які прикрасили його логотип. Чотири літери назви міста розміщені на різнокольорових фігурках. Блакитна у вигляді краплі символізує Дніпро, зелена – каштан, вже згаданий символ, жовтий купол означає верхівки православних храмів, а червоне серце – сучасний розвиток міста, комфортного для життя.

Викладач 1: Чорнобиль: територія змін. Місто, яке знають у цілому світі через техногенну катастрофу і евакуацію місцевого населення, надихнуло дизайнерів на створення логотипу, ідею якого становлять пам'ять та розквіт. Зона відчуження перетворюється на територію змін. В основу знака покладено трилисник, символ розквіту та росту, і частину радіоактивного променя, як пам'ять про трагедію.

Викладач 2: Славутич: місто нових ідей. У цьому напрямі працює і бренд Славутича. Його мешканці не хочуть, щоб їхнє місто сприймалося як сателіт Чорнобильської АЕС. Тому бренд наголошує на кадровій цінності Славутича, комфортних умовах для генерації ідей, стартапів, місто розвивається, а енергія може бути альтер-

нативною, зеленою. Тому в логотипі присутній і зелений паросток, і рух, стрілка вгору, які розміщені наче на долоні, – це символ турботи. Буква «І» означає інтелект, ідеї, інновації, ініціативи, ІТ.

Викладач 1: Вінниця: місто ідей. Про ідеї повідомляє і бренд міста Вінниці. Сучасна Вінниця позиціонує себе як комфортне місто ідей, яке творить щось нове і стимулює до творчості. Логотип міста схожий на історичний герб. На ньому схрещені шаблі і жовто-червоні кольори, запозичені з історичного герба. Специфічний шрифт стилізований під історичне письмо.

Викладач 2: UA.IGotoWorld.com – найвідвідуваніший туристичний портал про Україну.

Викладач 1: Дніпро: хвилююче місто. На логотипі Дніпра переплелися хвилі і щит блакитного кольору. Водяна стихія пов'язана з однойменною найбільшою річкою України, яка тече через це місто і найбільше розтікається саме тут. А щит нагадує про давню історію цих земель, славне козацьке минуле. Тим паче, що на всій попередній символіці міста і гербі був присутній щит як символ захисту. Простір всередині щита уособлює космос, розвиток міста і технології, над якими тут працюють.

Викладач 2: Миколаїв: місто на хвилі. На логотипі зображені білі вітрила, які надуває вітер, а вони утворюють букву «М». Основні кольори – білий та блакитний, а доповнення рожевого уособлює захід сонця на морі. Гасло «Місто на хвилі» означає безпосереднє розташування на воді, а також розвиток, рух вперед.

Викладач 1: Ніжин: завжди різний. Над мозаїчною буквою Н нависає золотий купол храму.

Викладач 2: Енергодар: даємо енергію. Місто Енергодар позиціонує себе як енергетичну столицю України, адже тут є атомна і теплова електростанції. І в назві міста, і в його слогані присутнє слово «енергія». Його логотип – це орбіта атомів, що перегукується з орнаментом вишивки. А ще – це зірка-сонце, символ енергії. Слоган «Даємо енергію» може мати продовження – даємо енергію розвитку, комфорту, благополуччя, спорту, інновацій.

Викладач 1: Запоріжжя: сім шляхів до пригод. Працівники сфери туризму Запоріжжя не зупинилися лише на козацько-історичній спадщині міста, а сформувавши 7 найяскравіших туристичних напрямів: козацький, природний, історичний, індустріальний, подієвий, видовищний, сакральний. З герба міста запозичили перехрещення козацької зброї та зірку, яка була колись на козацьких прапорах, а до сучасного логотипу додали трохи конструктивізму, напрями туристичних маршрутів та, власне, концепцію «7×7».

Викладач 2: Калуш. Три топки солі з герба Калуша трансформувалися у червону корону над літерою К у новому логотипі міста. Вона також перегукується з архітектурними елементами місцевого храму. Кольористика запозичена з місцевої вишивки. Бренд Калуша включає лише логотип, без слогана.

Викладач 1: Кам'янець-Подільський: місто скарбів. Туристичний логотип «квітка на камені». На ньому відображені фортеця і каньйон річки. Слоган: «Кам'янець – місто скарбів» з активаційною фразою «Знайди свій скарб у Кам'янці».

Викладач 2: Хмельницький: щодня можливості. На логотипі присутні стріли, що вказують на розвиток міста, рух та оновлення. У брендування Хмельницького вкладено ідею багатовекторності – перетин можливостей, шляхів.

Викладач 1: Кривий Ріг: місто довжиною в життя. На логотипі зображений ріг як слово, присутнє в назві, його історичне походження, а також як символ достатку. Зображений він у вигляді мозаїки, що символізує розмаїття націй, економічної привабливості та інфраструктури. Кривий Ріг – найдовше місто Європи, яке простягається на 126 км. Його слоган «Місто довжиною в життя» доводить те, що Кривий Ріг комфортний для проживання всіх вікових категорій.

Викладач 2: Харків: smart city. Символом міста є стилізована зелена літера «Х» та слоган «Kharkiv – smart city» (Харків – розумне місто). Брендування міста робили до Євро-2012, тому і слоган англійською мовою. Кожну букву слова smart можна розшифрувати: social (соціальне), modern (сучасне), art (мистецьке), research (дослідницьке) і touristic (туристичне). Зелений колір характерний для цього міста. Буква Х символізує не лише першу літеру назви Харкова, але й перехрестя (націй, культур). Це також людина, яка радісно здіймає руки догори, хоча негласно містяни прозвали це лого «розіп'ятою жабкою».

Викладач 1: Івано-Франківськ: місто для життя. Логотип нагадує вишивку в червоно-чорних кольорах. В основі – миська ратуша, її вигляд зверху. У ньому також прочитується фортеця, галка, перо та Карпати.

Викладач 2: Рівне: Рівне для кожного. У ньому зашифровані символ міста – срібна брама, вишита зірка, графічне зображення ялинки (парки теж є візитівкою міста), перехрестя. Слоган обіграє назву міста, наголошуючи, що воно підходить усім.

Викладач 1: Одеса: море вражень. Курортне й портове місто Одеса містить у своєму логотипі якір сонячного жовтого кольору. «Море вражень» означає і багато, і, власне, саме море.

Викладач 2: Маріуполь: вартий твоєї уваги. Це один якір, але на синьому колі представляє логотип Маріуполя. Якір не лише означає порт, але і є символом якісних інновацій. Текстовий шрифт має букви грецького алфавіту, зокрема ρ і α. Фірмове слово «варто» має рекомендаційну спрямованість: «Тут варто зупинитись», «Тут варто відпочивати», «Тут варто працювати», «Тут варто жити».

Викладач 1: Суми: важливо побачити важливе. Новий слоган міста складається з двох частин, які можна використовувати разом або окремо: «Важливо побачити» та «Побачити важливе». Бренд міста наголошує на цінностях, історії та відкриває нове і цікаве.

Викладач 2: Генічеськ: міст у відпочинок. П'ять кольорових ромбиків перегукуються формою із кристалами солі з озера Сиваш або лускою осетра, також можуть нагадувати залізничний міст у Генічеську. У ромбах присутні символи моря, якоря, птаха, маяка та риби. Ромби укладаються в рядок, наче опори моста, що є найбільшою пам'яткою міста. Цей же міст присутній у слогані.

Викладач 1: Бердянськ: серце Азова. У кольористику і символіку зашифровано морське повітря, тепле море, оксамитові піщані пляжі і зелені насадження. Усі ці складові міста уклалися в серце, яким є Бердянськ, серце Приазов'я.

Викладач 2: Тернопіль: файне місто. Літера «Т», яка складається з трьох зелених кубиків, становить логотип Тернополя. Вони символізують парки міста, а блакитні хвилі – став.

Викладач 1: А тепер завдання... Впізнайте рекламу за слоганом: 1. Як підключитися до національної мережі цифрового телебачення? (Цифровий приймач T2); 2. Звільни свою дику природу (Лайн); 3. Відмінний результат без переплат (Гала); 4. Спробуй новий формат пригод (Живчик); 5. Там, де росте любов (сік Садочок); 6. Веселіше прибирати втричі швидше (Містер Пропер); 7. Ваш щоденний догляд для красивої та сяючої шкіри (мило ДАВ); 8. Наповнює твій день життям (Бонаква); 9. Тут все, навіть більше (Розетка); 10. Зняти біль допомагає, радість руху повертає (Долобене-гель); 11. Найкраще для чоловіків (Джилет).

IV. Закріплення нового матеріалу

(Презентація, слайд 14)

РЕКЛАМА -

- **З ОДНОГО БОКУ** надає можливість познайомитися з новими продуктами виробництва;
- **З ІНШОГО** - є потужним засобом впливу на масову свідомість.
- **Через рекламу телебачення** стимулює споживання різноманітних благ, нав'язує певні стереотипи та цінності, зображує стиль життя середнього та вищого класів як життєвої норми.

MyShared

Викладач 2: А зараз ми з Вами виконаємо практичну вправу, що має назву «Реклама».

(Презентація, слайд 15)

ДЕВІЗ

Видумуй, пробуй і твори
Розум, фантазію прояви!
Активним і уважним будь!
І про кмітливість не забудь!

Умови такі: студенти отримують певну річ... (Вони навмання обирають її з торбинки, куди ми поклали скотч, точилу, олівець, дирокол і клей).

Викладач 1: Потрібно за допомогою реклами певної речі переконати всіх, що вона є дуже необхідною на занятті...

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інтегроване навчання (https://edera.gitbook.io/glossary/integraciya/intehrovane_navchannia);
2. Технології інтеграції змісту освіти : зб. наук. пр. [ред. кол., гол. ред. В. Р. Ільченко]. – Полтава : ПОІППО, 2014. – Вип. 6. – 326 с.
3. Філь Г., Жигайло М. Інтегроване вивчення предметів гуманітарного циклу за галузями знань як важлива передумова розвитку сучасної науки // Актуальні питання гуманітарних наук, 2015. – Вип. 11. – С. 310–316.

(Презентація, слайд 16)

Золоті правила реклами
Реклама повинна бути:
Короткою;
Інформаційно насиченою;
Оригінальною, щоб чимось відрзнялась від інших і добре запам'ятовувалась;
і нарешті просто красивою.

(Представляти свій предмет можна 1–2 студентам)

V. Домашнє завдання

(Презентація, слайд 17)

❖ Домашнє завдання

- За допомогою соціального опитування визначити найбільш ефективний та привабливий засіб реклами.
- Скласти сенкан (вірш, що складається з п'яти рядків) до слова реклама.

VI. Підсумки заняття. Рефлексія

Викладач 2: На цьому занятті наше закінчується... Ми Вам вдячні за активну роботу. Бережіть своє здоров'я, приймайте зважені рішення, купуючи розрекламовані товари. Хай щастить!

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Наталія Левченко,
викладач Харківського соціально-економічного
фахового коледжу

Анотація. У статті розглянуті проблеми дистанційного навчання, труднощі, які можуть виникати під час його організації, переваги чи недоліки певного інтернет-ресурсу.

Пропонується переглянути можливості використання певних сервісів Google, інші сервіси, які можна використовувати за такої організації навчання. Також автор ділиться деякими практичними порадами із власного досвіду.

Abstract. The article discusses the problems of distance learning, the difficulties that may arise during its organisation, and the advantages or disadvantages of a particular Internet resource.

It is proposed to review the possibilities of using certain Google services and other services that can be used in such an organisation of training. The author also shares some practical advice from his own experience.

Вступ

У сучасному світі під час стрімкого розвитку цифрових технологій людині як ніколи треба вільно орієнтуватися у цифровому просторі.

Майже три роки більшість школярів, студентів та викладачів вимушені працювати з використанням дистанційної форми навчання.

Безумовно, очне навчання є стандартом і має низку переваг. Це і комунікація здобувачів освіти з учителем, викладачем, комунікація самих здобувачів освіти, соціалізація, класи та аудиторії з необхідним обладнанням, відповідна матеріальна база, розклад, який передбачає раціональний розподіл занять та відпочинку.

Дистанційне навчання

Але у більшості регіонів країни реальність наразі така, що єдиною доступною формою навчання є саме дистанційне.

Звісно, дистанційна форма навчання має низку недоліків. На мій погляд, головний недолік – це відсутність «живого» контакту. Також під час використання асинхронної форми навчання неможливо відстежити реакцію здобувачів освіти

на пояснення та зауваження. Відсутній «живий» діалог.

«Дистанційка» порушує звичний режим здобувачів освіти: не треба збиратися, йти до освітнього закладу, достатньо лише завантажити інтернет і зайти до потрібного сервісу. Тому вкрай важливим є мотивація здобувачів освіти до навчання.

Дистанційне навчання – це ніби виклик як викладачам, так і здобувачам освіти. Та слід зазначити, що саме дистанційна форма навчання стимулює як викладачів, так і здобувачів освіти оволодівати цифровими навичками, що так необхідно сучасній людині, бо це вимога часу.

Без сумніву, сервісами інтернету можна користуватися тільки за умови доступу до самого інтернету.

Сервіси Google

Під час організації дистанційної форми навчання мабуть найпопулярнішим є використання додатків Google, зокрема Google Classroom, який має досить зрозумілий інтерфейс та зручний у використанні.

Іноколи виникає необхідність проаналізувати виконану роботу здобувача освіти. У цьому випадку може стати у пригоді використання віртуальної дошки Google Jamboard. Це можна зробити під час синхронного заняття, наприклад, у Zoom чи Google Meet. Також цей додаток дозволяє співпрацювати з учнями чи студентами, розміщувати та коментувати новий матеріал, надавати доступ здобувачам освіти для редагування матеріалу. Наприклад, під час виконання завдання на використання абсолютного посилання у табличному процесорі MS Excel допу-

щена помилка. Можна, не називаючи прізвища виконавця, розмістити зображення фрагменту роботи на дошку Google Jamboard і разом із учнями (студентами) проаналізувати хід роботи та з'ясувати, яка помилка допущена (рис. 1).

3 власного досвіду

На віртуальній дошці розміщений фрагмент виконаної практичної роботи. Студенти аналізують, кожен висловлює свою думку. Разом знаходять помилку – до клітинки E1 не застосоване абсолютне посилання.

The screenshot shows a virtual whiteboard interface titled "Заняття № 56". It displays a spreadsheet with the following data:

Прайс-лист магазину			Курс долара	\$39,20
Найменування товару	Ціна в у.о.	Ціна в грн		
Зошит в клітинку	\$0,20	7,84 ₴		
Зошит в лінійку	\$0,20	0,00 ₴		
Пенал	\$2,00	0,00 ₴		
Ручка	\$0,50	0,00 ₴		
Олівець	\$0,20	0,00 ₴		
Лінійка	\$0,30	0,00 ₴		
Гумка	\$0,40	0,00 ₴		

The spreadsheet shows a calculation error in cell C3, where the formula $=B3 * E1$ is used, but the dollar sign before E1 is not absolute, leading to incorrect calculations for the prices in Ukrainian hryvnia.

Рис. 1

Для перевірки засвоєності матеріалу зручно використовувати онлайн-сервіс Google Форми, який дає змогу не тільки створювати тести, а й збирати певну інформацію. Зручність цього сервісу полягає ще і у тому, що його можна завантажити не тільки з комп'ютера, а й зі смартфона чи планшета.

Для спільного опрацювання документів можна використовувати Google-таблиці чи Google-документи, які дозволяють надати доступ до певних файлів та разом їх опрацювати.

Інше

Популярним є також вебсервіс Padlet, який надає можливість розміщувати на віртуальну дошку файли різних форматів. За допомогою сер-

вісу Padlet можна збирати інформацію, ділитися інформацією, а також спільно опрацьовувати матеріал.

3 власного досвіду

На першій віртуальній дошці Padlet (рис. 2) як викладачеві, так і здобувачам освіти корисним буде розмістити пости з інформацією про себе. Таким чином відбудеться так зване віртуальне знайомство.

На цій віртуальній дошці здобувачі освіти можуть, зокрема, розміщувати пости зі своїми враженнями від заняття, ділитися своїми думками щодо наданого матеріалу, висловлювати свої побажання про складність практичних завдань тощо.

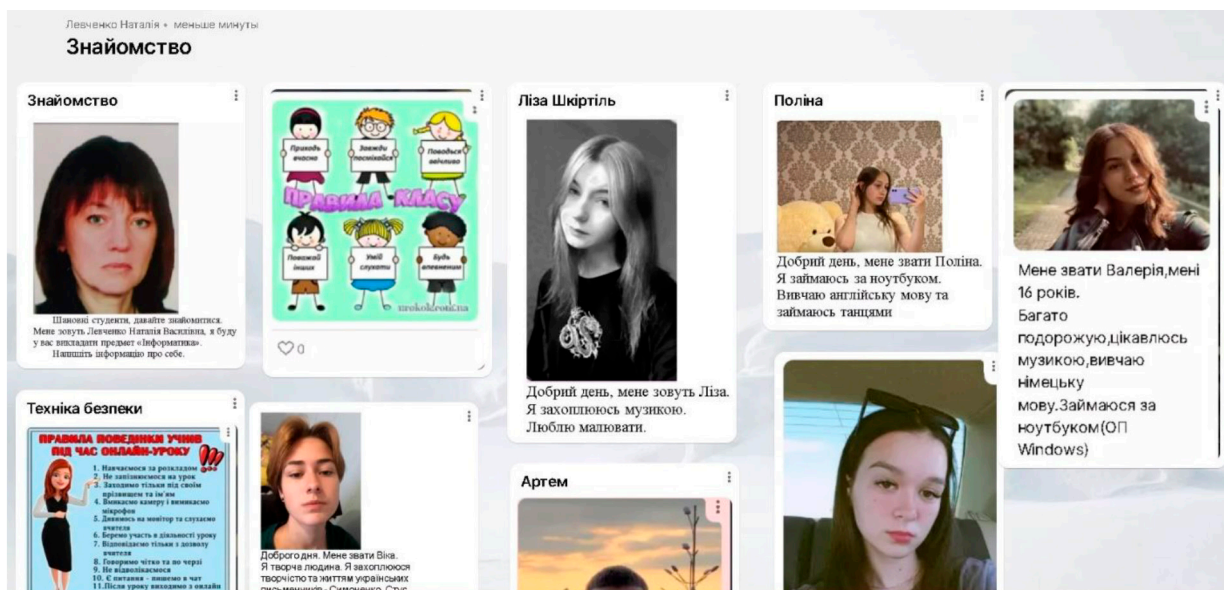

Рис. 2

Але, на мій погляд, найбільш раціональним та дієвим є використання сервісів, які дозволяють проводити заняття у синхронному режимі, такими, як Zoom чи Google Meet, тобто взаємодія викладача і здобувачів освіти у реальному часі. На занятті, організованому за допомогою таких сервісів, є «живий» зв'язок. Звісно, це не спілкування у освітньому закладі, але можна стежити за реакцією здобувачів освіти, відчувати їх настрій, відреагувати на їх запитання майже наживо.

За такої форми організації заняття є дуже багато можливостей. Серед них цікавим є не тільки демонстрація екрана з навчальним матеріалом, а й демонстрація екрана здобувачів освіти. Наприклад, на заняттях з інформатики для того, щоб роз'яснити учню чи студенту, чому він не отримує очікуваний результат, необхідно з'ясувати його помилку та пояснити, як її виправити. У цьому випадку демонструється робота учня чи студента і може вказати на помилку не тільки викладач, а й інші учні чи студенти. Така ситуація об'єднує здобувачів освіти, провокує певну дискусію, щоб разом розібратися у проблемі, яка виникла.

Висновки. Як уже було зазначено, більшість учнів та студентів наразі мають змогу навчатися тільки у дистанційному форматі. Якість навчання, насамперед, значною мірою залежить від того, як організований освітній процес, які електронні освітні платформи, онлайн-сервіси та інструменти доступні.

Величезне значення має мотивація до навчання. Одним із факторів мотивації є гарна оцінка, тобто винагорода. Необхідна постійна фіксація успіхів у навчанні, підбадьорювання здобувача освіти у разі негативного результату.

Також для того, щоб дитина прагнула виконати завдання, це саме завдання необхідно складати так, щоб з'явилося зацікавлення в кінцевому результаті.

Не зайвим буде призначити індивідуальні консультації у синхронному режимі.

З власного досвіду

Працюю у коледжі, викладаю інформатику. Також за сумісництвом викладаю інформатику у школі.

На початку навчального року у деяких студентів чи учнів часто виникали питання щодо нового матеріалу і певні труднощі під час виконання практичного завдання. Як показує практика, в одній групі чи в одному класі є здобувачі освіти, які з різною швидкістю сприймають новий матеріал і це природно, бо кожна людина унікальна. Якщо зупинитися і почати розбирати новий матеріал з одним учнем чи студентом, то інші можуть втратити інтерес, відволіктися на щось стороннє.

Призначені додаткові конференції у зручний для всіх час дають змогу кожному, хто не встигає на занятті зрозуміти новий матеріал, пояснити все на додатковому занятті.

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА

Світлана Капанжи,
викладач-методист Придніпровського
металургійного фахового коледжу

Анотація. Стаття містить перелік та аналіз інструментів штучного інтелекту, які можна активно використовувати в освітньому процесі як викладачами, так і здобувачами освіти, тим самим створюючи індивідуальний та особливий теоретичний та візуальний освітній контент навчальних дисциплін. Інструменти штучного інтелекту, що наведені в статті, проаналізовані та апробовані автором, обґрунтовані переваги використання цих інструментів, наведені практичні приклади використання онлайн-ресурсів штучного інтелекту у межах дисципліни «Системи керування електроприводами» для спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка».

Abstract. The article contains a list and analysis of artificial intelligence tools that can be actively used in the educational process by both teachers and students, thereby creating individual and special theoretical and visual educational content of academic disciplines. The artificial intelligence tools presented in the article are analysed and tested by the author, the advantages of using these tools are substantiated, and practical examples of the use of online artificial intelligence resources within the discipline "Electric Drive Control Systems" for the specialty 141 "Electric Power Engineering, Electrical Engineering and Electromechanics" are given.

Останні роки штучний інтелект потужно увірвався в наше професійне та повсякденне життя. Більшість із нас використовує штучний інтелект чимало років та навіть цього не усвідомлює. Наприклад, чат-боти, які швидко надають інформацію, чи системи рекомендацій, які підбирають нам контент у соціальних мережах, спираючись на раніше переглянутий, – це все програми штучного інтелекту (ШІ). Останнім часом ШІ став частиною повсякденної роботи. Мова про системи, які здатні впоратися з великою кількістю інформації, згенерувати фото/відео чи аудіоматеріал, текст тощо.

Кабінет Міністрів України у грудні 2021 року затвердив Концепцію розвитку штучного інтелекту в Україні до 2030 року, відповідно до якої передбачено «впровадження технологій штучного інтелекту у сфері освіти, економіки, публічного

управління, кібербезпеки, оборони та інших сферах для забезпечення довгострокової конкурентоспроможності України на міжнародному ринку».

Основні властивості штучного інтелекту:

1. Навчання: ШІ може вдосконалювати свої здібності, збираючи та аналізуючи дані, здійснюючи прогнози та підбираючи найоптимальніші рішення.

2. Розуміння мови: ШІ може розуміти людську мову та взаємодіяти з людьми, включаючи голосові та текстові команди.

3. Сенсорна сприйнятливність: ШІ може збирати та аналізувати інформацію з різних джерел, включаючи зображення, звук та сенсорні дані.

4. Можливість прийняття рішень: ШІ може приймати рішення на основі зібраної інформації та розуміння контексту.

5. Креативність: ШІ може генерувати нові ідеї та рішення, які раніше не були знайдені.

6. Швидкість та точність.

ТОП-10 ІНСТРУМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

1. CHATGPT – робочий чат-бот зі штучним інтелектом, розроблений компанією OpenAI.

Використання ChatGPT в освіті, ймовірно, призведе до необхідності викладачам зосередитися на створенні творчих завдань та поступово відмовлятися від описових завдань, які у деяких гуманітарних дисциплінах складають більшість самостійної роботи, на відміну від технічних дисциплін, де, зазвичай, знання використовуються для вирішення технічних задач.

18 лютого 2023 року міністр цифрової трансформації Михайло Федоров повідомив, що після переговорів, офіційних листів, дзвінків та зустрічей з представниками OpenAI ChatGPT став доступним для реєстрації користувачам з України. Програма не працює лише на тимчасово окупованих росією українських територіях.

Посилання на ресурс

<https://chat.openai.com/>

2. СТВОРЕННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (Wepic, Tome, Gamma App)

Усі інструменти надають можливість редагувати презентацію, змінювати кольори, додавати зображення, текст, таблиці, відео та інші елементи. Також можна додавати свої власні зображення або скористатися генератором зображень, що використовує штучний інтелект, а також є можливість записати голос до презентації та додавати коментарі до слайдів.

Інструменти дозволяють поділитися презентацією онлайн за допомогою посилання або згенерованого QR-коду. Презентацію можна завантажити у форматі PDF, зображення.

Ці інструменти є чудовим способом швидкого і зручного створення презентацій на вашій мові на різні теми.

Приклад:

<http://surl.li/rksmj>

Приклад:

<http://surl.li/rksmp>

Посилання на ресурси:

Wepic:

<https://wepik.com/ai-presentations#rs=menu>

Tome:

<https://tome.app/>

Let's Start!

Gamma App:

<https://gamma.app/?lng=en>

3. СТВОРЕННЯ ВІДЕО ЗА ДОПОМОГОЮ ШІ: InVideo

InVideo – це онлайн-сервіс для створення відео, який використовує штучний інтелект для автоматизації багатьох процесів. Цей інноваційний інструмент дозволяє створювати відео без наявності великого досвіду в монтажі та дизайні. Він підходить для початківців і професіоналів, а також для освітніх цілей.

Відео розташоване на особистому YouTube-каналі автора статті.

<http://surl.li/rksoh>

Посилання на ресурс

<https://ai.invideo.io/workspace>

4. IDEOGRAM – ГЕНЕРАТОР ЗОБРАЖЕНЬ

Ideogram – це цікавий інноваційний проєкт в галузі генеративного мистецтва та штучного інтелекту. З його допомогою користувачі можуть легко створювати зображення з вражаючою типографією, чого раніше було важко досягти з іншими інструментами. Однак варто пам'ятати про деякі обмеження Ideogram, такі як відсутність деяких функцій (збільшення масштабу), що доступні в інших генераторах, та не завжди стабільні результати. З часом, з розвитком технології, цей інструмент може стати ще потужнішим та кориснішим.

Приклади генерації зображень за допомогою ресурсу Ideogram:

Посилання на ресурс: <https://ideogram.ai/login>

5. ОНЛАЙН-СЕРВІС ДЛЯ СТВОРЕННЯ ТЕСТІВ: CONKER.AI

На сучасному ринку технологій і швидко-

Рис. 1.
Зелена енергетика в Україні

Рис. 2.
Робоче місце електрика

Рис. 3.
Системи керування електроприводами (3D-модель)

зростаючій галузі штучного інтелекту з'являються нові продукти та сервіси, спрямовані на полегшення повсякденних завдань і поліпшення якості життя викладачів. Один із таких інноваційних сервісів, який надає можливість створювати тести, – це Conker.ai.

Однією з основних переваг Conker.ai є можливість використання української мови, що відкриває широкі можливості для користувачів з України та україномовної аудиторії по всьому світу.

Приклади створених тестів

<https://app.conker.ai/forms/zdzpkg/view>

<https://www.joinconker.com/ssuspu>

Посилання на ресурс <https://www.conker.ai/>

6. ІНСТРУМЕНТ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ РОБОТИ З PDF-ФАЙЛАМИ

ChatWithPDF.AI – це революційний інструмент, який змінює спосіб взаємодії з цифровими документами. Використовуючи можливості штучного інтелекту, він дозволяє користувачам безпосередньо спілкуватися зі своїми PDF-файлами, ставити запитання й отримувати миттєві відповіді. Часи нескінченного прокручування чи пошуку у великих документах минули. За допомогою ChatWithPDF.AI тепер користувачі можуть глибоко занурюватися у зміст, легко витягаючи цінну інформацію. Незалежно від того, чи ви студент, який розшифровує навчальні матеріали, чи професіонал, який орієнтується в складних контрактах, чи дослідник, якому потрібне швидке вилучення даних.

Посилання на ресурс [ChatWithPDF.AI](https://www.chatwithpdf.ai/)

7. СТВОРЕННЯ МЕНТАЛЬНИХ КАРТ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (CHATMIND, ALGORA EDUCATION)

Ментальна карта – це графічний організатор думок, ідей, концепцій та інформації. Вона відображає спрощений і візуальний зразок зв'язків між різними елементами ідей або теми. Ментальна карта може бути створена вручну на папері або за допомогою спеціального програмного забезпечення.

Algora Education є корисною платформою для тих, хто хоче створювати та організовувати свій навчальний матеріал онлайн

Посилання на ресурс <https://chatmind.tech/>

Посилання на ресурс <http://surl.li/rksrm>

8. ГЕНЕРАЦІЯ АУДІОТРАНСКРИПЦІЇ

Сервіси автоматичної транскрипції допоможуть заощадити час, гроші та стрес, перетворивши аудіо- та відеофайли на текст.

Посилання на ресурси

<http://Rev.com>

<http://Otter.ai>

<http://Sonix.ai>

9. MIDJOURNEY: НЕЙРОМЕРЕЖА ДЛЯ СТВОРЕННЯ РЕАЛІСТИЧНИХ ЗОБРАЖЕНЬ

Рис. 4.
Приклад зображення, що отримані від Midjourney

Midjourney – це нейромережа, що дозволяє користувачам створювати реалістичні зображення високої якості. Ця система використовує продуманий алгоритм та машинне навчання, щоб створювати вражаючі зображення, які неможливо відрізнити від реальних фотографій.

Посилання на ресурс <http://surl.li/rkssj>

10. ГЕНЕРАЦІЯ ЛОГОТИПІВ ТА СЛОГАНІВ

Дуже часто виникає потреба виокремити або індивідуалізувати авторські напрацювання, презентації або представити командну роботу на конференціях чи виступах. На допомогу прийде цей ресурс. Надзвичайно простий у використанні, за ключовими словами може надати не тільки логотип, а й створити слоган, підібрати кольорову гамму та надати екологічні шрифти.

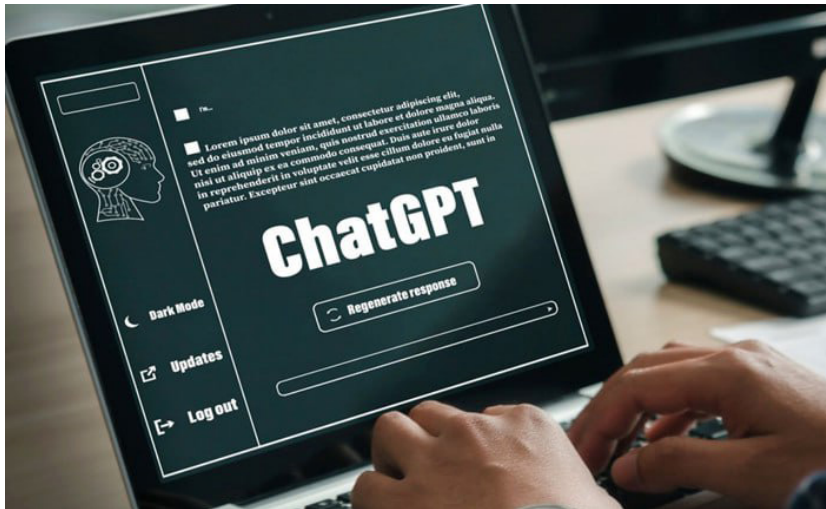

Рис. 5. Приклад генерації особистого логотипа

Сайт Looka має лише англійську версію і, на жаль, конструктор логотипів не підтримує українську мову. Проте, якщо потрібен логотип англійською, який матиме дуже професійний вигляд, можливо варто спробувати цей сервіс.

Посилання на ресурс:

<https://looka.com/explore>

Висновки. Найцінніше в нашому житті – це час, на який, на жаль, ми не можемо впливати, а представлені інструменти допоможуть значно його заощадити. Адже, наприклад, для генерації зображення або відео знадобиться всього лише декілька хвилин, звичайно, що потрібен час для додаткового редагування відео, щоб можна було створити україномовний відеоконтент навчальної дисципліни (не всі інструменти штучного інтелекту підтримують українську мову), проте він буде власним, авторським. Особливо це стосується спеціальних технічних дисциплін, коли викладач витрачає значну кількість часу для його пошуку, редагування, а подекуди і створення власного. Тому ця методична розробка покликана популяризувати використання інструментів

штучного інтелекту в освітній діяльності педагогів. Існує багато переконань, що штучний інтелект має свої недоліки, такі як надмірна залежність від технологій або можливість порушення приватності та безпеки даних, проте не слід забувати, що ці інструменти створені людиною.

Все ж таки, використання інструментів та онлайн-ресурсів штучного інтелекту покликано покращувати процес навчання, він не повинен повністю замінити людську взаємодію та керівництво. Здобувачам освіти все ще потрібна підтримка та експертиза викладачів, менторів для орієнтування в складних концепціях та розвитку критичного мислення. Тому важливо забезпечувати баланс між навчанням за допомогою штучного інтелекту та людським навчанням, щоб можна було гарантувати всебічну освіту.

Вже безліч галузей використовує в своїй роботі інструменти штучного інтелекту, такі як медицина, бізнес, маркетинг, електронні технології, дистанційне зондування Землі та багато іншого. Освіта не має стояти осторонь, а навпаки – активно набирати оберти в його застосуванні, дотримуючись збереження конфіденційності та приватної безпеки даних здобувачів освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р «Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>
2. Програма великої трансформації «Освіта 4.0: український світанок». URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/12/10/Osvita_4.0.ukrayinskyy.svitanok.pdf
3. ISO/IEC TR 24028:2020(en) Information technology – Artificial intelligence – Overview of trustworthiness in artificial intelligence URL: <https://www.iso.org/standard/77608.html> (дата звернення: 15.11.2023)
4. Штучний інтелект. Як він вплине на освіту. URL : <https://nus.org.ua/articles/shtuchnyj-intelekt-yak-vin-vplyne-na-osvitu/>
5. Інформаційний ресурс <https://uk.wikipedia.org/wiki/ChatGPT>
6. Інформаційний ресурс <https://educationpakhomova.blogspot.com/p/ai-in-education.html>

ВПЛИВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ВЗАЄМИНИ СТУДЕНТІВ

Ольга Коваленко
Юрій Ашурко,
викладачі Криворізького будівельного
фахового коледжу

Анотація. З початком введення ковідних обмежень, а потім повномасштабного вторгнення росії в Україну, дистанційне навчання стало вимушеною альтернативою традиційній освіті. У статті розглядається позитивний та негативний вплив такого навчання на взаємини студентів.

Abstract. With the beginning of the introduction of code restrictions, and then full-scale invasion of Russia into Ukraine, distance learning became forced alternative to traditional education. The article considers the positive and negative impact of such training on student relationships.

Зараз, через надзвичайно складні зовнішні обставини, дистанційне навчання стало не лише альтернативою традиційній освіті, але і необхідною складовою сучасної освіти. Велика кількість освітніх закладів в Україні перейшла на дистанційні форми навчання, надаючи студентам можливість отримувати знання і навички, не покидаючи стін свого дому. Дистанційне навчання розширює можливості здобувачів освіти, забезпечує доступ до навчання навіть у віддалених куточках країни, де раніше це було неможливо.

Проте поряд з безсумнівними перевагами дистанційного навчання мають місце і виклики. Одним із найважливіших аспектів цих викликів є вплив дистанційного навчання на взаємини студентів. Технологічні можливості, які надає дистанційне навчання, впливають на спосіб спілкування, взаємодії та створення спільного навчального середовища.

Однією з найбільших переваг дистанційного навчання є те, що здобувачі освіти можуть навчатися у зручному для них місці, незалежно від місця розташування освітнього закладу, а також досить часто і в зручний для них час, що особливо важливо для тих, хто працює чи має певні сімейні обставини. Дистанційне навчання також робить освіту доступною для людей з обмеже-

ними можливостями. Разом з тим, дистанційне навчання передбачає значний обсяг самостійної роботи. Студентам доводиться самостійно організувати свій навчальний процес, планувати свою діяльність та виконувати заплановане. Ця самостійність сприяє розвитку навичок управління часом та самодисципліни. Студенти багатьох вишів, завдяки дистанційному навчанню, мають можливість вступати в контакт зі студентами з інших закладів освіти, зокрема і закордонних. Це сприяє розширенню міжкультурних взаємодій і розвитку міжнародних стосунків. Глобалізація освіти стає дедалі актуальнішою, і дистанційне навчання відіграє ключову роль у цьому процесі.

На основі вивчення певних статистичних даних, дистанційне навчання дозволяє швидше зібрати інформацію про навчання студентів, що може бути використано для покращення якості освіти. Платформи навчання можуть відстежувати активність студентів та надавати необхідну інформацію викладачам та керівництву освітнього закладу. Оцінка студентів може бути об'єктивнішою завдяки цифровим інструментам.

Дистанційне навчання має низку позитивних аспектів, які можуть сприяти покращенню взаємин між студентами. Ці позитивні впливи відображаються на різних аспектах міжособистісних

відносин та сприяють формуванню активної та здорової студентської спільноти. Давайте розглянемо деякі з них:

1. Розширення географії співробітництва. Дистанційне навчання дозволяє студентам взаємодіяти з однодумцями з різних куточків світу. Це розширює їхні можливості для міжкультурного обміну та розуміння різних культур і підходів до навчання. Співробітництво на міжнародному рівні може створити нові дружні стосунки та розвинути культурну свідомість студентів.

2. Гнучкість у виборі соціального кола. Дистанційне навчання дає студентам можливість вільно вибирати та підтримувати контакти з однодумцями, які спільно цікавляться певною темою або мають подібні академічні цілі. Це створює сприятливий ґрунт для формування груп, де студенти можуть обмінюватися думками та досліджувати спільні інтереси.

3. Зниження стереотипів та попередження дискримінації. У віртуальному навчальному середовищі студенти можуть спілкуватися і взаємодіяти без традиційних стереотипів, які іноді можуть існувати в офлайн-середовищі. Це створює можливості для різних груп, не зважаючи на стать, расу, національність та інші аспекти, співпрацювати та взаємодіяти без перешкод.

4. Розвиток комунікаційних навичок. Онлайн-спілкування вимагає розвитку високорозвинених комунікаційних навичок. Студенти навчаються чітко виражати свої думки, слухати інших, сприймати критику та розвивати взаєморозуміння в електронному форматі. Ці навички можуть бути корисні не тільки у навчанні, але і в майбутній професійній діяльності та особистому житті.

5. Підтримка інклюзивності. Дистанційне навчання може бути доступнішим для студентів з обмеженими можливостями, оскільки вони можуть навчатися в комфортному для себе середовищі. Це дозволяє розвивати інклюзивні навчальні спільноти та забезпечувати рівні можливості для всіх студентів.

Позитивний вплив дистанційного навчання на взаємини студентів полягає в розширенні горизонтів і створенні нових можливостей для спілкування, співпраці та розвитку. Це може сприяти формуванню більш різноманітних і відкритих міжособистісних відносин серед студентів.

Незважаючи на багато позитивних аспектів, дистанційне навчання може мати і негативний вплив на взаємини між студентами. Ось деякі з найважливіших негативних аспектів:

1. Соціальна ізоляція та відчуженість. Відсутність фізичного контакту та можливості взаємодіяти обличчям до обличчя може призвести

до почуття соціальної ізоляції серед студентів. Вони можуть відчувати себе відокремленими від інших і прагнути більшої людської взаємодії.

2. Відсутність невербальної комунікації. У дистанційному навчанні бракує можливості спостерігати за невербальною комунікацією, такою як жести, міміка, тон голосу тощо. Це може ускладнювати розуміння чужих почуттів, намірів та відповідей, що призводить до можливих непорозумінь.

3. Відсутність спільного часу. Особиста взаємодія в університетському середовищі включає в себе багато неформального спілкування поза лекціями і семінарами. Відсутність цього спілкування може впливати на стосунки між студентами, оскільки вони можуть відчувати відсутність спільного досвіду та спільного часу, який зміцнює зв'язки.

4. Психологічний стрес і втома. Дистанційне навчання може бути психологічно виснажливим для деяких студентів. Вони можуть відчувати надмірний стрес внаслідок дефіциту спілкування або труднощів у вирішенні проблем в онлайн-середовищі.

5. Конфлікти та непорозуміння. Онлайн-комунікація може призвести до більшого ризику виникнення конфліктів і непорозумінь через відсутність спілкування віч-на-віч та можливість неправильного сприйняття текстових повідомлень. Це може погіршувати взаємини між студентами.

6. Відсутність спільних ініціатив і заходів. У дистанційному навчанні менше можливостей для організації спільних ініціатив, заходів та подій, які зміцнюють стосунки між студентами.

Ці негативні аспекти дистанційного навчання можуть створювати труднощі для розвитку взаємин серед студентів і вимагати додаткових зусиль для їх подолання. Важливо визнати ці виклики і шукати способи покращення взаємодії між студентами в онлайн-середовищі.

Викладачі відіграють важливу роль у формуванні та підтримці взаємин між студентами у дистанційному навчанні. Вони можуть створити сприятливе навчальне середовище, яке сприяє активній взаємодії та підтримці студентів. Ось деякі ключові аспекти ролі викладачів:

1. Створення сприятливого навчального середовища. Викладачі можуть створити онлайн-платформу, яка заохочує студентів до активної взаємодії. Це може включати в себе створення форумів для обговорення, чат-груп, а також можливість для студентів взаємодіяти в парах або невеликих групах.

2. Організація спільних онлайн-заходів. Викладачі можуть регулярно організовувати віртуальні зустрічі, вебінари та інші спільні заходи, де студенти мають можливість обговорювати навчальний матеріал, ділитися досвідом та спілкуватися поза межами формальних занять.

3. Підтримка студентів та підвищення моти-

вації. Викладачі можуть виявити індивідуальний підхід до студентів, підтримувати їхню активність у навчанні та допомагати вирішувати проблеми, які виникають під час дистанційного навчання. Мотивація студентів може бути збільшена шляхом створення цікавого та релевантного навчального матеріалу.

4. Фасилітація спільної роботи. Викладачі можуть пропонувати завдання, які вимагають спільної роботи між студентами. Це може сприяти розвитку комунікаційних навичок та співпраці.

5. Навчання комунікаційним навичкам. Важливо, щоб викладачі надавали студентам можливість навчитися комунікаційним навичкам, таким як чітке письмове спілкування, культурне обговорення, слухання інших тощо.

6. Моделювання позитивних взаємин. Викладачі можуть виступати в ролі прикладу, моделюючи позитивні стосунки, а також вирішувати конфлікти та непорозуміння із врахуванням культурних та інших аспектів життя.

7. Підвищення свідомості стосовно соціальної відповідальності. Викладачі можуть включати в навчальні програми теми, пов'язані з соціальною відповідальністю, справедливістю та іншими аспектами, які сприяють формуванню позитивних взаємин у суспільстві.

Роль викладачів у формуванні стосунків студентів у дистанційному навчанні є критичною, оскільки вони можуть створити середовище, де студенти відчувають підтримку, отримують мотивацію та стимул для активної взаємодії та співпраці.

Для поліпшення взаємин студентів у дистанційному навчанні можна вжити таких заходів:

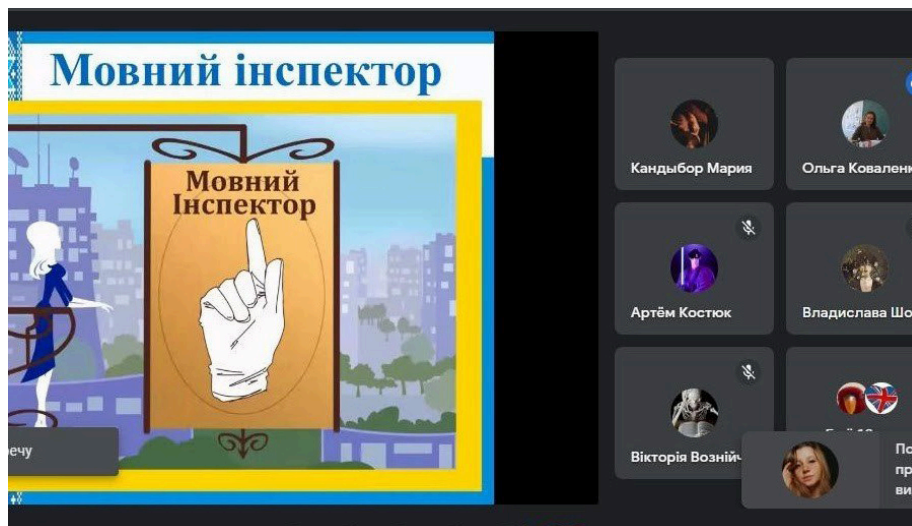
1. Сприяння активній взаємодії. Залучати студентів до спільних проєктів, форумів для обговорення та спільних вебінарів. Підтримка активної взаємодії допомагає створити спільноту, де студенти взаємодіють та співпрацюють.

2. Створення відкритих майданчиків для обговорення. Підтримувати створення груп у месенджерах або соціальних мережах для неформального спілкування та обговорення навчальних питань.

3. Організація віртуальних заходів та заходів для спільноти. Корисно проводити онлайн-зустрічі, віртуальні ігри, вебінари та інші події, які стимулюють соціальну взаємодію та співпрацю.

4. Надання підтримки студентам. Важливо, щоб студенти знали, де шукати підтримку в разі потреби. Забезпечте їх контактами викладачів та служб психологічної підтримки.

5. Навчання комунікаційним навичкам. Можна включити до навчальних програм навчання

комунікаційним навичкам, зокрема як вести віртуальні діалоги, слухати інших та висловлювати свої думки чітко та об'єктивно.

6. Заохочення взаємопідтримки та позитивного співробітництва. Добре заохочувати студентів підтримувати один одного, ділитися корисними ресурсами та навчальними матеріалами.

7. Використання інноваційних технологій. Використання сучасних інструментів для відеоконференцій, спільної роботи над документами та інших засобів сприяє ефективнішій співпраці студентів.

8. Залучення до вирішення конфліктів. Позитивним є надання студентам можливості вирішувати конфлікти та непорозуміння, і надавати підтримку в розв'язанні конфліктних ситуацій.

9. Спільні навчальні цілі та завдання. Корисно заохочувати студентів до встановлення спільних навчальних цілей та взаємодопомоги у досягненні їх.

10. Залучення до обговорення культурної різноманітності. Добре, якщо викладачі заохочують

студентів ділитися своїм культурним досвідом та розуміти різноманітність культур в онлайн-середовищі.

Загальний підхід має бути орієнтованим на побудову спільноти, де студенти відчувають підтримку, співпрацюють та розвивають позитивні взаємини.

Дистанційне навчання може впливати на взаємини студентів як позитивно, так і негативно. Позитивний вплив включає роз-

ширення географії співробітництва, гнучкість у виборі соціальних груп, зниження стереотипів та розвиток комунікаційних навичок. Дистанційне навчання також підтримує інклюзивність та створює можливості для студентів з обмеженими можливостями.

Проте негативним є соціальна ізоляція, відсутність невербальної комунікації та спільного часу, психологічний стрес, конфлікти та певні непорозуміння. Дистанційне навчання може створювати виклики для студентів, які відчувають відсутність соціального спілкування та взаємодії.

Для поліпшення взаємин студентів у дистанційному навчанні важливо сприяти активній взаємодії, створювати відкриті майданчики для обговорення, організувати віртуальні заходи, надавати підтримку студентам, навчати комунікаційним навичкам та сприяти позитивному співробітництву. Це сприятиме створенню здорового навчального середовища, де студенти взаємодіють та розвивають позитивні стосунки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амеліна О., Цуркан О. Дистанційне та змішане навчання. Досвід, поради, інструменти. – Основа. – 2022. – 148 с.
2. Андрущенко Н. Дистанційне навчання в Україні : експерименти, напрацювання, перспективи // Вища школа. – 2021. – № 5. – С. 60–63.
3. Буркіна Н. В. Самореалізація викладача вищого навчального закладу і дистанційне навчання // Рідна школа. – 2022. – № 4. – С. 39–41.
4. Заболоцький А. Використання технологій дистанційного навчання в організації роботи студентів денної форми навчання // Вища школа. – 2015. – № 4/5. – С. 60–64.
5. Методика дистанційного навчання : збірник статей / За редакцією В.А. Ребрини. – Хмельницький : ХОІППО, 2020. – 81с.

ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ВИКОНАННІ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ З ДИСЦИПЛІНИ «КОМП'ЮТЕРНА ГРАФІКА»

Володимир Кореновський,
викладач Бердичівського фахового коледжу
промисловості, економіки та права

Анотація. У статті виконаний аналіз інформаційно-цифрової компетентності студентів у машинобудуванні з урахуванням європейської рамки компонентів цифрової компетентності. Розглянуто стратегію розробки цифрового машинобудівного продукту, враховуючи сучасні конструкторські можливості систем автоматизованого проектування в машинобудуванні.

Abstract. The article analyses the information and digital competence of students in mechanical engineering, taking into account the European framework of digital competence components. The strategy for developing a digital engineering product is considered, taking into account the modern design capabilities of computer-aided design systems in mechanical engineering.

Викладання – це складний процес, що вимагає певної мети та спрямований на досягнення конкретних результатів. Викладачі також можуть бачити свою роботу як мистецтво, адже вони впливають на формування менталітету та світогляду своїх студентів.

Мета викладання полягає в передачі знань, навичок і цінностей студентам, сприянні їхньому особистісному і професійному розвитку, розкритті їхнього потенціалу та підготовці до життя в суспільстві. Викладання також спрямоване на розвиток критичного мислення, вміння аналізувати та розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими та розвивати творчість і ініціативу.

Комп'ютерні технології у машинобудуванні – це широкий спектр інструментів, програм та методів, які використовують комп'ютери для розробки, моделювання, аналізу та оптимізації машин, обладнання та компонентів. Ці технології включають у себе комп'ютерне моделювання та проектування, чисельне аналізування, візуалізацію результатів, симуляцію виробничих процесів, а також використання віртуальних практикумів та тренажерів для навчання та підготовки фахівців. Комп'ютерні технології в машинобудуванні дозволяють підвищити продуктивність, якість та

інноваційний потенціал у виробництві машин та механізмів.

Метою статті є опис інформаційно-цифрової компетентності студентів машинобудівних спеціальностей, яка у сучасному світі стає все важливішою, оскільки ці професії вимагають не лише технічних, але й цифрових навичок. Дисципліна "Комп'ютерна графіка" має важливе значення у їх формуванні.

Серед аспектів компетентностей, які студенти машинобудівних спеціальностей можуть отримати завдяки вивченню цієї дисципліни, можливо виокремити наступні:

1. Уміння студентами використовувати графічне програмне забезпечення для створення та редагування графіки.

2. Розуміння основ комп'ютерної графіки завдяки базовим знанням про алгоритми растрової та векторної графіки, методи рендерингу, принципи роботи з тривимірною графікою, а також знати основні техніки побудови, параметризації і оптимізації графічних моделей.

3. Навички роботи з CAD/CAM системами, які широко використовуються в сучасному машинобудуванні для проектування виробів та виробництва продукції.

4. Здатність до аналізу та вирішення проблем, які виникають в процесі вивчення комп'ютерної графіки. Студенти навчаються розв'язувати різноманітні графічні завдання та вирішувати проблеми, пов'язані з конструюванням, візуальним представленням та моделюванням віртуальних об'єктів. Це розвиває їхні аналітичні здібності та креативне мислення.

5. Робота в команді і співпраця з іншими спеціалістами у сфері машинобудування, такими як інженери, дизайнери, програмісти.

2. Зміст та завдання інформаційно-цифрової компетентності

В Законі України «Про вищу освіту» наведено визначення терміну «компетентність» як «здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей».

Закон України «Про освіту» (2017) [1]) використовує поняття «інформаційно-комунікаційна компетентність», зокрема Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти визначає інформаційно-комунікаційну компетентність як здатність учня використовувати інформаційно-комунікаційні технології та відповідні засоби для виконання особистісних і суспільно значущих завдань.

Інформаційно-цифрова компетентність – це набір знань, навичок і вмінь, які дозволяють ефективно працювати з інформацією та цифровими технологіями. Основне завдання інформаційно-цифрової компетентності полягає у забезпеченні особі можливості адаптуватися до сучасного інформаційного середовища та використовувати різноманітні цифрові ресурси для досягнення своїх особистих, навчальних та професійних цілей.

Графічне програмне забезпечення дозволяє створювати візуальні моделі, які допомагають студентам краще уявляти та розуміти складні концепції та процеси в машинобудуванні. Завдяки графічному програмному забезпеченню студенти мають можливість віртуально експериментувати з конструкціями та процесами виробництва без реальних витрат на матеріали та обладнання, що сприяє розвитку їхніх практичних навичок.

Використання сучасних технологій у освітньому процесі допомагає студентам отримати навички, які є важливими у сучасній машинобудівній промисловості, що підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку праці.

Згідно с Framework DigComp [2] визначення цифрової компетентії передбачає «впевнене, критичне та відповідальне використання та взаємодію з цифровими технологіями для навчання, роботи та участі в житті суспільства. Це визначається як поєднання знань, навичок і ставлення».

Рис. 1. Структура DigComp визначає ключові компоненти цифрової компетентності

Information and data literacy – Інформаційна грамотність і грамотність даних: сформулювати інформаційні потреби, знайти та отримати цифрові дані, інформацію та контент. Судити про актуальність джерела та його змісту. Для зберігання, керування та організації цифрових даних, інформації та вмісту.

Communication and collaboration – Комунікація та співпраця: взаємодіяти, спілкуватися та співпрацювати за допомогою цифрових технологій, усвідомлюючи культурне розмаїття та розмаїття поколінь. Брати участь у житті суспільства за допомогою державних і приватних цифрових послуг і громадянської участі. Щоб керувати цифровою присутністю, ідентичністю та репутацією.

Digital content creation – Створення цифрового вмісту: для створення та редагування цифрового вмісту. Для вдосконалення та інтеграції інформації та вмісту в існуючий масив знань, розуміючи, як застосовувати авторські права та ліцензії. Знати, як давати зрозумілі інструкції для комп'ютерної системи.

Safety – Безпека: для захисту пристроїв, вмісту, особистих даних і конфіденційності в цифровому середовищі. Захищати фізичне та психологічне здоров'я та знати про цифрові технології для соціального благополуччя та соціальної інтеграції.

Problem solving – Вирішення проблем: визначення потреб і проблем, а також вирішення концептуальних проблем і проблемних ситуацій

у цифровому середовищі. Використовувати цифрові інструменти для інноваційних процесів і продуктів. Щоб бути в курсі цифрової еволюції.

На основі Європейської рамки кваліфікацій можливо зазначити [6], що інформаційна грамотність і грамотність даних є ключовими навичками в сучасному цифровому світі, де доступ до інформації та обробка даних відіграють важливу роль у різних сферах життя.

Згідно з рамкою компонентів інформаційно-цифрової компетентності (рис.1) у машинобудівних розробках з допомогою САПР необхідно посилається на чинні в Україні стандарти ДСТУ, EN, DIN, ISO для того, щоб зменшити кількість розроблюваної інженерами документації і забезпечувати взаємозамінність і ремонтпридатність розробок.

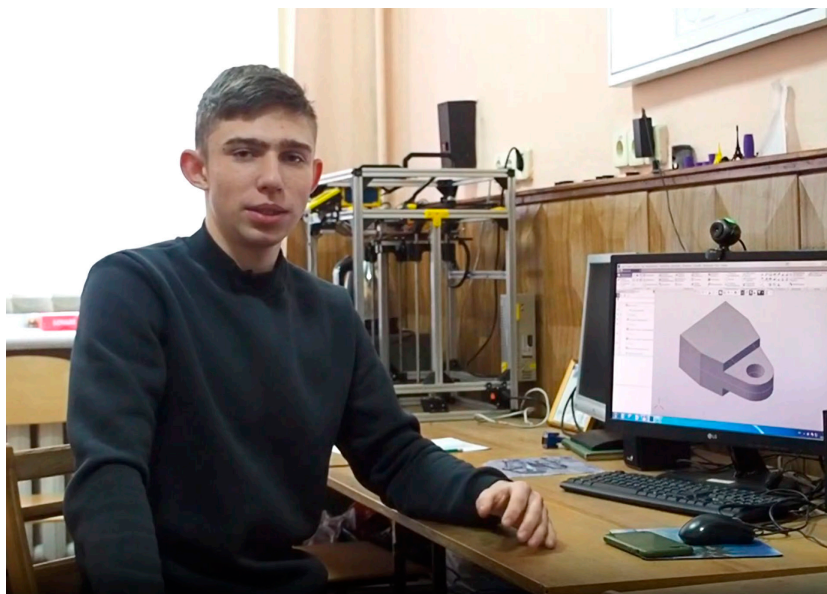
Програми для твердотільного параметричного проектування дозволяють створити цифровий контент з прив'язкою до умов заданого виробництва і з використанням відповідних стандартів, що діють в Україні. Від недавнього часу створюється власна база ДСТУ, але вона не охоплює багатьох сфер технічної діяльності, тому також широко використовуються міжнародні стандарти ISO і локальні стандарти країн Європейського союзу.

3. Стратегія розробки цифрового машинобудівного продукту

Перед початком роботи над машиною або апаратом необхідно виконати низку послідовних дій, які дозволять систематизувати роботу та розділити час на виконання певних етапів. Потреба ефективного та якісного процесу проектування технічних продуктів ґрунтується на підвищенні продуктивності роботи, зменшенні помилок, швидкому внесенні змін, оптимізації дизайну, покращенні співпраці між спеціалістами, що одночасно працюють над проектом.

Під час проектування деталей машин і машини в цілому у 3D-форматі, важливо враховувати конструкцію деталі, її місце в машині і способи утворення поверхонь методами моделювання [3]:

- моделі деталей мають містити вимоги щодо точності і відповідати реальним геометричним параметрам та розмірам;
- геометрія деталі правильна і без дефектів, таких як перетини, дублювання ескізів, гра-

ней або форм поверхонь;

- оптимізована топологія моделей для покращення ефективності створюваного системою програмного коду і об'єму файлів, а також зручності та продуктивності використання в подальшому проектуванні;
- ескізи, за якими формуються наступні операції, мають бути визначеними розмірними і параметричними залежностями;
- матеріали та текстури мають вказуватись для визначення характеристик моделі і для кращого візуального представлення деталей.

Під час формування моделей в 3D-форматі для використання в системах автоматизованого проектування (САПР) необхідно враховувати такі аспекти:

1. Коректність зв'язків та точність взаємодії між компонентами.
2. Оптимізація моделей для забезпечення ефективного редагування та керування.
3. Правильне масштабування та відповідність реальним розмірам і параметрам.
4. Наявність необхідної документації, такої як креслення та специфікації.
5. Використання стандартних компонентів для спрощення процесу створення моделей.
6. Використання відповідних матеріалів та текстур для кращого візуального представлення.
7. Сумісність збережених файлів із форматами, що підтримуються програмою САПР.

Всі ці етапи допомагають забезпечити ефективний та якісний процес розроблення машин з використанням систем автоматизованого проектування і розробки. Загалом, стратегія розробки машин в системах автоматизованого проектування обґрунтовується перевагами, які вона дає, зокрема такими, як підвищення продуктивності,

зменшення помилок та оптимізація процесів.

4. Завдання для практичних занять з дисципліни «Комп'ютерна графіка»

Практичні заняття для студентів машинобудівних спеціальностей можуть бути спрямовані на розвиток практичних навичок і вмінь, необхідних для успішної роботи в галузі машинобудування. Основними завданнями таких практичних занять можуть бути:

1. Виконання конструкторських завдань, де студенти можуть працювати над конструкторськими завданнями, розробляти і креслити деталі, складати моделі або робити креслення для виробів машинобудівної тематики.

2. Виготовлення макетів та прототипів, де студенти можуть створювати макети або прототипи механізмів, які вони розробляли на попередніх етапах. Це може включати в себе використання 3D-друку або виготовлення деталей з різних матеріалів для подальшого тестування та аналізу.

3. Проведення технічних вимірювань та аналіз результатів, де студенти можуть навчатися використовувати різноманітні вимірювальні прилади та обладнання для здійснення технічних ви-

мірювань на механічних деталях чи механізмах. Після цього вони можуть аналізувати отримані дані та робити висновки щодо якості та ефективності виробу.

4. Робота з програмним забезпеченням для моделювання та аналізу, де студенти можуть вивчати та використовувати спеціалізоване програмне забезпечення для моделювання різних інженерних систем, проведення аналізу стресу, теплопередачі та інших параметрів, що важливі для машинобудування.

5. Командна робота та проектна діяльність, де студенти можуть працювати в команді над конкретними проектами машинобудівної тематики.

Згідно із завданням визначаємо розміри з'єднань вузла кріплення, що складається з корпусу, вилки, зварного кронштейну і кріпильних виробів, розміри яких приймаємо відповідно до геометричного розрахунку.

Моделі відповідно до заданого варіанта розробляємо командами твердотілого моделювання в режимі **part** з площини Зверху **Top plane** симетричним Видавлюванням **Extruded Boss/Base** (опція **Mid Plane**), Вірізання **Extruded Cut**.

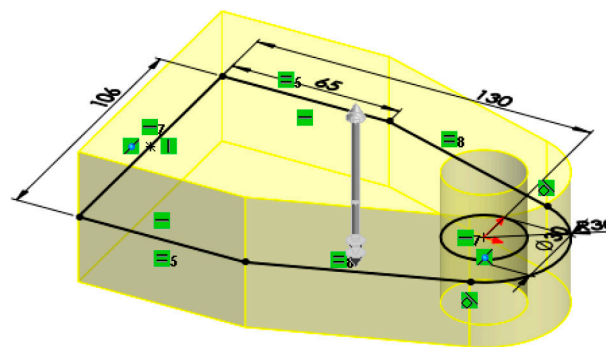
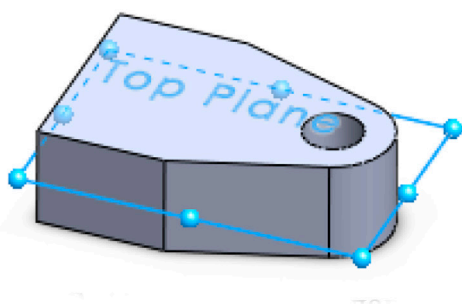

Рис. 2. Симетричне видавлювання

Складається модель накладання взаємообмежень **Mate** (**Assembly toolbar**) сполучення (панель інструментів збірки).

Coincident Mate (сполучення збігом) застосовуємо для об'єктів – бокових площин і точок граней.

Concentric Mate (концентричне сполучення) застосовуємо для отворів і радіусів.

Distance Mate (сполучення відстанню) застосовуємо для віддалених об'єктів.

Lock Mate (сполучення блокуванням) – для базових об'єктів.

Крім вказаного, ребро кронштейна можливо створити з дерева побудови моделі активацією відповідної команди. Кожному елементу кронштейна необхідно вказати матеріал **Plain Carbon Steel** (звичайна вуглецева сталь).

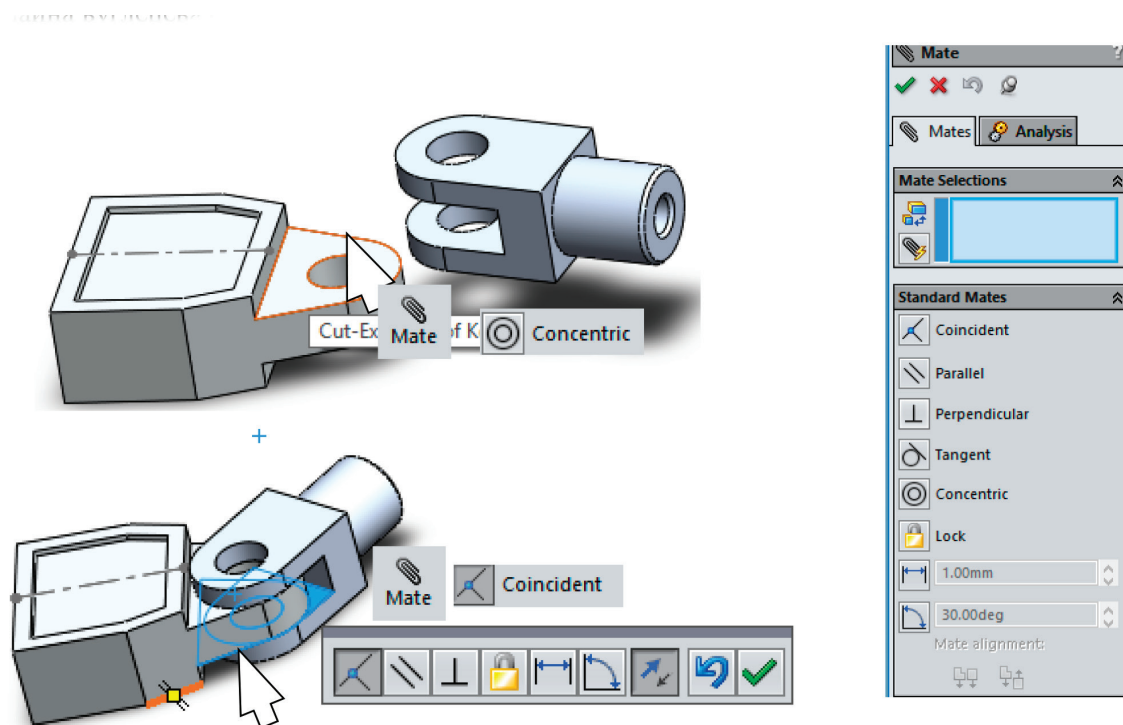

Рис. 3. Побудова моделі із застосуванням сполучень (Mate)

Додавання стандартних елементів з бібліотек Toolbox виконується з бібліотеки Design Library. Системи стандартів класифіковані за регіонами їх використання і позначені відповідними прапорами країн. Наприклад, система стандартів Din Німеччини, система міжнародних стандартів ISO.

5. Побудова креслення в практичній роботі з дисципліни «Комп'ютерна графіка» в системі SolidWorks

В SolidWorks створення двовимірних креслень можливе з допомогою автоматичної генерації креслярських видів (проекційних зображень) на основі 3D-моделі деталі або вузла.

Змінювати параметри поточних виглядів можливо з вкладки **Менеджер Властивостей (Property Manager)**, що знаходиться поруч з **Деревом проєктування (Feature Manager Design Tree)**.

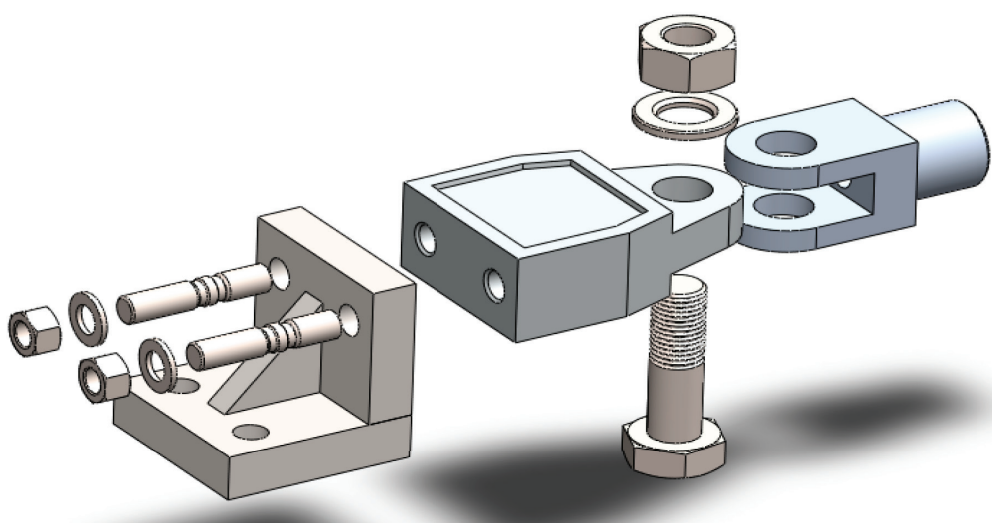

Рис. 4. Рознесене представлення моделі

Програма автоматично заповнює також дані основного напису, якщо такі були вказані в моделі: назву деталі, масу, матеріал і дозволяє створювати основні написи з гіперактивними посиланнями на властивості об'єктів моделі (Link To Property). При виконанні команди Примітка по замовчуванню активна Автовиноска (Auto Leader), тому під час роботи з таблицею її варто вимкнути командою Без виноска (No Leader).

Відповідно до вимог стандарту ДСТУ EN ISO

7200, оформлення основних написів виконується згідно з наведеним прикладом.

При редагуванні основного напису Редагувати формат аркуша (Edit Sheet Format) можливо зберігати зміни у шаблонах форматів командою Головного меню Файл (File) – Зберегти формат аркуша (Save Sheet Format).

Для коректної роботи посилань необхідно у файлі моделі виконати підготовчі налаштування одиниць вимірювання.

Відповідальна організація ABC 2	Технічне узгодження Патриція Джонсон	Вид документа Часткова-повна збірка приладу	Статус документа опублікований			
Власник документа	Розробник документа: Джейн Сміт	Назва, додаткова назва	AB123 456-7			
	Документ затверджено: Девід Браун	Монтажна плата Збірка із затискачем	Інд. змін. А	Дата видання: 2002-05-14	Мова: de	Аркуш 1/5
180 мм						
Матеріал \$PRPSHEET:{Material}			Маса (кг) \$PRPSHEET:{Weight}	Масштаб 1:1		
Відповідальна організація МОНУ	Технічне узгодження \$PRPSHEET:{CheckedBy}	Вид документа Практична робота	Статус документа Навчальний			
 БФКПЕП	Розробник документа \$PRPSHEET:{DrawnBy}	Назва, додаткова назва	\$PRPSHEET:{SW-File Name(File Name)}			
	Документ затверджено ☒	\$PRPSHEET:{DESCRIPTION}	Інд. змін. А	Дата видання: 30.09.2023	Мова: UKR	Аркуш 1/1
ДСТУ EN ISO 7200			ДСТУ ISO 5457		Формат A4	

Рис. 5. Формування параметризованого основного напису

Згідно із сформованим основним написом маємо зв'язані параметри з властивостями тривимірної моделі:

\$PRPSHEET:{Material} – значення матеріалу;

\$PRPSHEET:{Weight} – значення ваги;

\$PRPSHEET:{CheckedBy} – ім'я керівника проєкту;

\$PRPSHEET:{DrawnBy} – ім'я розробника документа;

\$PRPSHEET:{Description} – опис деталі (проєкту);

\$PRP:"SW-Created Date(Created Date)" – точна дата;

\$PRP:"SW-Total Sheets(Total Sheets)" – кількість аркушів документа;

\$PRPSHEET:"SW-File Name(File Name)" – назва файлу;

\$PRP:"SW-Sheet Scale(Sheet Scale)" – масштаб документа та інші за потребою.

Такі атрибути необхідно додавати до всіх моделей, і вони згодом будуть відтворені в кресленнях.

Додавання атрибутів можливе зі спадного списку або введенням вручну з клавіатури.

За наявності властивості в моделі, обираємо її значення в полі Значення/Текстовий вираз (Value/ Text Expression). Якщо модель обчислює значення, то у полі Оцінене значення (Evaluated Value) одразу буде видно результат.

Поле Матеріал (Material) – для моделі не може бути однозначно визначене через наявність декількох матеріалів у складі збірки.

На креслення також можливо додавати двомірні вигляди стандартних деталей шляхом перетягування мишкою з меню Toolbox деталі, попередньо налаштованої за необхідними критеріями. Система генерує тривимірну модель у системній директорії C:\SolidWorks Data\CopiedParts, завдяки чому можливе наступне створення двовимірної проєкції.

Для створення креслення складальної одиниці необхідно скористатись стандартними шаблонами форматів. При цьому додати вигляди у заданому масштабі. Для формування вигляду за побудованою конфігурацією вибух-схеми необхідно у властивостях вигляду (Properties) (виклик ПКМ) у режимі креслення Drawing обрати опцію Show in exploded state.

Summary information

Summary Custom Configuration Specific

Delete BOM quantity: - None - Edit List

	Property Name	Type	Value / Text Expression	Evaluated Value
1	Weight	Text	"SW-Mass@00.001.SLDPRТ"	3.85
2	Description	Text	Основа	Основа
3	Material	Text	"SW-Material@00.001.SLDPRТ"	Gray Cast Iron
4	DrawnBy	Text	Студент	Студент
5	PartNo	Text	133.Mx404.00.001	133.Mx404.00.001
6	CheckedBy	Text	Викладач	Викладач
7	<Type a new property>			

Рис. 6. Додавання властивостей користувача до моделі

Для автоматизованої побудови специфікації можливо скористатись командою Tables-Bill of Materials, обрати активний вигляд ЛКМ і вказати положення маркера розташування таблиці на графічній частині. Для додавання виносних елементів по деталях на вигляді в автоматичному режимі, необхідно скористатись командою Auto Baloon. Відредагувати отримані позиції для найкращого вигляду креслення.

У разі потреби можливо змінити відображення виносних елементів з головного меню Інструменти (Tools) - Опції (Options) - Властивості документа (Document Properties) - Виноски (Balloons). Зокрема у розділі Прості виноски (Single balloon) визначити стиль Підкреслення (Underline) для

кращої адаптації з традиційним представленням креслень в Україні.

Постановку зварних швів на кресленні вузла виконати інструментом Weld Symbol зі стрічки меню панелі інструментів Annotation (Анотування).

Постановку шорсткості на кресленнях виконати інструментом Surface Finish зі стрічки меню панелі інструментів Annotation (Анотування).

Підвищення мотивації до навчання та отримання знань з обраної спеціальності забезпечується використанням інтерактивних віртуальних практикумів та тренажерів, може зробити навчання цікавішим та захоплюючим для студентів, стимулює їх активність у процесі навчання.

ITEM NO.	PART NUMBER	DESCRIPTION	QTY.
1	00.001	Корпус M27	1
2	00.002	Вилка M27	1
3	DIN 835 - M16 x 50 --- 38C		2
4	01.000 CK	Кронштейн	1
5	Washer ISO 7089 - 16		2
6	ISO 7412 - M27 x 90 --- 44-WS		1
7	Washer ISO 7416 - 27		1
8	Hexagon NUT ISO - 7414 - M27 - D - N		1
9	Hexagon NUT ISO - 7414 - M16 - D - N		2

Список використаних джерел

Матеріал		Маса (кг)	Масштаб
		9,67	1:2
Володітель організація	Технічне завдання	Вид виконання	Статус документа
МОНУ	Викладач	Проектна робота	Начальник Б
Розробник документа	Назва додаткової назви	Вузел кріплення	
Студент	ВУЗЕА КРІПЛЕННЯ		
Діагност затвердження	Індивідуальні	Дата видання:	МОВА: ДР КШ
	1	01.11.2022	UKR 1/2
ДОУ ВК ІВСТ 388		ДОУ ІВСТ 467	

Рис. 7. Приклад виконання складального креслення

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ТЕСТУВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Марія Романюк,
викладач ВСП «Фаховий коледж інформаційних технологій НУ «Львівська політехніка»»

Анотація. Стрімкий розвиток сучасних комп'ютерних технологій розширює спектр можливостей викладача щодо підготовки змістовних, цікавих занять, під час яких разом зі студентами отримує задоволення від захопливого процесу пізнання. Покоління, що виросло на мобільних пристроях, новітніх інформаційних технологіях, вимагає динамічного освітнього процесу. Стаття розкриває можливості використання онлайн-тестування на заняттях біології та хімії.

Abstract: The rapid development of modern computer technologies expands the range of opportunities for teachers to prepare meaningful, interesting classes, during which they enjoy the fascinating process of learning together with students. The generation that has grown up with mobile devices and the latest information technologies requires a dynamic educational process. The article reveals the possibilities of using online testing in biology and chemistry classes.

Провідна педагогічна ідея застосування онлайн-тестування полягає у формуванні інформаційно-комунікаційної компетентності студентів, покращення якості знань, формування інтересу до отримання нових знань та пошукової діяльності, інтенсифікації навчання за рахунок використання хмарного освітнього середовища, оскільки покоління, що виросло на мобільних пристроях, новітніх інформаційних технологіях, вимагає динамічного освітнього процесу [2].

Коли виникає вимушена і нагальна потреба дистанційного навчання, на допомогу приходять сучасні технології, які змінюють форми організації освітньо-виховного процесу. Сучасний світ динамічний, мобільний, тому молода людина краще реагує, відгукується на нове в навчанні. З розвитком сучасних технологій, поширенням і доступністю інтернет-зв'язку відкриваються унікальні можливості для освіти. Інтернет – це не лише невичерпна скарбниця освітньої інформації, а й джерело активної інтелектуальної діяль-

ності сучасного студента, який має необмежені можливості для одержання знань, удосконалення умінь, навичок. Викладачеві, в свою чергу, надається можливість оптимізувати систему контролю, зокрема переводячи тестування в онлайн-режим. Отже, метою статті є визначення можливостей системи онлайн-тестування й опис методики створення таких тестів в інтернеті.

Використання хмарних технологій інтернету є одним із інноваційних засобів вивчення дисциплін, який дозволяє стимулювати пізнавальний інтерес студентів і вивільнити чимало часу для творчої співпраці викладача та студента.

Під час роботи з хмарними сервісами для організації роботи зі студентами постає багато проблем мотиваційного, дидактичного, організаційного характеру. У навчанні, особливо для виконання домашніх завдань, студенти вже добре адаптувалися до використання різних інтернет-ресурсів. Молодь активно використовує пошук

різноманітної інформації, різні форми готових домашніх завдань, обговорює навчальні проблеми у соціальних мережах. Тому чимало часу та зусиль забирає осмислення та дослідження шляхів застосування хмарного середовища у процесі навчання своїй дисципліні.

На сьогоднішній день онлайн-тестування є одним з кращих способів перевірки знань. Основний принцип тестування полягає у використанні стандартизованих задач і питань, які мають певну шкалу значущості [2].

На мою думку, однією із переваг онлайн-тестування є висока швидкість та універсальність. За короткий час можна перевірити знання з урахуванням великого обсягу вивченого матеріалу. Завдяки використанню онлайн-тестів є можливість зробити завдання з окремої теми або усього блоку, розмістити їх в хронологічному порядку або в розкид, за рівнем складності або вибрати тільки один рівень, скласти завдання з однією відповіддю або з декількома.

Тестова форма перевірки дозволяє прибрати людський фактор (суб'єктивна або упереджена думка викладача, особисте ставлення, погане самопочуття), а розроблена шкала оцінювання та чіткі критерії відповідей та оцінок дають точний результат, дозволяють зробити тестування прозорим для всіх учасників освітнього процесу (навіть якщо тест перевірить сам студент, його товариш або інший викладач).

Ще одна перевага – відсутність необхідності взаємодії з викладачем/студентом в процесі виконання, що є перевагою під час занять, які рідко проводяться (а також під час дистанційного на-

вчання).

За цілями тести в електронному форматі діляться на два типи: навчальні та атестаційні.

Навчальні допомагають закріпити вивчений матеріал. Зазвичай такі тести проводять після кожної теми. Умови досить зручні, немає обмежень за часом.

Атестаційні онлайн-тести допомагають перевірити рівень знань студентів. Обов'язкові умови: обмеження за часом, одна спроба на відповідь, немає пояснень до кожної помилки [3].

У своїй роботі я використовую платформу Classtime, щоб залучити кожного студента та отримати миттєву візуалізацію прогресу всієї групи. Classtime не потребує встановлення на гаджет, а працює за покликанням. Викладач може відстежувати весь прогрес через свій акаунт. Студентам не треба створювати свої акаунти, а лише зайти за кодом, який надає викладач.

На сьогодні Classtime для домашніх завдань можна використовувати в двох варіантах:

1. Тренування в будь-якому темпі завдяки функції "Попередній перегляд". Треба поширити посилання, результати викладач не побачить.

2. Повноцінне проведення сесій з результатами та зворотним зв'язком для кожного студента. Треба поширити посилання, результати відображаються в режимі реального часу, як і в будь-якій іншій сесії [4].

Під час своїх занять я також використовую "Kahoot!". Це навчальна платформа, за допомогою якої можна проводити інтерактивні заняття та перевірку знань студентів за допомогою онлайн-тестування. Отримати доступ до неї можна через веббраузер або додаток Kahoot у Google Play або App Store.

Платформа дозволяє проводити тестування двома способами:

- віртуальний клас (virtual classroom) – тестування можна пройти разом із студентами в аудиторії. У цьому випадку питання та варіанти відповідей з'являються на екрані проєктора або комп'ютера викладача, а відповідають студенти зі своїх мобільних телефонів або комп'ютерів;

- самостійне навчання (for self placed learning) – студенти проходять тестування самостійно, питання та варіанти відповідей з'являються на екрані їхніх комп'ютерів чи смартфонів. Обравши цей спосіб, викладач має можливість встановити дату та період часу, протягом якого тестування буде відкритим.

Як використовувати «Kahoot!» у освітньому процесі? Платформа є зручним інструментом для створення тестів, які можна використовувати для: поточного та модульного контролю знань

студентів; самостійного навчання та самоконтролю; підготовки до модулів та іспитів; опитування думки студентів та ін. [5].

Ще одна платформа, яка допомагає мені у роботі та заохочує студентів до вивчення предмету, – це Quizizz. Принцип роботи Quizizz нагадує роботу в Kahoot, але має дві суттєві відмінності. По-перше, якщо запустити тест в аудиторії, то студенти зможуть відповідати на запитання, рухаючись кожен у своєму темпі, незалежно від швидкості відповідей інших учасників. По-друге, виконання тесту, створеного в Quizizz, можна планувати. А це означає, що його можна пропонувати в якості домашньої роботи. Для виконання тесту в аудиторії відкрийте свій тест і натисніть Play Live. За режиму Live (коли тест виконується в аудиторії) моніторинг здійснюється миттєво. Викладач бачить прогрес кожного студента. За використання тесту в якості домашньої роботи виберіть Homework і встановіть термін, до якого домашня робота має бути виконана. За режиму Homework результати виконання тесту будуть відображатися на вкладці My Reports [1].

Під час тестування студенти миттєво бачать результат проходження завдань і, готуючись до занять, можуть ще доопрацювати необхідний матеріал дисципліни.

Для контролю знань цей сервіс можна використовувати на підсумковому занятті або під час виконання підсумкової роботи, відкривши доступ до завдань в день його проходження.

LearningApps.org – онлайн-сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні вправи. Він є конструктором для розробки різноманітних завдань з різних предметних галузей для використання і на заняттях, і в позанавчальний час, і для малечі, і для старшокласників.

Сервіс Learningapps є додатком Web 2.0 для

підтримки освітніх процесів у освітніх закладах різних типів. Конструктор Learningapps призначений для розробки, зберігання інтерактивних завдань з різних предметних дисциплін, за допомогою яких студенти можуть перевірити і закріпити свої знання в ігровій формі, що сприяє формуванню їх пізнавального інтересу. Сервіс Learningapps надає можливість отримання коду для того, щоб інтерактивні завдання були розміщені на сторінках сайтів або блогів викладачів і студентів [6].

Використовуючи на своїх заняттях інтерактивний ресурс Learning Apps, хотілося б підкреслити різноманітні його можливості. Ресурс є конструктором інтерактивних додатків. Використання сервісу безкоштовне, достатньо простої реєстрації. Доступ до готових ресурсів відкритий і для незареєстрованих користувачів. Ви можете використовувати завдання, складені вашими колегами, скопіювавши посилання вниз завдання, ділитися посиланнями з колегами і студентами.

Загалом, впровадження онлайн-тестування значно підвищує ефективність навчання, дозволяє учасникам освітнього процесу краще організувати свій робочий час. Використання вищеперерахованих ресурсів сприяє розвитку у студентів: мотивації та інтересу до навчання, самостійної пізнавальної діяльності, навичок мислення високого рівня, інтелектуальних умінь тощо. Стрімкий розвиток сучасних комп'ютерних технологій розширює спектр можливостей викладача щодо підготовки змістовних, цікавих занять, під час яких він разом зі студентами отримує задоволення від захопливого процесу пізнання, а внесення таких «родзинок» у зміст заняття активізує навчально-пізнавальну діяльність, покращує якість та результативність освітньої діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сучасні програмні засоби навчання. Комп'ютерні технології навчання. Комп'ютер у школі і сім'ї. – № 6. – 2017.
2. <http://new.makinfo.org.ua/index.php/novyny-viddilennia-zahalnoosvitnia-pidhotovka/569-vikoristannya-onlajn-testuvannya-dlya-organizatsiji-distantsijnogo-navchannya-v-umov>
3. <https://www.mynizhyn.com/news/ukraina-i-svit/16122-onlajn-tjesti-dlja-uchn-v-vidi-osoblivost-ta-pjerjevagi.html>
4. <https://help.classtime.com/en/articles/>
5. https://osvita.ua/vnz/high_school/73080/
6. <http://internet-servisi.blogspot.com/p/learning-apps.html>

ВИКОРИСТАННЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Вікторія Владимірова,
викладач Краматорського фахового коледжу
технологій та дизайну

Анотація. Стаття присвячена вивченню використання засобів візуалізації під час дистанційного навчання зарубіжної та української літератури у закладах фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану. Метою статті є аналіз доцільності використання цифрових засобів для створення візуалу. Описано сервіси та алгоритми роботи по створенню практичних завдань для кращого засвоєння навчального матеріалу.

Abstract: The author devoted the article to the study of the use of visualization tools during distance learning of foreign and Ukrainian literature in institutions of professional pre-higher education under martial law. The purpose of the article is to analyze the expediency of using digital tools to create a visual. Services and work algorithms for creating practical tasks for better assimilation of educational material are described.

Візуалізація в освітньому процесі відіграє важливу роль у підтримці логічних операцій на всіх етапах навчання. Це не лише сприяє розвитку асоціативного мислення та концентрації уваги, але також підвищує інтерес до пізнання. Сучасні технології дозволяють унаочнити інформацію, полегшуючи сприйняття навчального матеріалу та сприяючи подальшій самоосвіті студентів. Візуалізація допомагає здобувачам освіти, які мають «кліпове» мислення та швидко переключають увагу, краще сприймати інформацію, виділити істотне та розвивати аналітичні навички.

Сутність технології візуалізації навчального матеріалу полягає в єдності методичних прийомів включення в освітній процес візуальних моделей; систематичного використання моделей одного виду або їх поєднання; навчання здобувачів освіти прийомом раціональної обробки інформації та її когнітивно-графічного уявлення.

Сучасними формами навчального візуалу є: опорні конспекти, фрейми, логічно-символьні моделі, блок-схеми, граф-схеми, динамічні мо-

делі, ментальні карти, інтерактивні стрічки часу, інтернет-меми, хмари тегів тощо. Дослідження, проведені вченими, довели недоліки традиційних методів навчання і виявилось, що навчальні конспекти, написані зі слів лектора, монотонні та нецікаві, а їх традиційний формат – це спосіб знизити свої інтелектуальні здібності. Тому сучасна методика викладання вимагає зміни підходів до методів традиційного викладання та мислення.

Розберемо на прикладі декілька прийомів застосування візуалізації на заняттях з української та зарубіжної літератури.

Створення мапи думок. Детальний алгоритм

Мапа думок – це революційний інструмент мислення, ця техніка допоможе здобувачам освіти обробляти інформацію, придумувати нові ідеї, зміцнювати пам'ять, отримувати максимум від дозвілля та покращити ефективність праці.

Отже, як виглядає процес створення мапи думок? Розглянемо детальний алгоритм створення основної мапи. Що для цього необхідно: великий

аркуш звичайного білого паперу; кольорові ручки або олівці; мозок; прагнення до нового; уява; будь-який онлайн-сервіс для створення Mind Map; тема, яку викладач пропонує студентіві дослідити.

Якісна мапа думок має три головні характеристики:

1. Центральне зображення, яке позначає основний предмет розгляду. Наприклад, якщо ви використовуєте мапу думок для художнього аналізу літературного твору, можете розмістити в центрі малюнок-асоціацію до художнього твору. Для цього зовсім не потрібні якісь особливі художні здібності.

2. Товсті гілки, що променями відходять від центрального зображення. Це основні теми, що стосуються предмета розгляду, і кожна з них намальована іншим кольором. Із цих основних гілок своєю чергою проростають дочірні гілки – розгалуження другого та третього рівня, пов'язані з віддаленішими асоціаціями.

3. На кожній гілці розміщується одне основне зображення або слово.

Ці попередні характеристики слугують кістяком для реалізації подальших кроків створення ментальної карти.

Крок 1. Запропонуйте студентам покласти перед собою аркуш паперу в альбомній орієнтації (тобто горизонтально). У центрі аркуша, використовуючи принаймні три різних кольори, намалюйте зображення, яке є предметом розгляду. В нашому прикладі – це творчість Альбера Камю (1913–1960).

Крок 2

Оберіть колір і намалюйте товсту гілку, що відходить від центрального зображення, наче гілля від стовбура дерева. Ви можете просто намалювати дві паралельні лінії, що відходять від центру, а потім з'єднати їх в одній точці. Надайте цій гілці вигнутої форми – така візуальна хитрість привабить мозок і підвищить імовірність запам'ятовування інформації на цьому відгалуженні.

Затонуйте гілку. Її товщина символізує важливість цієї асоціації в ієрархії вашої мапи думок.

Крок 3

Підпишіть гілку одним словом, використовуючи великі літери. У мапі думок про творчість А. Камю, ви можете підписати гілки словами «РОМАНИ», «ФІЛОСОФІЯ» або «ДРАМАТУРГІЯ». Щоб не писати слів, можна намалювати маску чуми, великий камінь або фігуру людини.

Крок 4

Намалюйте пагони другого рівня, що відгалужуються від головної гілки. Потім від них намалюйте пагони третього рівня. На кожній гілці на-

пишіть ключове слово, або намалюйте символ, або поєднайте слово з символом. Кожна гілка повинна мати свій символ. Квапитися не варто: деякі гілки спершу можуть залишатися порожніми – це спонукатиме ваш мозок заповнювати прогалини.

Крок 5

Оберіть інший колір і створіть наступну головну гілку, що відходить від центрального зображення. (Багатьом новачкам найлегше малювати за годинниковою стрілкою, але працюйте, як вам зручно). Аналогічно намалюйте на ній пагони другого і третього рівнів і позначте їх. Продовжуйте додавати нові головні гілки, поки їх не буде близько п'яти-шести, щоб із ними далі працювати.

Крок 6

Тепер, коли у вас є головні гілки, пересувайтесь мапою думок навмання, перестрибуючи з гілки на гілку, заповнюйте будь-які прогалини і додавайте нові відгалуження, якщо у вас виникають якісь ідеї чи асоціації.

Крок 7

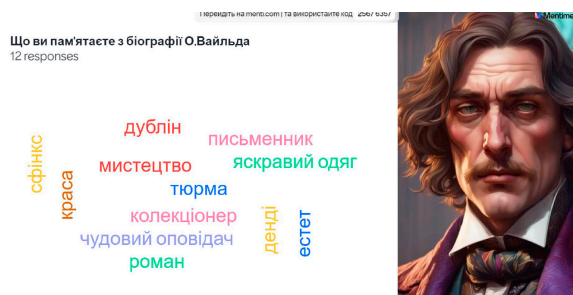
За бажанням додавайте стрілки, криві чи сполучні лінії між пагонами головних гілок, аби підсилити зв'язки між ними.

І все! – нарешті створили мапу думок.

Створення хмари слів за допомогою сервісу Mentimeter та сервісу Night café

Хмари слів зручно створювати синхронно під час дистанційного навчального заняття за допомогою сервісу <https://www.mentimeter.com/>. Це онлайн-сервіс для створення інтерактивних презентацій, опитування, голосування, проведення вікторин в режимі реального часу. Цей сервіс дає змогу перетворити синхронне онлайн-заняття на діалог. Щоб хмаринка слів мала яскравий візуал, необхідно скористатись сервісом Night café, він перетворить будь який текст на неповторну яскраву композицію.

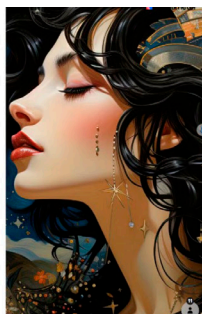
Під час навчального заняття з зарубіжної літератури студентам було запропоновано завдання написати слова-асоціації щодо біографії та особистості Оскара Вайльда.

Вправа «Один факт»

Окрім літературних завдань, можна запропонувати завдання типу «Пізнай себе». У такий час кожному з нас, а особливо молоді, необхідно усвідомлювати силу свого внутрішнього «Я». Тому разом зі здобувачами освіти можна створити своєрідну карту сили «В чому моя внутрішня сила? За що я себе поважаю?».

В чому моя внутрішня сила? За що я себе поважаю?
26 responses

Вправа «Карта сили»

Створення вправ за допомогою інтерактивної дошки Google Jamboard

Google Jamboard – інтерактивна віртуальна дошка, яка дозволяє викладачеві демонструвати ключову інформацію під час навчального заняття в Zoom чи Google Meet, а також одночасно взаємодіяти з усією навчальною групою у режимі реального часу. Цей інструмент можна використувати на будь-яких етапах навчального заняття.

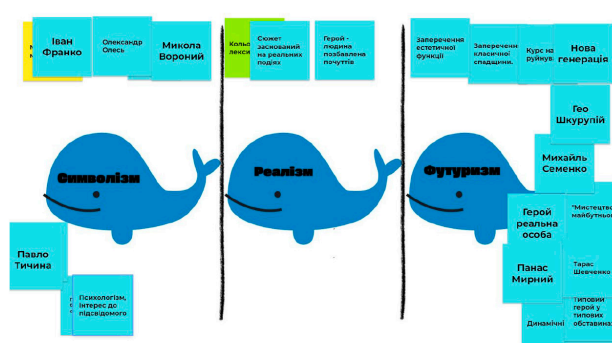
На заняттях із зарубіжної літератури легко поєднувати живопис та літературу, вони постійно взаємодіють між собою. Їх численні й багатогранні зв'язки передбачають проникнення елементів одного мистецтва в інше, дозволяють студентам бути ознайомленими з тенденціями суміжного мистецтва та комплексно підходити до аналізу мистецького твору та літературного твору.

Під час вивчення твору Данте Аліґ'єрі «Божественна комедія» з метою мотивації можна запропонувати студентам наступне завдання на Jamboard. Для початку розміщуємо окремі частини картини Ієроніма Босха «Сім смертних гріхів» та написані на стікерах назви гріхів. Задання полягає у співвіднесенні елементів картини з зображенням гріха з відповідним стікером.

Google Jamboard, вправа «Гріхи людини»

Вивчення літературних напрямів та стилів завжди викликає у студентів труднощі. Щоб полегшити їм засвоєння навчального матеріалу, звертаємось до візуалізації. Створюємо тло у сервісі Canva у вигляді трьох синіх китів, на яких написано назву літературного напрямку, зберігаємо це тло у себе на комп'ютері у форматі JPEG. Підвантажуємо зображення у сервіс Jamboard, щоб воно було нерухомим. Далі на стікерах розміщуємо визначення та ознаки літературних напрямів, їх представників та пропонуємо студентам розмістити стікери відповідно до завдання.

Google Jamboard, вправа «Літературні напрями»

Створення інтерактивних плакатів у сервісі «ThingLink»

Інтерактивний плакат – це спосіб візуалізації інформації на основі одного зображення, до якого «мітками» (інтерактивними точками) прикріплюються посилання на вебресурси, інтернет-документи, мультимедійні об'єкти.

Використання інтерактивних плакатів під час дистанційного навчання значно полегшує підготовку студентів до навчальних занять. Розглянемо використання інтерактивного плакату, створеного у сервісі «ThingLink» під час підготовки студентів до опитування за твором давньогрецького поета Гомера «Одіссея». На цьому плакаті немає прикріплених міток з посиланнями на вебресурси, інтернет-документи чи відео, він призначений для іншого – закріплення студентами знань змісту літературного твору.

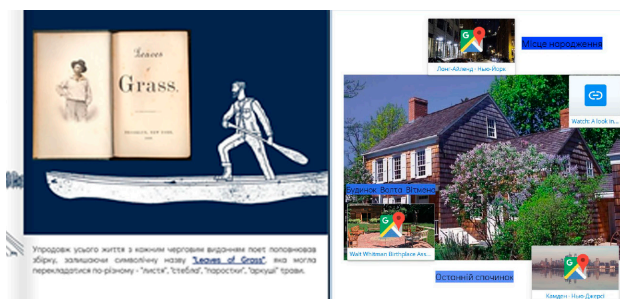
На плакаті розміщені інтерактивні мітки з номерами та без номерів. В мітках без номерів розміщені текстові відомості про Стародавню Грецію, в мітках з номерами розміщені послідовно всі маршрути та випробування, які спіткали Одіссея дорогою до рідної Ітаки. Тексту небагато, але це той необхідний мінімум інформації, який студентам знадобиться для повторення змісту поеми. Текст супроводжується ілюстраціями до кожного епізоду твору, що сприяє кращому запам'ятовуванню.

Елемент інтерактивного плакату

Інтерактивні книги та підручники, створені у програмі Book Creator

Осучаснення звичайного формату книг, де текст доповнюється сучасними ілюстраціями, аудіо, відеоматеріалами та анімаціями. Для створення інтерактивних книг можна скористатися сервісом Book Creator. Цей сервіс дозволяє додавати активні лінки на відеоматеріали, гугл-карти, розгорнуті презентації, розміщені в інших сервісах, інтерактивні вправи; робити комікси для літературних творів; озвучувати картинки та додавати власні відеозаписи. Щоб зробити вигляд книги сучаснішим, варто обрати роботи сучасних художників-ілюстраторів. Для створення візуалу з теми «Волт Вітмен, збірка поезій «Листя трави» автором використані ілюстрації художника та ілюстратора Аллена Кроуфорда «Whitman Illuminated: Song of Myself».

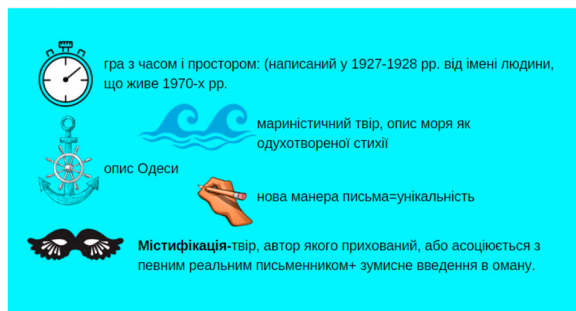

Елемент інтерактивного підручника «В. Вітмен, збірка «Листя трави»

Створення літературних маркерів у сервісі Canva

Сервіс Canva надає величезні можливості для творчості викладача. Окрім створення презентацій, інтерактивних дошок, ментальних карт його

можна використати для створення дошки літературних маркерів. Здобувачеві освіти інколи важко опрацювати та запам'ятати величезну кількість інформації щодо біографії та творчості письменника, тому дошка літературних маркерів – саме те, що необхідно для систематизації знань, а також для повторення навчального матеріалу під час підготовки до НМТ з української літератури. До літературних маркерів ми можемо віднести: титули письменника, перифрази про нього, літературний період, до якого відноситься творчість автора, знакові твори, особливості творчого стилю, знакові події життя.

Літературні маркери

Візуалізація в освіті є потужним інструментом, який сприяє кращому засвоєнню матеріалу, стимулює інтерес і розвиває творчі та критичні навички. Активне використання візуальних методів у освітньому процесі може відкрити нові горизонти для освіти. Давайте разом досліджувати та впроваджувати інновації, створюючи навчальне середовище, що надихає та підтримує розвиток кожного студента.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Терещенко С. П., Гафіатуліна І. В. Вісник Науково-методичного центру навчальних закладів сфери цивільного захисту. – № 27. – 2017.
2. Мапа думок. Докладний посібник із вивчення і застосування найпотужнішого інструмента мислення у світі : Тоні Б'юзен ; переклад з англ. Олени Замойської. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2021. – 224 с.
3. <https://college.nuph.edu.ua>

ПЛАТФОРМА ARDUINO – КОМПЛЕКС ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПРИСТРОЇВ НА ЗАНЯТТЯХ АРХІТЕКТУРИ КОМП'ЮТЕРІВ

Ігор Пастушок,
викладач ВСП «Ковельський промислово-економічний
фаховий коледж Луцького національного
технічного університету»

Анотація. Метою статті є висвітлення питання практичного застосування програмуючої платформи Arduino для проєктування та виготовлення цифрових електронних пристроїв. Ці пристрої можуть бути як самостійними, так і взаємодіяти з персональним комп'ютером і використовуватись для автоматизації та онлайн-моніторингу різних технологічних процесів.

Abstract: The article considers the issue of Arduino programming platform practical application for the design and manufacture of digital electronic devices. These devices can be both independent and interact with a personal computer and be used for automation and online monitoring of various technological processes.

Прості автоматичні пристрої.

Arduino – це ефективний засіб розробки програмованих електронних пристроїв, які, зазвичай, орієнтовані на тісну взаємодію з навколишнім середовищем. Arduino – це відкрита програмована апаратна платформа для роботи з різними електронними датчиками, пристроями виконання. Платформа Arduino – це друкована плата з вбудованим мікроконтролером, аналоговими входами та цифровими входами/виходами, кварцовим (тактовим) генератором, USB-роз'ємом, роз'ємами живлення, а також спеціальним програмним забезпеченням для програмування мікроконтролера. Arduino може використовуватись для виготовлення інтерактивних систем, керованих різними сенсорами і перемикачами, що, в свою чергу, можуть керувати роботою різних індикаторів, реле, двигунів, сервоприводів та інших пристроїв. Електронні пристрої, виконані засобами Arduino, можуть бути як самостійними, так і взаємодіяти з програмним забезпеченням персонального комп'ютера. Середовище розробки для програмування платформ Arduino має відкритий вихідний код і є повністю безкоштовним.

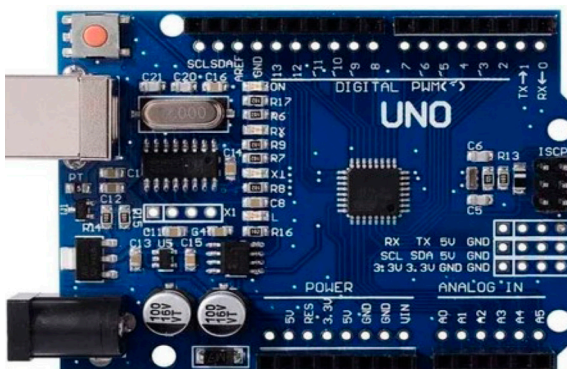

Рис. 1. Платформа Arduino UNO

Промисловість випускає велику кількість різних датчиків і виконавчих пристроїв, сумісних з платформами Arduino. Їх розрізняють за видом вихідного сигналу (аналогові, цифрові) і за призначенням (для вимірювання: температури, тиску, вологості, освітленості, рівня рідини, вібрацій тощо). Під час отримання інформації з датчиків, контролер плати Arduino обробляє цифровий сигнал або вимірює напругу з аналогового виходу модуля.

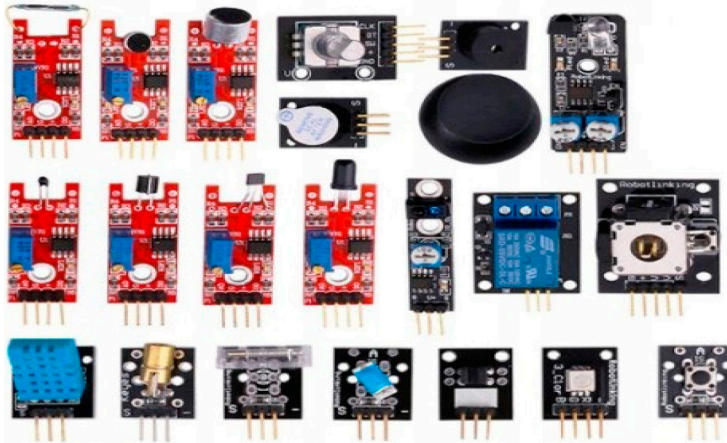

Рис. 2. Датчики і виконавчі пристрої платформи Arduino

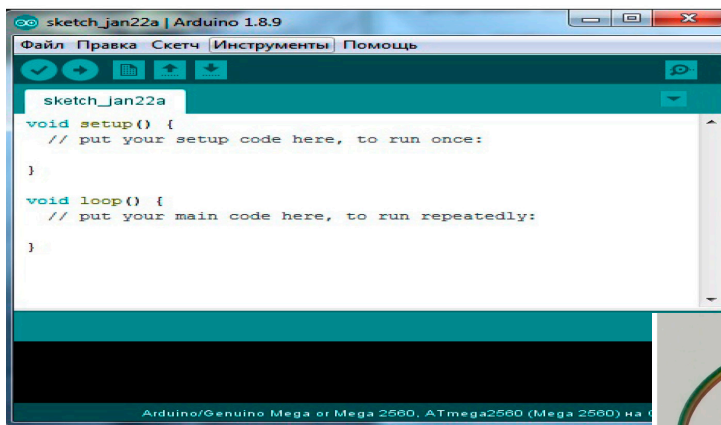

Рис. 3. Середовище розробки алгоритмів Arduino IDE

Програмування платформи Arduino здійснюється в середовищі розробки Arduino IDE, що складається з вбудованого текстового редактора програмного коду, області повідомлень, вікна виведення тексту (консолі), панелі інструментів з кнопками часто використовуваних команд і декількох меню. Програма, написана в середовищі Arduino, називається скетч. Під час збереження і експорту проекту в області повідомлень з'являються пояснення, також можуть відображатися виниклі помилки. Вікно виведення тексту (консоль) показує повідомлення Arduino, що включають повні звіти про помилки та іншу інформацію. Кнопки панелі інструментів дозволяють перевірити і записати програму, створити, відкрити і зберегти скетч, відкрити моніторинг послідовної шини.

Скетч обов'язково містить 2 функції: функцію `setup` і функцію `loop`.

Платформа Arduino при включенні викликає функцію `setup`. Функція `setup` викликається лише раз, за кожного запуску плати. Це ідеально під-

ходить для ініціалізації (задання початкових значень) змінних, установки режимів пінів (введення/виведення), задання відповідності підключених датчиків, реле чи сервоприводів. Після виконання функції `setup` іде циклічний виклик функції `loop` (тобто відразу після виходу з функції `setup`, безкінечну кількість раз виконується функція `loop`, процес триває, поки живлення плати не буде відключене).

Платформа Arduino за технічним оснащенням максимально підходить для проектування різноманітних автоматизованих електронних пристроїв, автоматизованих технічних систем та роботів завдяки сприйнятливому для розуміння середовищу програмування, можливості спостереження фізичних та хімічних процесів у реальному часі. Для платформи Arduino наявна велика кількість відкритих та безкоштовних матеріалів для розробки, починаючи від бібліотек, які можна використовувати для спрощення програмування, закінчуючи використанням уже готових проектів електронних пристроїв.

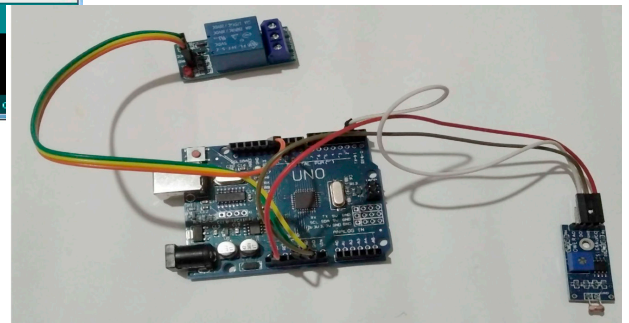

Рис. 4. Пристрій для автоматичного вмикання освітлення (платформа Arduino UNO, датчик освітленості, електромагнітне реле)

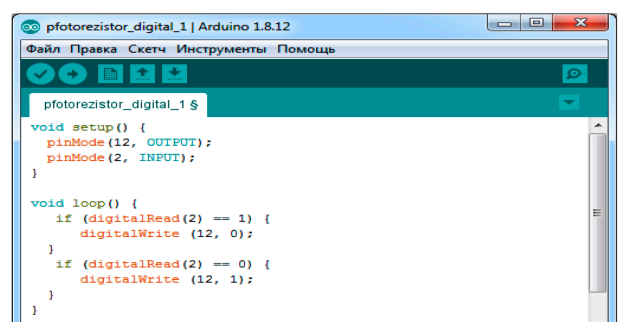

Рис. 5. Скетч пристрою для автоматичного вмикання освітлення

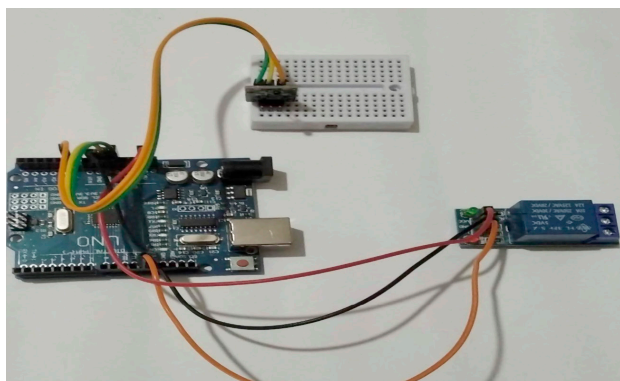

Рис. 6. Пристрій для моніторингу температури та автоматичного вмикання охолодження (платформа Arduino UNO, датчик температури, електромагнітне реле)

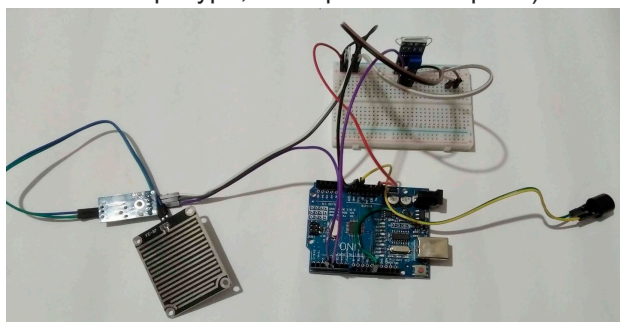

Рис. 7. Комбінований пристрій звукової сигналізації (платформа Arduino UNO, датчик рідини, герконовий датчик, генератор звукових коливань)

```

Файл  Правка  Схеми  Інструменти  Помічь
voida.magnit
void setup() {
  pinMode(12, OUTPUT);
  pinMode(13, OUTPUT);
  pinMode(3, INPUT);
  pinMode(4, INPUT);
}

void loop() {
  if (digitalRead(3) == 0) {
    digitalWrite(12, 1);
  }
  if (digitalRead(3) == 1) {
    digitalWrite(12, 0);
  }
  if (digitalRead(4) == 0) {
    digitalWrite(13, 0);
  }
  if (digitalRead(4) == 1) {
    digitalWrite(13, 1);
  }
}
    
```

Рис. 8. Скетч комбінованого пристрою звукової сигналізації

Пристрої автоматичного керування процесами

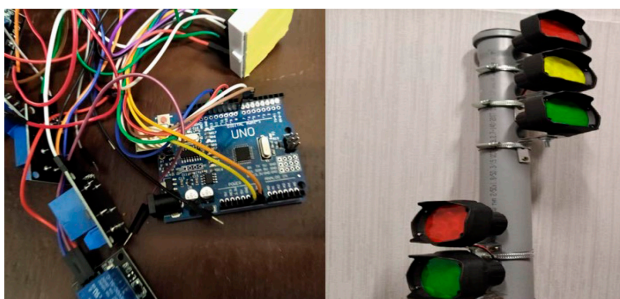

Рис. 9. Світлофор на базі платформи Arduino (платформа Arduino UNO, електромагнітні реле (5 шт.), світлодіодні прожектори (5 шт.), система живлення)

Пристрої онлайн-моніторингу

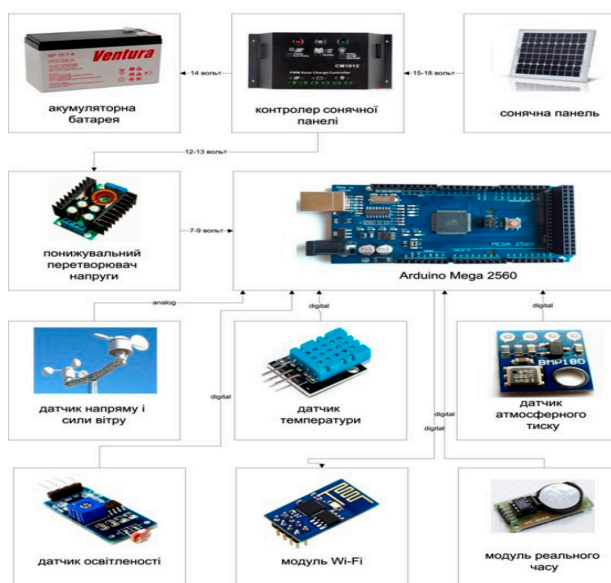

Рис. 10. Схема автономної метеостанції на базі платформи Arduino (платформа Arduino Mega, датчик температури і вологості, датчик атмосферного тиску, датчик напрямку і сили вітру, датчик освітленості, модуль реального часу, модуль Wi-Fi, акумуляторна батарея 12 В, понижувальний перетворювач напруги, монокристалічна сонячна панель, контролер сонячної панелі)

Рис. 11. Автономна метеостанція на базі платформи Arduino

Рис. 12-13

Список використаних джерел

КОУЧИНГ У ЯКОСТІ ІНТЕРАКТИВНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТІ

Владислав Шевченко,
викладач
Світлана Вороніна,
заступник директора з навчально-виховної
роботи Дніпровського фахового
коледжу радіоелектроніки

Анотація. Стаття досліджує концепцію коучингу як інтерактивної технології в освіті, проводячи концептуальний аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних дослідників з цього питання. У роботі коучинг розглядається як метод, що сприяє виявленню внутрішнього потенціалу здобувачів освіти у процесі взаємодії. Різниця між активними та інтерактивними підходами розглядається як перехід від односторонньої комунікації до багатосторонньої в освітньому процесі.

Abstract: The article examines the concept of coaching as an interactive technology in education, conducting a conceptual analysis of the scientific works of domestic and foreign researchers on this issue. In the work, coaching is considered as a method that helps to reveal the inner potential of students in the process of interaction. The difference between active and interactive approaches is considered as a transition from one-way to multi-way communication in the educational process.

Науковці та дослідники вважають коучинг інноваційною технологією в освіті, оскільки він є відносно новим напрямом у цій сфері. Коучинг, як правило, спрямований на швидке досягнення мети за допомогою активізації потрібних здібностей та розвитку нових навичок учнів. Термін та саму концепцію коучингу українські освітяни запозичили з західного наукового дискурсу. Проте навіть у західних дослідженнях ще не вдалося знайти загальноприйняте визначення коучингу та визначити різницю між ним і наставництвом (менторингом). Це може бути пов'язане з тим, що термін "коучинг" об'єднує кілька концепцій, які можуть суперечити одна одній. Зокрема існують погляди на коучинг, які наголошують на необхідності самостійної організації та коригування навчання, а інші, навпаки, на активне втручання та контроль освітнього процесу. Це призводить до плутанини в термінах та підходах до коучингу. Наприклад, деякі дослідники називають коуча контролером, який визначає напрям та темп навчання, тоді як інші вбачають у ньому стимуля-

тора та наставника, який підтримує та мотивує до дій.

На Заході питання використання коучингу в освіті активно вивчають як окремі дослідники-практики, такі як А. Браун, Дж. Джеймсон, К. Колетт, так і соціальні інституції, наприклад, Національний Коледж Шкільного Лідерства Великобританії та Лондонський Міський Інститут Профспілок. Українські дослідники також приділяють увагу цій темі, зокрема С.М. Романова. Проблеми інтерактивних технологій присвятили свої дослідження О.А. Комар та О.І. Пометун.

У вищій освіті коучинг відіграє роль технології, яка активно використовується для стимулювання самостійного пошуку знань та вирішення проблем здобувачами освіти. Викладачі, які прагнуть застосувати коучинг, створюють умови для розвитку індивідуальних можливостей здобувачів освіти та підтримки їхнього професійного зростання. Однією з основних характеристик коучингу є взаємодія та спрямованість на результат, що сприяє розвитку кращих навичок та до-

сягненню мети навчання.

Т. Голві, один з піонерів коучингу як технології формування особистості, зауважує, що коуч-консультант спрощує процес навчання, але не розв'язує проблеми тих, хто вчиться. Загальні принципи коучингу включають економічність, комплексність, підвищення ефективності, простоту, соціальне партнерство і об'єктивність. Принципи впливу на аудиторію орієнтовані на зміну поведінки з метою розвитку, використовуючи норми коучингової комунікації, такі як мотивація, розвиток унікального потенціалу, усвідомлення, розподіл відповідальності і цілеспрямованість [1].

Серед принципів, які керують самим коучем, можна відзначити здатність інформувати аудиторію, не нав'язуючи власну позицію, і активне сприяння комунікації та самостійності. Коучинг – це діалог між тренером та групою, до якого залучені всі учасники за їхнім бажанням та можливостями.

Активність тих, хто навчається, стимулюється особистою мотивацією та амбіціями, проте повноцінний діалог можливий лише через взаємодію під час навчання. Інтерактивність в навчанні передбачає здатність до взаємодії, створюючи умови для активного спілкування, що дозволяє всім учасникам отримувати нові знання на основі внеску кожного з них. На відміну від односторонньої комунікації, де викладач є центром уваги, інтерактивні методи сприяють реалізації пізнавальних потреб тих, хто навчається, у форматі багатостороннього спілкування, де і викладач, і здобувачі освіти є рівноправними учасниками процесу.

Коучинг, подібно до інтерактивних технологій, допомагає освітньому процесу не обмежуватися

роллю вчителя, чия функція полягає в забезпеченні взаємодії між учасниками, які, в свою чергу, беруть на себе відповідальність за процес та результати, навчаючись на власному досвіді. Концепція Д. Колба вказує на чотири стадії циклу навчання через досвід, які можуть бути застосовані для використання технології коучингу в освіті.

Це підкреслення практичної користі коучингу як інтерактивної технології в освіті або професійному зростанні може виявитися в різних аспектах [2].

По-перше, коучинг сприяє активному залученню учасників до процесу навчання або професійного розвитку. Замість традиційної передачі знань ззовні, коучинг стимулює учасників виходити за межі своєї комфортної зони, аналізувати свої дії та здійснювати практичні кроки для досягнення своїх цілей.

По-друге, коучинг сприяє розвитку критичного мислення та самосвідомості. В процесі інтерактивного спілкування з коучем учасники отримують змогу глибоко рефлексувати над своїми діями, цілями та цінностями, що сприяє їхньому особистісному та професійному зростанню.

По-третє, коучинг сприяє розвитку практичних навичок та стратегій. Через активну взаємодію з коучем учасники отримують конкретні інструменти та методи, які допомагають їм управляти своїм часом, ефективно спілкуватися, приймати рішення та досягати поставлених цілей.

Таким чином, практична користь коучингу полягає в тому, що він допомагає учасникам не лише засвоїти нові знання, але й активно застосовувати їх у різних сферах життя та професійної діяльності, підвищуючи їхню ефективність та досягаючи бажаних результатів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Coaching for teaching and learning: a practical guide for schools, Guidance report Rachel Lofthouse, David Leat, Carl Towler. – CFBT – 2010. Електронний ресурс. – Режим доступу : http://www.ncl.ac.uk/cflat/news/documents/5414_CfT_FINALWeb.pdf
2. Романова С.М. Коучинг як нова технологія в професійній освіті. Електронний ресурс. Режим доступу : <http://ecobio.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/viewFile/2145/2136>

КЕЙС-МЕТОД ЯК ІНТЕРАКТИВНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

Світлана Бісік,
викладач-методист
Олена Клипа,
канд. юрид. наук, викладач
ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ»

Анотація. У статті розглянуто і проаналізовано один із інноваційних методів – кейс-метод. Визначається сутність, мета, призначення, особливості застосування цього методу для студентів спеціальності 081 Право.

Abstract: The article considers and analyses one of the innovative methods – the case method. The article defines the essence, purpose, purpose, features of application of this method for students majoring in 081 Law.

Головне завдання правової освіти – навчити студента досконало знаходити та аналізувати інформацію, творчо підходити до вирішення складних професійних питань, проблем та ситуацій. Дисципліни правового циклу мають практичне спрямування, що передбачає вирішення різних ситуацій, завдань, виконання задач.

Актуальним і доцільним стає використання кейс-методу. Викладачі ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ», вивчаючи зі студентами правові дисципліни, активно використовують кейс-метод. Кейс-метод – це інтерактивний метод навчання, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів. Відтак, «студенти мають можливість не лише вивчати і повторювати теорію, а й застосовувати її на практиці, що значно підвищує інтерес до навчання» [1, с.173–174].

Кейс-технології – це використання конкретних випадків (ситуацій, історій, текстів) для обговорення, спільного аналізу або вироблення рішень.

Найважливіші характеристики кейс-методу – вміння скористатися теорією, звертання до фактичного матеріалу, ситуаційний аналіз.

Мета навчання за допомогою кейсів полягає у формуванні фахівця-правника, який правильно аналізує ситуацію, виявляє проблеми, можливі причини їх появи, аналізує можливі варіанти їх вирішення, вибирає найоптимальніший з них тощо.

Головне призначення цього методу – розвинути здатність проробляти різні проблеми й знаходити їхнє рішення, навчитися працювати з інформацією.

Цінність методу кейсів полягає «у його прикладній спрямованості, коли студент навчається приймати професійні рішення ще в навчальній аудиторії. Збільшення пізнавальної активності, формування стійкої позитивної мотивації студентів є можливим за використання кейс-методів навчання» [3, с. 86].

Студент має можливість не лише вивчати і повторювати теорію, а й застосовувати її на практиці, що значно підвищує інтерес до навчання. Майбутній фахівець розглядає випадок, наведений у кейсі, вникає в нього, може демонструвати своє рішення, що ставиться на обговорення.

Особливістю застосування кейс-методу під час вивчення правових дисциплін є те, що законодавство України постійно змінюється, удоско-

налюється, з'являються колізійні норми, виникають суперечки щодо можливості застосування тієї чи іншої норми права до відповідних правовідносин.

Викладачі правових дисциплін коледжу розробляють кейси з урахуванням таких критеріїв, як: актуальність, складність, повторюваність на практиці, ефективність, можливість поєднання з іншими методами навчання тощо.

Кейс – це спеціально підготовлений навчальний матеріал, що містить структурований опис ситуацій, запозичених з реальної практики. Суть технології в тому, що студенти отримують від викладача пакет матеріалів (зразків документів), за допомогою яких виявляють проблему і шляхи її вирішення, або виробляють варіанти виходу зі складної ситуації, якщо вона наявна. Однією з головних особливостей кейсів є те, що вони мають багато альтернативних шляхів вирішення ситуації.

Сукупність навчальної інформації, яка складає змістовий блок кейсу, подається студентам у вигляді навчальних ресурсів: конспект, робочий зошит, практикум та ін. (відеолекції, віртуальний експеримент, презентації, таблиці) на платформі MOODLE, до якої студенти мають безперебійний доступ.

Викладачами правових дисциплін на заняттях можуть використовуватися різні кейси. Наприклад, кейси підприємства, в яких дається характеристика підприємства й студенту пропонується проаналізувати ситуацію, для чого він має відповісти на низку поставлених у завданні питань.

Так, прикладом цього є проведена студентська конференція на тему «Віртуальне підпри-

ємство – запорука реального успіху». Студенти правового відділення по черзі мали змогу презентувати свої напрацювання з приводу роботи їх віртуальних підприємств з описом структурних підрозділів, штатної структури, змістом роботи, нормативно-го забезпечення.

Окрім того, такий вид роботи забезпечує підтримання конкуренції, оскільки рівень знань кожного студента є досить високим.

Студенти розглядали складні ситуації, в яких опинялись реальні організації в своїй практиці і шукали шляхи виходу з них.

Кейс-ситуації побудовані по-іншому. У цьому випадку студен-

та ставлять перед фактом; причина проблеми прямо не позначена, студент має виявити її сам. В кейсах можуть бути наведені окремі питання, що спрямовують, в інших – ні, однак в обох випадках студент має сам проаналізувати ситуацію, виявити можливі причини її виникнення, знайти варіанти рішень, яких може бути декілька, і вибрати оптимальний з них.

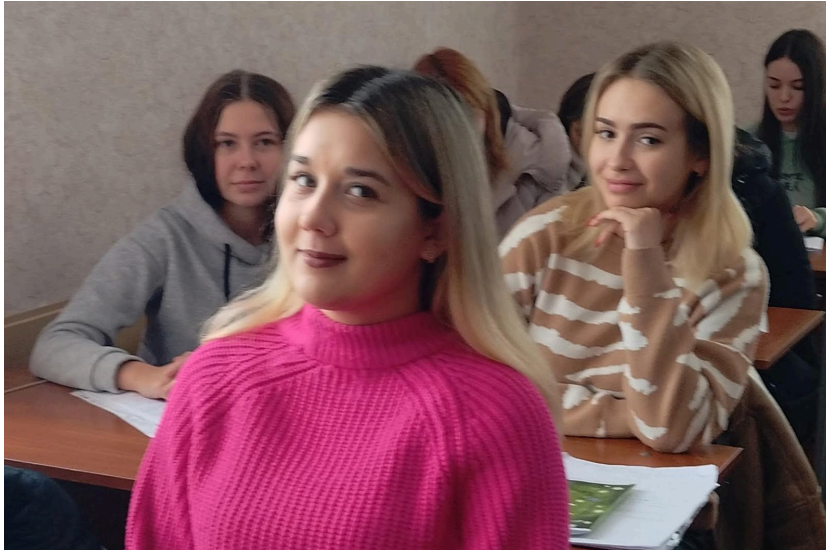
Вибір має бути обґрунтованим, все повинне бути враховане, зокрема можливі наслідки, і виявлені можливі перешкоди.

Кейс-ситуації найуспішніше можна використовувати з тем, які потребують аналізу великої кількості документів і першоджерел.

Проблемна ситуація може бути висвітлена як під час вивчення нової теми у викладенні теоретичного матеріалу, так і може використовуватися з метою узагальнення та систематизації матеріалу.

Наприклад, під час вивчення дисципліни «Трудове право» можна змоделювати ситуацію оскарження наказу про звільнення працівника за систематичне порушення трудової дисципліни (п. 3 ст. 40 Кодексу законів про працю України) та запропонувати студентам проаналізувати позовну заяву звільненого працівника і підготувати проєкт рішення суду. При цьому студентам необхідно буде детально вивчити фактичні обставини справи, підібрати відповідні правові норми, ознайомитися з судовою практикою з розгляду трудових спорів, а також звернути увагу на норми цивільного процесуального права і перевірити чи відповідає наведена позовна заява вимогам до її змісту.

На практичному занятті «Матеріальна відповідальність» студенти розбирали запропоновані ситуації, робили їх правовий аналіз, оцінювали,

аргументували свої рішення та складали необхідні документи. Не менш важливим було правильне визначення видів матеріальної відповідальності та способів відшкодування шкоди.

Актуальним і цікавим виявилось для студентів обговорення питання трудових прав молодих людей, захист від утисків на першому робочому місці.

На основі підготовлених відеороликів, показових кейсів та креативних презентацій було відпрацьовано алгоритм дій у тій чи іншій ситуації.

Кейс-метод дозволяє зацікавити студентів процесом навчання, формує сталий інтерес до навчальної дисципліни, сприяє активному засвоєнню знань та навичок, дозволяє використати теоретичні знання й прискорити засвоєння практичного досвіду.

Найпопулярніші останнім часом мультимедіа-кейс та відеокейс (може містити фільм, аудіо- та відеоматеріали).

Для створення кейс-методу викладачі коледжу використовують рішення судів, тексти договорів та позовів підприємств, установ чи організацій або викладач може самостійно змоделювати ситуацію на основі конкретних випадків. Форми подання кейса комбінуються.

Студенти перебувають у ролі законодавця, експерта, юрисконсульта, нотаріуса, клієнта, судді, прокурора, адвоката, слідчого.

Кейс-метод одночасно відображає «не тільки практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно

засвоїти при вирішенні проблеми, а також вдало поєднує навчальну, аналітичну і виховну діяльність, що безумовно є діяльним і ефективним в реалізації сучасних завдань системи освіти» [4, с. 496]

Розв'язуючи конкретні життєві ситуації, студенти напрацьовують уміння викладати результати проведеної роботи у відповідній правовій формі: розробити проект договору, наказу, рішення органу управління підприємства.

Кейс-метод сприяє розвитку у студентів-правників самостійного мислення, уміння вислуховувати і враховувати альтернативну точку зору, аргументовано висловити свою, навчитись працювати в команді, знаходити найраціональніше вирішення поставленої проблеми

Кейс-метод дозволяє працювати результативно в нестандартних ситуаціях. За допомогою цього методу навчання студент отримує навички комунікації, лідерства, вміння аналізувати інформацію, приймання рішень у стресовій ситуації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ананьева О., Ткаченко В., Яценко О. Використання кейс-методу у професійній підготовці правників // Wloclawek, Republic of Poland February 26–27, 2021. URL : <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-041-4-105>
2. Бісік С. Навчальний комплекс з дисципліни «Трудове право». URL : <http://moodle.collegesnau.com/course/view.php?id=212>
3. Шевчук Т. Запровадження активних методів навчання при викладанні юридичних дисциплін у ВНЗ. // Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, 2017. URL : <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/23402/1/86-88.pdf>
4. Яковлева В., Іванова С. Особливості методики практичного навчання у процесі вивчення дисципліни «Податкова система» // Молодий вчений, 2017. – № 12 (52). – С. 493-497. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/12/116.pdf>

ТЕОРІЯ ІГОР В ОСВІТІ

Роман Журавель,
викладач
Прилуцького технічного фахового коледжу

Анотація. Представлено концепцію теорії ігор як розділу прикладної математики, що застосовується в різних галузях. Основна ідея полягає в тому, що «гра» в теорії ігор визначає будь-яку ситуацію з кількома гравцями, їх вибором та впливом на кінцевий результат. Стаття виокремлює застосування теорії ігор в освіті та наводяться приклади використання. Успішне впровадження теорії ігор в освіті залежить від урахування особливостей учасників та визначення мети освітнього процесу. Використання теорії ігор може збагатити підхід до навчання, зробивши його цікавішим.

Abstract: The article presents the concept of game theory as a branch of applied mathematics used in various fields. The main idea is that a "game" in game theory defines any situation with several players, their choices and influence on the final result. The article highlights the application of game theory in education and provides examples of its use. The successful implementation of game theory in education depends on taking into account the characteristics of the participants and determining the purpose of the educational process. The use of game theory can enrich the approach to learning, making it more interesting.

Теорія ігор – це розділ прикладної математики, точніше – дослідження операцій, що використовується в соціальних науках (найбільше в економіці), біології, політичних науках, комп'ютерних науках (головним чином для штучного інтелекту) і філософії.

Під «грою», в теорії ігор, розуміють будь-яку ситуацію в якій є декілька гравців, кожен має вибір, і його рішення впливає на кінцевий результат, де учасники прагнуть максимізувати свій виграш. Гравці можуть діяти раціонально, спираючись на свої власні інтереси, і приймати рішення, враховуючи варіанти, обрані іншими учасниками. Ця теорія використовує математичні моделі та концепції ігор для аналізу прийняття рішень та взаємодії.

Теорія ігор використовується для аналізу різних ситуацій, таких як конкуренція між компаніями, торгові переговори, стратегії військових конфліктів, прийняття політичних рішень тощо.

Вона допомагає прогнозувати можливі результати взаємодії і розробляти оптимальні стратегії для конкретних учасників.

Теорія ігор також може бути використана в галузі освіти для аналізу взаємодії між здобувачами освіти, викладачами та іншими учасниками освітнього процесу. Вона дозволяє розглядати освітні ситуації як ігри, де кожен має свої цілі, та їх рішення впливають на результат.

Ось кілька способів, як теорія ігор може бути використана в освіті:

1. Стимулювання конкуренції та співпраці. Викладачі можуть організувати заняття та завдання, що сприяють конкуренції чи співпраці між здобувачами освіти, стимулюючи активне вивчення та розвиваючи навички співпраці. Моделювання ситуацій ринкової конкуренції, спільні ігри та конкурси можуть розвивати управлінські та стратегічні навички. Спільні завдання та система нагород за співпрацю сприяють вза-

емодії та позитивному клімату в групі. Використання онлайн-ігор чи платформ для конкуренції та співпраці також може бути ефективним. Важливо забезпечити баланс між конкуренцією та співпрацею, враховуючи потреби конкретної групи та індивідуальності учасників.

2. Розвиток стратегічного мислення. Розвиток стратегічного мислення в навчанні через ігрові сценарії стимулює навички прийняття рішень та прогнозування наслідків. Використання настільних чи комп'ютерних стратегічних ігор формує вміння синтезувати стратегії, зокрема у віртуальному бізнесі. Рольові ігри в реальних сценаріях та головоломки розвивають стратегічне мислення та аналітичні навички. Вивчення реальних ситуацій та аналіз кейсів сприяє усвідомленню стратегічних рішень. Використання гри, наприклад, шахів чи комп'ютерних ігор, спеціально розроблених для розвитку стратегічного мислення, є ефективним методом. Розробка та реалізація власного проєкту також вимагають стратегічного планування та управління ресурсами. Важливо адаптувати підходи до індивідуальних потреб, створюючи сприятливе середовище для навчання та експериментів. Здобувачі освіти, розвиваючи стратегічне мислення, отримують навички, які корисні в різних сферах життя.

3. Моделювання реальних ситуацій. Використання ігрових сценаріїв для моделювання реальних ситуацій допомагає здобувачам освіти розвивати навички рішення проблем та адаптації в майбутньому. Симуляції ринкових відносин, політичних сценаріїв, бізнес-проєктів та соціальних аспектів стимулюють до досліджень та стратегічного мислення. Використання віртуальних ігор, аналіз реальних кейсів та участь у групових проєктах розвиває навички прийняття стратегічних рішень та сприяє активному навчанню.

4. Мотивація до навчання. Використання елементів гри у навчанні надає додаткову мотивацію та робить процес цікавішим. Це може включати в себе введення конкурсів, нагород чи інших ігрових елементів, таких як системи балів за досягнення конкретних цілей чи вирішення завдань. Змагання між учасниками чи групами, спільні завдання та цілі для групи, вибір завдань або проєктів за інтересами, різноманітність завдань, введення бейджів або знаків досягнень, організація ігрових подій, рольові ігри, використання онлайн-ігор, ігрові елементи та завдання, все це сприяє співпраці та взаємодії між здобувачами освіти. Впровадження тематичних днів також сприяє динаміці та зацікавленості, підтримуючи активність та рівень охоплення учасників.

5. Управління групою. Теорія ігор корисна для розуміння групової динаміки. Використо-

уйте ігри, що сприяють співпраці та взаємодії, створюйте сценарії для спільної роботи групи, введіть конкурентні елементи для стимулювання духу конкуренції. Забезпечуйте систему визнання та нагород, моделюйте ситуації обміну ресурсами та різні ролі у групі для розвитку лідерства. Використовуйте ігри для менторських відносин, сприяйте комунікації, моделюйте обговорення групових рішень та стратегічне планування. Розв'яжуйте реальні проблеми, підтримуйте спільні цінності та створюйте символи для єдності. Застосовуйте ігри для розвитку самооцінки та вивчення нових навичок учасниками групи. Важливо адаптувати завдання до контексту та цілей учасників.

6. Організація симуляцій та рольових ігор. Використання теорії ігор у симуляціях та рольових іграх підтримує практичне навчання, розвиває критичне мислення та навички співпраці, роблячи процес навчання захоплюючим та ефективним. Викладачі можуть створювати сценарії, що відображають реальні виклики, використовуючи рольові ігри для розвитку різних навичок, включаючи лідерство та ефективну комунікацію. Комп'ютерні програми та онлайн-ігри дозволяють створювати віртуальні сценарії, а ігрові елементи забезпечують мотивацію здобувачів освіти. Спільне вирішення проблем, аналіз кейсів та обговорення результатів допомагають застосовувати знання у реальних ситуаціях.

7. Економічні ігри. Використання економічних ігор сприяє розумінню принципів економіки, бізнесу та фінансів. Симуляції біржових торгів, управління компаніями та ігри типу «Монополія» розвивають ключові навички. Здобувачі освіти можуть взяти участь у симуляціях бізнес-процесів, рольових іграх та конкурсах, розвиваючи навички управління та стратегічного прийняття рішень. Ігри, що відтворюють глобальні економічні виклики та вирішення завдань на різних рівнях, сприяють розумінню економічних взаємодій та міжнародної торгівлі. Застосування віртуальних бірж, конкурсів та аналізу статистичних даних розвиває аналітичні та стратегічні навички. Глибоке розуміння економічних процесів досягається через дослідження різних сценаріїв та взаємодій у грі.

8. Створення навчальних ігор. Створення навчальних ігор включає розробку завдань для вивчення конкретних матеріалів, будь то закріплення знань чи введення нового матеріалу. Опрацьовуючи навчальні цілі, важливо використовувати гру для ефективного закріплення матеріалу та прив'язувати її до конкретних занять. Ключові поняття та терміни в іграх поглиблюють розуміння матеріалу, а рольові ігри розвивають

комунікаційні, лідерські та стратегічні навички. Додавання різноманітних рівнів та викликів створює динаміку гри, а групові завдання сприяють співпраці. Цікаві сценарії та історії, інтегровані в гру, зацікавлюють учасників та сприяють глибокому розумінню матеріалу. Використання реальних сценаріїв та прикладів збільшує реалізм гри, а різноманітність елементів враховує різні стилі навчання. Застосування різних типів завдань розвиває різні навички, а система оцінювання важлива для надання зворотного зв'язку під час гри. Використання теорії ігор може бути інноваційним методом для зацікавлення здобувачів освіти та розвитку критичного мислення.

9. Ігри для розвитку комунікативних навичок. Ігри для розвитку комунікативних навичок використовують теорію ігор для активного навчання спілкуванню. Учасники, граючи різні ролі та взаємодіючи в різних сценаріях, розвивають навички комунікації. Ігри, де учасники працюють як команда для вирішення завдань, стимулюють співпрацю для досягнення цілей. Вправи, що вимагають обговорення та спільного прийняття рішень, сприяють розвитку навичок обговорення та аргументації. Використання відзнак та нагород активізує учасників. Імпровізаційні вправи розвивають ефективну комунікацію та слухання. Головоломки та завдання, що вимагають об'єднання для розв'язання, сприяють роботі в команді. Ігри, де один спостерігає, а інші комунікують, розвивають уважність та навички спілкування. Ситуаційні ігри та обговорення реальних ситуацій сприяють розумінню та співчуттю. Розподілення ролей та обов'язків між учасниками розвиває взаємодію. Заохочення за конструктивні спроби спілкування та взаємодії важливе. Ігри, де рішення потребує обміну ресурсами та інформацією, сприяють розвитку групових навичок для знаходження оптимальних рішень. Використання теорії ігор для комунікативного розвитку створює стимулююче навчальне середовище, де здобувачі освіти ефективно спілкуються, взаємодіють та вирішують проблеми.

10. Ігри для вирішення проблем. Використання ігор для вирішення проблем покращує критичне мислення та творчі навички. Визначте основних гравців з їхніми інтересами та цілями, вивчайте їхні стратегії та можливі взаємодії. Створіть матрицю для оцінювання різних варіантів взаємодії та вигравів/врат для кожного гравця. Розгляньте концепцію «Нашого порядку» та точки рівноваги, де гравці досягають оптималь-

них результатів. Заохочуйте діалог, обмін інформацією, розуміння спільних цілей та можливість зміни стратегій. Сприяйте взаємодії та спільній меті. Враховуйте можливість зміни виграшу/врати для стимулювання співпраці. Дозвольте експериментувати та коригувати стратегії, аналізуйте результати, використовуйте набуті знання для майбутніх випадків. Визначте лідерів групи та сприяйте співпраці для досягнення загальної мети. Використання теорії ігор для вирішення проблем розвиває аналітичне мислення та стратегічне планування.

11. Елементи гри в оцінюванні. Впровадження елементів гри в оцінювання може зробити навчання мотивуючим та цікавим для здобувачів освіти. Створюйте ігрові сценарії, що відображають реальні ситуації взаємодії та рішень. Використовуйте симуляції для емуляції реальних обставин та застосування знань. Задавайте завдання для співпраці та розподілу обов'язків між учасниками. Оцінюйте групову роботу та індивідуальний внесок у проєкт. Використовуйте інтерактивні платформи та ігри для тестів та вікторин. Розробляйте віртуальні ігри для досягнення навчальних цілей. Використовуйте рольові ігри для розвитку комунікативних навичок. Заохочуйте студентів до вибору та виправдання рішень. Використовуйте систему балів для стимулювання активності. Зв'яжуйте результати ігор з отриманням оцінок. Залучайте учасників до оцінювання колег як гравців-асесорів. Аналізуйте стратегії та результати гри під час обговорення. Враховуйте рівні здібностей та потреби здобувачів освіти. Застосовуйте диференційоване оцінювання з урахуванням індивідуальних досягнень. Сприяйте рефлексії учасників щодо стратегій та рішень у грі, оцінюйте якість процесу, а не лише результат. Використання теорії ігор у оцінюванні зробить навчання цікавішим та сприятиме розвитку ключових навичок, таких як спілкування, стратегічне мислення та співпраця.

Висновок

Загалом, важливо враховувати, що успішне впровадження теорії ігор в освіті залежить від урахування особливостей конкретних учасників чи груп учасників, а також визначення мети освітнього процесу. Використання теорії ігор може збагатити підхід до навчання, зробивши його цікавішим та взаємодійним для здобувачів освіти. Гнучкість застосування цих принципів відкриває різноманітні можливості поліпшення освітнього процесу.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ЕД'ЮТЕЙНМЕНТ НА ЗАНЯТТЯХ З ЕКОНОМІКИ

Ганна Меліховець,
Зоя Рожко,
викладачі ВСП «Вінницький фаховий коледж
Національного університету харчових технологій»

Анотація. Сучасний освітній процес вимагає захоплюючих, пізнавальних, емоційних, динамічних форм викладання. Такою освітньою технологією є ед'ютейнмент.

Ед'ютейнмент – це інноваційна технологія, яка поєднує розважальні методи й активне навчання з метою створення ефективного балансу між інформацією та розвагами.

Використання ігрових технологій допоможе формуванню здатності вільно спілкуватися в освітньому процесі з урахуванням індивідуальних запитів та можливостей здобувачів освіти.

Abstract: The modern educational process requires exciting, cognitive, emotional and dynamic forms of teaching. One such educational technology is edutainment.

Edutainment is an innovative technology that combines entertainment methods and active learning to create an effective balance between information and entertainment.

The use of gaming technologies will help to develop the ability to communicate freely in the educational process, taking into account the individual needs and capabilities of students.

Освітній процес в Україні та інших країнах світу здійснюється в епоху глобалізації та цифровізації, великого потоку інформації, вражаючих форм її подачі, але до наших реалій додалася війна. Здійснення освітнього процесу під час дії воєнного стану вносить суттєві корективи до методів та технік навчання, включаючи турботу про ментальне здоров'я здобувачів освіти.

На нашу думку, такою технологією навчання є ед'ютейнмент.

Ед'ютейнмент є гібридним поняттям англійського походження (edutainment), яке було отримано за допомогою злиття двох англійських слів – «education» (навчання) та «entertainment» (розвага) і перекладене українською мовою за допомогою транскрипції. Формально edutainment поділяють на «розважальну освіту» та «освітню розвагу» [1, с. 54].

Актуальність технології ед'ютейнмент пояснюється тим, що ця технологія допомагає задовольнити інтереси здобувачів освіти і підвищити якість освітнього процесу. Ця освітня

технологія забезпечує посилення мотивації до навчання, робить процес засвоєння знань та формування компетентностей цікавішим, різноманітнішим та доступнішим, поєднує в собі елементи лекції, семінарських/практичних занять та інтерактивних технологій, а також допомагає у створенні комунікативного середовища та умов психологічної безпеки [2]. Вона є ефективним поєднанням інформації, мультимедійних продуктів, психологічних прийомів та сучасних технологій, що допомагає створювати баланс між освітою та розвагами.

Застосування технології ед'ютейнмент висвітлено у працях зарубіжних дослідників, зокрема Д. Букінхем, Р. Донован, З. Казанчі, Ю. Неймц, З. Окан, М. Скелон, Й. Трна, В. Ян.

Педагогічні умови і методичне забезпечення ед'ютейнменту пропонуються в наукових доробках українських вчених: Н. Гончарової, О. Смолянової, Ю. Тимошенко, А. Троян, С. Хіврич.

Технологія ед'ютейнмент ґрунтується на матеріальних, дидактичних і технічних засобах.

Заняття можна проводити в комфортній невимушеній атмосфері за межами освітнього закладу, де можна отримати інформацію, побачити її застосування в життєвих умовах, зрозуміти необхідність оволодіння певними вміннями на практиці. Зокрема навчальними майданчиками можуть стати: виробничі підприємства, магазини, офіси, установи пенсійного фонду, установи банків, податкова інспекція тощо.

До дидактичних засобів ед'ютейнменту відносять настільні ігри, ситуації для аналізу, обговорення, вирішення проблеми, завдання різних рівнів складності, тести, кросворди, схеми.

Технічну мультимедійну підтримку ед'ютейнменту забезпечують мультимедійні підручники, електронні посібники, програми, тренажери, мережеві освітні ресурси, мультимедійні універсальні енциклопедії, інтерактивна дошка, інтернет-ресурси; персональні комп'ютерні ресурси – комп'ютерні ігри, енциклопедії; аудіовізуальні засоби – слайд-фільми, мультфільми, презентації, навчальні відеофільми, радіо- і телепрограми, книжки, енциклопедії з доповненою або віртуальною реальністю; вебтехнології – вебквести, віртуальні екскурсії тощо [3].

Пропонуємо власний досвід застосування різних інструментів ед'ютейнменту на заняттях з економіки.

Розважальна освіта акцентується на отри-

манні знань у розважальній формі. Зарубіжні колеги подібне пізнання світу з яскраво вираженою позитивною емоційною складовою називають «навчання через пригоду».

Під розважальною освітою розуміють особливий спосіб навчання, у якому інформація подається у цікавій і виразній формі. Такий підхід до освіти виявляється дуже ефективним, тому сьогодні він широко використовується в різних галузях людської життєдіяльності [4].

Гра відповідає меті ед'ютейнменту – розважати і навчати. Сюжетно-рольові, ділові ігри за певним задумом відтворюють відповідні події, взаємини дорослих, створюючи спеціальні ігрові ситуації. Такі ігри доцільно проводити як у освітньому закладі, так і за його межами.

Так, здобувачам освіти на заняттях з економіки ми пропонуємо "приміряти" на себе роль маркетологів (дослідити ринок та поспілкуватися з респондентами), логістів, фінансистів, аналітиків. Завдання може виконувати одна особа або команда, при цьому треба проявити комунікативні здібності.

До прикладу, ми запропонували здобувачам освіти провести опитування населення за місцем їх проживання з приводу: "Чи подобається споживачам продукція МХП? Які бренди МХП споживачі знають?". Результат треба було надати у вигляді відеороботи (рис.1) .

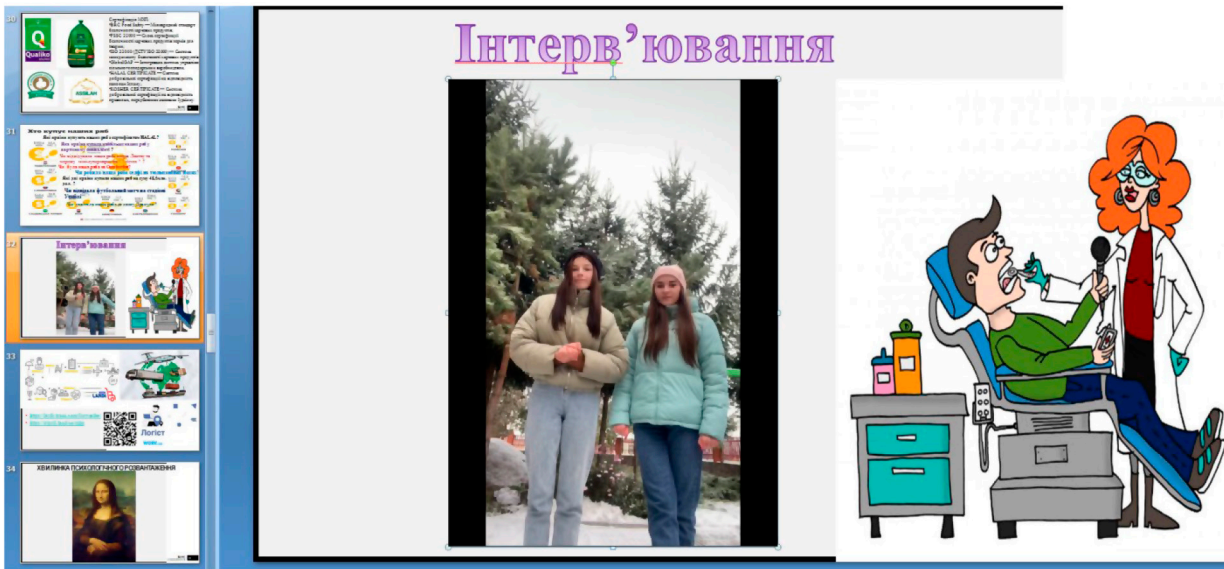

Рис. 1. Інтерв'ювання

Слід відзначити, що всі здобувачі освіти із задоволенням виконали це завдання та продемонстрували його протягом заняття. Але виконання завдання виявилось важким для переважної більшості студентів, так як респонденти неохоче комунікували. Отож, в процесі гри здобувачі освіти побачили реальні життєві ситуації, які їм не-

обхідно було подолати, аби виконати завдання.

Також ми пропонуємо здобувачам освіти побути у ролі логістів на підприємстві. Для цього ми складаємо завдання щодо перевезення вантажів з одного міста до іншого. Для виконання завдання здобувачам освіти необхідно розібратися і попрацювати в програмах Lardi-trans, Tripoli land, а

на занятті показати свій оптимальний маршрут перевезення вантажів.

Виходячи з поставленої мети, викладач може створити різноманітні ігри, які будуть формувати ті чи інші компетентності. Для розвитку критичного мислення ми створили інтерактивну гру "Хто купує «наших ряб»?". Здобувачі освіти на підставі запропонованої інфографіки швидко мали дати відповіді на питання та обґрунтувати їх. Питання, складені викладачами, стосувалися знань з математики, географії, історії, міжнародних відносин, туризму тощо. Так, на питання :

"Чи робила «наша ряба» селфі на тюльпанових полях?", здобувачі освіти відповіли: "Так, адже Нідерланди – країна тюльпанів". Гра під час навчання розвиває просторову уяву, вміння аналізувати інформацію і формулювати свою думку. На друге питання: "Навіщо їй селфі?", кожен міг обґрунтувати свою відповідь. Зокрема, були такі відповіді: «Робила селфі для інстаграму, бо вона дуже сучасна. Робила селфі для сайту знайомств, адже для дівчини вийти заміж дуже важливо. Робила селфі тому, що працює в туристичній індустрії» та ін. (рис.2).

Рис. 2. Гра "Хто купує «наших ряб»?"

Освітня розвага – це форма подачі інформації, створена з розважальною метою, із включенням навчального компонента. У широкому сенсі будь-яке введення розважальних засобів, медіа або мультимедіа в освітній процес може розглядатися як ед'ютейнмент. Важко уявити сучасне навчання студентів, особливо під час пандемії, поза цими технологіями. Останні дозволяють широко урізноманітнити форми подачі освітньої інформації. Освітня розвага пе-

редбачає обов'язкове отримання задоволення (не тільки інтелектуального, але й естетичного) [1,с.54]. Задоволення тут важливіше, ніж досвід та знання, хоча і вони з рахунків не скидаються.

Для освітньої розваги, другої форми ед'ютейнменту, здобувачам освіти запропоновано відобразити програму ділової етики МХП у малюнках (рис.3) і дослідження сайту TM Skott Smeat з використанням штучного інтелекту.

Рис. 3. Програма ділової етики МХП у малюнках

За допомогою технології ед'ютейнмент здобувачі освіти отримують багато різноманітних знань та формують багаж компетенцій. Результатами навчання є вміння та навички використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій для розв'язання професійних завдань; робота в команді; вміння комунікувати; демонстрація навичок самостійної роботи; критики і самокритики; відкритості до нових знань; здійснення пошуку, збирання, обробки й аналізу інформації у професійній діяльності тощо.

Але на результат праці, її ефективність впливають наші емоції. Тому ми, як викладачі, звертаємо увагу на поглиблення та розширення знань емоційної компетентності здобувачів освіти, що вдало поєднуються з ед'ютейнментом. Що ж таке емоційна компетентність?

Ще в далекому 1912 році німецький психолог Вільям Штерн (William Lewis Stern) запропонував вимірювати інтелектуальні здібності людини за допомогою тепер уже широко відомого коефіцієнта IQ (Intelligence Quotient).

Через 83 роки американський психолог Даниел Гоулман (Goleman D.) викликав справжній фурор, заявивши, що важливішу роль, ніж IQ, відіграє коефіцієнт EQ (Emotional Quotient або Emotional Intelligence) – емоційний показник інтелекту. Пов'язано це з тим, що контроль над власними емоціями і здатність правильно сприймати чужі почуття характеризують інтелект точніше, ніж здатність логічно мислити.

Згідно з визначенням Даниеля Гоулмана, «емоційна компетентність – це здатність усвідомлювати і визнавати власні почуття, а також почуття інших, для самомотивації, для управління своїми емоціями всередині себе і в стосунках з іншими».

Розвинені навички емоційної компетентності дозволяють керівнику розглядати свої емоції і емоції своїх підлеглих як управлінський ресурс

і завдяки цьому підвищувати ефективність своєї діяльності.

Говорячи про основні складові EQ, можна виділити чотири: самосвідомість (self-awareness); самоконтроль (self-management); емпатія (empathy); навички відносин (relationship skills).

Цитуючи одного з авторів, які стояли біля витоків утворення поняття EQ, Маршу Рейнольдс (Marcia Reynolds), «розвиток емоційної компетентності робить людину більш професійною, а професіонала більш людяним» [5].

Тому розпізнавання своїх емоцій – це перший крок у розвитку EQ. Часто ми зазнаємо труднощів, намагаючись описати словами ті почуття, які відчуваємо. Існують сотні емоцій, у кожній – багато рівнів інтенсивності, так що емоційна усвідомленість – нелегке завдання. Що чіткіше ми навчимося визначати кожну свою емоцію, то ширше будуть наші можливості в управлінні власною поведінкою.

Можна розпочати заняття з квітки емоцій. Запропонувати всім присутнім поділитися своїми емоціями через онлайн-сервіс Mentimeter та за допомогою хмари слів проаналізували емоції присутніх на цей час (рис. 4,5).

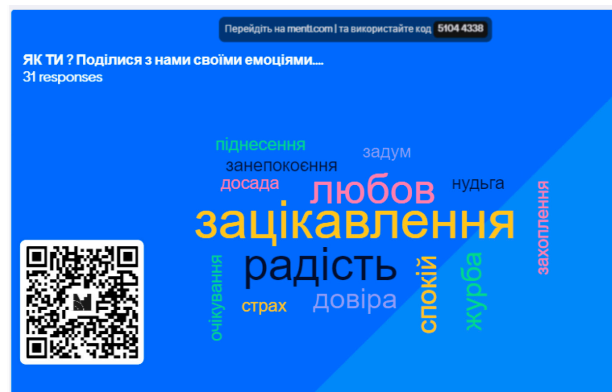

Рис.5. Хмара слів-емоцій

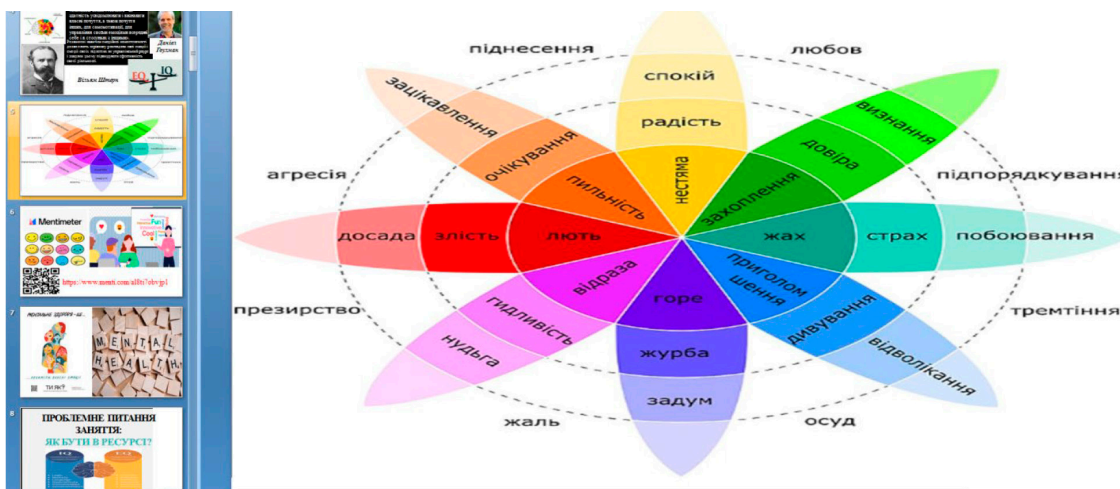

Рис. 4. Квітка емоцій

Емоції пов'язані з нашим ментальним та фізичним здоров'ям. Згідно з визначенням ВООЗ, ментальне здоров'я – це стан щастя та добробуту, в якому людина реалізує свої творчі здібності, може протистояти життєвим стресам, продуктивно працювати та робити внесок у суспільне життя.

Це означає, що ментальне здоров'я об'єднує здоровий дух та психіку людини із соціальним складником. Воно є важливим для втілення бажань, реалізації цілей, доброго фізичного самопочуття. А з іншого боку – психічне здоров'я кожного індивіда важливе для всього суспільства.

Вже два роки більшість із нас перебуває у щоденному стресі та напрузі. Як в таких умовах знаходити сили та ресурси, щоб продовжувати жити і працювати?

"Бути в ресурсі" – така модна зараз фраза має дуже важливе значення, адже насправді психологічний ресурс – це основа, це те, що допомагає нам рухатися далі, забезпечувати свої потреби та мати на це енергію.

Для того, щоб заняття мало спокійний характер, ми пропонуємо всім присутнім поради "Як бути в ресурсі?" (рис. 6)

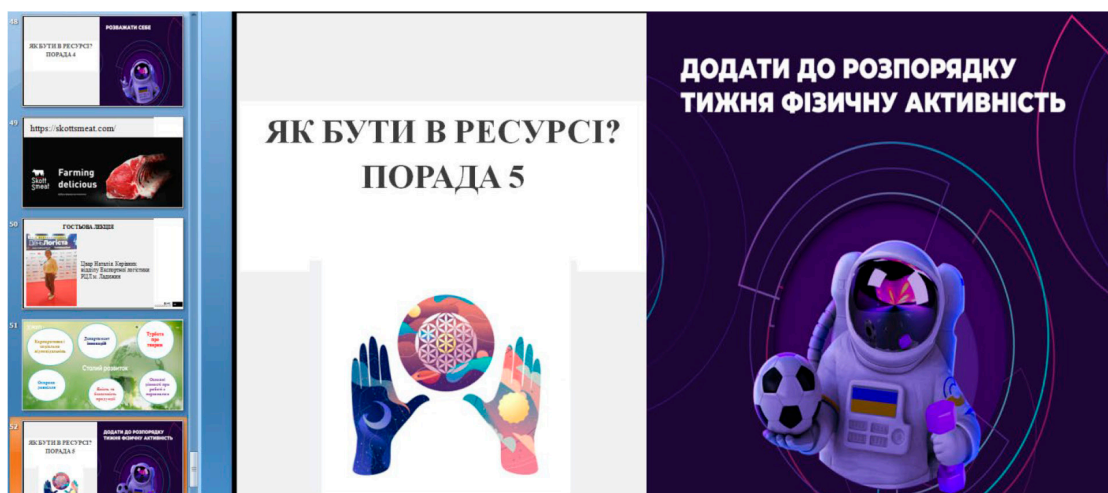

Рис. 6. Порада "Як бути в ресурсі?"

Після великої кількості інформації можна запропонувати хвилинку психологічного розвантаження. Зокрема показати портрет Мони Лізи, запитати у присутніх: "В чому особливість портрету?". На створення полотна Леонардо да Вінчі витратив 4 роки і навіть тоді не вважав його закінченим. Найдовше він малював посмішку. Посмішка – один із показників наших емоцій. Запропонувати присутнім показати свої емоції через посмішку.

Отже, ед'ютейнмент – це інноваційна освітня технологія, заснована на концепції навчання через розвагу, спрямована на передачу знань,

досвіду, що забезпечує формування вмінь і компетентностей в активній практичній діяльності. Практика ед'ютейнменту значно ширша, ніж її теоретичний багаж. Процес навчання є захоплюючим і викликає позитивні емоції, знання з найрізноманітніших галузей наук засвоюються легко, з'являється додаткова мотивація пізнати нове, в освітній процес залучається значна кількість здобувачів освіти. Окремо слід відзначити, що ця технологія сприяє збереженню ментального здоров'я здобувачів освіти, адже гра – це завжди позитивні емоції на відміну від реально-го життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ананьєва О., Ткаченко В., Яценко О. Використання кейс-методу у професійній підготовці правників // Wloclawek, Republic of Poland February 26–27, 2021. URL : <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-041-4-105>
2. Бісік С. Навчальний комплекс з дисципліни «Трудове право». URL : <http://moodle.collegesnau.com/course/view.php?id=212>
3. Шевчук Т. Запровадження активних методів навчання при викладанні юридичних дисциплін у ВНЗ. // Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, 2017. URL : <chrome-extension://efaidnbnmnnibpcjpcglcfindmkaj/http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/23402/1/86-88.pdf>
4. Яковлева В., Іванова С. Особливості методики практичного навчання у процесі вивчення дисципліни «Податкова система» // Молодий вчений, 2017. – № 12 (52). – С. 493-497. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/12/116.pdf>

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НА ЗАНЯТТЯХ ІНФОРМАТИКИ

Людмила Поперечнюк,
викладач Звягельського політехнічного
фахового коледжу

Анотація. Інтерактивні технології навчання – це така організація процесу навчання, у якому студенту неможливо не брати участь – в колективному, взаємодоповнювальному, заснованому на взаємодії всіх учасників процесу навчального пізнання. Зрозуміло, що структура інтерактивного заняття буде відрізнятися від структури звичайного, це також вимагає професіоналізму і досвіду викладача. Про організацію та проведення таких занять і йде мова у статті.

Abstract: Interactive learning technologies are the organisation of the learning process in which a student cannot help but participate – in a collective, complementary, based on the interaction of all participants in the process of learning. It is clear that the structure of an interactive lesson will differ from the structure of a regular lesson, and this also requires the professionalism and experience of the teacher. The organisation and conduct of such classes is the subject of this article.

Викладач – професія неординарна. Особливість її полягає у тому, що наставник працює не шаблонно, за заготовленими наперед алгоритмами. Робота викладача завжди вимагає творчого підходу. Без застосування ефективних педагогічних ідей, інноваційних методів та комп'ютерних технологій під час підготовки до занять не обійтися.

Аналіз досліджень та публікацій дає змогу зазначити, що використання інтерактивних технологій у освітньо-виховному процесі привертає увагу багатьох учених і педагогів. Зокрема О. Пометун опублікувала «Енциклопедію інтерактивного навчання» та велику кількість робіт з цієї проблеми, Т. Дуткевич визначає психологічні основи використання інтерактивних методів у процесі підготовки спеціалістів з вищою освітою. Теоретичний і дидактичний аспекти інтерактивних технологій навчання вже достатньо розроблені та висвітлені в роботах Л. Буркової, В. Лозової, Г. Селевка та інших вчених [1].

Саме під час використання інтерактивних

технологій студенти вчаться шукати інформацію, систематизувати її та узагальнювати. Забезпечувати розвиток особистості в процесі навчання інформатики важче, ніж подавати основи теоретичних знань. В умовах особистісно зорієнтованої освіти потрібно поєднувати різні типи навчання: індивідуальний та колективний, діалоговий та контекстний, створюючи всі умови для творчої діяльності та застосовуючи активні й інтерактивні методи навчання.

Досвід засвідчує, що використання інтерактивних технологій навчання надає можливості для пошуку нових форм і методів роботи, для зміни себе, для навчання разом зі студентами.

Особисто для мене результатом такого заняття є зростання інтересу студентів, зацікавлення їх; відчуття зміни ставлення до викладача, зміни атмосфери в групі.

І це слугує додатковим стимулом до роботи за інтерактивними технологіями.

Мій досвід роботи щодо впровадження інтерактивних технологій навчання показує, що кожен

з методів роботи має свої переваги, цілі, обмеження.

На заняттях інформатики я використовую такі інтерактивні методи:

Робота в невеликих групах. Найефективніший процес навчання забезпечується продуманою системою взаємовідносин. Відомо, що до факторів, які сприятливо впливають на пошуковий процес, належить спільна діяльність людей.

Активне спілкування студентів у процесі навчання означає зняття заборони на спілкування і стимулювання його, що сприяє перетворенню вчення з індивідуальної діяльності в спільну працю. Мета такої праці – обмін інформацією, порівняння, взаємооцінювання, пізнання своїх можливостей, вплив людини на людину. Колективна пізнавальна діяльність більш емоційна і привчає до прояву ініціативи.

Об'єдную студентів у малі групи (по 4–6 осіб), розподіляю завдання між групами. Групи за короткий час (3–10 хв) мають виконати це завдання і подати результати своєї роботи. Організую роботу в групах, аж поки студенти навчаться діяти самостійно.

Незакінчені речення. Цей прийом дає можливість ґрунтовніше працювати над формою висловлення власних ідей, порівнювати їх з іншими. Робота за такою методикою дає присутнім змогу долати стереотипи, вільніше висловлюватися щодо запропонованих тем, відпрацьовувати вміння говорити коротко, але по суті й переконливо.

Визначивши тему, з якої здобувачі освіти будуть висловлюватись, я формулюю незакінчене речення і пропоную закінчити його. Кожний наступний учасник обговорення має починати свій виступ із запропонованої формули. Студенти працюють з відкритими реченнями.

Матриця думок. Цей прийом найефективніший, коли невелика група студентів має порівняти і зіставити кілька варіантів вирішення складного і неоднозначного питання.

1. Викладач ділить учасників освітнього процесу на групи. Потім кожна група одержує питання. Воно повинне мати кілька можливих варіантів вирішення чи думок, а в студентів мають бути критерії вибору.

2. Студенти висловлюють свої думки у формі мозкового штурму і записують їх у горизонтальні графи у верхній частині таблиці.

3. Студенти обговорюють критерії і записують їх у вертикальні графи в лівій частині таблиці.

4. Студенти оцінюють кожний критерій за шкалою від 1 до 10 у верхньому правому куті графа критеріїв. Бал повинен показати, наскільки важливий кожен критерій для ухвалення остаточного рішення. Важливо, щоб кожна група дійшла консенсусу під час виставлення балів за кожним

критерієм.

5. Студенти ставлять бали від 1 до 10, залежно від того, наскільки кожна думка може відповідати чи відповідає критерію.

6. Необхідно перемножити бали критеріїв на бали думок і записати одержаний результат у центрі внутрішніх граф.

7. Додати величини в кожному стовпчику і записати одержаний результат у нижні графи.

8. Обговорити результати.

Коло ідей. Метою технології є залучення всіх до обговорення проблеми. Порядок проведення: ставлю дискусійне питання та пропоную обговорити його в малих групах; після того, як вичерпався час на обговорення, кожна група представляє всього один аспект проблеми, яку обговорювали; групи висловлюються по черзі, доки не буде вичерпано всі відповіді; під час обговорення теми на дошці складається список зазначених ідей; коли всі ідеї про вирішення проблеми висловлені, можна звернутись до розгляду проблеми в цілому. Потім підбиваються підсумки.

Формула заняття. Студенти мають скласти формулу своєї майбутньої роботи на занятті, використовуючи умовні позначення всіх якостей, що необхідні для плідної роботи. Можна дати завдання "розшифрувати" записану формулу. Такий тренінг розвиває у студентів навички самоорганізації, логічне мислення, вміння ставити мету і досягати її. Наприклад, студенти склали таку формулу майбутнього заняття:

$$(y+o) * (e+c) * p = z,$$

де y – уміння, o – організованість, e – взаємодопомога, c – співпраця, p – робота, z – знання.

Навчаючись учись. Такий вид навчальної діяльності дає можливість взяти активну участь у навчанні та передачі своїх знань іншим людям. Після повідомлення теми та мети заняття роздаю студентам картки із завданням. Їм треба ознайомитися з інформацією, що міститься на картці. Згодом необхідно ознайомити зі своєю інформацією інших одногрупників. Підготуватись до передання цієї інформації іншим у доступній формі [2].

Пошук інформації. Цей метод застосовую, якщо потрібно якимось поживити сухий, найчастіше нецікавий матеріал. Суть його в тім, що відбувається командний пошук інформації, що доповнює вже наявну (прочитану мною лекцію або домашнє завдання) з наступними відповідями на питання. Для груп розробляю питання, відповіді на які можна знайти в підручниках, роздатковому матеріалі, інтернеті тощо. Завжди визначаю час, протягом якого потрібно проаналізувати інформацію й знайти відповіді на питання.

Приклад. «Історія розвитку обчислювальної техніки». Пропоную студентам підготовлені мініконспекти з описом окремих етапів розвитку

комп'ютерної техніки, які служать джерелом інформації під час вивчення та самостійного опрацювання матеріалу. Крім цього, студенти мають в своєму розпорядженні підручники, доступ до інтернету, що дозволяє знайти точнішу чи зрозумілішу для себе інформацію.

Займи позицію. Зачитую яке-небудь твердження і студенти повинні підійти до дошки зі словом «ТАК» або «НІ». Бажано, щоб вони пояснили свою позицію.

Приклад.

1. **Інтернет-маркетинг** – це область інформатики, що займається розробкою інтелектуальних комп'ютерних систем, які імітують роботу людського розуму. (Ні)

2. **Стовпець** таблиці реляційної бази даних називають полем. (Так)

3. **Електронна таблиця** – це матеріальний об'єкт, що містить у зафіксованому вигляді інформацію, оформлений у заведеному порядку й має юридичну силу відповідно до чинного законодавства. (Ні)

4. **Реквізити** – окремі елементи документа. (Так)

5. **MS Access** – програма, призначена для введення, редагування і збереження у файлах неформатованого тексту, тобто тексту, всі символи якого мають однакові параметри відображення. (Ні)

6. **Файл** – область пам'яті на диску, що має ім'я. (Так)

Снігова куля. Використовую, коли необхідно, щоб учасники обговорили якесь питання спершу в парах, потім у квартетах, пізніше в октетах тощо. Важливим для навчання є як викладення, так і вислуховування поглядів, аргументів, характеристики речей, ознайомлення з різними підходами. Переваги методу в тому, що він навчає вести переговори і робити вибір. Проте слід пам'ятати, що його використання (багаторазове повторення) буде ефективним тоді, коли проблема цього варта.

Приклад. «Побудова графіка». Один студент називає програму, другий – варіант запуску цієї програми, третій – елементи вікна, четвертий – призначення цієї програми.

Рис. 1, 2

Бортовий журнал – форма фіксації інформації з допомогою ключових слів, графічних моделей, коротких речень, питань. Частинами «бортового журналу», що задає викладач і які будуть заповнюватися студентами, можуть бути ключові поняття теми, зв'язки, які може встановити студент, важливі питання.

Безпрограшна лотерея. Студенти дістають із коробки номери завдань (вправ, задач). Як варіант, один із студентів дістає завдання з коробки для роботи в парі або малій групі.

Кубик Блума – один із популярних практичних прийомів, що розвиває критичне мислення. Використовую для закріплення та аналізу отриманих знань. Студенти самі формулюють запитання, яке починається зі слова на обраній грані кубика, а потім ставлять їх групі. Такий прийом підвищує ефективність заняття та розуміння теми, допоможе викладачу виявити прогалини у навчанні.

Заняття із використанням інтерактивних методів – це активна пошуково-пізнавальна діяльність студента, в процесі якої він вчиться мислити критично. Таке заняття досить ефективне, хоча вимагає багато часу, концентрації уваги, чітко фіксованої мети.

Більшість з перерахованих інтерактивних методів навчання відносять до технологій колективного навчання, коли студентам потрібно скооперуватися для виконання завдань, активної роботи на занятті, засвоєння матеріалу і вироблення навичок спілкування під час дискусії й аргументації своїх позицій. Величезним плюсом такого виду навчальної діяльності є залучення абсолютно всіх студентів групи у спільну роботу. Труднощі полягають в умінні організувати роботу студентів і привчити їх до такої роботи як постійної. На основі цих методів можна будувати інші, або придумувати щось принципово нове, у цьому і полягає перевага інтерактивного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Інтерактивні методи навчання учнів на уроках інформатики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/interaktivni-metodi-navchannya-uchniv-na-urokah-informatiki-191096.html>
- Сучасні інтерактивні методи навчання на уроках інформатики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/metodicna-rozrobka-sucasni-interaktivni-metodi-navcanna-na-urokah-informatiki-125031.html>

ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Ірина Довгаль,
викладач ВСП «Краматорський фаховий
коледж ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського»

Анотація. У статті йде мова про використання інноваційних методів навчання на заняттях, що сприяє формуванню у студентів предметних компетенцій, забезпечує оволодіння студентами мовним матеріалом з метою використання його в усному і писемному мовленні; допомагає засвоїти соціокультурні особливості країни, мова якої вивчається, сприяє оволодінню студентами стратегіями мовленнєвої діяльності, спрямованої на розв'язання навчальних завдань і життєвих проблем.

Abstract: The article deals with the use of innovative teaching methods in the classroom, which contributes to the formation of students' subject competences, ensures students' mastery of language material in order to use it in oral and written speech; helps to master the socio-cultural characteristics of the country whose language is being studied, promotes students' mastery of strategies of speech activity aimed at solving educational tasks and life problems.

Сучасне суспільство сьогодні розвивається на основі інновацій. Використання інноваційних методів навчання дозволять майбутнім фахівцям бути більш конкурентоспроможними на ринку праці.

Інноваційні методи – це методи, що передбачають зростання ролі студентів у освітньому процесі, зміщення центру (фокусу) процесу навчання від викладача до студента; посилення функції підтримки студента, допомоги йому в організації індивідуального навчального процесу.

Головною метою навчання іноземної мови вважається розвиток здатності студентів використовувати іноземну мову як інструмент у діалозі культур і цивілізацій сучасного світу, тобто формування у студентів загальної комунікативної компетентності, базою для якої є комунікативні уміння, сформовані на основі мовних знань і навичок. Це означає, з одного боку, що вміння тільки говорити, слухати, читати і писати іноземною мовою недостатні для здійснення повно-

цінної міжкультурної комунікації, бо вона також вимагає країнознавчих знань з географії, історії, культури та лінгвокраїнознавчих знань і, головне, здібності та готовності здійснювати соціальну взаємодію з представниками нового, іншомовного соціуму.

Завдяки використанню інноваційних методів навчання на занятті активніше відбувається формування наступних предметних компетенцій:

- мовної (лінгвістичної) компетенції, яка забезпечує оволодіння студентами мовним матеріалом з метою використання його в усному і писемному мовленні;
- мовленнєвої компетенції, яка пов'язана з формуванням у студентів умінь і навичок спілкуватися в чотирьох видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні (монолог, діалог), читанні, письмі;
- соціокультурної компетенції, яка передбачає засвоєння студентами знань соціокультурних особливостей країни, мова якої вивчається,

культурних цінностей та морально-етичних норм свого та інших народів, а також формування умінь їх використовувати у практичній діяльності;

- соціолінгвістичної компетенції, яка забезпечує формування умінь користуватися у процесі спілкування мовленнєвими реаліями (зразками), особливими правилами мовленнєвої поведінки, характерними для країни, мова якої вивчається;
- загальнонавчальних компетенцій, що сприяють оволодінню студентами стратегіями мовленнєвої діяльності, спрямованої на розв'язання навчальних завдань і життєвих проблем.

Давайте розглянемо наступні інноваційні методи: «мовчазний» метод, рольова гра, групова бесіда, сторітеллінг, методи критичного мислення, метод проєктів.

«Мовчазний метод». Він базується на припущенні, що викладачу на занятті слід мовчати, наскільки це можливо, а студента заохочувати висловлюватись якомога більше. Завданням «мовчазного» методу є формування у студентів умінь висловлюватись усно і сприймати початкові елементи мови, що вивчаються. Це так зване бігле володіння мовою, але при цьому правильній вимові та вдосконаленню інтонації надається важливе значення. У навчанні використовують картки, малюнки, слайди або предмети.

Рольова гра сприяє активізації мисленнєво-мовленнєвої діяльності студентів, формуванню в них умінь самостійної передачі думок та навичок спілкування. Вона розвиває загальну ерудицію та творчі здібності, що впливає на підвищення рівня практичного володіння англійською мовою. Студенти отримують ситуативні картки з описом ролей, які вони будуть виконувати. Завичай ситуації пов'язані з їх майбутніми професіями. Студенти використовують той лексичний матеріал, який вони вивчили на попередніх заняттях.

Групова бесіда має характерні ознаки як діалогічного, так і монологічного мовлення. Групові бесіди можна проводити, коли у студентів уже сформовані необхідні для цього іншомовні навички, накопичений певний досвід говоріння іноземною мовою. Із видів групової бесіди найлегшим для навчання є інтерв'ю. З нього і слід починати навчати групової бесіди. В інтерв'ю розмова ведеться за жорсткою логічною схемою: повідомлення – запитання – повідомлення. Перш за все викладач визначає, хто виступатиме в ролі особи, в якій братимуть інтерв'ю. Це може бути студент, якому є чим поділитися з групою (він отримав перемогу в спортивних змаганнях, здійснив подорож тощо).

Ще більш наближеною до реального спілкування є групова бесіда-дискусія. Беручи участь в дискусії, студенти відходять від заздалегідь заготовленого, завченого і починають висловлювати свої особисті думки, погоджуючись чи не погоджуючись із співрозмовниками. При цьому свідомість повністю переключається на предмет обговорення, на зміст, а мовні засоби відсуваються на фоні рівні. Дискусію можна організувати і на матеріалі розмовної теми. Наприклад, під час засвоєння лексики з тем «Найкращий і найцікавіший спосіб подорожування», «Книги у нашому житті» або «Сучасні джерела інформації».

Технологія сторітеллінг (story – історія; tell – розповідати) на заняттях іноземної мови забезпечує комунікативний, мовленнєвий, мовний, емоційний та соціокультурний розвиток студентів. Вони вчаться розповідати історії англійською мовою, використовуючи вивчену лексику, також процес будування речень дозволяє перевірити свої знання з граматики. Визначають активний та пасивний сторітеллінг. Викладач може обрати чи створити власну історію для розповіді (пасивний сторітеллінг), або студенти створюють свою історію чи продовження історії самостійно (активний сторітеллінг). Вибір сторітеллінгу залежить від мети заняття та особистих преференцій викладача. Пасивний сторітеллінг оптимально підходить для початку вивчення нової теми. У формі розповіді можна подати нові правила, теорії, закони тощо. А от активний – чудовий варіант для закріплення знань. Студенти будуть створювати історії самостійно, а задача викладача – направляти їх правильним шляхом.

Технологія розвитку критичного мислення активно апробується в закладах освіти. У філософії під критичним мисленням розуміють уміння логічно мислити та аргументувати, аналітично дискутувати та правильно висловлювати свою думку. У педагогічній літературі критичність розглядається як усвідомлений контроль за ходом інтелектуальної діяльності, у процесі якої відбувається оцінювання роботи, думок, вироблених гіпотез, шляхів їх доведення тощо. Найпопулярнішими методами критичного мислення є «Мозковий штурм», «Кубування», «Асоціативний куц», «Мікрофон», «Fishbone», Bloom's taxonomy; Сенкан; есе; «Six thinking hats» тощо. Завдяки методам критичного мислення студенти вчаться визначати проблему; перевіряти використану інформацію; аналізувати твердження, що лежить в основі інформації; враховувати альтернативні точки зору; визначати наявність підтексту в інформації; синтезувати здобуті знання; робити висновки; приймати оптимальне рішення.

Метод проєктів – вид творчої роботи (переважно в групах), метою якої є підготовка кінцевого продукту та подання інформації англійською мовою. Мета цього виду роботи – дати студенту можливість виконати незалежну роботу, побудовану на знанні мови та уміннях і навичках, здобутих упродовж певного періоду вивчення теми. Проєктні роботи ідеальні для різнорівневих груп, оскільки кожне завдання може бути виконане студентами, що мають різний рівень підготовки. У процесі проєктної діяльності студенти представляють результати своєї роботи іноземною мовою. Проєкт може бути у вигляді оголошень, презентацій, досліджень, виготовлення колажів, пошукової роботи, виготовлення стендів чи листівок тощо.

Різноманітність тем та методів, які використовуються на заняттях з іноземної мови, сприяє формуванню не тільки предметної компетенції, а і наступних загальних (ключових) компетентностей: інформаційно-комунікаційна компетентність

(студенти вчаться використовувати інформаційно-комунікаційні технології та відповідні засоби для виконання особистісних і суспільно значущих завдань); комунікативна компетентність (студенти вчаться застосовувати у конкретному виді спілкування знання мови, способи взаємодії з людьми, що оточують її та перебувають на відстані, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями); соціальна компетентність (у студентів формуються навички продуктивно співпрацювати з партнерами у групі та команді, виконувати різні ролі та функції у колективі).

Впровадження інноваційних методів навчання на практичних заняттях з іноземної мови суттєво поліпшує результати навчальної діяльності студентів, сприяє кращому запам'ятовуванню мовленнєвими зразками, які вони можуть використовувати у спілкуванні, підвищує освіченість, сприяє їх творчій активності та здійсненню процесу соціальної адаптації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ващук Ф. Г. Перехід до інноваційних технологій у вищій освіті – вимога часу / Ващук Ф. Г. // Інтеграція в європейський освітній простір : здобутки, проблеми, перспективи : монографія / За заг. ред. Ф. Г. Ващука. – Ужгород : ЗақДУ, 2011. – Вип.16. – С. 290–305.
2. Глушок Л.М. Застосування інтерактивних методів при викладанні англійської мови у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії / Л.М. Глушок // Педагогічний дискурс. – 2010. – Серпень. – С.56–59.
3. Решетнік Т. С. Інноваційні тенденції у методиці навчання іноземних мов [Електронний ресурс] /Т. С. Решетнік // Вісник психології і педагогіки. – 2014. – № 14. – Режим доступу http://www.psych.kiev.ua/Решетнік_Т.С._Інноваційні_тенденції_у_методиці_навчання_іноземних_мов
4. Інтерактивні вправи та ігри. – Харків : Видавнича група «Основа», 2011. –144 с.

ГЛОБАЛЬНА ОСВІТА

З 2001 року щорічно 26 вересня відзначається Європейський день мов. Основна мета – заохочення вивчення мов протягом усього життя. При цьому поняття європейських мов є ширшим, аніж 24 офіційні мови країн-членів ЄС.

Вислови відомих громадських та культурних діячів про вивчення мов

1. Скільки мов ти знаєш – стільки разів ти людина (Йоганн Вольфганг фон Гете, німецький поет, прозаїк, драматург, мислитель і натураліст).
2. Знання однієї мови дозволяє увійти в коридор життя, знання двох мов – відкриває вам усі двері у цьому коридорі (Франк Сміт, канадський психолінгвіст).
3. Якщо ти розмовляєш з людиною мовою, яку вона розуміє, ти говориш з її головою. Якщо ти розмовляєш з людиною її рідною мовою, то ти говориш з її серцем. (Нельсон Мандела, південноафриканський правозахисник, політик та юрист, президент Південно-Африканської республіки з 1994 по 1999 роки).
4. Хто не знає інших мов, не знає і власної (Йоганн Вольфганг фон Гете, німецький поет, прозаїк, драматург, мислитель і натураліст).

За матеріалами

<https://osvitanova.com.ua/posts/5694-15-vysloviv-pro-vyvchennia-inozemnykh-mov>

ІНСАЙТНІ МЕТОДИ ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Лариса Вовк, завідувачка відділення
Вікторія Кокоша, Валентина Матвієнко, Світлана Степанчук
викладачі ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж
Білоцерківського НАУ»

Анотація. У статті йде мова про можливості інсайт-технологій та комунікаційні підходи в різних варіаціях під час проведення навчальних практик. У процесі дослідження було розглянуто та обґрунтовано доречність використання інсайт-методів з метою забезпечення інтеграції накопиченого досвіду здобувачів освіти. Означено основні умови використання акмеологічних технологій, які забезпечують виявлення найважливіших чинників досягнення професіоналізму майбутніх спеціалістів.

Abstract: The article discusses the possibilities of insight technologies and communication approaches in different variations during training practices. In the course of the study, the relevance of using insight methods in order to ensure the integration of the accumulated experience of students was considered and substantiated. The basic conditions for the use of acmeological technologies, which guarantee the identification of the most important factors in achieving professionalism of the future specialists, are defined.

Більшість вчителів витрачають час на питання, покликані встановити, чого учень не знає, а справжнє мистецтво постановки питання полягає в тому, щоб з'ясувати, що учень знає або здатний пізнати.

Альберт Ейнштейн

Метою сучасної освіти є виховання особистості інноваційного типу мислення, яка здатна миттєво реагувати на виклики суспільства. Сучасний здобувач освіти повинен вміти вчасно надолужувати освітні прогалини, викликані дистанційним, змішаним навчанням, бути готовим навчатися в будь-який час. Особливого значення при цьому набуває практична підготовка здобувачів фахової передвищої освіти, яка формує основні професійні компетентності, дозволяє закріпити набуті знання, сприяє розвитку критично-

го мислення, аналізу, розкриває вміння аргументувати та висловлювати свої думки, підкріплені практичними розрахунками.

Згідно з Пунктом І Положення про практичну підготовку здобувачів фахової передвищої освіти, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України від 02 травня 2023 року № 510, практична підготовка – одна з форм організації освітнього процесу та обов'язкова складова освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти, спрямована на завершення формування набутих компетентностей та отримання досвіду їх застосування, оволодіння сучасними формами організації праці, обладнанням, пристроями і технологіями відповідно до спеціальності, ознайомлення з умовами провадження професійної діяльності [1].

Епоха штучного інтелекту та програмованих засобів навчання посилює потребу щодо індивідуалізації навчання, зумовлює освітян здійснювати проєктування акмеологічного освітнього простору з урахуванням інноваційного розвитку освіти, запитів особистості, потреб суспільства та держави.

Акмеологічні та комунікаційні технології широко застосовують викладачі економічних дисциплін під час викладання навчальних практик у ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж Білоцерківського НАУ», адже вони спрямовані на розвиток гармонійної особистості, сучасно орієнтованого фахівця економічного напрямку та є засобом, завдяки якому здійснюється перетворення власних ресурсів, які сприяють ефективному розвитку, спонуканню студента до діяльній взаємодії та прагненню до самозмін.

Законодавчим підґрунтям для реалізації практичного навчання є низка внутрішніх Положень коледжу, зокрема:

- Положення про організацію освітнього процесу у ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж Білоцерківського національного аграрного університету»;

- Положення про навчально-методичне забезпечення навчальних дисциплін/предметів у ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж Білоцерківського НАУ»;

- Положення про форми контрольних заходів та процедуру оскарження результатів контролю знань здобувачів освіти у ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж Білоцерківського національного аграрного університету»;

- Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти у ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж Білоцерківського національного аграрного університету» тощо [2].

Відповідно до навчальних планів економічних спеціальностей передбачено такі навчальні практики, які представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Види навчальних практик за освітньо-професійними програмами економічного циклу у ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж Білоцерківського національного аграрного університету»

(складено авторами на основі навчальних планів 2023 року для студентів ОПП «Комерційна діяльність», «Інформаційна діяльність підприємства», «Економіка підприємства», «Фінанси і кредит» у ВСП ТЕФК БНАУ) [3]

Спеціальність 076 Підприємництво та торгівля		Спеціальність 052 Економіка		Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок	
ОПП «Комерційна діяльність»		ОПП «Інформаційна діяльність підприємства»		ОПП «Фінанси і кредит»	
Навчальні практики					
Інформатика і комп'ютерна техніка		Планування та організація діяльності підприємств		Планування та організація діяльності підприємств	
Етика ділового спілкування		Інформаційні системи і технології на підприємстві		Інформатика і комп'ютерна техніка	
Основи підприємницької діяльності		Інтернет-технології в інформаційній діяльності		Економічний аналіз	
Фінансовий облік				Етика ділового спілкування	
				Страхування	

Під час викладання навчальних практик прикладом акмеологічних технологій є застосування рефлексивних практикумів, які дозволяють підсилити тісну взаємодію викладача зі студентом, налагодити ефективний зворотний зв'язок від студента до викладача після засвоєння інформації. Участь у рефлексивних практикумах виховує у студентів ініціативність, впевненість у власних силах, комунікативність, розвиває ділові якості та сприяє формуванню правильного економічного мислення, яке проявляється тільки за наявності знання теоретичних основ та практичних вмінь, дає змогу приймати правильні управлінські рішення в подальшій професійній діяльності.

Основними інформаційно-комунікаційними технологіями під час проведення всіх видів навчальних практик, які викладаються для здобувачів освіти економічного напрямку у ВСП ТЕФК БНАУ, є:

- інтернет-технології – використання можливостей сервісів Google для організації дистанційного та змішаного навчання, а саме: Google-класи, Google-диск, Google-сайти, Google-зустрічі, Google Jamboard, Google-документи, Google-таблиці, Google-презентації, Google-форми;

- гейміфікація, без якої неможливе ефективно вивчення матеріалів, оскільки доведено, що виконана самостійно робота здатна збільшувати рівень засвоєння інформації до 90%, на відміну від 20–50% рівня засвоєння матеріалу у вигляді тексту, аудіо- та відеоматеріалів. Тому викладачами-предметниками використовуються різні бізнес-симулятори, депозитні, кредитні онлайн-калькулятори.

Популяризація соціальних мереж та телеграм-каналів дозволяє тримати руку на пульсі

мінливих економічно-фінансових новин, тому для володіння актуальною фінансовою інформацією викладачі рекомендують приєднання студентів до офіційних груп у соціальних мережах, телеграм-каналів Міністерства економіки України, Міністерства фінансів, Податкової служби, Митної служби, офіційного сайту Національного банку України, Освітнього центру Верховної Ради України та інших.

Зокрема під час навчальної практики з навчальної дисципліни «Податкова система» вивчаються автоматизовані системи електронних платежів, обліку податків, викладачі на власних прикладах демонструють студентам Клієнт-банк та електронний кабінет платника податків, що дозволяє бути в курсі не лише державних справ, а й особистих.

Крім того, студенти, під час навчальних практик, активно долучаються до заходів, влаштованих спеціальними освітніми платформами, формують компетенції через проходження курсів, які представлені в таблиці 2.

Таблиця 2
Освітні платформи для вдосконалення навичок і саморозвитку

UGEN	HR-бренд агенція, яка допомагає молоді у працевлаштуванні, а компаніям – у пошуках кадрів. Постійно проводить зустрічі з гігантами бізнесу в сферах IT, маркетингу, HR, аудиту
«ТАЛАН»	Національна платформа з фінансової грамотності, створена Національним банком України для навчання фінансів та підтримки освітньої спільноти, сприяє підвищенню фінансової грамотності молоді
Компанія «Епіцентр К»	Залучає студентів до освітнього онлайн-проекту «Business Podcasts»
Платформа SendPulse	Багатоканальна маркетингова платформа, яка спеціалізується на створенні чат-ботів, web push сповіщень, лендінгів email, SMS та Viber-розсилок, автоматизації продажів через CRM систему та розробці онлайн-курсів

Платформа онлайн-освіти зі сталого розвитку Impactorium	Розміщені короткі онлайн майстер-класи, блоги, трансляції конференції тощо
Платформа Campster	Пропонує онлайн-курси з багатьох напрямів, практично використовує бізнес, e-commerce, маркетинг, тайм-менеджмент тощо
Кейс-технології	Є поширеним методом під час проходження навчальних практик з навчальних дисциплін. Зокрема практикуються робота в малих групах, ділові ігри, елементи імітації та розігрування рольових ігор

Наприклад, на навчальних практиках з навчальних дисциплін «Підприємницька діяльність», «Планування та організація діяльності підприємства» студенти виконують функції працівників економістів планового відділу, створюють бізнес-плани та найбільш вдалі презентують для потенційних клієнтів, використовуючи краундфандингові платформи.

Під час навчальної практики з дисципліни «Економічний аналіз» проводиться економічна бізнес-гра з застосуванням елементів випереджального навчання, де студенти розділяються на міні-команди, виконуючи роботу працівників планово-економічного відділу, а саме: економіста з виробництва, економіста зі збуту, економіста з ціноутворення, економіста з праці. Така практика є потужним мотиватором, оскільки подальша переддипломна практика – на виробництві, де вони будуть працювати дублерами тих же економістів та виконувати типові розрахунки в розрізі видів діяльності.

Фінансисти, на практиці з навчальної дисципліни «Страховання», пробують себе в ролі страховальників та страхових агентів.

Практика з навчальної дисципліни «Банківська справа» навчає креативити, створюючи власні моделі банку, в розрізі клієнтів, каналів, ключових продуктів, партнерів, тут розробляють стратегії розвитку на найближчі 10 років тощо. Рольові ігри пропонують розділитись на клієнтів та працівників банку.

Ділові ігри застосовуються викладачем на навчальній практиці з дисципліни «Податкова система». Студентам з глибокими знаннями пропонують бути у ролі податкового інспектора, а слабшим – у ролі платників податків. Платники податків визначають об'єкт та базу оподаткування, проводять податкові розрахунки, складають звітність та подають їх інспекторам, які проводять перевірку нарахування, заповнення та терміни подання звітності. Тобто ділова гра побудована на основі трирівневих критеріїв оцінювання знань студентів і, пропонуючи ролі, вже можна зрозуміти, наскільки студент володіє матеріалом, і якщо його знання на високому рівні, – ролі можуть змінюватися.

Під час вирішення кейсів студенти як створюють відеоролики, роблять цікаві проектні роботи, складають бізнес-плани, так і будують дерево рішень, застосовуючи методи мозкового штурму, проходячи етапи від мрійника та реаліста до критика.

Вирішення конкретних ситуацій студентами, які розділені по групах, дозволяють формувати навички роботи в команді (Team Job Skills). На навчальних практиках, як правило, всі розрахунки є наскрізні, якщо не виконаєш одні – не можна робити інші, тоді студенти шляхом взаємоконтролю у парах і групах звіряють правильність розрахунків та підганяють один одного до швидшого результату. Наприклад, зі студентами для пришвидшення роботи над проектами, задачами, розрахунками використовуємо знання, отримані на навчальній практиці «Інформатика і комп'ютерна техніка», створюємо табличний формат розрахунків в програмі Microsoft Excel і це дає змогу прорахувати в декількох варіантах бізнес-план на два роки та ретельно провести аналіз динаміки розвитку підприємства, окреслити найважливіші аспекти бізнесу чи змоделювати власні моделі банку, страхової компанії, прорахувати фінансово-економічні показники підприємства тощо.

Отже, Excel-таблиці, популяризовані викладачами економічного відділення, допомагають структурувати, пришвидшити та спростити розрахунки, швидко та якісно перевірити роботи,

оскільки миттєвий результат не викликає сумнівів у правильності розрахункового компонента практик як їх невід'ємної складової.

Цікавою інтерактивною практикою є навчальна практика з дисципліни «Інформатика і комп'ютерна техніка», оскільки покликана закріпити і поглибити теоретичні знання, практичні вміння і навички з використання ПК та основних програм пакету MSOFFICE, які сприяють найефективнішому вирішенню завдань, що виникають на виробництві під час розв'язання прикладних економічних задач, а також сформувані у студентів вміння оволодівати сучасними програмними засобами, необхідними у роботі за обраним фахом, на рівні користувача. Форма здачі роботи – проєктна. Завдання практики – набуття умінь і навичок автоматизації оброблення документів засобами текстового редактора MS Word, табличного процесора MS Excel, системи управління базами даних MS Access.

Отже, знання, отримані на одній навчальній практиці, широко застосовуються на інших навчальних практиках, існує наскрізна міждисциплінарна компонента.

Для спрощення та кращого висвітлення матеріалів навчальних практик викладачі особливо ретельно піклуються про наповнення навчально-методичного забезпечення. Обов'язково створюються Classroom, які наповнені необхідними безпаперовими матеріалами за кожний день практики. Урізноманітнення навчального матеріалу відбувається за допомогою інструментів інтерактивних ресурсів, найбільш популяризовані є такі:

- ресурси для створення презентаційних матеріалів:

- <https://www.canva.com>
- <https://prezi.com>
- <https://www.beautiful.ai>

- ресурси для створення текстів, різноманітних завдань, цікаві інформаційні ресурси:

- <https://www.classtime.com/uk/>
- <https://kahoot.com>
- <https://quizlet.com>
- <https://learningapps.org>
- <https://study-smile.com>
- <https://naurok.com.ua>
- <https://miyklas.com.ua>

- ресурси, які дають можливість накласти на відео тести або інші завдання:

- <https://ed.ted.com>
- https://edpuzzle.com/?fbclid=IwAR3hsOxzcQ4vAU5vQV18N1Qj_FCLruB0Zagt7NB7o4qZZmh_o_5j0taw1EXM

- інструменти взаємодії зі студентами:

- Kahoot! – інтерактивна платформа, яка дозволяє створювати квізи, тести та ігри з питаннями та відповідями;

- 3Padlet – інтерактивна дошка, на якій можна додавати текстові повідомлення, зображення, відео та посилання;

- Mentimeter – інструмент для проведення опитувань та збору думок аудиторії у режимі реального часу;

- Nearpod – платформа, яка дозволяє створювати інтерактивні уроки з використанням різноманітних вправ, питань та мультимедійних матеріалів тощо.

Групою викладачів, які викладають навчальні практики на ОПП «Економіка підприємства», створений електронний посібник у програмі TurboSite, а саме: «Електронний практикум з досвіду організації практичної підготовки студентів спеціальності 051 Економіка, ОПП «Економіка підприємства», де з усіх навчальних практик структуровано методичне забезпечення, розписана чітка робота студентів по днях практики, вміщений цікавий презентаційний матеріал та урізноманітнено різноманітний контроль знань студентів.

Для формування професійних компетентностей та розвитку soft skills під час проведення навчальних практик викладачами практикується відвідування передових підприємств, здійснюється часткове проведення практики в умовах виробництва, в комерційних банках, страхових компаніях тощо. Такий підхід сприяє поглибленому вивченню фінансово-економічної складової їхньої роботи та закріплюються раніше вивчені теоретичні знання. Практикуються гостьові лекції, запрошуються для поширення досвіду фахівці-практики, наукові співробітники, внутрішні та зовнішні стейкхолдери, випускники-практики.

Окремим видом практик є практики на отримання робітничої професії, зокрема студенти ОПП «Інформаційна діяльність підприємства», проходячи практику з навчальної дисципліни «Інформатика і комп'ютерна техніка» на отримання робітничої професії «Оператор з обробки інформації і програмного забезпечення», виконують проєктні роботи зі створення власного сайту-портфолію, на якому висвітлюють виконані роботи.

Навчальну практику на отримання робітничої професії продавця-консультанта для студентів з дисципліни «Комерційна діяльність» проходять на базі ТОВ «Епіцентр К» м. Біла Церква. Програмою практики передбачено ознайомлення з такими основними питаннями, як правила роботи магазину, обов'язки продавців, основи професійної етики, організація торгово-технологічного процесу та з багатьма іншими. Результатом є написання творчих звітів з описом тієї складової торговельної роботи, якою займалися.

Практика на отримання робітничої професії «Обліковець (реєстрація бухгалтерських даних)

допомагає студентам опанувати нюанси бухгалтерської професії та навчитись працювати з програмним забезпеченням «M.E.DOC». Студенти, за результатами практики, роблять звіти по ній, які є допуском до практики, також допуском є підсумкові тести в Google-формах.

Формою підсумкового контролю практик на отримання робітничої професії є екзамен, на якому присутній фахівець-практик, що дозволяє якнайкраще виявити ступінь отриманих під час практики знань.

Відповідно до Положення про форми контрольних заходів та процедуру оскарження результатів контролю знань здобувачів освіти у ВСП ТЕФК БНАУ викладачі економічного відділення використовують такі методи об'єктивного контролю й оцінювання знань здобувачів з навчальних практик:

- традиційні методи (усне опитування, письмова робота, виконання практичних вправ та інше);

- інноваційні методи (тестування з використанням програмного забезпечення, виконання завдань з використанням сучасних технічних і програмних засобів, які об'єднують текст, звук, графіку, фото, відео в одному цифровому поданні та інше);

- поєднання традиційних та інноваційних методів [2].

Найбільш популяризованими інноваційними методами контролю, які практикуються викладачами економічного відділення, є:

- CLASSMARKER, який дозволяє створювати різноманітні тести, використовуючи необмежену кількість запитань і відповідей, передивлятися результати оцінювання, аналізувати статистику. Можна реєструвати користувачів у групах. Ресурс дає можливість миттєво отримувати результат оцінювання і за потреби показувати його користувачеві або приховувати;

- Вирішення графічних завдань за допомогою сервісів:

- DRAW.IO
- CANVA
- MICROSOFT VISIO
- XMIND
- LUCIDCHART
- DIA
- GLIFFY
- MINDMEISTER
- TIMEGRAPHICS
- COGGLE;
- [HTTPS://WWW.MYPHYSICSLAB.COM/](https://www.mypphysicslab.com/) –

інтерактивні симуляції, фізичні моделювання, анімовані в режимі реального часу, з якими можна взаємодіяти, перетягуючи об'єкти або зміню-

ючи параметри;

- [HTTPS://WWW.GEOGEBRA.ORG/](https://www.geogebra.org/) безкоштовні математичні інструменти для побудови графіків, геометрії, 3D та багато іншого.

У перспективі вже цього року для студентів ОПП «Фінанси і кредит» планується проходження онлайн-практики в Приватбанку, яка спеціально розрахована на студентів і результати якої зараховуються у закладах освіти. А маючи рейтинг у 90 балів, студент має шанси отримати роботу в Приватбанку.

Отже, безпосереднє застосування різноманітних акмеологічних та комунікаційних технологій у професійній діяльності педагогів економічного відділення ВСП ТЕФК БНАУ передбачає використання основних видів педагогічного процесу:

- звичайного викладання – у прикладах із професійної діяльності, які викликають інтерес студентів до навчальної дисципліни;

- застосування методів активного навчання, таких як, наприклад, кейс-метод, підказуючи тонкощі вирішення практичних задач з широким спектром альтернативних варіантів вирішення проблеми і пропозиціями оригінальних, нетрадиційних рішень.

Отже, під час проведення навчальних практик викладачі економічного відділення віддають перевагу індивідуалізму, адже майбутнє життя – це не тести, якими звикли користуватися студенти в період дистанційного навчання, тому всі вищеперераховані методи застосовуються у ВСП ТЕФК БНАУ виключно під час очного навчання.

Акмеологічні та комунікативні технології допомагають адаптації студентів до життя в діджиталізованому суспільстві, де існує гаджет-залежність сучасної молоді, коли перевага на боці TikTok-стайлів та активного впровадження елементів штучного інтелекту, – всі вони розвивають у студентів практичні навички в професійній сфері, допомагають сформуванню активний спосіб мислення та аналізу проблемних ситуацій, спонукають до прийняття правильних управлінських рішень та стрімкого входу в майбутній цифровий простір професійного середовища.

Використання цих технологій дозволяє викладачам реалізувати власний творчий потенціал щодо забезпечення компетентнісного, особисто орієнтованого, інтегрованого, інтерактивного, інноваційного, проєктного, ігрового, діяльнісного підходів в освітньому процесі.

Список використаних джерел

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА РОЗВИТОК ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА КОЛЕДЖУ

Інна Бондарчук,
викладач ВСП «Київський фаховий коледж міського
господарства Таврійського національного університету
імені В. І. Вернадського»

Анотація. Формування освітньо-професійного середовища у ВСП «Київський фаховий коледж міського господарства Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського» пов'язане із педагогічними умовами та процесом фахової підготовки педагогічних працівників і подальшої їх трансформації у ході професійної діяльності. Автор описує досвід формування інноваційного освітньо-професійного середовища закладу освіти.

Abstract: The formation of the educational and professional environment at the Kyiv Vocational College of Municipal Economy of the V. I. Vernadsky Taurida National University is related to the pedagogical conditions and the process of professional training of teachers and their further transformation in the course of professional activity. The author describes the experience of forming an innovative educational and professional environment of the educational institution.

Освітнє середовище Київського фахового коледжу міського господарства Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського варто розглядати як освітньо-професійне середовище, що складається із сукупності педагогічних умов, а також здатності викладачів та здобувачів освіти скористатися ними для отримання необхідних результатів. Звідси випливає, що цим поняттям позначається також і простір для діяльності соціальних груп, циклових комісій, відділень коледжу, який забезпечує розробку інновацій в освітньому процесі фахової підготовки педагогічних працівників і подальшу їх трансформацію у ході професійної діяльності.

Освітньо-професійне середовище коледжу – це доцільно організований простір життєдіяльності педагогічного колективу, який ґрунтується на технологічній та методичній підготовленості викладачів і студентів, їх постійній інформованості щодо нововведень та посилення вимог працедавців і стейкхолдерів до фахової підготовки майбутнього працівника. Наявність саме такого середовища у коледжі сприяє подоланню стереотипів у професійній діяльності викладачів

й має реальне відображення у їх зацікавленні педагогічною інноватикою.

Усвідомлення суті цього поняття сприяє вченим і педагогам-практикам у виокремленні його компонентів для проектування освітнього середовища коледжу з метою задоволення освітніх, професійних і соціальних потреб і втілення особистого потенціалу всіх суб'єктів освітнього процесу.

Сучасний розвиток освіти потребує постійного оновлення, створення та впровадження нових моделей, форм, методів і засобів навчання або інновацій. Розгляд наукових джерел також показує зростання наукового інтересу до проблеми інноваційного освітнього середовища коледжу.

Згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність» термін «інновація» означає «новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [5].

Підтримується думка О. Шапран і Ю. Шапрана про те, що інноваційні процеси у системі вищої освіти потребують створення інноваційного освітнього середовища, яке спрямоване на реалізацію стратегічних цілей і завдань розвитку освіти. Саме інноваційна освіта може виховати людину, яка живе за інноваційними законами глобалізації, всебічно розвинена самостійна і самодостатня особистість [6, с. 108].

Важливо розглянути вплив інновацій на оновлення та розвиток освітнього середовища коледжу. Особливістю інновацій є те, що вони завжди пропонують нове рішення розв'язання актуальної проблеми та мають якісно нові й ефективні результати освітньої діяльності. Інноваційний розвиток освітнього середовища коледжу ми вбачаємо у такому способі організації освітнього процесу, коли значно швидше і якісніше досягаються поставлені цілі і завдання у підготовці майбутніх фахівців та підвищення професіона-

лізму педагогічних працівників. Підтримується думка О. Дубасенюк про те, що інновації, які впроваджуються в освіту, дозволяють досягти значно вищих показників в оптимізації структурних компонентів освіти, педагогічних і управлінських технологій, що в кінцевому результаті призводять до підвищення якості освіти майбутніх фахівців [1, с. 12].

Інноваційні процеси у ЗВО реалізуються за таких умов, коли працівники спочатку усвідомлюють потребу у змінах, формулюють мету, розробляють інновації, визначають можливості їх застосування й оволодівають принципами роботи, послуговуються ними та поширюють. Варто підкреслити, що будь-які інновації з часом застарівають, не користуються попитом і «відмирають», тому виникає потреба у нових інноваціях [2; 3; 5]. На рис. 1 відображено схему інноваційного процесу.

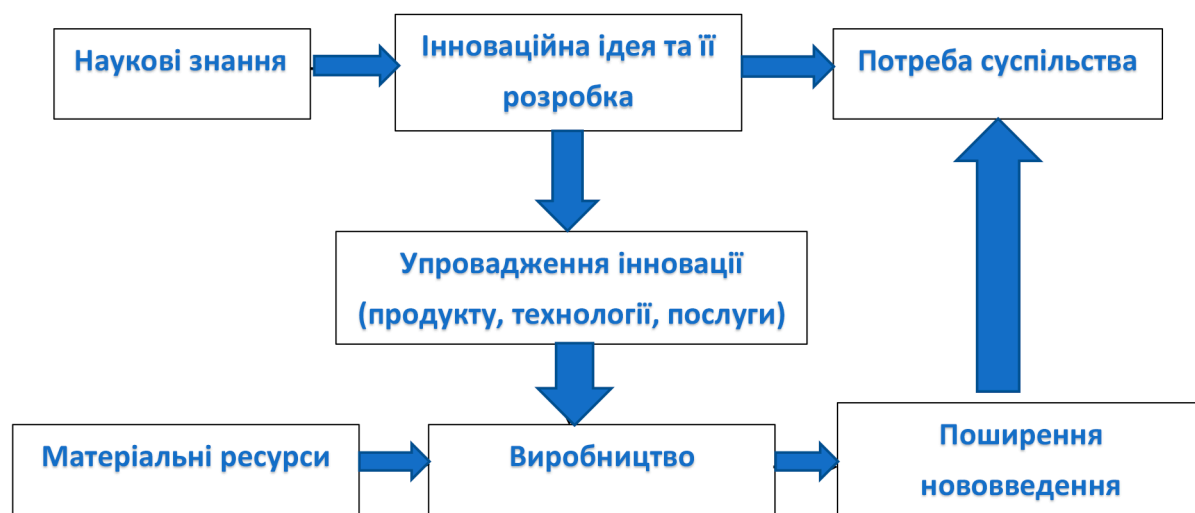

Рис. 1. Загальна схема інноваційного процесу

Метою упровадження інновацій є спрямованість на одержання такого результату, який матиме важливий технічний і соціально-економічний ефект. Тільки впровадження новацій створює можливість підвищити ефективність освітнього процесу та забезпечити сприятливі умови для здобувачів освіти в оволодінні знаннями, фаховими навичками й уміннями в освітньому інноваційному середовищі ЗВО. Це, в свою чергу, задовольняє потреби стейкхолдерів і роботодавців, які надають робочі місця випускникам коледжу.

Саме за таких умов інновація долає шлях від появи ідеї до її впровадження та репрезентації на ринку (підприємства промисловості).

На відміну від науково-технічного прогресу інноваційний процес не завершується тільки упровадженням новації (техніки, технології, продукту тощо) для виготовлення і тиражування, а йому

притаманна така властивість, як безперервність.

Саме з поширенням інновація стає ефективною, удосконалюється та набуває нових споживчих якостей. Наприклад, якщо викладач пропонує студенту виконати курсовий чи дипломний проект за визначеною темою, він спонукає здобувача вищої освіти до творчого виконання, тим самим удосконалюючи, продукуючи та впроваджуючи нововведення, оскільки інноваційний процес буде дієвим тільки за умови привнесення чогось нового. Саме у цьому аспекті полягає задоволення потреб суспільства у впровадженні інноваційних здобутків науки і техніки.

Очевидним є той факт, що проблема підготовки конкурентоздатних фахівців може бути успішно розв'язана, коли є постійне оновлення освітнього середовища коледжу завдяки впровадженню інновацій щодо організації освітнього

процесу, підвищення кваліфікації викладачів, використання інноваційних технологій тощо.

Характерними особливостями інновацій Київського фахового коледжу міського господарства Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського є формування відкритого інноваційного освітньо-професійного середовища

закладу освіти, яке сприяє переоцінці цінностей усіх суб'єктів освітнього процесу, спрямовує їх до активної пізнавальної діяльності, враховує запити і потреби особистості та створює умови для розкриття її здібностей, привносить суттєві позитивні зміни у результати підготовки фахових молодших бакалаврів.

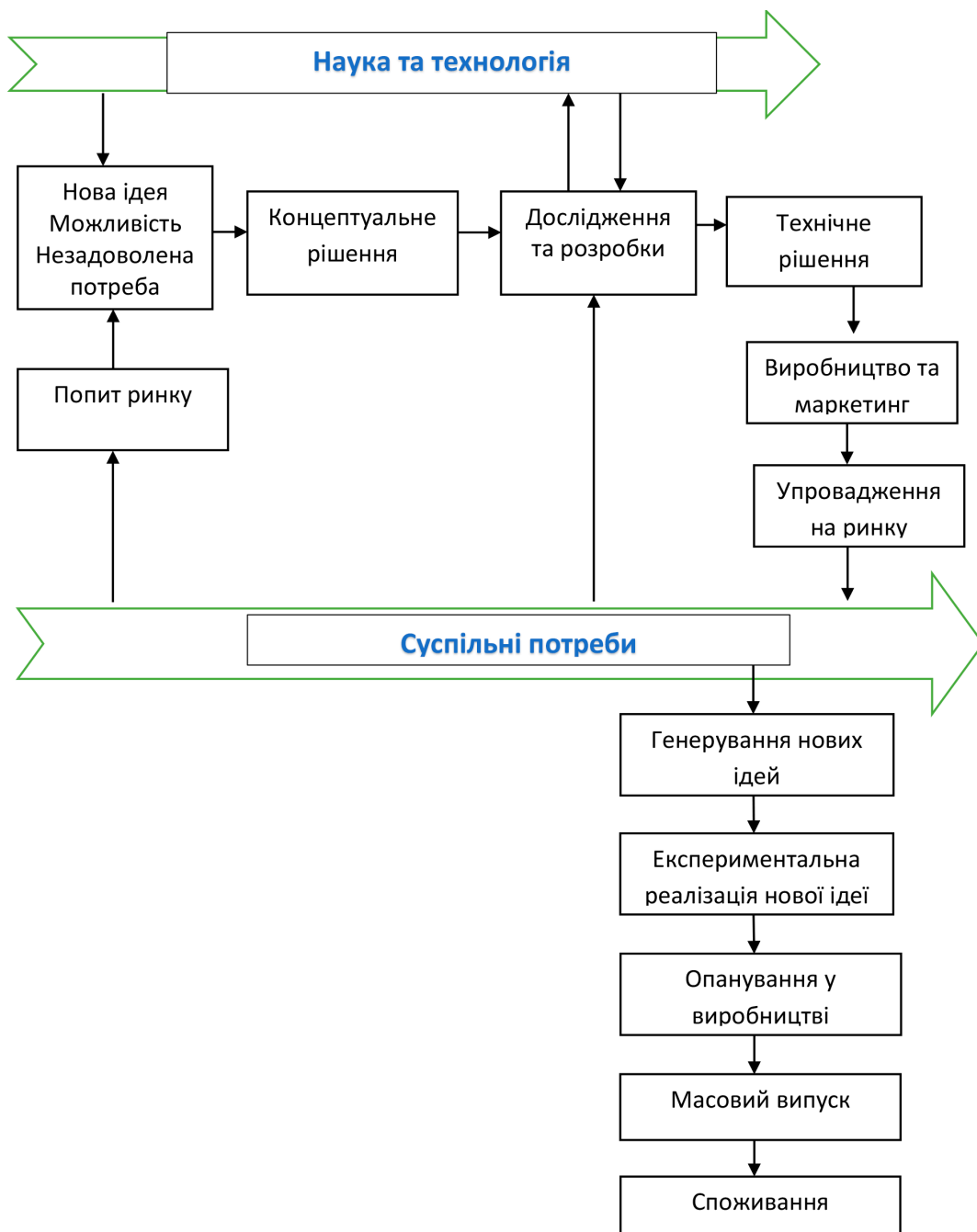

Рис. 2. Інноваційний процес як комплекс дій

Тож, вплив інновацій на розвиток освітнього середовища ВСП КФКМГ ТНУ імені В. І. Вернадського відбувається через такі напрями поширення інновацій у закладі освіти: в освітньому процесі; у вихованні; в управлінні; підготовці і пе-

репідготовці педагогічних працівників тощо.

Інновації, які поширюються в освітньому процесі, спрямовуються на:

- впровадження нових методик викладання навчальних дисциплін і проведення практик;

- сучасні способи організації навчальних занять (онлайн-навчання, змішана форма навчання, вебінари, майстер-класи, тренінги, ігрові технології тощо);
- оновлення змісту освіти (інтеграційні освітні програми, внутрішня і зовнішня мобільність);
- методи оцінювання освітнього результату (тестування, виконання проєкту, рейтингова оцінка, портфоліо).

До інновацій, які використовуються у вихованні, ми можемо віднести різні ініціативи, які застосовують нові виховні підходи й технології та спрямовані на соціалізацію здобувачів освіти з метою запобігання асоціальних явищ, пов'язаних із булінгом, асоціальною поведінкою, психологічним стресом, зумовлених війною росії проти України тощо.

Для цього пропонується створювати освітні хаби, психолого-педагогічний центр і вже відбуваються різні заходи з мотивації до суспільно корисної діяльності (волонтерство, екологічні заходи, курси з охорони праці та техніки безпеки тощо).

Інновації в управлінні варто розуміти як нововведення, які пов'язані з управлінням закладом освіти: громадське управління, маркетингові дослідження, автоматизована система управління коледжем і освітнім процесом, створення ініціативних груп у ЗВО для впровадження інновацій, співпраця з іншими коледжами тощо.

Інновації у підготовці і перепідготовці педагогічних працівників необхідно розглядати як застосування новітніх методик і програм викладання, підвищення кваліфікації та перепідготовки викладачів. Вони мають орієнтуватися на інтегровані освітні курси, дистанційне навчання, створення мережевих структур, тьюторський супровід тощо.

Сучасний ринок праці потребує професійно компетентних і конкурентоспроможних фахівців

різного профілю. Задовольнити потреби такого ринку праці можуть коледжі, які ефективно розвивають інноваційне середовище ЗВО. Упровадження інновацій в освітнє середовище коледжу активізує пізнавальну діяльність студентів, стимулює їх мислення, креативність, викликає зацікавленість до майбутньої професійної діяльності, мобільності та якості навчання.

Отже, використання інновацій в освітньому середовищі Київського фахового коледжу міського господарства сприяє переходу його на новий зміст освіти, розробленню і впровадженню інноваційних педагогічних технологій, інтеграції у структуру Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського інноваційних освітніх центрів і технопарків тощо.

Висновки. Підвищення значущості освіти України в європейському просторі вищої освіти потребує інноваційного розвитку освітнього середовища кожного закладу освіти. Ґрунтовний аналіз наукової літератури з проблеми розвитку освітнього середовища коледжу дає можливість зробити певні висновки.

Поступальний рух вітчизняної вищої освіти до європейського та світового освітніх просторів сприяв створенню університетських комплексів різних типів. Університетський коледж відрізняється від інших закладів освіти тим, що здійснює підготовку фахівців за освітньо-професійною програмою фахового молодшого бакалавра у поєднанні із загальноосвітньою підготовкою. Функціонування ВСП КФКМГ відбувається у межах освітнього професійного середовища, яке формує доцільно організований простір життєдіяльності педагогічного колективу, що ґрунтується на технологічній та методичній підготовленості викладачів і студентів, їх постійній інформованості щодо нововведень та посилення вимог працевлаштування і стейкхолдерів до фахової підготовки майбутнього працівника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дубасенюк О. А. Інновації в сучасній освіті. Інновації в освіті : інтеграція науки і практики : зб. наук.-метод. праць. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 12–28.
2. Лузан П. Г., Манько В. М., Нестерова Л. В., Романова Г. М. Теорія і практика впровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників. – Київ : ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. – 216 с.
3. Михайліченко М.В., Рудик Я.М. Освітні технології : навч. посібник. – Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2016. – 583 с.
4. Про інноваційну діяльність. Закон України від 04.07.2002. № 40-IV. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/T020040?an=8>
5. Харченко С. Я. Інновації педагогічної освіти в умовах викликів сьогодення. – Київ : Талком. 2019. – 343 с.
6. Шапран О. І., Шапран Ю. П. Створення інноваційного освітнього середовища в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту, 2010. – № 9. – С. 108–110.

ТИЖДЕНЬ ВИПУСКОВОЇ КОМІСІЇ ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО- МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ

Ірина Полющенко,
Андрій Сороченко,
викладачі Київського фахового коледжу
комп'ютерних технологій та економіки НАУ

Анотація. У статті мова йде про залучення роботодавців до проведення тижня випускової комісії спеціальностей 133 Галузеве машинобудування та 151 Автоматизація та комп'ютерно інтегровані технології, що сприяє формуванню у студентів фахових компетенцій.

Abstract: The article deals with the involvement of employers in the Graduation Committee Week of 133 Industrial Engineering and 151 Automation and Computer Integrated Technologies, which contributes to the development of students' professional competences.

Ефективна організація методичної роботи з використанням інноваційних технологій і методик неможлива без системності. Саме тому на основі системного підходу до організації навчально-методичної роботи використовуються особистісно орієнтовний підхід і наукова організація педагогічної діяльності, забезпечується створення психолого-педагогічних умов. Системний підхід дозволяє виважено обрати та застосувати форми та методи організації навчально-методичної роботи, творчий підхід.

Творчі та інтелектуальні можливості сьогодні – запорука прогресу в будь-якій галузі людського життя. Для успішної роботи із талановитою дитиною необхідно дати їй можливість проявити себе, повірити у свої сили. Традиційно провідним напрямом роботи з обдарованими здобувачами освіти залишається залучення їх викладачами до участі у науково-дослідних і технічних гуртках, конкурсах, олімпіадах.

Незважаючи на складні умови, випускова комісія спеціальностей 133 і 151 традиційно розпочала проведення тижня комісії. Особливістю проведення заходів, які проходили як дистанційно, так і в навчальних майстернях з дотриманням безпечних умов, стало запрошення роботодавців до складу журі і оцінювання фахової майстерності майбутніх випускників коледжу.

План заходу «Тиждень ВК 133 і 151»

З цією метою було надіслано інформаційний лист ТОВ «Камоцці в Україні» – лідеру в галузі пневматики, стейкхолдеру коледжу. Між коледжем і підприємством укладено договір про співпрацю, в рамках якого представники компанії беруть участь в обговоренні освітньо-професійних програм, надають рецензії на ОПП, запрошують викладачів комісії і здобувачів освіти зі спеціальностей 133 та 151 на навчальні семінари у науково-методичний центр «Камоцці в Україні». Здобувачі коледжу проходять виробничі практики на підприємстві, мають можливість долучатися до розробки нових засобів автоматизації.

Спільна мета запланованих пізнавальних, навчальних і виховних заходів – поглибити знання, сприяти інтелектуальному і професійному розвитку здобувачів освіти, реалізувати їх творчий потенціал.

До складу журі були запрошені роботодавці ТОВ «Камоцці в Україні»: Анна Зубович – методист науково-навчального центру; Людмила Кривопляс-Володіна – керівник центру, доктор технічних наук, професор.

Під керівництвом викладача Ірини Спис на платформі Meet був проведений конкурс з комп'ютерної графіки «Краща 2D-графіка». У конкурсі взяли участь здобувачі освіти спеціальностей «Галузеве машинобудування», «Автоматизація та комп'ютерно інтегровані технології» та «Телекомунікації та радіотехніка». Членами журі було зазначено, що роботи учасників були сильні, технічно складні та безумовно талановиті. Роботи були виконані з використанням графічної програми AutoCAD. Переможцями стали:

- 1 місце – Михайло Коза, студент групи О-31;
- 2 місце – Артем Антропов, студент групи О-31;
- 3 місце – Василь Олійник, студент групи А-31.

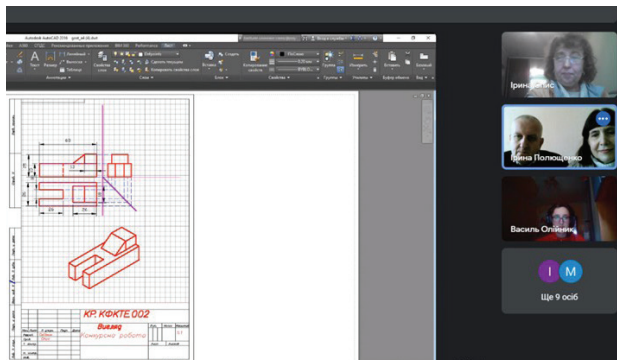

Фото 1-6

Викладач Валентина Бела провела на платформі Zoom урок-семинар під гаслом «Охорона праці – запорука моєї безпеки».

Здобувачі освіти своїми виступами, презентаціями ще раз довели, що для кожної людини, де і ким би вона не працювала, яку б посаду не займала, охорона праці є надважливим фактором, оскільки від стану охорони праці залежать не тільки продуктивність праці та кількість отриманого продукту, а й якість життя та здоров'я працівника.

Викладачі випускової комісії та роботодавці ТОВ «Камоцці в Україні» відзначили високий рівень обізнаності здобувачів освіти з питань охорони праці, якість виконання представлених робіт, але особливо – роботу здобувачів освіти, які підготували, змонтували і презентували відеоролик «Охорона праці – запорука моєї безпеки»: Вікторію Антонюк, Надію Бабієнко, Максима

Колесника, Ірину Крамаренко, Марину Молибога, Катерину Петрук, Ольгу Прокопчук, Вікторію Розсошко, Анастасію Сабадаш, Михайла Трохименка, Любов Шамакову.

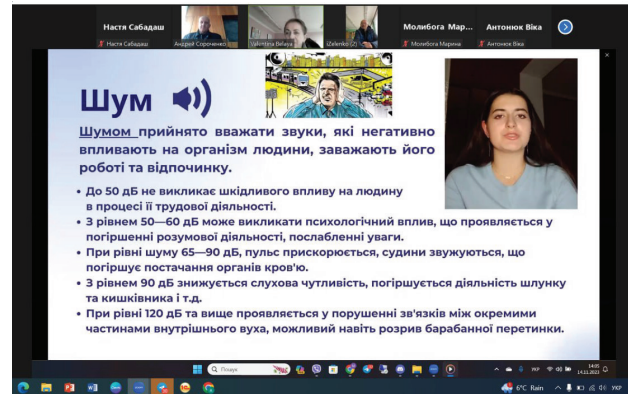

Фото 7 - 13

Під керівництвом викладачів Андрія Сороченка та Ірини Поліщенко на платформі Zoom відбувся конкурс презентацій «Моя майбутня спеціальність» серед здобувачів освіти спеціальностей «Галузеве машинобудування», «Автоматизація та комп'ютерно інтегровані технології».

Перед початком конкурсу роботодавці ТОВ «Камоцці в Україні» познайомили присутніх з підприємством можливого працевлаштування – виробничо-логістичним комплексом та продукцією, яка випускається. Студенти виявили неабиякий інтерес до поданої інформації від компанії ТОВ «Камоцці в Україні», що виготовляє високотехнологічне обладнання, яке призначене для розв'язання складних технологічних задач з автоматизації виробничих процесів.

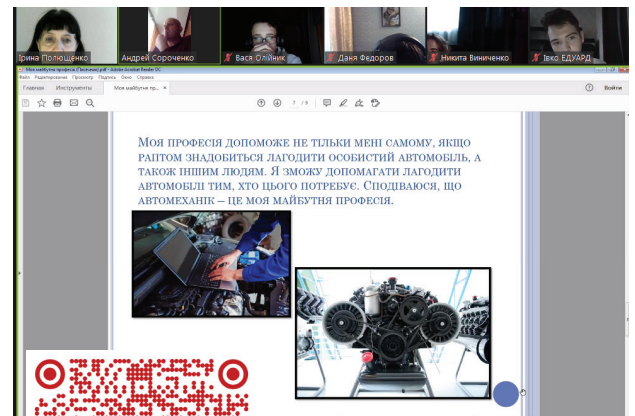

Фото 14 - 32

Конкурсанти продемонстрували високий рівень здобутих знань; до уваги журі було представлено 9 робіт, що і за змістом, і за формою подання інформації вразили як викладачів, так і студентів.

Фото 33 - 38

Презентації 1 - 8

Журі відзначили високий фаховий рівень робіт в цілому, змістовність, актуальність кожної конкурсної роботи зокрема.

Під час конкурсних змагань кожен учасник гідно представив свою спеціальність, перспективно окреслив особисте фахове майбутнє в галузях машинобудування або автоматизації. Конкурс також відзначився високою активністю учасників, що підтверджує мотивацію здобувачів освіти до діяльності за обраною спеціальністю.

За результатами конкурсу місця було визначено так:

- спеціальність «Галузеве машинобудування»**
- 1 місце – Михайло Коза, студент групи О-31;
 - 2 місце – Ростислав Пасічник, студент групи О-31;
 - 3 місце – Едуард Івко, студент групи О-31;
- спеціальність «Автоматизація та комп'ютерно інтегровані технології»**
- 1 місце – Василь Олійник, студент групи А-31;
 - 2 місце – Дмитро Пушкарук, студент групи

- А-21;
- 3 місце – Владислав Луценко, студент групи А-21.

Конкурс «Кращий за фахом слюсар» на базі навчальних механічних майстерень коледжу було проведено під керівництвом викладача Юрія Казанцева. Участь взяли здобувачі освіти спеціальностей «Галузеве машинобудування», «Автоматизація та комп'ютерно інтегровані технології». Метою конкурсу було удосконалення практичних навичок та підвищення рівня професійної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти.

За роботою конкурсанти спостерігало журі, до складу якого ввійшли викладачі випускової комісії та роботодавці ТОВ «Камоці в Україні».

Журі відзначили високу майстерність, професіоналізм, упевненість у роботі конкурсанти.

Переможцями стали:

- 1 місце – Іван Оніщук, студент групи А-31;
- 2 місце – Володимир Небоженко, студент групи А-31;
- 3 місце – Ростислав Пасічник, студент групи О-31.

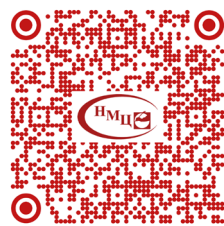

Фото 40 - 50

Після завершення конкурсів відбулася зустріч адміністрації коледжу та роботодавців ТОВ «Камоці в Україні» з учасниками. В урочистій обстановці адміністрація коледжу нагородила переможців грамотами, а роботодавці – цінними подарунками з логотипом підприємства.

Отже, пріоритетним завданням випускової комісії є підготовка висококваліфікованих фахівців своєї справи, а головна мета полягає у підвищенні успішності здобувачів освіти та поліпшенні якості фахової підготовки майбутніх спеціалістів, здатних працювати у нових реаліях сьогодення. Віримо, що у найближчий час на підприємства нашого регіону прийдуть гідні професіонали, що стануть до відбудови держави.

МИСТЕЦТВО ОРИГАМІ ЯК МЕТОД ВИВЧЕННЯ ГЕОМЕТРІЇ

Наталія Корж,
викладач Ржищівського
індустріально-педагогічного фахового коледжу

Анотація. У статті висвітлено можливості застосування оригамі під час розв'язування геометричних задач, що сприяє розвитку у студентів просторового мислення, уяви, кмітливості, дрібної моторики, інтересу до вивчення математики; використання мистецтва оригамі для проведення нестандартних занять, що сприяє формуванню математичних навичок, пошуку новизни, здатності аналізувати життєві ситуації та вміння приймати самостійні рішення.

Abstract: The article highlights the possibilities of using origami in solving geometric problems, which contributes to the development of students' spatial thinking, imagination, ingenuity, fine motor skills, interest in learning mathematics; the use of origami art for non-standard classes, which contributes to the formation of mathematical skills, the search for novelty, the ability to analyse life situations and the ability to make independent decisions.

Перш ніж розпочати описувати свої міркування і результати спостережень з вищезазначеної теми, я вирішила звернутись до Google і ввела в пошукову стрічку коротке словосполучення «математика – це». Наскільки приємним було моє здивування, коли в пошукових пропозиціях я побачила варіанти:

- це круто...
- це цікаво ..
- це просто ..
- це цікаво чи важко ...
- це наука про ...
- це іншомовне слово ... І остання пропозиція : – це наука про числа і геометричні фігури.

І жодної пропозиції на зразок: «це нудно» або «це нецікаво і важко».

Виникає логічне запитання: «Чому нове покоління, яке вже зараз не уявляє життя без послуг інтернету, не відповідає на поставлений запит так, як пропозиції пошуку Google?».

Що має знати та враховувати учитель, викладач, щоб сформулювати ставлення дітей, здобува-

чів освіти до предмету та навчання в цілому?

Запитую школярів і студентів, з якими часто спілкуюся: «Які маєш уподобання? Що тобі цікаво робити? Вивченню яких предметів надаєш перевагу?». Відповіді зустрічаю досить різноманітні:

- їздити на велосипеді;
- малювати простим олівцем;
- шити одяг;
- готувати їжу, подорожувати...

«А математику любиш? Ти любиш навчатися? Тобі подобається розв'язувати геометричні чи логічні задачі?»

Як правило, більшість відповідей схожі: «Ні, це дуже складно, незрозуміло, проблематично. Ні, ні, математика – не моє!» або «О, математика – така нудна і нецікава! Тільки не математика!».

Проте наше життя – це суцільна математика. Спробуй прожити, не вирішуючи певних завдань, не здійснюючи різноманітних обрахунків, або, будуючи різні плани, спробуй обійтись без мудрих чи раціональних способів їх реалізації.

Поміркуймо, на скільки готові наші діти, «озброєні» смартфонами, шукати вирішення завтрашніх завдань? Напевно, що розумно відповісти на запитання фразою: «Завтрашні проблеми наші діти будуть вирішувати завтра, а сьогодні нам потрібно, використовуючи надбання минулих поколінь та здобутки сьогодення, навчитися самим навчати наших дітей».

Напевно, прийшов час перезапустити освітній процес, оновити його сучасними технологіями, відновити інтерес і зацікавленість школярів, повірити в те, що молодь здатна творити, не відкидаючи досвіду попередніх поколінь.

Можна назвати цей процес «революцією в освіті», оскільки маємо змінити цілі. Напевно, мало сьогодні «надати знання здобувачу освіти». Нашим завданням має бути «навчити мислити, творити, використовувати отримані знання для генерування та реалізації своїх творчих задумів».

Не дуже швидко технології віртуальної реальності, які пропонують безліч можливостей для освітнього процесу, придуть в кожную школу. А нам вже сьогодні потрібно змінювати цілі, підхід і бачення нової освіти. Освіти не просто заради престижного диплому чи просто місця, де можна «перечекати» чи «перебути», а освіти як можливості бути реалізованим згідно з власним життєвим призначенням.

Як навчати, щоб спонукати дітей бути співтворцем процесу навчання? Як, переймаючись реальним прогресом, інтелектуальним зростанням дитини не сприймати її як ємність для заповнення інформацією. Як сформулювати у дитини позитивне ставлення до навчання?

Відповіді на ці питання має шукати кожен вчитель та викладач. Чи має право освітянин бути не творчим? Чи можна в рамки стандарту вмістити простір для творчості? Чи навпаки: творчий процес доповнити визначеними стандартами? Який рівень свободи від прийнятих стандартів може мати вчитель? В чому черпати натхнення до творчості? Цю низку запитань можна продовжувати, проте на запитання бажано відповідати. Звичайно, відповідь, пропозиція, шлях до вирішення проблеми, запропоновані навіть досвідченим освітянином, не можуть бути панацеєю. Рішення, яке прийняла я: «Хочеш змінити ситуацію – змieni себе». Зміна себе – це постійне поповнення способів, схем, методів, засобів роботи, а іноді часткова чи повна відмова від деяких з них.

Вже декілька років поспіль у своїй роботі зі студентами я використовую такий вид ігрової діяльності, як квест. Одного разу, підбираючи ма-

теріал для оформлення навчальної аудиторії до квесту «Фрактали, які створила природа», я випадково звернула увагу на цікаві відео майстер-класів з виготовлення різноманітних просторових фігур. Можливості мистецтва оригамі викликали в мене певне здивування. На той час мої вміння в цій сфері обмежувались виготовленням «жабки», «журавлика», «кораблика», «тюльпана» і «пілотки», яку в дитинстві ми складали, щоб сховати голову від сонця.

Після багатьох переглядів майстер-класів і спроб виготовити деякі фігурки, тематика наступного квесту була мною визначена. Конструктор, що має лише одну деталь – квадратний аркуш паперу, але може бути перетвореним у величезне розмаїття форм і фігур, захоплює і заслуговує уваги. Оригамі – це дивне мистецтво паперової пластики, в якому математика чомно прописує алгоритми.

Переді мною постало чергове питання. Який алгоритм мені обрати для ознайомлення своїх студентів із цим старовинним інтелектуальним мистецтвом? Мистецтвом, яке в дні сьогоднішні сягнуло космосу. Так, саме космосу, оскільки вчені придумали як застосувати прийоми оригамі для розгортання сонячних батарей на космічних супутниках.

Коли я продовжила знайомитися із різною інформацією щодо оригамі, мене зовсім не здивувала пропозиція американського педагога XIX століття Ф. Фребеля ввести оригамі як навчальний предмет в школи. Навіть педагог-початківець не може заперечити, що в процесі складання оригамі ми навчаємось легко орієнтуватися в просторі і на площині аркушу: визначати вертикаль, горизонталь, діагональ, ділити на частини відрізки та кути, визначати точки перетину ліній. Хто може заперечити, що це геометрія власними руками, до того ж, без циркуля і лінійки. А той факт, що оригамі сприяє розвитку активності і лівої, і правої півкуль головного мозку (оскільки потребує одночасного контролю за рухами обох рук) є вагомим аргументом його практикувати.

План моїх дій, їх обґрунтування та короткий опис

Для педагогів не секрет, що не всі здобувачі освіти добре сприймають навчальний матеріал, поданий у формі лекції. Якщо мова йде про тематичні дисципліни, зокрема про геометрію, кількість таких учнів збільшується у рази. А закріплення матеріалу шляхом перечитування параграфа підручника, як показує практика, суттєво ситуацію не змінює. Особливо критичними виявились результати дослідження успішності

першокурсників, які в умовах пандемії та війни здобували знання дистанційно.

Програма десятого класу (1 курс коледжу) передбачає початок вивчення стереометрії. А знання планіметрії? Потребують значних «інвестицій». Іншими словами стереометрію та планіметрію доведеться подавати одночасно. Як допомогти собі провести заняття з подвійним навантаженням, а студентам надати інформацію стисло, доступно, з максимальним результатом?

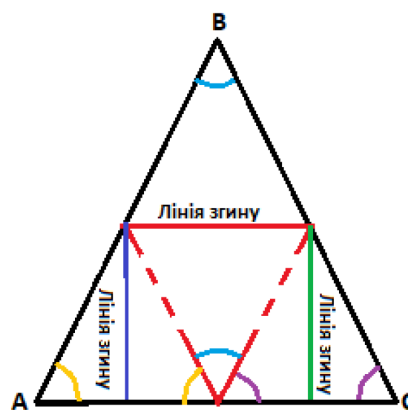
«Ефект присутності» – таким було моє рішення. Так, ефект присутності, проте без віртуальних технологій, а за допомогою схем оригамі. Робота за певними схемами в процесі згортання різних плоских фігур (вивчення яких мало місце в 7–9 класах) дає можливість повторити основні властивості цих фігур і переконатися в дієвості їх властивостей не в теорії, а в реальності. До того ж, такі процеси сприяють розвитку сприйняття, яке має безпосередній вплив на розвиток різних розумових операцій.

Особливе місце займає метод розв'язування задач на побудову, причому без циркуля і лінійки. До того ж розвиток таких навичок є корисним для використання їх в повсякденному житті? Ось деякі приклади таких простих задач на побудову, що сприяють розумінню і засвоєнню певних властивостей основних планіметричних фігур:

- побудова бісектриси кута;
- побудова перпендикуляра до даної прямої;
- побудова висоти трикутника;
- побудова медіани трикутника;
- пошук точки перетину бісектрис, висот, медіан трикутника;
- визначення співвідношення довжини радіусів вписаного та описаного кіл;
- поділ прямого кута на три рівні частини;
- побудова рівностороннього трикутника;
- визначення суми кутів довільного трикутника чи суми гострих кутів прямокутного трикутника.

Цей перелік можна продовжити, оскільки варіантів згинання аркуша паперу багато, саме це і забезпечує можливість розв'язування різноманітних задач. Моя практика показала, що ілюстрація властивостей геометричних фігур шляхом використання прийомів оригамі іноді спантеличує деяких студентів, але завжди викликає інтерес до процесу. Ось, наприклад, як за допомогою оригамі легко показати, що сума кутів довільного трикутника дорівнює сто вісімдесят градусів.

Достатньо зігнути «до себе» площину трикутника за вказаними на малюнку лініями зги-

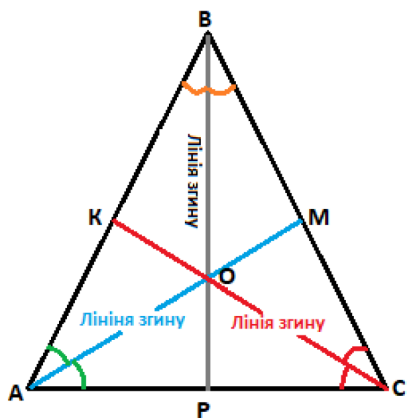
Мал.1

Кути А, В, С в сумі утворюють розгорнутий кут, градусна міра якого дорівнює сумі кутів трикутника, тобто 180°

ну і всі три кути трикутника в спільній вершині утворюють розгорнутий кут, градусна міра якого нам відома. Перед тим як провести згинання, лінії згину викреслювати не потрібно. Достатньо згорнути трикутник вздовж перпендикуляра і сумістити вершину трикутника з основою цього перпендикуляра. Після чергового згинання кути при основі трикутника бездоганно заповнюють утворені ніші. В результаті цього експерименту ви спостерігаєте приємне здивування на обличчях своїх студентів. Зразу ж з'являється бажання перевірити чи повториться результат, якщо взяти трикутник іншого виду. З цією метою ми робимо заготовки різних трикутників. В результатах дослідження сумніватися не має сенсу. Після закінчення експерименту можна запропонувати учням провести теоретичне обґрунтування, що дає можливість виявити науково-дослідницький потенціал своїх вихованців.

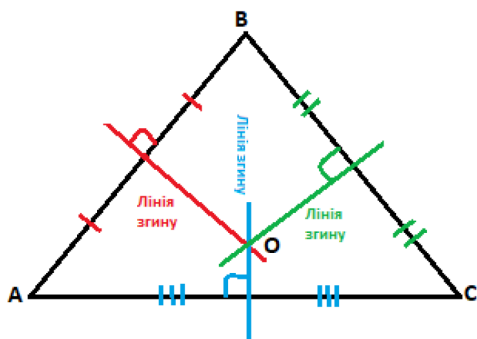
Іншими прикладами аналогічних досліджень є процедура визначення кількості точок перетину всіх висот, медіан або бісектрис довільних трикутників. Для цього потрібно всього лишень провести згинання площини трикутника вздовж уявних ліній названих елементів трикутника. Але факт, що виконуючи практичне завдання, всі в групі (чи класі) отримують один і той же результат, є достатнім аргументом, що це закономірність, а не одиничний випадок.

Аналогічно можна провести практичне дослідження по відшукуванню точок, які є центрами вписаного (мал. 2) і описаного (мал. 3) кіл. Достатньо повторити процедуру побудови бісектрис і відповідно серединних перпендикулярів (за допомогою згинання аркуша паперу зробити це досить просто).

Мал.2

Точка O-центр вписаного кола
(точка перетину бісектрис)

Мал.3

Точка O-центр описаного кола
(точка перетину серединних перпендикулярів)

Таким чином, коли студенти проводять прості дії з аркушем паперу і на практиці мають змогу переконатися в істинності математичних тверджень, це спрощує розуміння і прийняття ними цих властивостей.

Перелік пропозицій щодо застосування прийомів оригамі з метою покращення розуміння властивостей геометричних фігур можна продовжити. Я навела приклади лише певного мінімуму, з якого можна розпочати цю практику.

Наступним кроком мого плану щодо формування позитивного погляду на математику став мініконкурс "Оригамі своїми руками". Оскільки ми використовуємо певні прийоми оригамі для вивчення властивостей геометричних фігур, то чому б не ознайомитися із техніками цього мистецтва та його історією. Мої першокурсники отримали невеличке завдання: впродовж визначеного терміну створити свій маленький оригамі-шедевр та підготувати цікаве повідомлення про історію розвитку цього інтелектуального мистецтва.

Було б неправдою сказати, що всі «загорілись ідеєю» здивувати інших витворами своїх рук. Не

обійшлося без зграї журавликів та колонії жабок, проте, як виявилось згодом, для більшості це

були перші оригамі, створені власними руками. Окрім того, згодом серед робіт з'явилися дійсно маленькі шедеври.

В студентських та учнівських колективах завжди є небагато до творчості. Так трапилося і в нас. Небагато, зацікавлені, творчі поринули в пошуки незвичайного. Підняли планку своїх творчих амбіцій і дійсно здивували витворами своїх рук та терпіння. Саме терпіння, оскільки можливості оригамі дійсно великі і якщо ти достатньо терпеливий і наполегливий естет, то можеш дарувати приємні емоції від споглядання творіння твоїх рук. Тепер щодо цікавої інформації стосовно історії розвитку оригамі. Саме таким чином я вирішила спонукати студентів до пошуку новизни в їх обізнаності. На скільки мені це вдалося, може вирішити лише кожен з них окремо. Як це було використано? Вибравши цікаві повідомлення, ми сформували стінну газету. А згодом деякі з її повідомлень будуть використані під час проведення квесту.

Команди для квесту я вирішила сформувати із переможців мініконкурсу, а для їх згуртування запропонувала обрати та виготовити модульне оригамі фігурки-символа їх команди.

Модульне оригамі – це техніка складання 3D-конструкцій з маленьких модулів за правилом класичного оригамі. Сила тертя, що з'являється при вкладанні модулів один в одного, не дає конструкції розпастися, а ми отримуємо додаткову можливість акцентувати увагу на дії фізичних законів в навколишньому середовищі. Таким чином ілюструємо можливість створювати великі моделі зі структурами різної складності. Зви-

чайно, виготовлення таких композицій потребує багато часу. Проте цю проблему можна легко вирішити, коли працює команда. Саме тому для формування команди я обрала завдання модульного оригамі. Це чергова можливість навчити майбутніх фахівців працювати злагоджено в команді над спільною метою.

Таким чином, команди сформовані, тематика творчого змагання визначена, учасники оволоділи певним запасом знань та навичок щодо техніки оригамі, отож, можна продовжити незвичний навчальний процес – випробувати команди творчих, небайдужих до знань квестом.

Перед тим, як розпочати квест, учасників знайомлять із завданням та правилами проходження квесту. Звичайно вони відрізняються від правил поведінки на традиційному занятті.

Тепер трішки про завдання квесту. На перший погляд воно дуже просте: скласти 3D-модель модульного оригамі. Але в процесі квесту необхідно:

- відшукати схему моделі (для цього необхідно виконати кілька цікавих завдань);
- виготовити власноруч або отримати вже готові модулі для формування моделі.

Для складання модулів використовують техніку класичного оригамі, вони досить прості, про-

те необхідна досить велика кількість модулів. Тому частину модулів команди можуть отримати за виконання додаткових завдань, котрі їм запропонують в процесі квесту, а частину – доведеться виготовити завдяки швидкій злагодженій роботі всієї команди.

Завдання вважається виконаним, якщо команда впродовж визначеного часу побудує 3D-модель.

Формулюючи таким чином завдання, ми надаємо учасникам право приймати рішення самостійно. Оптимальним вважається варіант, коли команда розподіляє обов'язки таким чином: один із учасників починає власноруч формувати модулі; інший переймається пошуками захованих в аудиторії модулів; інші – виконують додаткові завдання, правильність виконання яких забезпечує команду вже готовими модулями.

До якого рішення приходить команда? Це залежить від рівня організованості, вміння правильно оцінити ситуацію та можливості кожного члена окремо і команди в цілому, а також вміння підпорядкувати свої амбіції спільним цілям.

Можна додати:

- рівень активізації уваги дітей під час проходження квесту значно вищий;
- мотивація навчання іде підсвідомо і без примусу.

На мою думку, сьогоднішні темпи завантаження здобувачів освіти непосильним об'ємом інформації та рівнем їх складності не мають розумного обґрунтування. Не можна ототожнювати процес навчання дітей, студентів із процесом завантаження персонального комп'ютера новими програмами. Процес формування та розвитку мислення, вироблення навичок та вмінь застосовувати ці навички в життєвих ситуаціях не повинен зводитись лише до автоматичного проведення стандартних занять. Він потребує творчого підходу кожного вчителя та викладача до своїх учнів. Тому в своїй роботі зі студентами я намагаюсь створювати ситуації, що спонукають мислити творчо, нестандартно, сміливо, що сприяє формуванню позитивної мотивації навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Захарійченко Ю. О. Застосування японського мистецтва «оригамі» під час навчання геометрії / Ю. О. Захарійченко, О. М. Лозинська // Постметодика, 2021. – № 1. – С. 32–36.
2. Кусудамма : робимо модульну кулю з паперу своїми руками. Покрокове фото майстер-клас з оригамі для початківців [Електронний ресурс]. URL : <https://rukodillya.net.ua/kusudama-robymo-modulnu-kulyu-z-paperu-svoyimu-rukamy-pokrokovye-foto-majster-klas-z-origami-dlya-pochatkivtsiv/2/>
3. Кусудамма : складання схеми для початківців [Електронний ресурс]. URL : <https://domadela.pp.ua/140-kusudama-skladannja-shemi-dlja-pochatkivtsiv-video.html>

ПОДОРОЖ МАЛЬТОЮ

Наталія Леськова,
Майя Білоус,
викладачі Вінницького
транспортного фахового коледжу

Анотація. Представлено матеріали конкурсної роботи викладачів та здобувачів освіти Вінницького транспортного фахового коледжу обласного творчого конкурсу з англійської мови «Світ мов та мови світу».

Abstract: The article presents the materials of the competition work of teachers and students of Vinnytsia Transport Vocational College in the regional creative competition in English "World of Languages and Languages of the World".

Одним зі складників реалізації реформ та процесу вступу України до ЄС є інтеграція України в єдиний мовний простір, у якому англійська є мовою міжнародного спілкування.

У сучасних непростих умовах воєнного стану та тривалого дистанційного навчання педагоги акцентують увагу на аудиторній роботі, тоді як позааудиторна робота відходить на другий план. Хоча, на нашу думку, позааудиторна робота – це складова формування творчої особистості здобувача освіти, яка спроможна визначати проблеми, бачити шляхи їх розв'язання, альтернативно розглядати різні точки зору, відповідально приймати рішення, прагнути до саморозвитку та самовдосконалення. За своїм змістом позааудиторна діяльність з іноземної мови спрямована на опанування мовою як засобом спілкування.

Реалізації цих завдань сприяють різноманітні позааудиторні заходи: виховні години, зустрічі з носіями мови, мовні конкурси, олімпіади, квести тощо.

Так, зокрема, у Вінницькому транспортному фаховому коледжі відбулися позааудиторні заходи з англійської мови: інформаційний захід за участю представників Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. В. Отама-

новського «Найпопулярніші та найефективніші методи вивчення іноземних мов (на прикладі англійської та німецької мов)», мовний квест «English forever», конкурси есе англійською мовою, перегляд художніх фільмів та фахових навчальних відеороликів англійською мовою, конкурс стінгазет, участь у Всеукраїнському конкурсі з англійської мови "GREENWICH PRO", інтернет-олімпіаді з англійської мови на платформі «На Урок», у «Найnudнішій олімпіаді» у рамках національного фестивалю «Код нації».

Доброю традицією стала участь в обласному творчому конкурсі з англійської мови "Світ мов та мови світу" серед здобувачів освіти ЗФПО Вінницької області. Метою конкурсу є виявлення здібностей студентів до нестандартного та оригінального розв'язання творчих завдань, залучення студентів до дослідницької діяльності і розвиток їх творчих здібностей; формування аналітичного і критичного мислення студентів у процесі творчого пошуку і досліджень; розвиток у студентів цілеспрямованості й системності; самоствердження студентів завдяки досягненню поставленої мети й публікації отриманих результатів; набуття вмінь і навичок дослідницької роботи.

Цей матеріал може бути корисним для викладачів іноземної мови під час підготовки та проведення різноманітних позааудиторних заходів, спрямованих на розвиток мовних компетенцій під час вивчення країнознавчих тем та популяризації вивчення іноземної мови здобувачами освіти.

Учасники конкурсу представили дослідницько-пошукову творчу роботу у формі діалогу на тему «Подорож Мальтою». Доповідь англійською мовою супроводжувалась відповідною відеопрезентацією.

Travelling around Malta

1 student: Hello!

2 student: Bongu!

1 student: Surprised?

2 student: Confused?

1 student: We are going to talk about a tiny country. Its size is about Kyiv. And it is famous for its refuging for knights.

2 student: Oh, the knights! The knights are great. Very hard to meet them nowadays.

1 student: Can our listeners guess? Of course. It's Malta.

2 student: What does an average person know about Malta? Maltese dogs, Maltese Military Order and Maltese offshores.

1 student: If you want to know more, let's go to our virtual trip to Europe's fifth smallest country. Malta is indeed a wonderful archipelago entered in the Mediterranean Sea located north of Libya and Tunisia and south of Sicily.

Malta is in fact not one, not two, not even three, but seven islands. The Republic of Malta is made up of the islands of Malta, Gozo and Comino, as well as a number of other uninhabited islets. The 316 square kilometre territory is a home to about half-a-million Maltese.

2 student: Did you know that the Maltese islands have been ruled by nearly every major Empire of the last two millennia? This island country is rich in history and Maltese culture dates back to 4,000 BC. It's a multicultural melting pot.

1 student: By the way, there are three official languages in Malta. They are English, Maltese, and Maltese Sign Language.

2 student: Roman Catholicism is the official religion of Malta, but there is full freedom of religious belief. More than nine-tenths of Maltese are Roman Catholic.

1 student: Malta is a place of tradition and modernity. The Maltese islands are the home to some of the oldest man-made structures in the world. Its megalithic temples are older than the Pyramids of Egypt, The Great Wall of China, and even Stonehenge in England.

2 student: The name Malta is said to mean "refuge." The crusaders built the capital, Valletta, as a "bastion of Christianity." Valletta was the first ever planned city in Europe and it was sketched out in 1565. The Knights Templars were the famous elite warriors and defended successfully the island against the Ottomans.

1 student: Valletta is so beautiful that it has been named a UNESCO World Heritage Site. It is known as the Fortress City, and it is Europe's southernmost capital. Valletta, Malta's administrative and commercial heart was "made by gentlemen for gentlemen."

Malta was ruled by several empires throughout history. Malta gained independence from the UK in 1964, after 160 years of British rule. You'll find many relics of the British Empire.

2 student: Originally, Malta's landscape was three, four maximum, stories high. It's low and horizontal. Recently the opportunity to start erecting high buildings was allowed. So now, lots of buildings

are thirty or forty stories high.

1 student: Valetta is a city of walls. Maltese used only limestone as a building material. All of the buildings here are the colour of gold.

2 student: What else is interesting here?

1 student: There are 3 times more tourists than there are residents on the Maltese islands! It is not as dirty as Rome. There is no graffiti on the walls like Paris. There are no homeless that you would see in London.

2 student: The city is vibrant and lovely. The plants in the cities only grow in the big pots. Malta is lacking fresh water. They have been distilling sea water at the stations for over 140 years. The drinking water is delivered from Italy.

1 student: The climate of Malta is typically Mediterranean. The temperature is very stable. Winds can be strong and frequent.

2 student: Nevertheless most farming is carried out on small terraced strips of land. The major crops are potatoes, tomatoes, and fruit (especially citrus and drupes).

1 student: The economy of Malta is a highly industrialized, service-based economy. It is classified as an advanced economy and a high-income country. Gambling in Malta is a legal and state-controlled area of the Maltese economy. And

in this tax haven- people like to show off what they have.

2 student: Malta is fast becoming one of the hottest tourist spots on earth.

1 student: Not only for tourists. Malta is a popular filming location for big budget productions – including blockbusters like *Gladiator* and *World War Z*, and the hit TV series *Game Of Thrones*.

2 student: Malta isn't only for entertainment. It's a country of quality education. The University of Malta is considered one of the largest in Europe. Diplomas of this university are recognized by all countries of the world.

1 student: Malta is currently a unitary multiparty republic. The Maltese parliament consists of a unicameral House of Representatives. The parliament appoints the president, who is a head of the state. The president acts on the advice of the cabinet, which is headed by the prime minister, who is the head of the government.

2 student: The country has been a member of the European Union since 2008. And Malta supports Ukraine's European Union membership. During Russian invasion of Ukraine, the Government of Malta sent about € 1 million worth of medicines and medical equipment to Ukraine. By more than 1000 Ukrainian refugees have been granted protection status in Malta.

1 student: We got in touch with a Maltese family that has been helping Ukraine from the first days of invasion. This is Kateryna and Antony Karlana. They'll tell us about their activity.

(Відеорозповідь мальтійської родини Карлана про їхню інтернаціональну родину та волонтерську діяльність під час повномасштабного вторгнення)

1 student: Glory to Ukraine!

2 student: Glory to Heroes!

КОУЧИНГОВИЙ ПРОЄКТ «СТУДЕНТСЬКИЙ КУРАТОР»: ГАЙД ПРО АДАПТАЦІЮ

Сніжанна Гриценюк,
практичний психолог
Надія Пліщенко,
культуролог ВСП «Технологічно-економічний
фаховий коледж Білоцерківського НАУ»

Анотація. У статті розглянутий досвід впровадження у ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж Білоцерківського НАУ» коучингового проєкту «Студентський куратор» як технології розв'язання проблем адаптації студентів-першокурсників, проаналізована роль студента-ментора та досягнуті результати.

Матеріал зацікавить, насамперед, педагогічних працівників різних напрямів, а також стане у пригоді широкому колу читачів.

Abstract: In the article the considered experience of introduction is in Separated Structural Unit "Professional College of Technology and Economics of Bila Tserkva National Agrarian University" project of coach the "Student counsel" as technologies of decision of problems of adaptation of students-freshmen, analysed role of student-mentor and attained result.

The presented material will be of interest, first of all, to pedagogical workers of various fields, and will also be useful to a wide range of readers

Надія: *«Згадайте той час, коли Ви вступали до омріяного освітнього закладу. Пам'ятаєте свої відчуття? Тривогу після здачі екзаменів. Хвилювання періоду очікування результатів. Щастя, коли побачили своє прізвище у списку студентів. Нерозуміння того, що вас очікує попереду.*

Особисто моя історія розпочалася з моменту, коли мої батьки поселили мене в гуртожиток і з відчуттям «виконаного обов'язку» поїхали додому, горді тим, що їхнє чадо вже студентка.

Ранок першого навчального дня для мене не був таким яскравим і веселим, як для моїх батьків чи інших студентів. Куди йти? Як доїхати до навчального корпусу? Як знайти аудиторію? Що з собою брати? Де знайти розклад занять і дзвінків? А додайте до цього карантин, онлайн-навчання, війну з постійними повітряними тривогами... і з оцим всім ти лишаєшся один на один.

Мені пощастило, в гуртожитку мене поселили в кімнату до двох третьокурсниць із різ-

них факультетів. Вони і стали моїми «провідниками» у світ науки і студентства. Абсолютно різні за характером і світоглядом мої сусідки почали вводити мене у життя університету і гуртожитку. З часом я вже знала як швидко і зручніше доїхати до навчального корпусу, хто із викладачів не пробачає «помилку», які пари можна «профілонити», а кому здавати «хвости» буду до останнього курсу. Дісталось у спадок мені і чимало конспектів».

Ідея студентських менторів у організації роботи освітнього закладу не нова і працює в університетах не один рік. То навіщо вигадувати велосипед, якщо можна вивчити досвід і адаптувати під свій освітній заклад? А якщо в тебе з'являється односторонній, то потрібно відразу діяти. Ось тут і стала в пригоді продуктивна співпраця практичного психолога та педагога-організатора, що в результаті народила ідею створення проєкту «Студентський куратор».

То що ми знаємо про адаптацію? Існує певне стереотипне уявлення, що це такий собі період труднощів в житті кожної людини, який потребує

посиленої уваги та підтримки. Якщо виходити за межі стереотипів, то адаптація – це про наш спосіб знайти баланс між зовнішнім світом та внутрішнім світосприйняттям. А ось тут і ховаються оці самі труднощі та перепони, якими так лякають на всіх вікових етапах психологи та педагоги.

Давайте зупинимося на тому періоді, коли вчорашні учні після 9 класу поступають до нас в коледж. Чому саме він?

По-перше. Підлітковий вік з усіма його нюансами є одним з найскладніших в житті людини.

По-друге. Відбувається величезна трансформація світогляду, коли ще по суті дитина пробує вибудувати своє уявлення про все, що відбувається навколо. Але труднощі викликає дуже малий життєвий досвід і категоричність у сприйнятті нового.

По-третє. Підлітки не приймають авторитети. Доросла людина дуже часто апіорі сприймається як ворог. А парадокс у тому, що якраз людина з досвідом може допомогти пройти невідомими дорогами з найменшими втратами.

От ми і приходимо до того дня, коли абітурієнт офіційно стає студентом. Всі ми пройшли цей шлях і пам'ятаємо себе у перші дні. Не знаєш, куди йти. Вперше бачиш викладачів і маєш пристосовуватися до кожного з них. Так, в тебе є куратор, але часто ви бачитися лише на вихідній годині або перебіжками на перервах. І часто у першокурсника виникають питання, з якими до дорослого/викладача не підійдеш (в кого можна списати, як легше здати, де можна прогуляти, ну ви розумієте!).

Студенти ВСП ТЕФК БНАУ також, звичайно ж, стикаються із усіма труднощами адаптаційного періоду.

Так що ж таке «**Студентський куратор**»? Це технологія подолання адаптаційного періоду у форматі «рівний-рівному», коли студент-старшокурсник стає наставником, коучем, ментором для підопічних першокурсників. Перевага в тому, що старшокурсник пройшов весь шлях від першокурсника до почесного «дембеля» і прекрасно розуміє, з чим стикнуться його молодші товариші. Бонусом є рівноправні взаємовідносини, доступна і зрозуміла мова, конфіденційна інформація (про те, з чим до дорослого не підеш), ну і різні студентські лайфхаки. Студент-активіст під час свого супроводу групи підказує, страхує, спрямовує та підтримує на всіх етапах.

Підготовкою менторів-старшокурсників для проекту «Студентський куратор» займаються психолог коледжу Сніжанна Гриценюк та культурорганізатор Надія Пліщенко. Завдання були розподілені таким чином, що організаційні моменти та підбір самих кураторів серед активу коледжу, проведення роз'яснювальної роботи серед студентів взяла на себе Надія Пліщенко, яка координує студентське самоврядування коледжу та тісно працює із самим активом. А психологічною

та практичною підготовкою самих активістів займається Сніжанна Гриценюк. Ця підготовка включає в себе розгляд проблеми адаптації та особливостей її вирішення, відпрацювання навичок комунікації, ознайомлення з техніками ефективного спілкування та розв'язання конфліктів, подальший супровід та підтримку студентів протягом реалізації усього проекту.

Головною метою проекту є максимально комфортно адаптувати студентів-першокурсників до умов навчання у коледжі, створити сприятливу психологічну атмосферу у студентському середовищі, сприяти формуванню студентських колективів та швидкому встановленню дружніх стосунків всередині академічних груп й налагодженню контактів із кураторами та викладачами.

Учасниками проекту стали визначені студенти-першокурсники та активні студенти старших курсів.

Зміст та реалізація проекту «Студентський куратор». В коледжі діє студентський парламент, який об'єднує творчу, активну та ініціативну молодь. На його першому розширеному засіданні відбулася презентація проекту та студентам II–IV курсів було запропоновано взяти наставництво над групами нового набору. На кожному відділенні знайшлися студенти-активісти, які висловили бажання взяти опіку над тою чи іншою групою за своєю спеціальністю.

Передбачалося, що саме студент-куратор буде:

- підказувати своїм молодшим колегам географію освітнього закладу (в яку аудиторію і в який корпус бігти на заняття, де знайти окремого викладача чи відділ тощо);
- консультувати паралельно із викладачами щодо особливостей освітнього процесу: тобто на власному прикладі показувати, як писати лекції, як оформляти лабораторні/практичні, як готуватися до семінарів тощо;
- ділитися досвідом вирішення студентських проблем (складання заліків, виправлення незадовільних оцінок, використання шпаргалок, особливості підходу до освітнього процесу тих чи інших викладачів та ін.);
- допомагати у підготовці до заходів (конкурсів, відзначення окремих дат);
- і ще важливою функцією студентського куратора є бути таким собі психологічним буфером для першокурсника, щоб можна було прийти поскаржитися, вилити свої емоції, отримати реальну підтримку і розуміння, підказки та рекомендації.

Для активістів було проведено кілька тренінгових занять, метою яких було навчити правильно комунікувати та висловлювати думку, ефективно організовувати групу, екологічно і безпечно надавати підтримку своїм друзям. Після підготовки майбутніх менторів представили студентській спільноті на розширеному засіданні студпарла-

менту, а потім відбулося їх знайомство із групами та кураторами-педагогами. На цьому етапі Сніжанна Гриценюк супроводжувала студентів і допомагала їм презентувати себе підопічним.

Далі наставники налагоджують контакти із першокурсниками, зустрічаються із ними на перервах, спілкуються в чатах, тобто вже спільно визначають формат взаємодії. В коледжі якраз відбувалася підготовка до конкурсу «Дебют першокурсника», де кожна група презентувала себе і свої таланти. Якраз тут і була можливість студентським кураторам найбільше проявити себе! Окремі ментори навіть виходили на сцену разом із своїми молодшими колегами.

Зараз наближається до кінця перший семестр і підтримка старших товаришів стає просто безцінною! Саме старшокурсник по-дружньому спрямовує першокурсника у напрямку безпечного та ефективного складання заліків, ділиться студентськими лайфхаками та конспектами, підказує маленькі хитрощі в закритті «хвостів»... Одним словом, іде поруч під час першої сесії.

Таким чином студентський куратор супроводжує групу першокурсників протягом першого семестру, поки вчорашній абітурієнт не стане повноцінним студентом.

На сьогодні проект виходить на фінальну стадію, коли вже можна підбивати перші підсумки. Вже зараз можна визначити отримані результати:

- комфортне та малостресове проходження студентами-першокурсниками адаптаційного періоду;
- швидке прийняття правил та умов навчання у коледжі, ефективна адаптація до особливостей організації освітнього процесу в коледжі порівняно зі школою;
- налагодження комунікації з викладачами та адміністрацією;
- активне включення у позанавчальне життя студентів, залучення до роботи гуртків, секцій, клубів за інтересами тощо;

- сприяння спілкуванню та обміну досвідом між студентами-першокурсниками та студентами-старшокурсниками одної ОПП;

- а ще дуже несподіваним бонусом виявилася міцна дружба між студентами, спільне проведення часу, участь у різноманітних позанавчальних заходах, організація дозвілля в групі;

- також педагоги відзначають високий рівень самоорганізації груп із появою студента-координатора. Часто куратори для вирішення якогось питання зв'язуються із колегою-студкуратором, що підвищує ефективність та швидкість вирішення тих чи інших завдань.

У наших планах за підсумками проєкту провести конкурс на кращого студентського куратора, де кожен з менторів презентує свою роботу і її підсумки, а загальноколеджанським голосуванням буде обраний переможець.

На сьогодні вже можна зробити такий висновок, що проєкт ефективно працює і дає свої результати. Перші свої заліки і контрольні першокурсники здавали вже підготовленими і обізнаними, що відзначають і куратори-педагоги. Першокурсники говорять про те, що менше стресують і переживають, коли знають, до кого можна звернутися за інформацією/допомогою/поскаржитися.

Сніжанна: «Під час навчання в університеті на першому курсі я мала досвід роботи волонтером у соціально-психологічній службі свого рідного закладу освіти, де працювали і старшокурсники-психологи. Саме спілкування із моїми старшими товаришами допомогло мені пройти мою першу сесію, що називається, тримаючи «носа за вітром» та оминаючи всі гострі кути. Особливо цінними для нас були лайфхаки, як знайти індивідуальний підхід до кожного з викладачів і на які дисципліни варто звернути посилену увагу. А ще безцінним було їх введення у фах психолога – такий собі дотик до професії з середини. Дякую вам, мої наставники!»

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФОРМА ВИХОВНОЇ РОБОТИ ЗІ ЗДОБУВАЧАМИ ФПО

Тетяна Кочерга,
заступник директора з виховної роботи,
Вікторія Пономаренко, викладач
ВСП «Лубенський фінансово-економічний
фаховий коледж Полтавського державного аграрного
університету»

Анотація. Матеріали статті розкривають, що відповідно до Концепції національно-патріотичного виховання в закладах фахової передвищої освіти однією із форм патріотичного виховання є саме волонтерська діяльність, яка в свою чергу є одним із засобів формування патріотичних якостей здобувача освіти. Зазначено, що розгортання волонтерства в Україні – це реакція суспільства на зовнішню агресію, що сприймається як виклик самоідентифікації нації та народу. Описаний досвід роботи учасників волонтерського руху у ВСП «Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету».

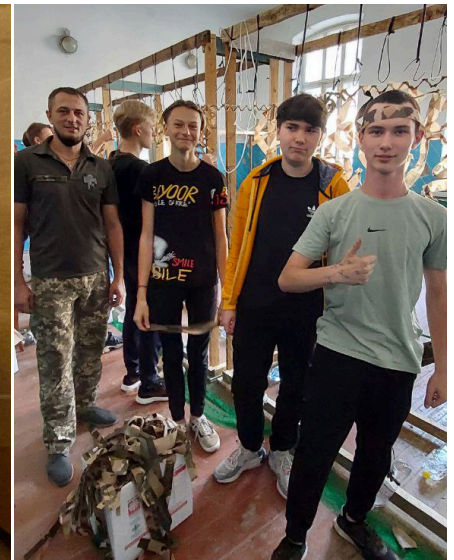
Abstract: The presented materials of the article reveal that, according to the Concept of national-patriotic education in institutions of vocational pre-higher education, one of the forms of patriotic education is precisely volunteering, which in turn is one of the means of forming patriotic qualities of the personality of the student. It is noted that the deployment of volunteerism in Ukraine is a reaction of society to external aggression, which was perceived as a challenge to the self-identification of the nation and the people. The work experience of the volunteer movement of the Separate structural unit "Lubny Financial and Economic Professional College of Poltava State Agrarian University" is described.

Зараз волонтерство – потужний соціально-суспільний рух, спроможний прийняти на себе частину повноважень соціальних установ. Ситуація, що склалася в Україні, є унікальною: країна переживає пік громадської активності, коли багато людей щиро й безкорисливо бажають допомогти досягненню перемоги, і студентське середовище не є винятком.

У сучасній Україні активно розвивається волонтерський рух серед студентської молоді, а студентські волонтерські групи діють практично у всіх освітніх закладах.

Волонтерська діяльність спирається на конкретні принципи, серед яких можна визначити: добровільність, безкорисливість, гуманність, законність, відкритість, відповідальність та конфіденційність. Саме на ці принципи спирається волонтерський рух ВСП «Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету».

Безкорисливість означає відсутність матеріальних інтересів у відносинах між волонтером і нашими захисниками.

Зміст принципу гуманності включає дотримання прав людини, вияв доброзичливості та толерантне ставлення волонтера до наших ЗСУ.

Принцип законності вказує на те, що волонтерська діяльність в коледжі відповідає встановленим нормам законодавства, що регулює цю сферу.

Відкритість у нашій волонтерській діяльності означає надання інформації про різні заходи на офіційних порталах нашого коледжу – офіційна сторінка в інтернеті, Facebook та Instagram.

Принцип відповідальності у нашій волонтерській діяльності полягає в усвідомленні та виконанні власних обов'язків, відданості меті та цілям волонтерства.

Конфіденційність у нашій волонтерській діяльності означає збереження особистої інформації, що стосується отримувачів допомоги.

Висвітлення волонтерської діяльності допомагає людям усвідомити важливість цієї роботи для держави в цілому та розуміти, що кожен може зробити свій внесок у зміну долі країни.

Волонтерська діяльність у ВСП «Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж ПДАУ» сприяє професійному розвитку студентів та викладачів, формує життєві позиції, сприяє саморозвитку та самореалізації, дозволяє засвоювати соціальний досвід і є одним з напрямів позааудиторної роботи.

Сьогодні кожен з нас відчуває свою відповідальність за майбутнє країни і використовує всі доступні засоби, допомагає силам оборони. Війна перетворила кожного українця на бійця, що на своєму фронті працює для наближення Перемоги. Найважче тим, хто захищає країну

зі зброєю в руках. Але здолати труднощі легше, коли ти відчуваєш міцний тил.

Надзвичайно важливо віддати належну подяку ЗСУ, оскільки їхні титанічні зусилля дозволяють нам займатися щоденними справами та наближати Перемогу. Саме це є важливим важелем нашої волонтерської діяльності у підтримці захисників, що увійшло у список повсякденних обов'язків, що виконуються викладачами, працівниками та студентами.

У перші дні війни ВСП «Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету» взяв на себе відповідальність і розпочав активну діяльність для забезпечення наших захисників та ВПО.

Першим кроком у волонтерській діяльності було залучення студентів, викладачів та працівників коледжу до плетіння маскувальних сіток, виготовлення окопних свічок, збору продуктів харчування та необхідних речей для ВПО та ЗСУ.

З початком повномасштабної війни гуртожиток коледжу став притулком для понад 700 евакуйованих осіб з областей, де тривали бойові дії. Викладачі та працівники активно допомагали в облаштуванні тимчасового проживання, забезпечували евакуйованих продуктами та предметами особистої гігієни.

Спираючись на українські національні традиції, два роки поспіль було організовано щедрування та колядування студентів, які збирали донати у рамках акції «Підтримай ЗСУ разом з нами». Студенти коледжу, віншуючи, зібрали достатню суму коштів для підтримки наших захисників від організацій та підприємств міста Лубни, які є зацікавленими стейкхолдерами нашого освітнього закладу.

Студентська рада коледжу, розуміючи тяжкий час та важливу роль у цій боротьбі, організувала благодійну акцію для підтримки Збройних Сил України. Напередодні великодніх свят проведено благодійний ярмарок у рамках акції «Великодній кошик для воїнів ЗСУ», де було зібрано кошти від студентів, викладачів та працівників.

А з настанням холодів потреби в будівельних матеріалах для будівництва бліндажів наших захисників зросли. Тож студенти та викладачі долучились до допомоги у цьому напрямку і закупили фольгоізол.

Велика подяка усім, хто приєднався донатами до підтримки наших захисників, які відчують міцне плече і висловлюють вдячність за це.

Попередні благодійні заходи (ярмарок, акції та пожертви), які проводив ВСП «Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету», дали можливість не один раз придбати необхідне для семи бригад військових – генератори,

перископи, сухі душі, ліки, спеціальні горючі гелеві суміші, будівельні матеріали за потребою, теплі речі, продукти харчування та смаколики. Ці предмети були придбані та передані через волонтерів благодійного фонду «MELEK», які доставили їх воїнам у зону бойових дій.

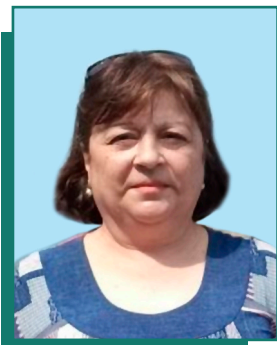
У цей складний час наша головна мета – підтримка сил оборони України. Кожен з нас докладає свої зусилля і допомагає у цій нелегкій справі, розуміючи, що Перемога залежить від об'єднаних зусиль. Це мінімум, що ми можемо зробити...

Коледж не збирається припиняти волонтерську діяльність і продовжить допомагати ЗСУ. Наша допомога триватиме стільки, скільки буде потрібно, до моменту Перемоги України. Тільки об'єднуючись та підтримуючи один одного, зможемо перемогти ворога. Наша сила у єдності!

Висловлюємо велику вдячність нашим воїнам за їхній захист і пишаємося мужністю хоробрих героїв. Слава Україні! Героям слава!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про волонтерську діяльність. Закон України від 19 квітня 2011 року № 3236-VI / URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
2. Про затвердження Порядку надання волонтерської допомоги за окремими напрямами волонтерської діяльності. Постанова Кабінету міністрів України від 5 серпня 2015 року № 556/ URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/556-2015-%D0%BF#n9>
3. Волонтерський рух допомоги українським військовим (2014 – дотепер). URL : <http://surl.li/dskgn>
4. 10 чудових переваг волонтерства. URL : <https://euprostitir.org.ua/practices/154255>

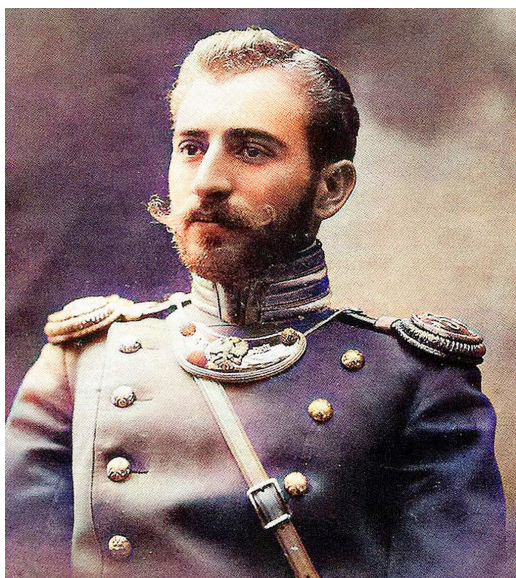
ПОСТАТЬ В ІСТОРІЇ: ПЕТРО БОЛБОЧАН (до 140-річчя від дня народження)

Євгенія Смоковська,
викладач ВСП «Ногайський коледж Таврійського
державного агротехнологічного університету
імені Дмитра Моторного»

Анотація. Петро Болбочан – одна з найяскравіших постатей Визвольного руху 1917-1921 рр. Завдяки його військовому таланту в 1918–1919 рр. була визволена більша частина України і Крим. Через критику непослідовної політики уряду УНР він, за надуманими звинуваченнями, був заарештований, засуджений та розстріляний своїми ж у червні 1919 р. Лідери УНР знищили непримиримого ворога більшовицької Росії. Ми повинні знати про жахливі помилки минулого, щоб не повторити їх знову, щоб не програти війну за українську державність сьогодні.

Abstract: Petro Bolbochan is one of the brightest figures of the Liberation Movement of 1917-1921. Thanks to his military talent in 1918-1919, the largest part of Ukraine and the Crimea was liberated. Due to criticism of the Ukrainian People's Republic government policy, he was arrested, convicted and shot in June 1919 on falsified charges. The leaders of the Ukrainian People's Republic eliminated the implacable enemy of Bolshevik Russia. We must know terrible mistakes of the past not to repeat them again and not to lose the war for Ukrainian statehood today.

У дні війни ми згадуємо українських героїв і полководців. Україна має знати тих, хто стояв при зародженні регулярної української армії.

Петро Болбочан – одна з найяскравіших і, водночас, трагічних постатей Української революції 1917–1921 рр. Завдяки його військовому таланту в 1918–1919 рр. було визволено більшу частину України. Близкуча Кримська операція допомогла звільнити півострів. Він володів надзвичайними якостями справжнього лідера, його поважали прості солдати і командний склад. Талановитий, ерудований військовий часто викликав заздрість та ненависть у бездарних воєначальників і політиків свого часу.

Ставлення сучасників до нього можна поділити на: нейтральне – більшість, соратники високо його цінували, частина – засуджували начебто за зраду і здачу Лівобережжя. Саме думку останніх зберегла радянська історія. Українські історики Сергій Громенко, Владлен Мараєв та інші повертають з небуття ім'я видатного полководця [1]. Історик Валентина Піскун відзначає здібності організатора і воєначальника, який цінував життя солдат на полі бою [2]. У спогадах

Бориса Монкевича, сотника полку ім. П. Сагайдачного, читаємо: «Йому (П. Болбочану) вірили всі надзвичайно, бо знали, що підполковник сам є взірцем чесноти і порядку. У житті він був дуже скромний, без тіні манії величі. Запорожці широкі любили командувача, були віддані й готові виконати кожне його бажання. Ніколи Болбочан не підвищував голосу, нікого не гудив, не робив привселюдно догани, до чого вдається більшість стройових начальників. Йому вистачало одного погляду, щоб людина зрозуміла, чого він бажає і чи задоволений» [4].

Настав час більше дізнатися, хто сей славетний полководець. Петро Федорович Болбочан народився 5 (17) жовтня 1883 р. в селі Гиждево Хотинського повіту Бессарабської губернії (тепер це с. Ярівка Хотинського району Чернівецької області) у родині молдавського православного священника. Навчався в духовній семінарії, але обрав армію. Закінчив Чугуївське юнкерське училище з відзнакою. Під час навчання організував український гурток. Осередок закрили швидко, оскільки начальник училища полковник Яків Фок заборонив: «ніяких мазепинських організацій у довіреному мені училищі я не терпітиму». З огляду на блискучі здібності обмежились усною доганою [4].

Учасник Першої світової війни як офіцер 38-го Тобольського полку, нагороджений кількома орденами.

Як і більшість офіцерів-українців, Болбочан вітав створення Центральної Ради, українізацію підрозділів російської армії в Україні. З початком Української революції 1917–1921 рр. очолив сформований із добровольців Південно-Західного фронту російської армії 1-й Український Республіканський полк. Але оскільки солдатський комітет перебував під контролем більшовиків, полк роззброїли, а казарми підірвали.

На початку 1918-го сформував Республіканський курінь, реорганізований у 2-й Запорізький піший курінь. До його складу ввійшли свідомі українські старшини, частина проукраїнської інтелігенції, студенти і навіть старшокласники-гімназисти. В Києві ситуація була вкрай складною: до столиці насувалася більшовицька навала Михайла Муравйова. Влада хотіла уникнути військового протистояння з Москвою і не збиралась підтримувати боєздатне військо. І тоді Болбочан діяв рішуче і самостійно. Силами 500 багнетів в січні 1918 р. придушив більшовицьке повстання на заводі “Арсенал”, примусив заколотників скласти зброю. Однак під вогнем далекобійних гармат М. Муравйова курінь 1-го Республіканського полку відступив, але не надовго. Він ще повернеться в український Київ.

Запорожці Петра Болбочана стали одними з найбоєздатніших з’єднань Армії УНР – відіграли ключову роль у звільненні Києва в лютому 1918-го та під час визволення від більшовиків Лівобережжя та Південно-Східної частини України. У березні 1918 р. 2-й Запорізький курінь на чолі з Петром Болбочаном, випереджаючи німецькі війська, першим увійшов до Києва, який без бою залишили більшовицькі частини. Тоді ж запоріжці визволили Гребінку, Лубни, Ромодан, Полтаву.

Найбільшим тріумфом українського війська стала Кримська операція 24 квітня 1918 р. 10 квітня 1918 р. штаб Запорізької дивізії отримав таємний наказ уряду УНР: випереджаючи німецькі війська (вони тоді були союзниками), захопити півострів. Тоді Петро Болбочан обіймав посаду командира Кримської групи Армії УНР на правах дивізії. Бойовий наказ їм поставили складний: прорвати оборону більшовиків на Чонгарі, зайти на півострів, червоним влаштувати розгром, встановити українську владу і взяти під український контроль Чорноморський флот, яким дуже цікавилися німці. Поки німці чекали підкріплення, війська Болбочана прорвали оборону червоних на сиваському мосту. 24 квітня 1918 р. Кримська група Армії УНР під командуванням підполковника Петра Болбочана здійснила стрімкий марш-кидок з-під Мелітополя. Атака виявилась несподіваною для російських більшо-

виків. Діяли українці блискавично, сміливо, винахідливо. Полковник Болбочан збив червоних із пантелику: він по кілька разів на день від імені більшовиків надсилав до Сімферополя донесення із заспокійливими та туманними повідомленнями про те, що червоні хоч і відступають, але організовано і лінія фронту проходить далеко від межі з Кримом. Шифр українці дізнались від захопленого у полон штабного більшовика.

До запорожців приєдналися загони кримських татар і січовики Всеволода Петріва. Об'єднані сили стрімко форсували Сиваш, надвечір 22 квітня 1918 р. захопили важливу вузлову станцію Джанкой та звільнили місто від більшовиків. У якості трофеїв отримали кулемети, гвинтівки, гармати. Здавна лютий ворог «постачав» зброю запорожцям. Болбочан передбачив, що для форсування Сиваша потрібні плавзасоби: із Мелітополя привезли човни на мотодрежинах, зроблені самими запорожцями. Тоді ж Болбочан захопив замінований міст і провів у Крим два українські бронепотяги. Місцеве населення сприйняло прихід українських військ з радістю: виходили з прапорами, портретами Шевченка. Встановилася військова співпраця з кримсько-татарськими повстанцями. Кораблі Чорноморського флоту підняли українські прапори.

22 квітня кримська група Болбочана увійшла у Джанкой, а через два дні – 24 квітня – вибила ворога із Сімферополя та Бахчисарая. Це була блискуча перемога війська молодого Української держави у квітні 1918 року.

І це було вкрай важливо – з огляду на політичні помилки та військові поразки Центральної ради на інших фронтах. Кримський рейд групи Армії УНР для України набув геополітичного значення: Крим, флот стали українськими, червоний москаль пішов за відомим напрямом. І все це за демократичного формату командування підполковника Болбочана. Звучить дуже актуально в умовах нинішньої війни! Але, завжди це кляте але... Щоб не псувати відносини з союзником уряд УНР наказав П. Болбочану повернутися з Криму і залишити його німцям.

У червні 1918 р. червоні оговталися і розпочали новий наступ на Україну. Запорозьку дивізію П. Болбочана відправили на охорону українсько-російського кордону – на північ від Слов'янська, де три місяці запорожці вели виснажливі бої з більшовиками. Інших регулярних частин в УНР не було.

За Гетьманату Петро Болбочан командував 2-м Запорозьким пішим полком, який на чернігівській прикордонній смузі давав відсіч більшовицьким загонам, що намагалися наступати з

Росії. У листопаді 1918 р. за утримання Харкова П. Болбочан отримав звання полковника армії Української Держави. Через військові успіхи в боротьбі з Червоною армією за голову Петра Болбочана більшовики обіцяли 50 тисяч карбованців винагороди. На той час це були великі гроші. Болбочан був критично налаштований щодо режиму Павла Скоропадського, тому одним із перших активно підтримав збройне повстання Директорії.

Петро Болбочан чітко дотримувався державницької позиції, мріяв про сильну армію. В одному з наказів військам наголошував: «ніяких советів робочих депутатів, монархічних організацій... я не допущу. Підкреслюю, що ми боремося за самостійну демократичну Українську Республіку, а не за єдину Росію, якою б вона не була – монархічна чи большевицька» [5].

Симон Петлюра та Володимир Винниченко вважали за найлютішого ворога України гетьманський уряд, а для полковника Петра Болбочана ворогами були червоногвардійські та білогвардійські загони, які намагалися знищити українську незалежність. Саме це стало основою конфлікту з керівництвом Директорії.

Від 14 грудня 1918 р. голова Директорії УНР Володимир Винниченко наполягав на тому, що російські більшовики є союзниками українців, і настійно рекомендував полковнику домовлятися з червоними про спільні дії. Це на фронті, де до середини січня 1919 р. у боях на українсько-російському кордоні у полках Запорозького корпусу залишалася всього до 400 багнетів. Не нагадує 2014 рік? У нерівній боротьбі українська армія не вистояла й відступила до Кременчука. В Полтаві Запорозький корпус придушив два заколоти більшовиків. Замість щирої подяки отримав нищівну критику. Після вимушеного відступу військ Болбочана його звинуватили у здачі міста більшовикам без бою. Але якби не цей відхід, то УНР втратила б свої найкращі військові підрозділи, не було б кому захищати Директорію. Болбочан доволі різко критикував суперечливу політику уряду УНР та вказував на його явні прорахунки. Винниченко вимагав для полковника суворого покарання, адже він був перешкодою на шляху порозуміння уряду УНР з радянською Росією.

22 січня 1919 року Болбочана було усунуто від командування Запорозьким корпусом. Запорозьці просили особисто Головного отамана Симона Петлюру повернути командуючого, але той вірив Омеляну Волоху, який претендував на посаду Болбочана. Волох пізніше перекинувся до червоних з державною скарбницею.

Через свою відставку 26 січня 1919 року в Києві Болбочан оприлюднив лист, у якому зазначив: «Бідна Україна, ми боремося з більшовизмом, весь культурний світ піднімається на боротьбу з ним, а український новопосталий уряд УНР йде назустріч більшовизмові й більшовикам! Ви не можете розібратися в самих простих життєвих питаннях, лізете в міністри, отамани, лізете в керівники великої держави, лізете в законодавці замість того, аби бути самими звичайними урядовцями і писарцями» [3].

Заарештовували його 22 січня 1919 р., тримали на гауптвахті в Києві, потім під домашнім арештом у Станіславі. Слідство тривало три місяці. Єдине, в чому звинуватили отамана, що він роз'їжджав і жив в салон-вагоні, а це не демократично. Коли термін ув'язнення сплив, П. Болбочана за особистим наказом Симона Петлюри відправляють до Італії для формування військових підрозділів. І це тоді, коли більшовицькі війська затиснули Директорію на Поділлі. Український уряд опинився у містечку Чорний Острів і єдиними боездатними частинами залишалися Запорозький корпус та Січові Стрільці. Насправді ж, легендарного і незговірливого полковника виштовхували в еміграцію.

Щоб попрощатися з побратимами, П. Болбочан перед довгим «відрядженням» їде у Проскурів, де перебував Запорозький корпус. Далі трапилася трагедія. Полковника просто підставили і звинуватили у державній зраді. Сім годин слідства і смертельний вирок. На виконання вироку засуджений чекав у вагоні контррозвідки десять днів. З нього намагалися вибити зізнання про підготовку державного заколоту. До останнього

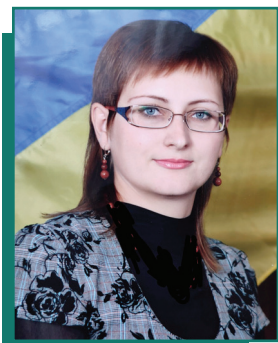
дня Петро Болбочан сподівався на справедливість, не міг повірити, що вирок зможуть здійснити свої ж.

Попри численні звернення бойових командирів, відомих політичних діячів про помилування 28 червня 1919 р. на станції Балин, неподалік від Каменець-Подільського, вирок було виконано особисто полковником Чаботарьовим, бо солдати не стріляли за його командою. Проти розстрілу рішуче виступили Євген Коновалець, Андрій Мельник, Вячеслав Липинський, який зазначив, що «такими фактами, як розстріл отамана Болбочана, Правительство Української Народної Республіки виразно стало на шлях партійного терору». Полководцям-патріотам і сьогодні важко дистанціюватися від політичних інтриг. Більшовики руками лідерів УНР знищили легендарного Петра Болбочана. Згодом один з очільників більшовицького війська, що рухалось на Україну, Володимир Антонов-Овсієнко визнав: «допоки був живий Болбочан, він Україну не віддав би...».[4] Це все доволі швидко призвело до краху молодого Української Народної Республіки, а потім і Голодоморів та довголітнього советського рабства.

Отже, Петро Болбочан – полководець-патріот Української держави, послідовний і непримиримий ворог більшовизму, ще недостатньо відомий широкому загалу в Україні, але він повертається з небуття. Його трагічна доля вкотре доводить, що у запеклій боротьбі українців одне проти одного завжди виграє ворог. Тримаймося разом, бо іншого разу точно не буде. Советське рабство може повторитися знову, якщо уроки історії не будуть вивчені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мараєв В. Український інтерес, Петро Болбочан – герой Кримського походу. – <https://uain.press/blogs/977857-977857>
2. <https://www.radiosvoboda.org/a/polkovnyk-bolbochan-zhertva-intryh-chy-pretendent-udyktatory-/30887631.html>
3. <https://armyinform.com.ua/2021/10/05/>
4. Рудяченко О. Петро Болбочан. Як українці Сімферополь звільняли. – <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3462997-petro-bolbochan-ak-ukrainci-simferopol-zvilnali.html>
5. Полковник Армії УНР Петро Болбочан – визволитель Криму! Останній бастион, 5 жовтня 2023. – https://bastion.tv/polkovnik-armiyi-unr-petro-bolbochan-vizvolitel-krimu_n58208

ІНТЕГРОВАНЕ ЗАНЯТТЯ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (АНГЛІЙСЬКА) ТА БІОЛОГІЇ «ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ. ШКІДЛИВІ ЗВИЧКИ»

Яна Решетова
Інна Кільчевська,
викладачі Гайворонського політехнічного
фахового коледжу

Анотація. Ця розробка інтегрованого заняття дозволяє опрацювати матеріал з біології засобами іноземної мови. Зрозумівши, як ти сприймаєш світ, тобі буде легше будувати своє життя і досягати успіху. Вдале поєднання інтерактивних методів та використання ІКТ полегшує процес навчання.

Abstract: This development of an integrated lesson allows you to learn the theme in biology by means of a foreign language. By understanding how you perceive the world, it will be easier for you to build your life and achieve success. A successful combination of interactive methods and the use of ICT facilitates the learning process.

Мета:

- удосконалити знання про здоров'я, здоровий спосіб життя, хвороби, шкідливі звички;
- розвивати уміння порівнювати різні види отруєння організму;
- виховати дбайливе ставлення до довкілля, спостережливість, увагу, старанність;
- працювати над розвитком навичок говоріння англійською мовою;
- збагачувати словниковий запас студентів з теми;
- практикувати часи групи Simple в тематичному мовленні.

Тип заняття: засвоєння нових знань.

Структура заняття

1. Організаційний момент.

Привітання. Перевірка готовності аудиторії та студентів до заняття. Перевірка присутніх.

2. Актуалізація опорних знань та мотивація навчальної діяльності.

- What was the theme of our last lesson?
- What problems do teens face daily?
- Watch the video and guess today's theme.

Перегляд відео англійською за посиланням
<http://surl.li/rfrev>

Тема заняття (слайд 1)

A Healthy Lifestyle. Harmful Habits.

“There is nothing easier than to give up smoking. I did myself for hundreds of times”
Mark Twain (слайд 2)

“There is nothing easier than to give up smoking. I did myself for hundreds of times”

Mark Twain

1. Хто така людина? Що потрібно, щоб вона була щасливою?

2. Людство здавна усвідомило ціну здоров'я. Багато висловлювань дійшло до нас від давньо-

грецьких лікарів і філософів, в яких стверджується верховенство здоров'я над усіма іншими цінностями життя. Наприклад: «Коли немає здоров'я – мудрість мовчить, і не до мистецтва, сила спить, багатство марне і розум безсилий» (Герофіл), «Перша сходинка до щастя – здоров'я» (Сократ), «Найбільший скарб кожної людини – це її здоров'я» (Гіппократ). Що таке здоров'я?

3. *Mens sana in corpore sano* (у здоровому тілі – здоровий дух) – відомий латинський крилатий вираз. Він взятий з вірша римського поета-сатирика Ювенала і став популярним після того, як його повторили англійський філософ Дж. Локк і французький письменник Ж. Ж. Руссо. Автори виходили з розуміння, що наявність здорового тіла аж ніяк не гарантує наявності здорового духу. Навпаки, вони говорили про те, що потрібно прагнути до цієї гармонії, оскільки вона в реальності трапляється зрідка. Цікаво, а чому?

3. Вивчення нового матеріалу.

Тренування тематичної лексики через Quizlet за посиланням: <http://surl.li/rfrv>

- на екран, фронтально;

- кожен особисто через телефон в режимі «Підбір».

На екрані What are 5 examples of unhealthy lifestyle?

What means a healthy lifestyle?

5 Components of a Healthy Lifestyle.

1. Здоров'я та його складові.

Людина – це складна біоенергетична система, життєдіяльність якої забезпечується на трьох рівнях: фізіологічному, психічному та соціальному.

Здоров'я – це стан повного фізіологічного, розумового та соціального благополуччя, не лише відсутність захворювань та ушкоджень організму.

Заповнення схеми «Структура здоров'я». Поміркуйте, у який її сектор можна помістити:

- стосунки з родиною та друзями;
- самооцінка та емоційний стан;
- темперамент та інтелект;

- негативний вплив наркотичних речовин;
- генетичні хвороби;
- набуті фізичні травми;
- будова та функціонування тіла;
- доброзичливе спілкування;
- уміння приймати зважені рішення

На здоров'я можуть впливати різні чинники: спадкові, якість середовища існування, спосіб життя людини, рівень розвитку та доступність медицини.

Статева культура – це сукупність знань, умінь, навичок, цінностей, норм поведінки, що визначають формування статі та визначають взаємовідносини між індивідами чоловічої та жіночої статей.

Репродуктивне здоров'я – стан повного фізичного, розумового і соціального благополуччя, що характеризує здатність людей до відтворення собі подібних. Цей стан передбачає також можливість сексуальних стосунків без загрози захворювань, гарантію безпеки вагітності, пологів, виживання і здоров'я дитини, благополуччя матері, можливість планування наступних вагітностей і попередження небажаної вагітності. Турбота про збереження репродуктивного здоров'я – це також і сексуальне здоров'я, метою якого є поліпшення статевого життя та міжособистісних статевоїх відносин, а не тільки консультації та лікування, пов'язані з репродукцією та інфекціями.

2. Негативний вплив алкоголю, куріння та наркотиків на здоров'я людини.

Пояснення схеми руху алкоголю в організмі людини. Етанол для організму людини не є повною мірою ксенобіотиком – чужорідною речовиною. Ендогенний етанол утворюється в клітинах під час обміну вуглеводів або в травному каналі завдяки процесам бродіння. Екзогенний етанол в організм людини надходить здебільшого з алкогольними напоями, що поділяють на міцні (горілка, коньяк, віскі), середньоміцні (шампанське, вино, медовуха) та слабоалкогольні (пиво, квас, кумис, сидр).

Схема руху алкоголю в організмі людини

Нікотин – органічна нітрогеновмісна речовина, що належить до алкалоїдів. За фізичними

властивостями нікотин – це масляниста пекуча рідина з гірким присмаком і неприємним запахом, добре розчиняється у воді й органічних розчинниках. За хімічною природою є нітратною основою, що реагує з кислотами з утворенням солей. Хімічна формула нікотину $C_{10}H_{14}N_2$.

Робота з відео за посиланням:

<http://surl.li/rfrsw>

- 1) Pre-watching (на слайдах)
 - Why do teens start smoking?
 - Why shouldn't teens start smoking?)

Стислий схематичний огляд часів групи Simple на дошці.

2) While-watching (записати в зошити приклади в часах групи Simple)

3) After-watching (тренування вживання граматичного часу Present Simple в мовленні на основі опрацьованого матеріалу)

- Робота зі скриншотами усно
- «На Урок» режим тестування

<http://surl.li/rfrfts>

- «На Урок» режим флешкарток

Психоактивні речовини (ПАР) – речовини, що викликають звикання та (або) залежність за умов систематичного вживання їх людиною, внаслідок чого змінюється її поведінка. Ця група речовин об'єднує такі категорії, як наркотичні речовини (психоактивні речовини, заборонені законодавством), психотропні речовини (психоактивні речовини, що є лікарськими препаратами) та прекурсори (сполуки, що використовуються під час виробництва психоактивних речовин).

Наркотичні речовини – це психоактивні сполуки, що: а) справляють специфічну дію на ЦНС (заспокійливу, стимулювальну, галюциногенну); б) здатні спричинити залежність і становлять серйозну небезпеку для здоров'я; в) законодавчо внесені до списку наркотиків. За характером впливу на ЦНС ці речовини поділяють на декілька груп: 1) заспокійливі (депресанти) – опіати й опіоїди, метадон, барбітурати та ін.; 2) стимулювальні – кокаїн, похідні ефедрину, амфетаміни та ін.; 3) галюциногенні (фантастики, психоделіки) – канабіс (з коноплі), мескалін (з кактуса лофопера), ЛСД, псилоцибін (з грибів Псілоцибе) тощо

Наркоманія – захворювання, що характеризується непереборним потягом до наркотиків, що викликає в малих дозах ейфорію, у великих – оглушення, наркотичний сон. Іншими словами – це стан отруєння наркотиком, що характеризується психічною і фізичною залежністю від дії цієї речовини. У малих дозах наркотики викликають так звану ейфорію – помилкове відчуття веселощів, настрою, приємного заспокоєння. У великих кількостях вони викликають стан вираженого наркотичного сп'яніння, наркотичний сон і навіть гострі отруєння зі смертельним кінцем. Деякі наркотичні речовини можуть викликати

ілюзії і галюцинації.

3. Здоровий спосіб життя, принципи та складові.

Здоровий спосіб життя (ЗСЖ) – сукупність складників поведінки людини, що сприяє збереженню та зміцненню здоров'я.

Здоровий спосіб життя – це спосіб життєдіяльності людини, що відповідає її генетичним особливостям, конкретним умовам життя й спрямований на формування, збереження і зміцнення здоров'я. У визначенні здорового способу життя для кожної людини треба брати до уваги її типологічні особливості (тип ВНД, домінуючий тип вегетативної нервової регуляції тощо), вік і стать, соціальну ситуацію (сімейний стан, професію, умови праці та ін.). Організація здорового способу життя передбачає також розуміння певних вихідних теоретичних засад. Такі вихідні основоположні здоров'язбережувальні твердження називаються принципами здорового способу життя. Вони акцентують увагу на біологічних основах здорового способу життя, на тих важливих біологічних процесах, що визначають здоров'я. Основні принципи здорового способу життя: єдність складових здоров'я, активність, ритмічність, адаптивність, відповідність, самоорганізованість, індивідуальність.

Складники здорового способу життя:

1. Харчування; 2. Рухова активність; 3. Режим дня; 4. Гігієна; 5. Відмова від шкідливих звичок; 6. Саморозвиток.

4. Узагальнення, систематизація і контроль знань та вмінь студентів.

Робота з роздатковим матеріалом: зістав англійське речення з його українським відповідником

Застосуйте знання й спростуйте найпоширеніші міфи про користь алкоголю:

Міф 1. Алкоголь допомагає в разі застуди.

Міф 2. Алкоголь поліпшує настрій, знімає втому й стрес.

Міф 3. Помірні дози спиртного не шкодять здоров'ю.

Міф 4. Алкоголь знижує ризик серцево-судинних захворювань.

Міф 5. Алкоголь зігриває.

Лексико-граматичний тематичний тренажер за посиланням:

<http://surl.li/rfrqo>

5. Домашнє завдання

1. Підручник Соболь В. І. Біологія і екологія (рівень стандарту) для 10 кл. §19-26

2. Утворити 10 речень із новою лексикою в часах групи Simple.

Список використаних джерел

БІНАРНЕ ЗАНЯТТЯ З ПРЕДМЕТІВ «ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА КУЛІНАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ» ТА «ІНОЗЕМНА МОВА»

Ірина Насінник,
Катерина Олійник,
викладачі Сновського вищого професійного
училища лісового господарства

Анотація. В умовах сьогодення гастрономічний туризм розвивається швидкими темпами і досягає європейського рівня. Очевидно, що розвиток туристичної індустрії, збільшення кількості міжнародних готельних мереж, зростання чисельності ресторанів етнічних кухонь потребує підвищення якості підготовки кадрів до рівня міжнародних стандартів. Вивчення кулінарного етногенезу народів світу, різних способів та технологій приготування етнічних страв дозволяє підвищити рівень гастрономічної культури в Україні та забезпечити якісне обслуговування споживачів. Значне місце у цьому процесі відводиться і володінню іноземною (англійською) мовою за професійним спрямуванням.

Abstract: Today, gastronomic tourism is developing rapidly and reaching the European level. It is obvious that the development of the tourism industry, the increase in the number of international hotel chains, and the growth in the number of ethnic restaurants require improving the quality of training to meet international standards. The study of the culinary ethnogenesis of the world's peoples, various methods and technologies of ethnic cooking allows us to raise the level of gastronomic culture in Ukraine and ensure high-quality customer service. A significant place in this process is also given to the knowledge of a foreign (English) language for professional purposes.

Проблематика:

Комплексне дослідження історії, культури, традицій, релігій, географічного розташування країн світу в симбіозі з етнічними кулінарними традиціями.

Ознайомлення з напрямками гостинності інших народностей та особливостями протікання етнокультурних процесів.

Міжпредметні зв'язки:

«Технологія виробництва кулінарної продукції», «Особливості ресторанного сервісу», «Особливості кулінарного мистецтва», «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», «Історія та культура України», «Основи філософських знань», «Соціологія».

Якою б легковажною справою не здавалось порівняння смаків у різних культурах, його задання, безперечно, – не лише розвага. Коли ми бачимо, як хтось із задоволенням куштує речі, які ми й до рота б не піднесли, ми усвідомлюємо різку безодню між собою і цією людиною.

"Різниця між поняттями "смачний" та "істивний" стає очевидною у тому, як ми сприймаємо кулінарні уподобання інших людей», – пише дослідниця смакових традицій Люсі Лонг у своїй книжці "Кулінарний туризм".

Безперечно, цю безодню можна подолати, якщо вивчати харчові традиції інших народів і зрозуміти, що більшість смаків, які здаються нам цілком прийнятними, насправді геть не природні. Повне занурення в культуру, звичаї народу та мову створить міцне підґрунтя для формування поняття «людина світу».

*Той, хто їсть страву на наш смак неїстівну,
виглядає щонайменш дивним або навіть
небезпечним і, безумовно, не одним з нас,
тоді як той, хто їсть щось несмачне,
просто має інші смакові уподобання.*

Люсі Лонг

Тема: «Загальна характеристика латиноамериканської кухні. The USA and Mexico ethnic cuisine»

Мета:

- систематизувати знання здобувачів освіти про етнічні страви та кулінарні традиції країн Латинської Америки, методи приготування, сервірування та споживання страв; проаналізувати традиційний набір продовольчої сировини країн Південної та Північної Америки;

- сформувані професійні знання в області кулінарного мистецтва національних кухонь народів різних країн світу;

- to learn about the peculiarities of the Brazilian, Chilies, Argentinian, American, Mexican cuisines, to repeat the lexical material learned on the theme, to practice in speaking, reading, listening and writing, to understand that national cuisine is the part of culture.

Тип заняття: бінарне (англійська мова та технологія виробництва кулінарної продукції).

Обладнання: ноутбук, проектор, мультимедійна дошка.

Хід заняття

I. Організація початку заняття

1) Greetings.

Teacher:

“Don`t wait until everything is just right

It will never be perfect

There will always be challenges, obstacles

And less than perfect conditions.

So what? Get started now.

With each step you take, you will grow stronger,

More and more skilled, more and more self-

confident

And more and more successful ”

II. Мотивація навчальної діяльності

Викладач: Ми всі прагнемо подорожувати та вивчати світ! Кожна країна унікальна, зі своєю архітектурою, звичаями та культурою, але всіх нас об'єднує одне – ми всі готуємо і любимо їсти.

Кожному з Вас знайомий вираз – скільки людей, стільки думок. Якщо цей вираз перефразувати у контексті нашого заняття, то він звучатиме наступним чином: “Скільки народів, стільки страв”. Кухня кожного окремого народу світу – це окремі кулінарні королівства, які надзвичайно

цікаво досліджувати. Кожен народ земної кулі має власні традиції, власну історію і, звичайно ж, свої особливості національної кулінарії.

Подивіться на карту і скажіть, де знаходяться країни Латинської Америки, на гастрономічних особливостях яких ми сьогодні зупинимось?

III. Актуалізація знань здобувачів освіти та опрацювання нового матеріалу

1. Мінілексикон

(презентація лексики у вигляді евристичної бесіди: здобувачі освіти мають назвати країну, походження страв та напоїв, спираючись на розповідь викладача чи власні знання)

Гуаява – плід у формі груші родом з ... (Бразилії), належить до фруктів з найбільшим вмістом вітаміну С (до 90 г на 100 г продукту). Для гуаяви характерний солодкий аромат, що нагадує водночас грушу, айву та інжир.

Маніок – тропічна рослина, кореневища якої містять крохмаль; першими у їжу їх почали використовувати індіанці ... (Америци), які вичавлювали з маніоку сік, а з борошна готували кашу й пекли коржі.

Мате – національний напій із цезміни парагвайської, особливо популярний у ... (Південній Америці); зеленого кольору з необробленого або коричневого з обсмаженого чи висушеного листя, який містить мало дубильних речовин і майже не містить кофеїну, проте здійснює надзвичайно освіжаючу дію на організм

Тортільяс – (мексиканські) ... тонкі коржі з кукурудзяної муки.

Чілі кон карне – (мексиканська) ... пікантна м'ясна страва з червоною квасолею, яку пода-

ють "на перше» і «на друге»

Чилі перець – свіжі або сушені стручки довшиною до 4 см зеленого, жовтого, червоного чи оранжевого кольору з пекучим смаком. Їдять у свіжому чи тушкованому вигляді, у складі салатів чи гарніру, у значній кількості споживають у ... (Мексичі) та інших латиноамериканських країнах.

Клем-чаудер – суп з морепродуктів. Clam – слово, що позначає будь-які придатні в їжу двостулкові молюски, крім мідій і устриць, а Chowder – загальна назва традиційного ... (американського) супу, приготованого з цих же черепашок, і бульйону з додаванням помідорів – манхеттенський клем-чаудер.

2. Reading task.

Pre-reading activity.

Teacher: Please, work with new words and make active vocabulary.

existed on

achieved

rafts

Aqueducts

Development

Reached

Length

Banned

Ropes

Knots

Teacher: Read the text about ancient civilizations of Latin America for better understanding it's national cuisine.

1. The city-states of the Mayan people existed on the Yucatan Peninsula. The population grew corn, pumpkins, cotton, tobacco, beans, and tomatoes. They also bred turkeys and dogs. The Maya achieved great success in mathematics and astronomy, compiled a calendar. They also created writing and the twentieth number system. The Mayan civilization of the classical period was a city-state. The most famous city is Chichen Itza.

2. In the 14 century the Aztec state was formed in the Mexican Highlands. The capital was the city of Tenochtitlan (modern Mexico City). The Aztecs grew vegetables on rafts just in the middle of Lake Tescoco. The Aztecs learned to process gold and copper. Cocoa fruits were used as money, and chocolate drink was also prepared. Aqueducts provided the city with drinking water. The Aztecs wrote in hieroglyphs similar to the Egyptians. The Aztecs created literature and they had many schools.

1. The highest development among American civilizations has reached an Inca tribe. The head was the king Great Inca. Machu Picchu ("old peak") is a pre-Columbian city of the Incas. The capital Cusco

was connected to other cities by roads, the total length of which reached 15 thousand kilometers. They created a monopoly on roads. The Incas had no money. Hieroglyphic writing was banned by the Incas. Only «Kipu» which is the "records" of ropes and knots of different colors has been preserved.

After-reading activity:

<https://learningapps.org/display?v=ppzuriid221>

3. Роз'яснювальна бесіда з елементами інтерактивної презентації

«Набір традиційної та сучасної продовольчої сировини»

У технології бразильських національних страв використовують як традиційний для корінного населення країни маніок, так і завезені з Європи пшеницю, олію, вина та ін. Від африканців в Бразилію прийшли пальмова олія, кокосове молоко, батат, квасоля, різні види перцю, кіабо, креветки та ін.

Дуже поширене до вживання в Бразилії м'ясо. Насамперед, це яловичина і птиця, в особливій пошані – свинина.

Перелік використовуваних в кулінарії морепродуктів у Бразилії дуже широкий.

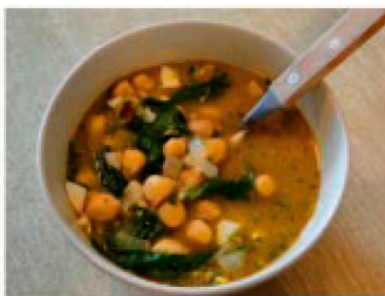
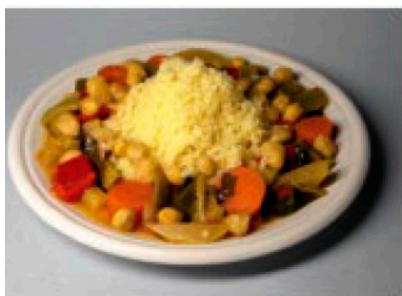
У центральних засушливих районах країни віддають перевагу в'яленому м'ясу та стравам з маніоку. Кухня Сан-Паулу широко використовує маніок, кукурудзу, кукурудзяне і рисове борошно, свинину, кукурудзу, білокачанну капусту, гарбузи та інші овочі, фрукти та зелень.

Для кухні північного регіону властиве широке використання в їжу риби, фруктів, коренеплодів, горіхів, трав. Серед фруктів переважають екзотичні – танжерин, кажу, гуаява, араса, гравіола, женіпано, купуасу, бакурі, тукума, жамбо, таперіба та ін. З них готують соки і солодкі страви.

На півдні, окрім традиційних, популярні картопля та інші європейські овочі. Природні умови цього регіону сприяють вирощуванню винограду, з якого виробляють місцеві червоні вина.

Латиноамериканська кухня – гаряча й пекуча. Так її називають тому, що для приготування страв використовують велику кількість перцю чилі, а також соусів на основі гострого перцю. У цих країнах традиційними є боби й кукурудза. М'ясо, риба, птиця всіх видів – все це присутнє в традиційних стравах цих країн. Салати з усіх відомих овочів і фруктів, серед яких томати й перець, посідають важливе місце. Та одними з найголовніших є вироби із борошна – пшеничного, кукурудзяного та ін.

Важливою складовою харчування північноамериканських країн, зокрема США та Канади, все більше стає «фаст фуд» – картопля, м'ясні продукти швидкого приготування. Надзвичайно популярними є курятина та яловичина, кукуру-

Мал. 1

Мал. 2

дза, боби, сири, макаронні вироби, вироби з борошна, риба та молюски. Серед овочів популярними є солодка картопля – батат, томати, огірки та селера.

Культура споживання їжі в латиноамериканських країнах досить різноманітна через багатонаціональність, адже кожен народ приніс свої традиційні страви з різних частин світу. Так, у Мексиці їсти такос (кукурудзяні або пшеничні перепічки з начинкою) з ножем і виделкою виглядає приблизно так само, як у нас до бутербродів подавати прибори зі срібла.

У Чилі ніколи не їдте руками. Тут правила етикету набагато суворіші, ніж в інших південноамериканських країнах. Намагайтеся завжди користуватися ножем і виделкою. Традиції надзвичайно різноманітні у цих країнах переважно тому, що вони були колонізовані різними європейськими країнами, а також через значну відстань між ними.

(Для закріплення лекційного матеріалу здобувачам освіти пропонується інтерактивна англomовна гра

<https://learningapps.org/display?v=pxhnwqnr21>)

Teacher's instructions: Get back to the map which was analyzed in the beginning of the lesson and try to guess which dish or product belong to countries of Latin America.

4. Writing task Pre-writing activity.

Викладач:

Продовжуючи тему етнічної кухні, поговоримо про мексиканську кухню. Мексиканська кухня

(ісп. Gastronomía de México) – досить своєрідна. Історія сучасної мексиканської кухні нараховує більш ніж тридцять сторіч і зберігає чимало рецептів смачних страв. Ця кулінарна традиція сягає корінням навіть глибше старовинних цивілізацій ацтеків та майя. У її основі лежить доступний цим народам багатий вибір продуктів: кукурудза (маїс), авокадо, свіжі та сушені боби, солодка та звичайна картопля, помідори, стручковий перець чилі, гарбуз, качине та індиче м'ясо, шоколад, а також безліч видів риб, що живуть у прибережних водах Мексики.

Іспанські конкістадори, освоюючи Новий Світ, стали привозити зі Старого Світу велику рогату худобу, курей, свиней, рис, пшеницю, корицю, гвоздику, чорний перець, апельсини, персики й абрикоси. Згодом мексиканська кухня усе більше збагачувалася завезеними з інших країн продуктами. З Китаю завезли рис, до якого дуже швидко звикли, перетворивши його у важливу складову частину мексиканської кулінарії й тепер більшість з мексиканських страв подаються до столу з гарніром із рису. Французи відкрили свої ресторани, у яких подавали страви з сиром, винами, лікерами, вишуканими десертами й кондитерськими виробами. Німці розбили перші кавові плантації, познайомили мексиканців з німецьким пивом, відмінним від місцевого, і новими способами приготування свинини. З англійцями в Мексику прийшла звичка до чаювання й спосіб готування яловичого м'яса на грилі. Мексиканське населення сприйняло ці "нововведення", що не змінили радикально їхні кулінарні традиції, а навпаки, у новій інтерпретації їх лише усталили й розвили.

Основа багатьох мексиканських страв – куку-

рудза. Найдавніші знахідки, які свідчать про переробку в Мексиці кукурудзи, відносяться до 3400-2300 р. до н.е. Індіанці використовували в їжу не тільки кукурудзяні зерна, але й інші частини рослини: пилоч (з нього готували суп) і волоті. Давні перуанці, на відміну від мексиканців, не робили з неї борошно і не пекли коржі, а варили й смажили цілі зерна і їли в такому вигляді.

Teacher: Watch the recipe and fill in the gaps according to the video:

<http://surl.li/rftpr>

“Mexican Burritos”

1. Put some into a bowl and pour some
2. Add some spices to chicken and
3. chicken both sides and onto pieces.
4. Fry some garlic, onion and

.....
5. Add some beans and some Into frying pan.

6. Put some Mixture onto flatcake.

7. Bake it in the

5. Listening task

Pre-listen activity

Руханка «Дякую» (здобувачі освіти повторюють за викладачем жести подяки різних країн світу)

Викладач: Як ви думаєте, після таких жестів та руханки про яке національне свято Америки ми будемо говорити?

У США щороку в останній четвер листопада відзначають День подяки (Thanksgiving) – велике державне свято, присвячене врожаю та іншим благословенням минулого року.

Колоністи в Новій Англії та Канаді регулярно відзначали "дні подяки", а також дні молитов за такі благословення, як-от безпечні подорожі, військові перемоги або рясні врожаї. У 1621 році американці моделювали День Подяки на основі свята врожаю, яке влаштували люди вампаноаг (індіанський народ) та англійські колоністи, відомі як пілігрими, пише Britannica. Свято тривало три дні.

День Подяки у США оголошено офіційним вихідним, коли закриваються всі магазини та державні установи. У цей день святковий стіл не обходиться без смаженої індички. Вибір пав саме на цю птицю, тому що вона велика, а отже, нею можна нагодувати всю сім'ю. Зазвичай індичку фарширують каштанами та/або фаршем, після чого запікають у духовці.

До смаженої індички подають журавлиний соус. Частіше його купують, утім деякі знаходять час, аби приготувати його самотужки.

Також американці у День Подяки традиційно готують:

- гарбузовий пиріг або пиріг з горіхами,
- батат, який ще називають солодкою картоплею,
- різноманітні страви із кукурудзи,
- зелені боби та інші страви, які колись ставили на стіл перші англійські переселенці.

Teacher: now listen information about the holiday and answer the questions:

<http://surl.li/rftwe>

“Thanksgiving Day”

1. What month do Americans celebrate Thanksgiving Day?
2. Who helped the first settlers with food?
3. Why did they start the tradition of celebrating?
4. What dishes do they have for traditional dinner?

IV. Заключна частина. Підбиття підсумків

1. Рефлексія (здобувачі освіти самі вибирають мову)

«Найбільше мене вразила інформація про.....»

«До цього заняття я не знав про.....»

«On the lesson I practice in

« Now I know such dish as.....»

2. Творче завдання

Записати коротке відео на основі англійської мови фраз:

“I want to try such dish as

“I will prepare.....at home”

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безлепкін Ю.В. Кухні народів світу. – Харків : Прапор, 1993. – 356 с.
2. Заметіль С. Н. Меню іноземного гостя. – Економіка, 2002.
3. Foster, Morris W; McCollough, Martha (2001). Western Apache. У DeMallie, R. J. Handbook of North American Indians: Plains 13. Washington, D.C.: Smithsonian Institution. с. 926–939.
4. Opler, Morris E (1983b). Mescalero Apache. У Ortiz, A. Handbook of North American Indians: Southwest 10. Washington, D.C.: Smithsonian Institution. с. 419–439.
5. http://kulinars.com/2007/06/23/o_kukhnjakh_stran_latinskojj_ameriki.html

UKRAINE WILL DO IT!

Оксана Грисюк, Тетяна Вегера,
Ольга Хилюк, викладачі ВСП «Ковельський
промислово-економічний фаховий коледж
Луцького національного технічного університету»

Анотація. Розробка засідання гуртка з іноземної мови у формі інтерактивного відеопрактикуму з теми «Ukraine will win the war, Ukraine will stand. International Organizations».

Висвітлено роль міжнародних організацій у підтримці України у воєнний період.

Використано сучасні інтерактивні методи навчання, а саме: метод проєктів, тематичні відеопрезентації фандрайзингової платформи United 24, метод створення історії (storytelling), декламування віршів, штучний інтелект.

Матеріал може бути використаний для проведення відкритих занять, засідань гуртків для учнів 10–11 класів, здобувачів освіти фахових коледжів.

Abstract: Development of a foreign language club meeting in the form of an interactive video workshop on the topic "Ukraine will win the war, Ukraine will stand. International Organisations".

The role of international organisations in supporting Ukraine during the war period was highlighted.

Modern interactive teaching methods were used, namely: the project method, thematic video presentations of the United 24 fundraising platform, the storytelling method, poetry recitation, and artificial intelligence.

The material can be used for open classes, club meetings for students in grades 10-11, and students of professional colleges.

Відео 1

Teacher 1. On February, 24 russia began full-scale military invasion, which turned into the largest conventional war in Europe since the World War II.

It was a continuation of the crime of aggression that Russia has been carrying out against Ukraine since February 2014 temporarily occupying the Autonomous Republic of Crimea, the city of Sevastopol, and certain areas of the Donetsk and Luhansk regions.

Teacher 2. For 639 days of the large-scale war waged against Ukraine, the russian federation as an aggressor state, a terrorist state and a violator of international law brought in Ukraine death,

destruction and sufferings, using groundless accusation.

The war in Ukraine has forced millions of people to flee their homes – sometimes with little more than the clothes on their backs. Others remain trapped in besieged areas without access to food, water, or essential services.

Teacher 3. Constant barbaric rocket and artillery shelling and the destruction of Ukrainian cities and villages, objects of civil, primarily energy and transport, infrastructure, residential and maternity buildings, kindergartens and schools, stadiums and hospitals, theaters and museums, industrial facilities, destruction of Ukrainian culture and language, looting of museum funds, forcible deportation of children, forced passportization are nothing but the genocide of the Ukrainian people.

So many destructions, victims, wounded, numerous missing people, broken lives... .

Let's honour the victims' memory with the Minute of Silence.

Teacher 1. The terrorist state expected that it would take 3 days to capture Ukraine, and the Ukrainian people would meet the russian invaders with bread and salt.

Instead, thanks to Ukrainian people's commitment to the principles of freedom, justice and self-dignity, Ukraine not only withstood and stopped the russian invasion, but also has successfully held it off for many months, carrying out counter-offensives.

So, listen to the speech of the President of the USA Joe BIDEN during his first and unannounced visit to Ukraine and then Poland.

(Відео 2)

Teacher 2. As the war continues, many western nations have rushed to extend their support to Ukraine in prompt manner, providing humanitarian as well as military support on the ground and outside of the country.

A number of international organizations jumped to respond to the needs of the victims of the war.

During these extraordinary difficult times, the role of international organizations in dealing with such crises is made abundantly clear.

And, exactly, certain international organizations and their role in supporting Ukraine are the theme of our open to **the public meeting in the form of interactive video practicum.**

Welcome our hosts to hold this meeting!

Host 1. There are over 300 intergovernmental organizations in the world, out of these are some international organizations that have helped in facilitating cooperation and coordination between states over an array of topics like climate change, world peace, human rights, terrorism, international trade, and economy.

Here is a list of international organizations.

Host 2. To your attention our members have prepared essential information about the most powerful and the most important for Ukraine international organizations.

We'll start with the project about NATO.

Guests and students be attentive, follow us and be ready to do certain tasks.

NATO

Student 1. NATO stands for the North Atlantic Treaty Organization, sometimes called North Atlantic Alliance.

It was formed in 1949 with the signing of the

Washington Treaty, NATO is a security alliance of 30 countries from North America and Europe.

NATO's fundamental goal is to safeguard the Allies' freedom and security by political and military means.

NATO headquarter is located in Brussels, Belgium.

Student 2. The Alliance fully supports Ukraine's inherent right to self-defense and it will continue to support Ukraine for as long as it takes.

At the 2023 Vilnius Summit, Allies reaffirmed their commitment that Ukraine will become a member of NATO.

NATO has delivered projects providing support in multiple areas including:

- military education and training equipment;
- fuel material;
- medical supplies;
- counter-drone equipment and enhanced satellite communication.

Host 1. Thank you for such short and comprehensive information.

Next we will listen about United Nations Organization.

United Nations Organization

Student 3. The UN is an intergovernmental organization whose mission is to ensure international peace and security, promote cordial relations between nations, promote international cooperation and serve as a central focus for coordinating national efforts. It is the world's largest, most well-known, most widely represented and most powerful intergovernmental organization.

The United Nations is headquartered in New York City, on international territory, with main offices in Geneva, Nairobi, Vienna and The Hague.

It was established on 24 October, 1945. The actual Secretary General is Antonio Guterres. There are 193 member states in United Nations Organization/ Ukraine is among them.

Student 4. During the war, the UN is delivering emergency aid and assistance to people across Ukraine and neighbouring areas – particularly women, children, elderly people and those with disabilities.

But the war in Ukraine provides grounds for talks on reforming major international organizations, such as the UN. The mere fact that the aggressor country is a permanent member of the UN Security Council, with the power to block actions in favour of Ukraine, is disturbing. According to Antonio

Gutteres the UN failed to do everything in its power to prevent this war.

Host 1. We are grateful for such controversial facts about this organization. It's an issue of extreme importance for each of us.

Our President and his team do their best to change safety rules and provide reforms.

Host 2. Thanks to Armed Forces of Ukraine we are here, we study here, we live here!!!

And our last presentation will be about European Union.

Our experts, you are welcome.

European Union

Student 5. European Union is a political and economic alliance of 28 countries. The EU promotes democratic values in its member nations and is one of the world's most powerful trade blocks. Nineteen of the countries share the euro as their official currency.

The EU was created to bind the nations of Europe closer together for the economic, social, and security welfare of all. It was established in 1992.

The most important EU institutions are the Council of the European Union, the European Commission, the European Parliament and the European Court of Justice. Ursula von der Leyen is the President of the European Commission.

Student 6. The EU stands united in its solidarity with Ukraine, following Russia's war of aggression. The EU supported and will continue to support Ukraine and its people together with its international partners. Its role in political and economic assistance is vital, it provides humanitarian, financial and military support.

The sanctions imposed on Russia by European Union and its member states, the temporary liberalization with Ukraine, military support, financial assistance and other measures that will support Ukraine during and after the war are of extreme importance. And we are waiting for some good news on this issue.

Teacher 1. Thank you students.

As we have announced before you are to do certain tasks, namely answer the questions concerning the enumerated information.

Take your phones and scan QR-code. You have 5 minutes to accomplish the assignment and send

the results to our email, we'll analyze it together at our next meeting.

(Quiz)

Host 2. Our colleagues reported us actual and important information on international assistance of Ukraine. Some of them strongly and constantly assist and support us, others unfortunately not.

But thanks to their help we stand, we are still alive. Besides international organizations we feel support from world celebrities as well.

Host 1. To your attention is a poetry written by Milla Jovovich, world-known American actress of Ukrainian origin. The essential note of this poem is that it is printed on the dress of brand "Lever Couture".

Teacher 3. We all love our Motherland and we don't doubt our victory.

So, let's ask artificial intelligence some questions concerning Ukraine.

Guests and students, ask questions that you are interested in.

1. When will be the end of the war in Ukraine?
2. Will Ukraine be the member of NATO?
3. Will international organizations continue to support Ukraine?

Teacher 2. Having received this information let's send our positive thoughts and wishes about Ukrainian future to the Universe.

We will use story-telling – each of you will tell a sentence of his/her own.

For example:

- Ukraine will win.
- Ukraine will be NATO's member.
- Ukraine will become the most flourishing and the most democratic European state.
- Armed Forces of Ukraine will be the best trained and equipped army in the world.
- Ukraine will be attractive for foreign tourists and businesses.
- Our Motherland will become the most popular, foreigner-friendly state.
- Ukraine will be the state without corruption.

Teacher 1. Our interactive video practicum comes till its end.

So much sad information, but we hope sound mind will win, and our country will win too! Undoubtedly, we will live in peaceful and flourishing Ukraine.

(The poem "Love our Ukraine" by V. Sosiura, lyrical music is playing)

Як стрілянина і кров заливає все навколо.
Я люблю тебе, Україно.
Я люблю тебе так, що аж голова вибухає»

Love Our Ukraine by V. Sosiura

Love our Ukraine, as the sun love her
As the wind, the grass, the waters
Love her in the moments of joy and bliss
As well as in the moments of sorrow

Love our Ukraine in your dreams and awake
Love her as a cherry in blossom
Her beauty eternal, her language that rings
Like a nightingale's song in the orchard

Without her, we're nothing, just cinder and dust
That has been dispersed all around
Love our Ukraine with all of your heart
As well as your thoughts and your talents

For us in this world, she's the only one
Ukraine with her eyes sober brown
She is in the stars, in the willows and winds
In all our hearts, small and grown

She is in the flowers, the birds, palisades
In all of our songs and in dumas
She is in the smile of a child, maiden's eyes
In the crimson of battle flags flying

She is like the Burning Bush that can't be burnt
She lives in the trails and oak forests
She's factory whistle, Dnipro's mighty waves
She's clouds above colored purple

She's cannonade's roar that chases away
Our foes in their green uniforms
In rifles we hold firmly on our way up
Towards spring, so sincere and delightful

Young man! She deserves all your laughter and
tears
Each second till your dying hour
You can't comprehend the ways of other lands
Unless all your love's for Ukraine

Young maiden! Like blue sky, above and beyond
You must love Ukraine every instant
Beware, for your darling will break up your bond
If your love for Ukraine's inconsistent

Love her in trouble, in joy, even war
As guns are all opening fire
Just love your Ukraine, and your spirit will soar
And stay with her always inspired!